



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Chronicon Cisterciensis Ordinis

Le Mire, Aubert

Coloniae Agrippinae, 1614

urn:nbn:de:hbz:466:1-11259

N. I
44.

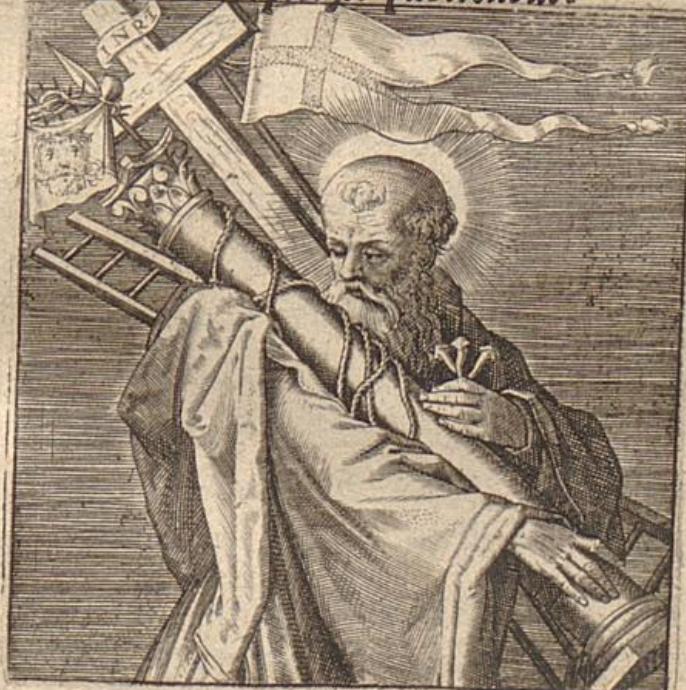
Th. 4917.

Ex legato Cetni Princeps Ferdri: ep. Paderb. & Monaster. 1683.

CHRONICON
CISTER-
CIENSIS
ORDINIS.

A S. ROBERTO ABBATE
Molismensi primū inchoati,
POSTEA A S. BERNARDO
Abbate Clareuallensi mirificè aucti,
ac propagati.

AVBERTVS MIRAEVS BRVXEL-
lenſis, S. Theol. Licent. Canonicus & Sigillifer
Antwerpensis publicabat.



COLONIAE AGRIPPINAE,
Sumptibus Bernardi Gualtheri.

ANNO M. DC. XIV.

Collegij Sociis Idee Paderb.

AMPLISSIMO
PRAESVLI,
D. ROBERTO
HENRION AB-
BATI VILLARIENSI,
ORDINIS CISTERCIENSIS
*per Belgium & ditionem Leodien-
sem Pro generali vigilan-
tissimo.*



T apud Græcos & Roma-
nos multi olim viri magni
Bibliothecas excitarunt, sic
& nostra, patrumque me-
moria Pontifices, Reges, Principes
non pauci eū in vsum opes suas, æter-
no bono simul ac fama, impēderunt.
Sixtus V. Pont. Max. Bibliothecam A-
póstolicam à prioribus Pontificibus
in Laterano constitutam, à posterio-
rib⁹ deinde in Vaticanum transuectā,
ibidemq; à Nicolao V. auctam, à Sixto
IV. exultam, ex loco obscuro in edi-
tum anno Christi 1588. transtulit, aula
amplissima, vestibulo, scalis ac porti-
cibus, à fundamētis regio sumptu ex-
citatis Maximilianus II. Imp. Viennæ
(:) 2 in Au-

EPISTOLA

in Austria Bibliothecam omni gene-
re monumentorum sic adfluentem
instruxit, vt certamine cū Aegyptijs,
& Pergamenis Regibus instituto, eos
vel superasse, vel certè æquasse iudica-
retur. Apud Florentinos Clemens VII.
Papa libris optimis, studio maiorum &
suo undiq. conquisitis, Bibliothecam Ma-
dicæam, vt habet inscriptio, Deo ac Di-
uis familiæ præsidibus dedicauit: Eam-
que postmodum anno 1571. *Cosmus*
Medicæus, magnus Etruriæ Dux, perfi-
ciendam curauit. Apud Gallos in D.
Dionysij Fano Franciscus I. atq; Hen-
ricus II. Reges, & Lutetiæ ad D. Fran-
cisci Catharina Medicæa, trium ex or-
dine Regum mater, idipsum magna
cum laude præstiterunt. In Carpeta-
nis Hispanię, & D. Laurentij in Scuria-
co, *Philippus II. Hisp. Indiarumq; Rex,*
tot libros congescit, vt regia illa Bi-
bliotheca post Vaticanā nulla hodie
in orbe Christiano amplior esse cen-
seatur. Quæ quidem Didaci Hurtadi
Mendozæ Caroli V. Imp. olim apud
Venetos Legati, libris potissimum,
Græcis, Byzantio & media è Græcia ad-
nectis,

DEDICATORIA.

uectis, mirifice est adaucta. Ut de *Alexandri Farnesii*, *Ascanij Columnæ*, aliorumq; *Cardinalium Musæis*, Romæ & alibi institutis, nihil dicam: quis *Ambrosianam Bibliothecam & Collegiū*, à *Frederico Borromæo*, Cardinale & Archiepiscopo Mediolanensi nuper excitatum, ampliterque dotatum ignorat? Silentio prætereo *Carolum Emanuelem*, *Sabaudiæ Ducem*, omitto *Julium Herbipolensium* in Germania Episcopum, & alios cum sacri tum politici Ordinis proceres, qui copia & delectu insignes hodieque Bibliothecas adornant.

Tot tantisque exemplis excitatus, *Præsul Reuerende*, amplissimam porticum, in usum Bibliothecæ publicæ, à fundamentis nuper in Villario tuo excitasti: quod unicum istud ornamentum Abbatiae tuæ numeris omnibus alioqui absolutæ deesse videtur. Laudatissimis itaque conatibus hisce tuis merito omnium religiosarum familiarū Abbates & viri omnes magni fauent, applaudunt, congratulantur: atque utinam honesta æmulatione

(:) 3 tione

EPISTOLA

tione ad eius generis edificia ac studia
excitentur? Et verò ne officio meo de-
esse ego videar, Bibliothecæ tuæ augē-
dæ atque ornandæ, pro mea tenuita-
te libellum adfero, mole quidem exi-
guum, sed argumento diffusum: vt
pote qui monasteriorum ordinis ve-
stri toto orbe celebrium origines, &
viros sanctitatem ac doctrina illustres
velut in tabella ob oculos repræsen-
tat. Leges hic *Arnulfum* tuum *Corni-*
bautium, *Iulianam Corneliensem*, & a-
lios domesticos tuos, sanctitatis opi-
nione claros; quorum sacra ossa in
facellum egregiè à te adornatum
annis superioribus transtulisti. Ex-
emplo nimirum Constantini Ma-
gni, Theodosij, Caroli Magni, Lu-
douici Pij, & aliorum Imperatorum,
Regum, Principum; itemque Am-
brosij, Augustini, Gregorij, Ber-
nardi, Norberti, & aliorum Anti-
stitum, qui diuorum reliquias piè
quærendas curarunt, inuentas ho-
norificè exceperunt, exceptas reli-
giosè in templis collocarunt. Macte
isto animo, *Præful amplissime*, &, vt
facis,

DEDICATORIA.

facis, perge nomen tuum æternare,
clarissimorum factorum serie. Habes
certè campū laudis ac gloriæ, in quo
te tuasq; præclaras virtutes exerceas,
vt pote sacro ordini vestro Cisterciēsi,
in Belgica nostra & vicina prouincia
Leodiensi rector ac director datus. I-
taque ordinis tui cœnobia quod mi-
rificè apud nos floreant, magna tibi ex
parte debetur: quod virginum sacra-
rum coetus, *illustris portio gregis Chri-
sti*, vt diuus Cyprianus loquitur, velut
lucida religionis sidera splendeant,
tuæ in primis curæ ac vigilantiæ ac-
ceptū omnes ferunt. Possem plura in
tuam laudem, nisi modestia tua veta-
ret & nisi me onere isto leuasset R.D.
Henricus van der Heyden vester olim
Prior, nunc in vrbe nostra Antuerpia-
na ad D. Saluatoris Prælatus longè
vigilantissimus, in suo Panegyrico,
quem scripsit & dixit tibi Iubilæū an-
ni quinti & vicesimi in Prælatura fe-
liciter celebranti.

Deum itaque venerans precor, vt
& anni quinquagesimi Iubilæum
tibi largiatur, magno Ecclesiæ atque
(:) 4 ordinis

EPIST. DEDICAT.

ordinis vestri bono. In quo voto desi-
no. Antuerpiæ Kalend. Ianuar. anni
CIC. 150. xiv. quas & salutares ap-
precior.

*Reuerenda admodum Amplitudi-
nis vestræ studiosissimus.*

Aubertus Miræus.



EX ORA-

EX ORATIONE
PANEGYRICA, HABITA
IN LAVDEM REVERENDI
admodum Domini,

D. ROBERTI HENRION,
Abbatis Villariensis, cum suum anni quinti & vi-
cesimi in Prælatura Iubilæum in Villario,
Anno 1612. die 11. Nouembr.
celebraret.

A U T H O R E

R. D. HENRICO van der Henden/
olim Villariensi, nunc Priore monasterij
S. Saluatoris Antuerpiæ.



ET ATIS tuae exordia, Antistes dignissime, consideranti, primum illud occurrit, non absque Dei nutu id fuisse, ut ei potissimum Societati nomen dares, in qua difficili-
mis temporibus, & quid valeres prudētia, & quid animi magnitudine fas sit ostenderes. Ingressus es in ipso flore adolescentiae, cum apud Drūdios hu-
manioribus litteris insigniter operam nauasses. Et iam inde non obscura documenta dedisti insitæ virtutis tuae, que maiores illico suspicere cœpe-
runt, omnique ope generosi pectoris semina educa-
re institerunt. Nec fefellit opinio; nam sacerdotio iniciatus, mox periculum fecisti in regendo artis tuae, cum adolescentes, quotquot erant in religio-
ne tirones, ad omnem pietatem confirmasti.

(:) 5 Erat

ORATIO

Erat verò id temporis Abbatia huic Præpositū eximia laude vir, R.D. Franciscus de Meescou-
vvere Bruxellensis, Auunculus meus maior. Idē-
quē atate iam vergente & inclinata id spectabat
anxius, vt esset qui subiectis humeris administra-
tionis pondus fulciret. Quo tempore Te præter in-
uentus est nemo, qui maiore fide, industria, dili-
gētia commissam oneris partem exciperet, ne ta-
ceam sic fieri statuisse inuictum illum Principem
Alexandrum Farnesium, qui magni Regis Hi-
spaniarum super eare mentem acceperat. Et sanè
percommode id cecidit, vt ei vicariam operam
impenderes viuo, cui in locum, sic diuina sancien-
te prouidentia, succederes mortuo; vt non tam
gnauum eripuisse pastorem gregi, quām aqualem
surrogasse comitiorum ille summus rector atque
dictator videri potuerit; adeoq; dubium foret
an magnitudinem doloris, qui ex morte fuerat
alterius, magnitudo gaudij sequentis non extin-
gueret.

Secuta est illa rerum vicissitudo, ingens hæ-
reticorum inquam rabies, quæ Belgiam, instar
tempestatis, est peruagata. Tunc demum quantus
esses apparuit, tunc illud animi robur se prodiit,
quod aduersis arguitur. Videor mihi imaginem,
illorum temporum coram intueri, quando velut
in denissima nocte solus clavum torsisti. Tollebat
se fluctus vndique, sœuiebat turbines atq; procellas
hostilium partium: hunc in locum nō sine horrore
dico, in hoc domicilium religioni & sanctitati
dicatum

P A N E G Y R I C A .

dicatū militaris furor exarsit: Cū tu animo nō es lapsus, nec stationē deseruisti, donec plurib⁹ è tua societate fœdū in modum ab actis (qui tamen ijsdem non citra miraculum redicere) ad extremum cedere & ipse electus, cum reliqujs eorum qui superfuerunt, Namurcum atque Niuellam tāquam in portum è tempestate configisti Vbi nihil de vigore monasticæ disciplinæ remittēs, quātum per locorum rationem licuit, id perfecisti, ut scirent omnes te non pacato minus quātum turbido cœlo Religionis nauem posse gubernare.

Et iam transīsse nimbus ille videbatur, cū tu postliminio domum istam recuperasti, coacta tuorum manu, qui sparsifuerant; & quæ sacrilegorū hominū furor deicerat atq; deuastarat, ea in integrum restituisti. Itaq; tecta ipsa muriq; si loqui possent, iure tibi gratularentur, quodque sarta tecta stant, vndiq; tibi vni debere profiterentur. Verum istud fortioribus dignum encomijs, quod in propagationem nouæ sobolis religiæ, quæ per eas calamitates non poterat non esse imminuta, copiosum delectum iuuenum instituisti; quos vt regularibus præceptis, ita bonarum artium studijs imbuendos, atque etiam ijs, quæ ad cognitionem Dei spectant, disciplinis erudien-dos viro Theologo commisisti. Qua ex redi ci non potest quantum boni prouenerit. Neque id nunc ago, vt facta tua in maius extollam, quod sciam id tibi fore permolestum. Officij tamen ratio postulat hac die præsertim, vt non possimus non excurrere

ORATIO

currere in laudes tuas, cum grata quadam tuo-
rum benefactorum recordatione, simulque ea
qua per annos quinque & viginti prudenter pro-
uideq; egisti, sub vnum velut aspectum referre.
Anno millesimo quingentesimo nonagesimo nono
Sacellum in ipso templo Villariensi magnis sum-
ptibus, ac singulari opere exornasti; ut honorifice
corpora Sanctorum Arnulphi Cornibout, Iu-
lianæ Corneliensis, & aliorum aliquot Sancto-
rum in eo collocares. Basilicam ipsam statuis duo-
decim Apostolorum, quatuor Euangelistarum, &
quatuor Ecclesiæ Doctorum, atque alijs multis
præclaris monumentis decorasti. Sequitur egregij
operis Bibliotheca, quam ab imo excitasti, ratus,
id quod res erat, pretiosissimum thesaurum li-
bros esse, cuius vel solius nomine, si reliqua cime-
lia prætereantur, collaudari copiosè potest hoc
cœnobium.

Hec inquam in ipso ardore fecisti recuperatæ
libertatis, his veluti gradibus ad maiora es subni-
xius. Mitto villam intra monasterij septa exstruc-
tam. mitto diuersis locis adificatas vel refertas,
inque pago Meleurio (quem Abbatia huic pro-
prium comparasti) ædes magnificè à te perfectas,
Mitto illas, quas in Narmurensi oppido curasti
egregias, vt essent, si qua belli moles hic denuo
ingrueret, religiosis tutissimum perfugium.

Quid de monasterijs dicam sacrarum vir-
ginum, in quibus tua cura maximè & diligentia
~~obnoxit?~~ quorum non pauca, prout sunt res huma-
næ etiam

P A N E G Y R I C A .

ne etiam sanctissima in interitum pronæ, pristino
vigore restituisti. Illud verò quis transeat, quod
ad comitia generalia Cistertium iam tertium pro-
fectus, anno abhinc undecimo, itemq; septimo, &
tertio, ita placuisti ordinis tui primoribus ab ini-
tio, ut dignum iudicauerint te, qui vicariam Pra-
fecto generali operam præstares per hasce Belgic-
as prouincias: quod etiamnum onus summa cum
laude sustines. Qua etiam de causa reliquerum
Abbatum, ac Prælatorum cœtum coëgisti anno
iam elapso, in tuis quæ Bruxellæ sunt ædibus, & co-
ram ijs luculentam, & quæ ardorem animi tuis
testaretur vehementem orationem habuisti, vt
ordo noster priscis temporibus longè florētissimus,
sibi quam simillimus, ijs maximè quorum res ea
interest annitentibus, existeret. Neq; irrito cona-
tu discessum est: nam collatis in vnum sententijs,
quæ ad religionis instaurationem pertinebant, à
te facillimè collegæ impetrarunt, vt quæ proposita
fuerant ad Primorum concilium referres. Quare
denuo Cistercium contendisti, vt ea quæ pruden-
ter erant excogitata, auctoritate publica stabili-
rentur. Itaq; mihi vix temporo, quin modestiatus
ratione omissa, plenis, vt aiunt, velis in hoc æquor
meritorum tuorum abripiar. Et sanè horum ne-
mo est, quos hic studiosissimos tui intueris, qui
non, cùm tui mentionem audit fieri, toties de ma-
ximi tuis benefijs, toties de singulari tua pru-
dentia, toties de incredibili in ordinem hunc af-
fectu cogitet. Tantus enim est splendor in laude
vera,

ORATIO

vera, tanta in rerum honestarum memoria dignitas, ut optimus quisque non possit non maximè huiusmodi narratione teneri. Si in hoste dum virtutem quis memorat, afficimur; in laudando parente optimo, in lectissimo antistite, qui omnia, sua studia atque conatus ad Dei Opt. Max gloriam & religionis incrementa confert, non intimis animis commoue amur? Quamquam quid est quod indecorum facere cuiquam videamur, qui praesentis virtutem verbis extollimus, atque ipsam met benefacta subditis calcariibus incitamus? Licuit M. Tullio praesentē Cæsarē dictatorem, licuit Plinio Traianum suum, licuit alijs optimos Principes in os laudare. Habet enim praesentia virtutis, in quo est, præclarum quoddā atq; efficax, nec radios suos latere patitur; & eorum, qui aspiciunt coram viros egregios, similitudinis amore, facile animi incalescunt.

Quare gaude tuis istis tam excellentibus bonis, Praesul optime, & fruere cum dignitate & gloria, tum etiā natura & moribus tuis, ex quo quidem maximus est fructus, iucunditasq; sapienti. Recordare multos tibi quidem dies etsi laboriosos, gratos tamen atq; dulces, recte factorū memoria illuxisse: hanc verò lucem vel in primis incundam existere, quod sit eorum omnium, quæ adhuc gessisti, corollarium, laborū testis, vitaq; tua laudatissimè transacta certū argumentum. Quæ non ita velim accipias, quasi iam de prouincia deponenda tibi cogitare liceat, aut quasi iam egregie munere per functus

P A N E G Y R I C A .

functus tuo, præclarè tecū actū existimes, si quod
est vita reliquū, minore animi cōtentione exigas.

Quinimò stabis, scio, & cum viro sanctissimo
Martino, cui dies hodiernus sacer est, morte de-
precabere, si ita è re populi tui videbitur, & vel
in ipso certamine vitā profundes potius, quam ut
aliquam labem gloriæ tuae adspergas. Quapropter
bene tibi animato diuinum Numen, quod semper
omnibus in rebus antiquissimum habes, ita loqui
arbitrare: feliciter, & macte ista tua viriute &
constantia, Præsul, bene es orsus, ministeriū tuum
imple. Iuuibus ad fontem pietatis & scientiæ
digitum intendisti, illi, qui te antecepsit officio, vi-
carium munus præstitisti; quæ per nefarios homi-
nes erant prostrata erexit; seminariū adolescē-
tum grāde plantasti; quæq; erant corrupta tem-
porum iniuria, inq; moribus vitiorū succreuerant
zizania, ut vellerentur, strenue contendisti. Bene
& præclarè, ita porrò perge, sic enitere ad laborū
vestigium. Annorum paucorum quidem, si immor-
talitatem spectas, curriculum absoluisti, ne tamē
tedium capiat eorum quæ consequentur, ego qui
ad coronam inuito sudoribus multis adipiscendā,
merces tua ero magna nimis. Hæc, inquam, Deum
ita loqui tecum, dignissime Præsul, existima, his
immorare cogitationibus, hoc cantu decipe labo-
res tuos, hanc metam tibi ob oculos propone. Nos
omnes, quod ita velit propitium Numen, mentem
sanam in corpore sano, felicitatem, vitam diu-
burnam tibi volumus, optamus, vouemus.

A P P R O -

CHRONICON hoc magno Auto-
ris labore è varijs Scriptoribus
collectum, cùm nec fidei Catholicæ
aduersetur, nec bonis moribus, licetè
ad maiorem ordinis Cisterciensis il-
lustrationem excudi poterit. Datum
Coloniæ 1614 die 15. Febr.

*Henricus Francken Sierstorpffus, SS.
Theolog. Doct. Gymn. Laurent. Re-
gens, Librorum censor.*



ORDI-

ORDINIS
CISTERCIEN-
SIS CHRONI-
CON.

AVBERTO MIRAE O
Auctore.



LARISSIMI Ordinis Ci- Dialog.
sterciēsis Chronicon scri- Lib. I. c. I.
pturus, cūm Cesario Hei-
lterbacensi lectorem mo-
neo, eumque scire volo,
eius authorem quidem
esse Spiritum sanctum, institutorem S. Be-
neditum, innouatorem verò Venerab.
& sanctū Robertū. Qui Robertus, Molismen-
sis in Burgūdia Abbas, cum viginti & uno
Monachis, relieto Molismo, in eremo que
Cistercium dicitur, anno 1098. Monasteriū ANNO
excitauit, monasticum S. Benedicti regu- 1098.
lam strictiùs atque accuratiùs cum sociis *Cisterciā*
obseruaturus. Vnde nati postea Versus isti fundatur.
Echoini,

*Octauis nonagesimus millesimus annus
Exstabat, quando cœpit Cistercius Ordo.*

A 2

Sive,

4 CHRONICON

Sic, ut alij vulgo recitant,
Anno milleno, centeno, bis minus uno,
Sub patre Roberto cœpit Cistertius ordo.

Ex primis B. Roberti socijs fuere *Albericus, Odo, Ioannes, Stephanus, Letaldus & Petrus*: vt in Epistola sua disertè testatur Hugo Lugdunensis Episcopus, quæ infrà recitatitur.

Rem totam narrat Cæsarius Heisterbacensis monachus, lib. I. Dialogorum, c. I.

In Episcopatu Lingonensi inquit situm est cœnobium nomine *Molisnus*, fama celeberrimum, religione perspicuum, viris illustribus nobilitatum, possessionibus amplum, virtutibus clarum. Et quia diuitiis virtutibusque diuturna non potest esse societas, viri nimirum sapientes, & virtutum amatores, altius intelligentes, licet honestè in præfato cœnobio viuerent, minus tamen ipsam, quam professi fuerant, regulam quia obseruarent considerantes, habito inter se cōmuni consilio, *viginti & unus* monachi, vna cū patre suo *Roberto*, vnanimi assensu, eodē spiritu, venerunt in locum horroris, & vastæ solitudinis, nomine *Cistertium*, ibi viuere cupientes, de opere manuum suarum, secundum regulam præceptum. Anno igitur Dominicæ incarnationis millesimo nonagesimo octauo, Venerabilis *Hugonis* Lugdunensis Ecclesiæ

1098.

CISTERCIENSE.

clesiæ Episcopi, & tunc Sedis Apostolice Legati, atq; religiosi viri *VV alteri* Cabilonensis Antifititis, nec non clarissimi principis *Odonis* Ducis Burgundiae consilio & auctoritate roborati, in predicto loco Abbatiam construere cœperunt. Et quia cœnobium, de quo exierunt, cōstructum fuerat in honorē B. Dei Genitricis Mariæ, tam ipsi, quam eorū successores, de eodē nouo monasterio propagati, oēs suas ecclesias in honorem eiusdē gloriosæ Virginis censuerūt esse dedicadas. Non multò pōst cū instātia monachis Molismēsibus Abbatē suum requirentibus, iussu *Urbani II.* consensu *VV alteri* Cabilonensis Episcopi *Robertus* reducitur, & *Albericus*, vir sanctus, ac religiosus, ei loco substituitur. Cuius folicitudine, Dei gratia cooperāte, nō mediocriter vallis illa claruit, & in rebus necessarijs creuit. Quo defuncto *Stephanus*, vir eque sanctus, natione Anglicus, succedit: Et cūm adhuc essent pauci numero, personis secularibus venerantibus in eis vitæ sanctitatē, sed abhorribus austerritatē, *S. Bernardus*, anno 15. cum triginta fermè socijs aduenit, & suauī iugo Christi ibidem collum submisit. Ex tunc cœpit vinea illa Domini Sabaoth crescere, ac dilatari, atque palmites suos extenderet a mari usque ad mare, & impleta est terra possessione eius.

6 CHRONICON

Cistertij filie 4. primarie. Primæ eius propagines, *Firmatus, Pontiniacum, Claræuallis, Morimundus*. Istarum

quatuor domorum Abbates, tātæ auctoritatis sunt, vt Abbatem Cisterciensem visitent simul, & singulatim ab eo, versa vice,

1115. visitentur. Anno autem Domini 1115. fundata est domus *Claræuallis*, cuius primus

Abbas fuit Sanctus *Bernardus*; *Claustrense* verò siue *Hemmenrodense* monasteriū fun-

1134. datum est anno millesimo centesimotrigesimoquarto, *Hactenus Cæsarius*.

De his ipsis rebus fusissimè scribit auctor *anonymus*, in libro manuscripto de origine ac viris illustribus Ordinis Cisterciensis, *Vincentius item Bellouacensis* in Speculo Historiali, qui Stephanum Hardingum, natione Anglum, narrat Stephano Abhati Molismensi, ad veterem ordinis disciplinam reformandam, auctorem extitisse.

Cistertij situs.

Cistertium porrò visitur secundo ferè lapide à *Diuione*, vulgò *Dijon*, Ducatus Burgundiæ metropoli; cuius loci Abbas uniuersi per orbem ordinis Cisterciensis sumimus est princeps & antesignanus. Is per se vel per Abbatem *Claræuallensem*, aliud legatum suum reliqua omnia huius instituti monasteria visitare solet.

Cistercienses namque Episcoporum siue Ordinariorum imperio ac coercitioni exemit

CISTERCIENSE.

7

exemit *Alexander III. Pontifex Maximus*, diplomate anno tertio eius Pontificatus dato, quod Rhenatus Choppinus lib.
II. sacræ Politæ recitat.

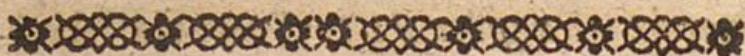
Libet autem hoc loco insigne antiquitatis monumētum subnectere, Historiam scilicet atque originem Cistertiensis ordinis atque cœnobij, ab ipsis primis Patribus Cisterciensibus conscriptam, quam Parisijs anno 1610. cum ibi negotiorum causa versarer, manuscriptam in bibliotheca

V. Cl. Petri Puteani Iureconsulti
reperi: exstatq; passim in monasterijs huius Ordinis.



A 4

EXOR-



EXORDIVM
C O E N O B I I
 ATQVE ORDINIS
 CISTERCIENSIS,
A P R I M I S P A T R I B V S
*Cistertiensibus conscri-
 ptum.*



Os Cistertienses , primi
 huius Ecclesiæ fundato-
 res, successoribus nostris
 stilo præsenti notificamus,
 quæ canonice , quanta
 auctoritate , à quibus etiā
 personis, quibusq; temporibus, cœnobiū,
 & tenor vitæ illorū exordiū sumpserit ; vt
 huius rei propolata sincera veritate, tena-
 ciùs & locum & obseruantiam sanctæ re-
 gulæ, in eo nobis per Dei gratiam vtcun-
 que inchoatam ament : pro nobisq; , qui
 pondus diei & estus indefessè sustinuimus,
 orent ; & in arcta atque angusta via , quam
 regula demonstrat, vsque ad exaltationem
 spiritus desudent , quatenus deposita sarcina,
 in requie sempiterna, feliciter pausent.

ANNO
 1098.

Anno ab incarnatione Domini mille-
 simo nonagesimo octauo, beatæ memoriae

Rober-

Robertus Molismensis Ecclesiæ in Episco- *S. Rober-*
 patu Lingonensi fundatur primus Abbas, *tus Abbas*
 & quidam eiusdem cœnobij fratres ad ve- *Molismē-*
 nerabilem *Hugonem* tunc Apostolicæ sedis *fis, & pri-*
 Legatum, ac Lugdonensis Ecclesiæ Archi- *mus Ci-*
 episcopū venerunt, vitam suam sub custo- *stertiēsis:*
 dia sancte regulæ Patris Benedicti se ordi- *de quo*
 naturos pollicentes. Et idcirco ad hoc li- *Martyrol.*
 berius exsequēdum, ut eis & sui iuuaminis, *Rom. 29.*
 Apostolicæque auctoritatis robur porri- *April. ex-*
 geret, cōstanter flagitarunt. Quorum voto *statq; vi-*
 Legatus ille lētanter fauens, tali epistola *puduriū,* *ta eius a-*
 exordij eorum fundamentum iecit. *per Odonē*
Abbatem
Molismē-
sem.

EPISTOLA HV GONIS LVGDV-
nensis Archiepiscopi ad Robertum Ab-
batem Molismensem.

HVGO Lugdunensis Archiepiscopus,
 & Sedis Apostolicæ Legatus, *Roberto*
 Molismensi Abbat, & Fratribus cum eo
 secundū regulam S.Benedicti Deo seruire
 cupiētibus. Notum sit omnib^z de S.Matris
 Ecclesiæ profectu gaudētibus, vos & quoſ-
 dam filios vestros Molismēlis cœnobij fra-
 tres, Lugduni in nostra præsentia adstitisse,
 ac regulæ beatissimi Benedicti, quā hacte-
 nus tepidē ac negligēter in eodem mona-
 stero tenueratis, arctiūs deinceps atque
 perfectiūs inhærere velle professos fuisse.
 Quod quia in loco prædicto, pluribus im-
 pedien-

10 CHRONICON

pedientibus causis, constat adimpleri non posse, nos utriusque partis saluti, videlicet recendentium atque illic remanentium prouidentes, in locum alium quem nobis diuina largitas designauerit, vos declinare, ibique salubrius atque quietius Domino famulari, utile duximus fore. Vobis ergo tunc presentibus, videlicet, Roberto Abbatii, Fratribus quoque, Alberico, Odoni, Ioanni, Stephano, Letaldo, & Petro, sed & omnibus, quos regulariter & communi consilio vobis sociare decreuistis, hoc sanctum propositum, & tunc consulimus, &, ut in hoc perseveretis, præcipimus, & auctoritate Apostolica per sigilli nostri impressio- nem, in perpetuum confirmamus.

DE EGRESSV MONACHORVM
*de Molismo, & de aduentu eorum ad Ci-
 stertium, deque monasterio, quod
 incepérunt.*

POs t hæc talia ac tanta, antedictus Abbas, & sui auctoritate freti Molismum redierunt, & de illo religioso fratrum collegio, socios votum in regula habentes elegerunt, ita ut inter eos qui Legato Lugduni fuerant locuti, & illos qui de cœnobio vocati, viginti & unus monachi essent, talique stipati comitatu ad eremū Cistertium, quæ Cistertium dicebatur, alacriter teterunt.

xxi. Mo-
 nachi ex
 Molismo
 vadunt
 Cistertium.

CISTERCIENSE. II

derunt. Qui locus in Episcopatu Cabilo-
nenſi ſitus & præ nemoris, spinarumque
tunc temporis opacitate, acceſſu hominum
iſfolitus, à foliſ feriſ inhabitabatur: ad
quem viri Dei venientes, locumque illum
tam religione quam animo iam iamque
conceperant, & propter quem illuc adue-
nerant, quantò ſecularibus deſpicabilio-
rem & inacceſſibilem intelligentes, nemo-
ris & spinarum densitate praecifa ac remo-
ta, monaſterium ibidem voluntate Cabi-
lonenſis Epifcopi, & conſenſu illius cuius
iſte locus erat, coſtruere ceperūt. Nam viri
iſti apud Molismum poſiti, ſæpè inter ſe,
Dei gratia aspirati, de transgressione regu-
læ B. Benedicti patris Monachorum lo-
quebantur, conqurebantur, contristaban-
tur; videntes ſe, cæterosq; Monachos hanc
regulam ſolemni profeffione ſeruatoſos
promiſiſe, eamque minimè cuſtodiſſe; &
propter hoc Apoſtolice ſedis Legati au-
toritate iter prælibantes ad hanc ſolitu-
dinem, ut profeffionem ſuam obſeruantia
ſanctæ regulæ adimplerent, veniebat. Tunc *Odo Dux*
Dominus Odo Dux Burgundiae sancto fer- *Burgū di*
uore eorum delectatus, ſanctæque Ro- *perficit*
manæ Ecclesiæ præſcripti Legati litteris
rogatus, monaſterium ligneum, quod in-
ceperant, de ſuis totū conſummauit, illoſ-
que inibi in omnibus neceſſariis diu pro-
cuſa-

curauit & terris ac pecoribus abundè suble-
uauit.

QVOMODO LOCVS CISTER-
tiensis in Abbatiam surre-
xit.

EODEM tempore Abbas qui aduene-
rat ab Episcopo illius dioecesis, vir-
gam pastoralem cum cura monachorum
iussu prædicti Legati suscepit, fratresq; qui
secum aduenerant, in eodem loco stabili-
tatem regulariter firmare fecit: sicque Ec-
clesia illa in Abbatiam canonicè, Aposto-
licaque auctoritate crescendo surrexit.

QVOD MOLISMENSES AVRES
Domini Papæ pro reditu Roberti Abbatis
inquietauerunt.

IGTVR haud multo elapso temporis
sphatio, Molismenses monachi, volun-
tate Domini Goffridi Abbatis sui, qui Ro-
berto successerat Dominum Urbanum Pa-
pam Romæ adeuntes, postulare cœperunt,
vt supradictus *Robertus* in locum pristinū
restitueretur: quorum importunitate mo-
tus Papa, mandauit Legato suo, venerabili
scilicet Hugoni, vt, si posset fieri, idem
Abbas reueteretur, & monachi
eremum diligentes in pace
consisterent.

E P I.

EPISTOLA VRBANI PAPÆ, PRO
reditu Abbatis Roberti, ad Hugonem
Archiepiscopum Lugdunen-
sem.

VRBANVS Episcopus, seruus seruo-
rum Dei, venerabili fratri & Episco-
po Hugoni Apostolicæ sedis Vicario salu-
tem & Apostolicam benedictionem.

Molis mensium fratrum magnum in
Concilio clamorem accepimus, Abbatis
sui redditū vehementius postulantium. Di-
cebant enim religionē in suo choro euer-
sam, seque pro Abbatis illius absentia odio
apud Principes & cæteros vicinos haberi.
Coacti tandem à fratribus nostris, dile-
ctioni tuæ per præsentia scripta manda-
mus, significantes gratum nobis exsistere,
vt si fieri posset, Abbas ille ab eremo ad
monasterium reducatur. Quod si imple-
re nequueris, curæ tibi sit, vt & qui ere-
mum diligunt, conquiescant, & qui in
cœnobio sunt, regularibus disciplinis in-
seruant.

His Apostolicis litteris Legatus lectis,
viros authenticos & religiosos conuoca-
uit, & de præsenti negotio quæ sub-
tus sunt exarata, defi-
niuit.

DECRE-

DECRETVM HVGONIS LEGATI
*de toto negotio Molismensium atque
 Cistertiensium.*

HVGO Lugdunensis Ecclesiæ seruus carissimo fratri *Roberto* Lingonensem Episcopo salutem. Quod de negotio Molismensis Ecclesiæ in colloquio nuper habito definiuimus, fraternitati vestre notificare necessarium duximus. Venerunt ante nos illuc cum litteris vestris Molismenses monachi, loci sui desolationem, atque destructionem, quam per remotionem *Robertii* Abbatis incurrerant, ostendentes, ipsumq; sibi reddi in patrem magnoperè postulantes. Nullo modo enim aliter sperabant pacem, & quietem Molismensis Ecclesiæ posse restitui, vel monastici ordinis vigorem in pristinum statum illic reuocari. Affuit etiam ibi in præsentia nostra frater *Goffredus*, quem eidem Ecclesiæ in Abbatem ordinauistis, dicens se libenter isti Roberto velut patri suo locum datum, si nobis placeret, ut eum Molismensi Ecclesiæ remitteremus. Audita igitur vestra & ipsorum Molismensium petitione, relictis etiam Domini Papæ litteris super hoc negotio nobis directis, totum dispositioni & arbitrio nostro committentis, eandem multorum virorum religiosorū, tam

tam Episcoporum, quam aliorum qui nobiscum aderant consilio, precibus vestris & eorum acquiescentes, Molismensi Ecclesiæ ipsum restituere decreuimus: ita videlicet, ut priusquam illuc redeat, Cabilonem veniens, in manu fratri nostri Cabilonensis Episcopi, cui secundum consuetudinem ceterorum Abbatum professionem fecit, virgam & curam Abbatiæ reddat, atque monachos * noui monasterij, qui ei * cifferunt, sicut Abbatij suo professionem fecerunt, ab tium in ipsa professione liberos & absolutos dittelligo. mittat, ac sic ab ipso Episcopo professionis, quam & Cabilonensi Ecclesiæ fecit, absolutionem accipiat. Dedimus etiam licentiam cum eo rediendi Molismum omnibus illis fratribus noui monasterij, qui eum secuti fuerint, tali conditione, ut de cætero neutri neutros solicitare vel recipere præsumant, nisi secundum quod beatus Benedictus monachos noti monasterij præcepit recipiendos. Postquam hæc supradicta fecerit, remittimus eum dilectioni vestræ, ut Molismensi Ecclesiæ illum in Abbatem restituatis: ita tamen ut si deinceps eandem Ecclesiam deseruerit, nullus ei substituatur, viuente præfato *Gaufredo* Abate, absque nostro & vestro, eiusdemque Gaufredi assensu. Quæ omnia Apostolica auctoritate rata esse præcipimus. De
capella

capella etiam prædicti Abbatis Roberti, &
de cæteris rebus, quas à Molismensi Eccle-
sia recedens secum tulit, & cum eis Cabilo-
nensi Episcopo, atque nouo monasterio se
reddidit, id statuimus, vt omnia fratribus
noui monasterij salua permaneant, præter
Breuiarium quoddam, quod usque ad fe-
stivitatem S.Ioannis Baptistæ retinebunt,
vt transcribant assensu Molismensium.
Huic autem definitioni interfuerunt Epi-
scopi, *Norigandus Eduensis, Galterius Cabi-*
lonensis, Berandus Matisconensis, Pontius
Bellicensis: & Abbates Tenorciensis, Ia-
rentio Diuionensis, Gauſeranus Athana-
censis, Petrus quoque Domini Papæ Came-
rarius, multiq[ue] alij viri honesti, & boni
testimonij. Hæc omnia Abbas ille laudauit
& fecit absoluendo Cisterticenses ab obedi-
entia, quam ei in illo vel in Molismensi
loco promiserat, & Dominus Galterius Ca-
bilonensis Episcopus Abbatem à cura illius
Ecclesiæ liberum dimisit: sicq[ue] reuer-
sus est, & quidam monachi cùm eo, qui ere-
rum non diligeabant. Hac ergo ratione,
Apostolicaq[ue] dispensatione, istæ due Ab-
batiae in pace & libertate summa remanse-
runt. Rediens verò Abbas secum pro-
scuto defensionis has litteras
episcopo suo de-
tulit.

COM-

COMMENDATIO ABBATIS ROBERTI,
per Gauterum Episcopum Cabilonensem.

DILECTISSIMO fratri & Coepisco-
 po Roberto Lingonensi Episcopo
 Gauterus Cabilonensis Ecclesiae seruus sa-
 lutem. Notum sit vobis fratrem Robertum,
 cui Abbatiam illam in nostro Episcopatu-
 sitam, quæ nouum Monasterium dicitur, com-
 miseramus, à professione, quam Cabilo-
 nensi Ecclesiae fecit, ab obedientia, quam
 nobis promisit, secundum Domini Archi-
 episcopi definitionem, à nobis esse absolu-
 tum. Ipse autem monachos illos qui in pre-
 fato novo monasterio remanere decreue-
 rant, ab obediëtia, quam sibi promiserant,
 & à professione liberos & absolutos dimi-
 sit. Illum ergo amodò suscipere & honori-
 ficè tractare ne vereamini. Valete.

DE ELECTIONE ALBERICI
Abbatis Cisterciensis Ecclesiae.

VIDVATA ergo suo Pastore Cister- *albericus*
 ciensis Ecclesia conuenit, ac regulari *abbas*
 electione quendam fratrem *Albericum* no- *Cisterci-*
 mine in Abbatem sibi promouit, virum *sis.*
 scilicet litteratum, in diuinis & humanis
 satis gnarum, amatorem regulæ, & fra-
 trum, quique prioris officium & in Molis-

B mensi

mensi & in illa diutius gerebat Ecclesia, multumque diu nitendo laborauerat, ut ad illum de molismo transmigrarent fratres locum, & pro hoc negotio multa opprobria, earcerem & verbera perpessus fuerat.

IOANNES ET ILBODVS MONACHI Cistercienses mittuntur Romam.

PRAEFATVS Albericus, curâ pastorali, licet multum tenitens, suscepit, cogitare cœpit, velut vir mirabilis prudentia, quæ tribulationū procellæ ipsum aliquando concutientes vexare possent: & præcauens in futurum, cum consilio fratribus, transmisit monachos duos, *Ioannem & Ilbodum* Romam, dominum Papam Paschalē per eos exorās, ut Ecclesiā sua sub Apostolicæ protectionis alis, tuta ab omnium ecclesiasticarū seculariumve pressura personarū perpetuō federet. Qui fratres prædicti, *Hugonis* Archiepiscopi, *Ioannisq; & Benedicti* Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, *VValteri* quoque Cabilonensis Episcopisi gillatis litteris freti, Romam prosperè iuerunt & redierunt, antequam ipse Papa *Pascalus* in captione Imperatoris positus esset, reportantes eiusdem Apostolici priuilegium, iuxta vota Abbatis sotorumq; eius per omnia exoratum. Has epistolas, priuilegium

*Ioannes
& Ilbo-
dus mo-
nachi Ci-
stertien-
ses mittū-
tur Ro-
man.*

legium etiam congruum duximus in hoc
opusculo relinquere, ut posteri nostri in-
telligent quā magno consilio & auctori-
tate Ecclesia eorum sit fundata.

EPISTOLA IOANNIS, ET BENEDI-
CTI, CARDINALIUM AD PASCHALEM II. PA-
PAM, INF AUREM CISTERCIENSIMUM.

DOMINO Patri Papæ Paschali, & vbi-
que laude eximia prædicando, Ioannes
& Benedictus seipso per omnia. Quia vestri
moderaminis est omnibus Ecclesijs prouide-
re, & iustis poscentium votis manum
porrigere, vestræque iustitiae adiumento
religio Christiana fulta incrementum de-
bet sumere, vestram Sanctitatem obnixiūs
deprecamur, quatenus harum litterarum
baiulis nostro consilio à quibusdam reli-
giosis fratribus Paternitati vestræ missis
aures pietatis vestræ flectere dignemini.
Petunt eum ut præceptum quod de quiete
& suæ religionis stabilitate, à prædecessore
vestro Domino nostro beatæ memoriæ
Papa Urbano acceperunt, & quod secun-
dum eiusdem præcepti tenorem, Archi-
episcopus Lugdunensis tunc Legatus, &
alij Coepiscopi & Abbates, inter eos &
Molisensem Abbatiam, à quā religionis
causa discesserant, definierunt, ve-
stræ auctoritatis priuilegio, in perpetuum

B 2

maneat

maneat inconuulsum. Ipsi enim vidimus,
eorumque veræ religioni testimonium
perhibemus.

EPISTOLA HVGONIS LVGDVN-
*nensis Archiepiscopi, ad eundem, in
fauorem eorundem.*

REVERENDISSIMO Patri & Domi-
no suo Paschali Papæ II. Hugo Lugdu-
nensis Ecclesiæ seruus, per omnia seipsum.
Fratres isti præsentium geruli ad Paterni-
tatis Vestræ Celsitudinem tendentes per
nos transitum fecerunt: Et quia iuxta pro-
uinciam nostram, videlicet, in Episcopatu
Cabilonensi mansionem habent, humilita-
tis nostræ litteris apud Celsitudinem Ve-
stram se commendari petierunt. Sciatis au-
tem eos esse de quodâ loco, qui noui mo-
nasterium vocatur, ad quem de Molismesi
Ecclesia cum Abbe suo exeuntes, propter
arctiorem & secretiorem vitam, secundum
regulam beati Benedicti, quam proposue-
rant tenendam, habitatum venerunt, de-
positis quorundam monasteriorum con-
suetudinibus, imbecillitatem suam ad tan-
tum pondus sustinendum imparem iudi-
dicantium. Vnde Molismesis Ecclesiæ fra-
tres, & quidam aliij adiacentes monachi, eos
infestare & inquietare non desinunt, æsti-
mantes se viliores & despectiores haberi
apud

apud sæculū, si isti quasi singulares & noui
monachi inter eos habitare videātur. Qua-
propter desideratissimam nobis Paterni-
tatem vestram humiliter & cum fiducia
deprecamur, vt fratres istos totam spem
suam in vobis per Dominum ponentes, &
idcirco ad Apostolatus vestri auctorita-
tem confugientes, benignè pro more ve-
stro respiciatis, & eos & locum istorum ab
hac infestatione & inquietudine liberan-
do, auctoritatis vestræ priuilegio munia-
tis, ut potè pauperes Christi, nullam contra
suos æmulos diuitijs vel potentia defensio-
nem parantes, sed in sola Dei & vestra clem-
entia spem habentes.

EPISTOLA VVALTERI EPI-
scopi Cabilonensis.

VENERABILI Patri Papæ Paschali,
Vvalterus Cabilonensis Episcopus
salutem, & debitam subiectionem. Sicut
Sanctitas vestra, vt fideles in vera religione
proficiant, ardenter desiderat, sic eisdē ve-
stræ protectionis umbram, vestræq; con-
solationis fomentum deesse non expedit.
Suppliciter ergò petimus, quatenus quod
factum est de fratribus illis, qui arctioris
vitæ desiderio à Molismensi Ecclesia, san-
ctorum virorum cōsilio, recesserunt, quos
in nostro Episcopatu diuina pietas collo-

CHRONICON

cauit, à quibus transisse præsentium litterarum baiuli vobis præsentes adstant, secundum prædecessoris vestri præceptum, & Lugdunensis Archiepiscopi Apostolicæ Sedis tūc Legati & Coepiscoporum & Abbatum definitionem & scriptum, cuius rei nos præsentes, & eius auctores cum aliis existimus, vos approbare, & vt locus ille Abbatia libera in perpetuum permaneat, saluatamen vestræ personæ, successorumque vestrorum canonica reuerentia, auctoritatis vestræ priuilegio corroborare dignemini. Sed & Abbas quem in eodem loco ordinauimus, & cæteri fratres totis viribus hanc confirmationem in suæ quietis cautelam à vestra flagitant pietate.

PRIVILEGIVM PASCHALIS II, Papæ Cistertiensibus datum.

*Exstat &c.
apud Ba.
zonium
com. 12. L* PASCHALIS Episcopus seruus seruorum Dei, venerabili Alberico noui monasterij Abbati, quod in Cabilonenfi parochia situm est, eiusque successoribus regulariter instituendis in perpetuum. Desideriū, quod ad religiosum propositum, & animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo, sine aliqua est dilatatione complendum. Vnde vos, ô filij in Domino dilectissimi, citra difficultatem omnem, vestrarum precum petitionē admittimus,

sumus, qui religioni vestræ paterno con-
 gratulamur affectu. Locum ergò illum
 quem inhabitandum pro quiete monastica
 elegistis, ab omnium mortalium mole-
 stijs tutum ac liberum fore sancimus, &
 Abbatiam illius perpetuò haberi, ac sub
 Apostolicæ sedis tutela specialiter prote-
 gi, salua Cabilonenſi Ecclesiæ canonica
 reverentia, roboramus. Præsentis itaque
 decreti pagina interdicimus, ne cuiquam
 omnino personæ liceat statum vestræ con-
 versationis immutare, neque vestri, quod
 Nouum dicitur, cœnobij monachos sine
 regulari commendatione suscipere, neque
 congregationem vestram astutijs quibusli-
 bet, aut violentijs perturbare. Eam sanè cō-
 trouersiæ decisionem, quam inter vos Mo-
 lismensis clauſtri monachos, frater noster
 Lugdunensis Episcopus, tum Apostolicæ
 Sedis Vicarius, cum prouinciæ ſuæ Episco-
 pis alijsque religiōis viris, ex præcepto
 prædecessoris noſtri Apostolicæ memo-
 riæ Urbani Secundi perpetrauit, nos tan-
 quam rationabilem ac laudabilem confir-
 mamus. Vos ergò filij in Christo dilectiſ-
 simi ac desideratiſſimi, meminisse debetis,
 quia pars vestri ſeculareſ latitudines, pars
 ipſas etiam monasterij laxioris minus
 austeras angustias reliquistis. Ut ergo
 hac ſemper gratia digniores censeamini,

Dei semper timorem & amorem in vestris cordibus habere satagit: ut quanto à secularibus tumultibus & delicijs liberiores estis, tanto amplius placere Deo totis mentis & animæ virtutibus angeretis. Sanè si quis in crastinum Archiepiscopus aut Episcopus, Imperator aut Rex, Princeps aut Dux, Comes aut Vicecomes, Iudex, aut Ecclesiastica quelibet, Secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens contrâ eam venire tentauerit, secundò tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reumque se diuino iudicio existere de perpetrata iniuitate cognoscat, & sanctissimo corpore ac sanguine Dei & Domini nostri IESV CHRISTI aliena fiat, atque in extremo examine destinatæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus sit pax Domini Nostri IESV CHRISTI, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipient & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Datum Troiæ XIV. Kal. Maij, Indictione octaua, Anno 1100.

INSTITUTA MONACHORVM CL
stertiensium de Molifmo venientium.

ANNO
1100.

DE HINC Abbas Albericus, & fratres eius, nō immemores sponzionis suæ, regulam

regulam B. Benedicti in loco illo ordina-
re & vnanimiter statuerunt tenere, reii-
cientes à se quidquid regulæ refragabatur,
foricos videlicet & pelliccas ac stamina,
caputia quoque & femoralia, pectinia &
coopertoria, stramina lectorum, ac diuersa
ciborum fercula, saginam etiam, & cæteræ
omnia quæ puritati regulæ aduersabantur
sicque rectitudinem regulæ supra cunctum
vitæ suæ tenorem ducentes, tam in eccle-
siasticis, quam in cæteris obseruationibus,
regulæque vestigiis sunt adæquati, seu con-
formati. Extra ergo veterem hominem,
nouum se induisse gaudebant, & qui nec in
regula, nec in vita S. Benedicti, eundem
doctorem legebât possedisse Ecclesias, aut
altaria seu oblationes, aut sepulturas, vel
decimas aliorum hominum, seu furnos vel
molendina, aut villas vel rusticos, nec et-
iam fœminas monasterium eius intrasse,
nec mortuos ibidem, exceptâ forore suâ,
sepeliisse; ideo hæc omnia abdicauerunt,
dicentes: *Vbi beatus Pater Benedictus daret, ut
monachus à secularibus actibus se faciat alienū.*
*Ibi liquido testatur, hac non debere versari in
actibus vel cordibus monachorum, qui nominis
sui Etimologiam, hæc fugiendo sectari debent.*
Decimas quoq; aiebant à sanctis Patribus,
qui organa erant Spiritus sancti, quorum-
que statuta transgredi sacrilegium est com-

B s mittere,

mittere, in quatuor partitiones distributas, vnam scilicet Episcopo, alteram Presbytero, tertiam hospitibus ad illam Ecclesiam venientibus, seu viduis & orphanis, siue pauperibus abundè victum non habentibus; quartam restaurationi Ecclesie. Et quia in hoc computu personam monachi, qui terras suas possidet, vnde & per se & per pecora sua laborando viuat, non reperiebant, idcirco hæc veluti aliorum ius, iniustè sibi usurpare detrectabat. Ecce huius seculi diuitijs spretis, cœperūt noui milites Christi cum paupere Christo pauperes inter se certare quo ingenio, quove artificio, seu quo exercitatio in hac vita se hospitesque diuites & pauperes superuenientes, quos ut Christum suscipere præcepit regula, sustentarent. Tuncque definierunt se *conuersos laicos barbatos*, licentia Episcopi sui suscepturos, eosque in vita & morte, *excepto monachatu*, ut semetipso suscepturos, & homines etiam mercenarios, qui sine adminiculo istorum non intelligebant se plenariè die siue nocte præcepta regulæ posse seruare: suscepturos quoque terras ab habitatione hominum remotas, & vineas, & prata, silvas, aquasque ad facienda molendina, ad proprios tantum usus, & ad punctionem, & equos pecoraque diuerla necessitati hominum utilia.

*Conuersi
laici bar
bati.*

utilia. Et cum alicubi curtes ad agriculturas exercendas instituissent, decreuerunt, ut predicti Conuersi domos illas regerent, non monachi: quia habitatio monachorum secundum regulam debet esse in clauistro ipsorum. Quia etiam beatum Benedictum non in ciuitatibus, nec in castellis nec in villis, sed in locis a frequentia populi semotis cœnobia construxisse, sancti viri sciebant, idem se æmulari promittebant. Et sicut ille monasteria constructa per duodenos monachos adiuncto Patre disponebat, sic sectueros confirmabant.

DE TRISTITIA ILLORUM, qb paucitatem imitantium.

ILLUD virum Dei predictum Abbatem Albericum, & nos aliquantulum mœstitiæ subdidit, quod raro quis illis diebus illuc ad eos imitandos venerit. Viri enim sancti thesaurum virtutum cœlitus inuentū, successoribus ad multorum salutem profuturum committere gestiebant: sed ferè omnes videntes & audientes vitæ eorum asperitatem insolitam & quasi inauditam plus corde & corpore elongare, quā ad proximare se eis festinabant, & de perseverantia eorum titubare non cessabant.

Sed

Sed Dei misericordia, qui hanc iustitiam spiritualem suis inspirauit, ad multorum profectum egregiè eam amplificare & consummare non cessauit, sicut sequentia declarabunt,

**DE MORTE ALBERICI ABBATIS,
& de promotione Stephani, & de institu-
tis ac latitia eorum.**

*Albericus
II. Abbas
Cisterci-
ens. mori-
tar.*

*S. Stepba-
nus III.
Abbas:
de quo
Rom. 16.
April.*

Vix autem Domini Albericus in scho-
la Christi per nouem annos & dimi-
dium regulari disciplina feliciter exercita-
tus, migrauit ad Dominum, fide & virtute
gloriosus, vitâ æternâ meritò beatus.
Huic successit quidam frater Stephanus no-
mine, Anglicus natione, qui & ipse cum
alijs de Molismo illuc aduenerat, quiq; a-
mator regulæ & loci erat. Huius tempori-
bus introduxerunt fratres vna cum eodem
Abbate, ne Dux illius terrę seu alius aliquis
Princeps, curiam suam aliquo tempore in
illa Ecclesia tenerent, sicut antea in sole-
nitatibus agere solebant. Deinde ne quid
in domo Dei, in qua die ac nocte deuotè
seruire cupiebant, remaneret, quod super-
biam aut superfluitatem redoleret, aut pau-
pertatem, custodem virtutum, quam spon-
te legerant, aliquando corrumperet. Con-
firmauerunt, ne retinerent cruces aureas,
seu argenteas, nisi tantummodo ligneas co-
loribus

loribus depictas; neq; candelabra nisi vna
ferreum, neque thuribula nisi cuprea vel
fertea; neque casulas nisi de sustaneo, vel
lino, sine pallio, auroque & argento, neque
albas, vel amictus nisi de lino, similiter sine
pallio, auro & argento. Pallia verò omnia
& cappas, atque dalmaticas, tunicasque ex
toto dimiserunt. Sed calices argenteos, non *Fistulas*
aureos, sed si fieri potuerit deauratos, & *fistulas* ^{ad sumē-}
fistulam argenteam, & si possibile fuerit de- ^{dum per}
auratam; stolas quoque ac manipulos de ^{eam fa-}
pallio tantum sine auro & argento retinue- ^{crum san-}
runt. Pallæ autem altarium, vt de lino fie- ^{guinem à}
rent, & sine pictura, planè præcipiebant: & ^{cōmuni}
vt ampullæ vinariæ sine auro & argento ^{canibns}
essent. In illis diebus, in terris, vineis, ac ^{laicis,} ^{tunc ad-}
pratis, curtibusque eadem Ecclesia creuit, ^{huc libe-}
nec religione decreuit. Ergo istis temporis ^{rum erat,}
bus visitauit Deus locum, viscera miseri- ^{ut patet}
cordiæ suæ effundens super se petentes, ad ^{ex vībns}
se clamantes, coram se lacrymantes, diu ac ^{ordinis}
nocte longa profundaque suspiria trahen- ^{huim. Po-}
tes, & dolentes, quod successoribus pœnè ^{ste aquan-}
carerent. Nam tot clericos litteratos, & no- ^{Hussita-}
biles laicos, etiam in seculo potentes, uno ^{rū turbas}
tempore ad illam Dei gratiæ transmisit ^{vīsū alter-}
Ecclesiam, vt triginta simul in cellam no- ^{cīci inter-}
uitiorum alacriter intrarēt, ac benè contra ^{dīctas est,}
propria vitia, & incitamenta malignorum ^{exolevit}
spirituum, fortiterq; decertando, cursum ^{quoque}
lī.

Suum

D S. Ber.
nando ei-
usque so-
cij sermo-
e esse vide-
tur.

suum consummarent; quorum exemplo
senes & iuuenes, diuersæque ætatis homi-
nes, in diuersis mundi partibus animati, vi-
dentes scilicet in istis possibile fore, quod
antea impossibile in custodienda regula
formidabant, illuc cōcurrere, superba col-
la iugo Christi suavi subdere, dura & aspe-
ra regulæ p̄cepta ardenter amare, Eccle-
siamque illam notabiliter letificare ac cor-
roborare cœperunt.

Abhinc Abbatias in diuersis Episcopa-
tibus ordinauerunt, quæ tam larga poten-
tiique benedictione Domini in dies cresce-
bant, ut infrà octo annos, inter illos qui de
Cistertiensi cœnobio specialiter fuerant
egressi, & cæteros, qui ex eisdem fuerant
exorti, duodecim cœnobia construēta fue-
rint inuenta.

Hactenus ex veteri historia de exor-
dio ordinis ac cœnobij Cistertiensis, à pri-
mis Patribus Cistertiensibus conscripta:
quam visum fuit publicare, ne tam illustre
antiquitatis monumentum monasticis in
claustris perpetuò delitesceret. Utinam
verò quis instituti Cistertiensis monachus,
aut aliis publicet librum, de origine & vi-
ris illustribus Ordinis Cistertiensis, qui
multis in cœnobii exstāt manuscriptus:
Scio delicatis quibusdam hominibus hæc
talia ob verborum scabritiem, in illo æuo
fami-

Infrà an-
nos 20
dicunt
alij. Vide
an. 1107.

CISTERCIENSE.

31

familiarem non sapere: sed meminerint ille
li veteris illius dicti: *Historia omnium et
tum auctores & fert & desiderat, &, Ab alijs
rerum, ab alijs verborū doctrina, quārenda est.*

Cæterū Stephano III. Abbati Cister-
tiensi defuncto suffecum scribunt non-
nulli *Vuidonem*, siue Guidonem. Sed Ro-
bertus Sigeberti Continuator, scribit Rai-
naldus IV. fuisse Abbatem Cistertensem,
& anno 1151. defunctus.

De Guidone alio Abate Cisterciensi,
& Summi Pontificis Legato, vide infrā an-
no 1201.

Anno 1107. Obiit venerabilis *Albericus* Albericetus
Abbas Secundus Cistertiensis, ut testatur *II. Abbas*
Robertus Abbas Mōtis S.Michaelis de pe- cisterciē-
Ficulo maris, in Britannia minore, Ordinis ses mori-
S.Benedicti, qui Chronicon Sigeberti Gé- tur.
blacensis continuauit, & illud ipsum mul-
tis interiectis auxit & interpolauit.

ALBERICVS, inquit, Abbas Cistertij su- Stepha-
pernæ vocationis brauiū, ad quod ibidem nus cog-
per nouem annos non in vacuum cucurrit, nomen: Hardin-
decimo apprehendit. Cui succedit Domini- gus succēs-
nus Stephanus, homo natione Anglicus, re- dit.
ligionis, paupertatis, disciplinæq; regula-
ris ardentissimus amator, fidelissimus æ-
mulator. In huius diebus verè verum esse
patuit, quod scriptum est; Oculi Domini su-
per iustos. & aures eius ad preces eorum. Nam
pusillus

pusillus grex hoc solum plangeret, quod
pusillus esset: hoc solum, inquam, metue-
rent, & metuerent usque ad desperationem
penè Christi pauperes, suæ se non posse re-
linquere paupertatis hæredes. Vicinis
quippe hominibus vitæ quidem in eis ho-
norantibus sanctitatem, sed abhorrentibus
austeritatem, & ita resilientibus ab eorum
imitatione, quibus appropinquabat devo-
tione, Deus, cui facile est de exiguis ma-
gna, de paucis facere multa, multorum præ-
ter spem ad ipsorum imitationem excita-
uit corda, ita, ut in cella probadi, nouitorum
tam clerici quam laici, & ipsi secundum nobiles
atque potentes, triginta pariter cohabitareret.
Ex qua cœlica visitatione tam subita & læ-
ta, lætari non immerito iam tandem cœperit
sterilis que non parturiebat; quoniam mul-
ti facti sunt filij desertæ: nec cessauit eis

*XII. ce-
nobia mo-
nachorum
ordini Ci-
seriens.
intra an-
nos 30.
feste adi-
ficata.
Alij dicunt
intra an-
nos 3.*

Deus indies multiplicare gentem, magni-
ficare lætitiam, donec tam suis quam filio-
rum suorum, viginti infra annos, circiter
duodecim de solis Patribus monasteriorum,
tanquam nouella oliuarum, in circuitu mensa-
sue læta conspiceret mater. Non enim ar-
bitrata est incongruum, si sancti Patris Be-
nedicti, cuius amplectebatur instituta, i-
mitaretur & exempla.

Porrò à principio, cum nouos in ramos
nouella cœpisset pullulare plantatio, vene-
rabi-

rabilis Pater *Stephanus* sagacitate peruigili,
miræ prouiderat discretionis scriptum,
tanquam putationis ferramentum, ad præ-
scindendos videlicet schismatum surculos,
quicunque succrescentes mutuæ pácis ex-
oriturum pterant fructum. Vnde & scriptū illud, *Chartam Caritatis* com-
petenter voluit nominari; quod ea tantum
quæ sunt caritatis, tota eius series redoleat;
ita vt pœnè nihil aliud vbique prosequi
videatur, quam, *Nemini quidquam debeat is,*
nisi inuicem diligatis. Quæ quidem Charta,
sicut ab eodem Patre digesta, & à XX. Ab-
batibus confirmata, sigilli quoque Aposto-
lici auctoritate munita est, largius continet
ea quæ diximus. Ita Robertus Abbas ni-
grorum monachorum Benedictinorum
S. Michaëlis in Britannia, siue alias quispiā,
qui Sigeberti Chronicō multis interposi-
tis auxit.

Sunt qui tradant hanc Caritatis Char-
tam anno 1107. ab Urbano II. Papa confir-
matam, procurante Stephano Hardingo
Abbato III. Cistertensi. Diploma nondū
vidi, nec exstat in codice Priuilegiorum
Ord. Cistertensis, Diuione an. 1491. edi-
tum. Exstat autem in dicto codice diplo-
ma sine Bulla Eugenij III. Papæ anno mil-
lesimo centesimo quinquagesimo secundo,
data, qua dicta Chartam Caritatis, & con-

C suetu-

Suetudines ac statuta ordinis Cistertiensis
confirmavit.

S Bernardus fit monachus Cisterciij.

Anno 1113. *Bernardus annos natus circiter xxii. Cistercium ingressus est cum socijs amplius quam xxx. sub Abate Stephano*, qui successerat Alberico. Vbi quantæ deuotionis quantique feruoris extiterit, lingua vix exprimit. Si quidem ab ipso ingressu tanta distinctione corpus affligere studuit, ut tota deinceps vita sua infirmitate multiplici laborauerit. Factum est autem post breve tempus, ut Cisterciensis Ecclesia tam rebus & gente pauper quam tempore, nouam de cætero Domini benedictionem perciperet, & quæ prius sterilis erat, plures iam & præcipuas Abbacias parturiret. Prima siquidem *Firmitas*

Firmitas. fuit, Pontiniacum III. Claramallis IV. Morimundus V. Pulliacum, ex quibus aliæ innumeræ diuersis locis, diuersis sunt temporibus propagatae.

Claramallis.

Morimundus.

Pulliacum.

Ita Robertus monachus Altissiodorensis (aliis Antissiodorensis vel Autissiodorenensis) in sua Chronologia Trecis in Gallia anno millesimo sexcentesimo nono edita.

Pontiniacum.

Anno 1114. *Pontiniacense cœnobium fundatum est in alodio Hildeberti Canonici Antissiodorensis matris Ecclesiæ. eodem Hildeberto rogâte, sub Umbaldo venerabili*

bili Episcopo tūc Antissiodoro pr̄esidente.
Huius cœnobij primus Abbas exstitit Do-
minus *Hugo* vir religionis eximiæ & præ-
cipuæ honestatis. Eodem anno *Clara uallis clare*
fundata est, cuius primus Abbas exstitit *Valle*,
seruus Dei *Bernardus*, vir opinanissima
sanctitate præclarus, per quem sui tempo-
ris Ecclesia in antiquum religionis decus
refloruit. Ita Robertus Altissiodorensis.
Alij dicunt Claram Vallem anno 1115. fundatam esse. Est autem Sanctus Bernardus
natus Fontanis, qui pagus est, vulgo *Fontai-*
ne dictus, secundo lapide à Diuione, me-
tropoli Ducatus Burgundiaæ. Visitur ibi-
dem hodieque arx, in qua natus est. Ci-
stertium verò distat quarto ferè miliari,
à Diuione, vulgo *Dijon*.

Claram Vallem anno 1115. fundatam di-
sertè scribit Cæsarius Dialogorum lib. I.
cap. I. & alij passim.

Anno 1118. fundatas lego aliquot Ab-
batias, ut *Pruliacū* in diœcesi Senonensi, *Sa-*
uiniacū in Normannia, *Tres Fontes* in d. Ca-
talaunēsi, & *Curiam Dei* in d. Aurelianensi.

His ferè temporibus ab Alfonso Arra-
goniæ Rege vrbs Nonna ædificari cœpta
est, *Montis Regalis* nomine, ut pro mu-
nimento effet aduersus Mauros Valētinos.
Quæ vrbs postea Sancti Bernardi hortatu-
Templarijs militibus, exstructo dotatoq;

cœnobio, abs Rege est contributa. Hoc initium Templarijs in Hispania fuit!. Vide Marianam Rerum Hispan. lib. 10. cap. 10.

Anno 1119. fundata est *Bona Vallis* in D. Viemensi in Gallia, *Bella Vallis* in D. Veson-
tionensi, *Fontinetum* in Burgundia, & Ab-
batia *Boni Radij*.

Anno 1119. Callistus II. Papa priuile-
gio munire voluit suos, quos magnopere
diligebat, Cistertienses; quod sic habet.

Callistus Episcopus seruus seruorum
Dei, charissimis in Christo filijs Stephano
venerabili Cistertiensis monasterij Abbatii,
& eius fratribus salutem & Apostolicam
benedictionem.

Ad hoc in Apostolicæ Sedis regimen,
Domino disponente, promoti conspici-
mur, ut ipso præstante religionem augere,
& quæ rectè atque ad salutem animarum
statuta sunt, nostri debeamus auctoritate
officij stabilire. Idcirco filij in Christo
charissimi, petitioni vestræ charitate debi-
ta impertimus assensum, & religioni ve-
stræ paterno congratulantes adfectu, Dei
operi quod cœpistis, manum nostræ con-
firmationis apponimus. Siquidem consen-
su & deliberatione communi Abbatum, &
fratrum monasteriorum vestrorum, & E-
piscoporum, in quorum parochijs eadem
monasteria continentur, quædam de ob-
serua-

seruatione Regulæ beati Benedicti, & de alijs nonnullis, quæ Ordini vestro, & loco necessaria videbantur, capitula statuimus: quæ nimirum ad maiorem monasterij quietem: & religionis obseruantiam auctoritate Sedis Apostolicæ petitis confirmari. Nos ergo vestro in Domino profectui congaudentes, capitula illa & constitutiones auctoritate Apostolicâ confirmamus, & omnia in perpetuum rata permanere decernimus. Illud nominatim omnimodò prohibentes, ne Abbatum aliquis monachos vestros sine regulari commendatione suscipiat. Si quæ igitur Ecclesiastica, sacerdotalisve persona nostræ conformatio& & constitutioni vestræ, temeritate aliqua obuiare præsumpserit, tanquam religionis, & quietis monasticæ perturbatrix auctoritate Beatorum Petri & Pauli, & nostra, donec satisfaciat, excommunicationis gladio feriatur. Qui verò conseruator extiterit, omnipotentis Dei & Apostolorum eius benedictionem & gratiam consequatur. Interdicimus autem ne quis conuersos laicos professos vestros ad habitadum suscipiat. Ergò Callistus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus confirmavi & subscripsi. Datum Sodoloci per manum Chrysogoni S. R. E. Diaconi Cardinalis Bibliothecarij decimo Kalen. Ianuarij, Indictione XII. Incarnationis

C 3 t ionis

tionis Dominicæ millesimo centesimo de-
cimo nono, Pontificatus autem Domini
Callisti Secundi Papæ anno 1.

Anno 1120. Altisiodorësem regebat Ec-
clesiam *Hugo*, S. Germani primus Abbas,
S. Hugonis Cluniacensis Abbatis nepos,
vir pro virtutum suarum insignibus per-
petuò memorandus. Hic ordinem Cister-
tiensem qui tunc temporis adhuc recens
erat, dulcissima visitatione frequentabat,
& iuxta facultatem suam ei in multis ne-
cessaria ministrabat. Suo enim tempore
eiusdem ordinis Abbatiae, *Regniacum*, *Ru-
pes*, *Bonus Radius* fundationis habuerunt
initium, & per manus eius, tum in mini-
strando necessitatibus eorum, tum in ac-
quirendo possessiones, non modicum in-
crementum. Ita Robertus in Chronico Al-
tisiodorensi.

*Regnia-
cum.*
Rupes.
Bonus
Radius,
vulgò
Boras.

Pomariū.

Viuebat his temporibus Cuno Episco-
pus Argentinensis, qui cum nonnullis è no-
bilitate Argentinesi, dicitur ædificasse mo-
nasterium S. Bernardi in Pomario, vulgò
Baumgarden: vt tradit Franciscus Guill-
mannus in historia Episcoporum Argent.

Fusinacū.

Anno 1121. fundatur *Fusinacum* in diœcesi
Laudunensi, *Bonus locus* in d. Lemonicensi,
Oratorium in d. Andegauensi, & *Abbatia*
de Eleemosynis in d. Carnotensi.

Anno 1122. *Fredericus I. Archiepiscopus*
Colo-

Coloniensis fundauit in sua diœcesi Abba- *Vetus cā-*
 tiam *Veteris Campi*, primo Abbatे Henrico *pms in d.*
 cum XII. fratribus ex Morimundensi cœ- *colonien-*
 nobio euocato: vt tradit Chronicō eius *si.*
 monasterij. Ioannes Ditmarus & alij.

Huius celeberrimi Monasterij Abbati
 parent circiter septuaginta, tam virorum
 quàm fœminarum cœnobia, per VVest-
 phaliā & inferiorem Germaniam, nu-
 meranturq; à die fundationis vsque ad an-
 num Domini 1613. Abbates triginta septem,
 quorum penultimus Godefridus Draeck,
 monasterio per bellorum violentiam de-
 ferto, magna prudentia & diligentia, dif-
 ficillimis temporibus, nihilominus suis
 prospexit. Crebris quoque & periculo-
 sis itineribus, licet imbecillo corpore, non
 tamen animo, suscep̄tis, hoc sedulò cu-
 rauit, vt in omnibus monasterijs suæ cu-
 ræ & visitationi commissis, monastica
 disciplina quàm optimè conseruaretur.
 Præfuit annos circiter triginta, relinquens
 successorem D. Carolum æquè prudentem
 & sedulum.

Anno 1124. fundatur *Bona Vallis* in d.
 Pictauensi, & *Fons Sancti Ioannis* in d. Se-
 nonensi.

Anno 1126. *Ebracum*, Abbatia diœcesis *Ebracum*
 Herbipolensis fundatur à Bernone & Ri- *in d. Her-*
chouino, fratribus, viris nobilibus: teste *bipolensi.*

Gaspare Bruschio in Chronologia monachorum Germaniarum. Idem tradit ex hoc loco olim monachos euocatos ad S. Gotthardi Abbatiam in Hungaria, Runam, Alderspachium, S. Crucis monasterium in Austria, Pellisium in Hungaria, & alia alibi cœnobia gubernanda. Bruschium ipsum loquentem audiamus.

Opulentissimum istud cœnobium in Ostrofrancis, quarto lapide à Schueinfordia situm, fundatur an. 1126. à Bernone & Richouio, Equitibus fratribus, qui an. 1119. consentiente sorore Berthilde, hoc castrum suum Ebraulatronum olim speluncam, in domum precatio[n]is conuertere statuerant.

Horum tumulus spectatur in laterali S. Michaelis sacello. Solent & in hoc cœnobia conditi Episcoporum Heripolensium corda, corporibus post obitum exsecta.

Est hic etiam sepulta Gertrudis Imperatrix Conradi III. coniux, qua cum marito suo plurima huic Monasterio beneficia contulit, ut secundarij fundatores merito habeantur; una cum filio Frederico Sueorum Duce, hic pariter sepulta.

Habet huius loci Abbas sua cura ac visitatione commissas, septem potentes monachorum Abbatias; videlicet:

Runam, in Styria, aut Tirolensi Comitatu, apud Græcium;

Lan-

ANNO
1119.

Lanckenheimium, in Voitlandia;
Fontem Salutis, in Marchionatu Bran-
 deburgensi.

Nepomungum, in Bohemia.

Alderspachium, in Bauaris.

Bildhusam, in Rhomeni citione,
 Ostrofrancis & Hassis vicina, *VVillershey-*
mum.

Monialium vero tres Abbatias;

Portam celi, apud Herbipolim.

Schonauium, in silua Odonis.

Pirckenfeldam, apud Neostadum.

Primus huius loci Abbas fuit Adamus vir bo-
 nus & sapiens, cuius S. Bernardus Abbas Clare-
 uallen, in epistolis meminit. Huic & istae aliæ
 decem iam dictæ Abbatiae, in Germania eodem
 ferè tempore instituta, tanquam Patri ac pri-
 mario inspectori sunt commissæ.

Octauus Abbas *Vvinricus* præfuit an. 1282. *Collegium*
 qui *Herbipoli*, in celebri id temporis Academia, *Herbipo-*
collegium siue *domum studij*, ut nuncupant, *Cis-*
tertiensis instituti sodalibus erexit. Quod col-
 legium Ioannes Abbas Cisterciensis an. 1284.
 confirmavit, & iisdem, quibus Parisiense, pri-
 legij s donauit.

Sic postea sub Petro Abate X^{IIII}. cum Aca-
 demia Heidelbergensis à Ruperto Palatino Rhei-
 ni an 1394. esset instituta, domus S. Iacobi, ex-
 tra muros Heidelbergenses sita, ad Ebracen-
 sem Abbatiam spectans, in collegium studioso-

rum ordinis Cistertiensis est conuersum. Ita
Bruschius.

ANNO Anno 1127. fundata est Abbatia Belli-
1127. beci in Normannia.
ANNO Anno 1128. Trecis in Gallia habitum est
1128. Concilium à plurimis Episcopis & Abbat-
ibus, ordinis præsertim Cistertiensis, vt à Ste-
phano Cistertiensi, Hugone Pontiniacensi,
Bernardo Clarevallenii & alijs. In quo Cō-
cilio Militibus siue Equitibus Templarijs
Regula & vestis alba est adsignata. Memi-
nit huius Concilij Guil. Tyrius libr. 12. de
bello sacro cap. 7. sed perperam ibi, vt & in
Tomis Cōciliariorum à Seuerino Binio Co-
loniae editis, legitur **Concilium Cretense**, pro,
Trecense. Idem Binius, auctoritatem Baro-
nij fecutus, hoc Concilium anno 1127. ce-
lebratū tradit, ex Guilielmo Tyrio malè,
vt arbitror, intellecto. Cæterū cum Pa-
risijs anno 1610. negotiorum caussa verfa-
rer, in bibliotheca monasterij S. Victoris
ad muros vrbis Parisiensis, incidi in ipsam
Templariorum Regulam, typis nondum
editam. Quam quidem, vt potè à **S. Bernar-**
do Abate Clarevallenii (vt ex Prologo pa-
tet) dictatam, operæ pretium huic
Chronico inscrere. Exstat eius-
dem S. Bernardi Sermo ad
milites Templi.

REGV-

REGVLA PAVPERVM COM-
militorum Christi, Templi ḡe
Salomonici.

PROLOGVS.

OMNIBVS in primis sermo noster di-
rigitur, quicunque proprias volun-
tates sequi contemnunt, & summo ac vero
Regi militare animi puritate cupiunt, vt
obedientiæ armaturam præclarā assumere,
intentissima cura implendo præoptent, &
perseuerando impleant. Hortamur itaque,
qui vsque nunc militiam secularem, in qua
Christus non fuit causa, sed solo humano
fauore amplexati estis, quatenus horum
vñitati, quos Dominus ex massa perditio-
nis elegit, & ad defensionem Sanctæ Eccle-
siæ gratuita pietate composuit, vos so-
ciandos perenniter festinetis. Ante om-
nia autem, quicumque es, o Christi miles,
tam sanctam conuersationem eligens, te
circa professionem tuam oportet puram
adhibere diligentiam, ac firmam perseue-
rantiam; quæ à Deo tam digna, sancta &
sublimis esse dignoscitur, vt si pure & per-
seueranter obseruetur, inter militantes,
qui pro Christo animas suas dederunt, sor-
tem obtinere mereberis: In ipsa namque
refloruit iam & reluxit Ordo militaris,
qui despecto iustitiae zelo, non pauperes

aut

aut Ecclesiás defensare, quod suum erat, sed
rapere, spoliare, interficere contendebant.
Bene igitur nobiscum agitur, quibus Do-
minus & Saluator noster IESVS Christus
amicos suos à ciuitate Sancta in cōtinuum
Franciæ & Burgundiæ direxit, qui pro no-
stra salute, veræque fidei propagatione nō
cessant animas suas, hostiam Deo placen-
tem, offerre. Nos ergo cum omni gratula-
tione ac fraterna pietate precibusque Ma-
gistri Hugonis, in quo prædicta militia
sumpsit exordium, cum Spiritu sancto in-
timante ex diuersis Ultra-montanæ pro-
uinciæ mansionibus in solennitate Sancti
Hilarij anno M. CXXVIII. ab incarnato Dei
Filio, ab inchoatione prædictæ militiæ IX.
ad Trecas, Deo duce in vnum conueniens,
& modum & obseruantiam equestris Or-
dinis per singula capitula ex ore ipsius Ma-
gistri Hugonis audire meruimus ac iuxta
notitiam exiguitatis nostræ scientiæ, quod
nobis videbatur absurdum, omneq; quod
in præsenti cōcilio nequivit esse nobis me-
morabiliter relatum ac computatum, non
leuitate, sed cōsultè prouidentiæ & discre-
tioni venerabilis Patris nostri Honorij, ac
inlyti Patriarchæ Hierosolymitani Ste-
phani fertilitate ac necessitate non ignari
orientalis religionis, nec non pauperum
commilitonum Christi, consilio commu-
nis

nis capituli vnanimiter commendauiimus.
Sanè autem prorsus licet nostri dictaminis
auctoritate, per maximus numerus religio-
rum Patrum, qui in illo concilio diuina
ammonitione conuenerunt, commendat,
non debemus silenter transire, quibus vi-
dentibus & veras sententiās proferentibus,
ego *Ioannes Michaelensis* præsentis paginæ,
iussu Concilij, ac venerabilis * Abbatis ^{s. Ber-}
Clareuallensis, cui creditum ac debitū hoc ^{nardū in-}
erat, humilis scriba esse diuinā gratiā me- ^{tellige.}
tui.

NOMINA PATRVM RESIDEN- tium in Concilio Trecensi.

PRIMVS quidem refedit *Mattheus Al-* ^{Huius}
banensis Episcopus, Dei gratiā S.R.E. ^{concilij}
Legatus: Deinde *Rainaldus, Archie-* ^{meminit}
piscopus *Remensis: Tertius Henricus, Ar-* ^{Tyrius}
chiepiscopus *Senonensis. De hinc Coépis-* ^{li 12. hist.}
copi eorum, *Raniketus Carnotensis Episco-* ^{belli sa-}
pus, *Goffenus Suessionum Episcopus; Epi-*
scopus *Parisiensis; Episcopus Trecensis;*
Præsul Aurelianensis; Episcopus Antisio-
dorensis; Episcopus Meldensis; Episcopus
Latalaunensis; Episcopus Laudunensis; Epi-
scopus *Beluaensis; Abbas Vezelacensis, qui*
non multo post factus est Lugdunensis Ar-
chiepiscopus, ac S.R.E. Legatus. Abbas Ci-
stertiensis; Abbas Pontiniacensis; Abbas
trium fontium; Abbas S.Dionysij de Re-
mis;

mis; Abbas S. Stephani de Diuione; Abbas Moles. suprà nominatus Abbas, Bernard. Clareuallensis non defuit, cuius sentētiam præscripti liberā voce collaudabant. Fuerunt aut & Magister Albericus Remēsis, & Magister Fulgerius, ac complures alij, quos longum esset enumerare. Ceterū verò de nō litteratis idoneum nobis videtur, vt testes, amatores veritatis adducantur in medium: Comes Theobandus, Comesq; Niuernensis, ac Andreas de Bandionento, intentissima cura quod erat optimū scrutantes; quod eis videbatur absurdū, emperantes, in Concilio sic assistebant. Ipse verò Magister militiæ Hugo nomine, reuerà nō defuit, & quosdā de fratribus suis secū habuit, verbi gratia: F. Godefridū, F. Rorallū, F. Gaufridum Bisol. F. Paganum de monte Desiderij. Archembaudum de Sancto Amano. Iste verò Magister Hugo cum istis discipulis modum & obseruātiā exiguæ inchoationis sui militaris Ordinis, qui ab illo, qui dicit: Ego principium, qui & loquitur vobis; sum p̄fīt exordium, iuxta memoriæ suæ notitiam suprā nominatis Patribus intimauit. Placuit itaq; Concilio, vt consilium, ibi limā & consideratione diuinarum scripturarum diligēter examinatum, tamen cum prouidentia Papæ Romanorum, ac Patriarchæ Hierosolymitarum,

rum,

rum, nec non etiam assensu Capituli pauperum commilitorum Templi, quod est in Ierusalem, scripto commendaretur, ne obliuioni traderetur, & inenodabiliter seruaretur, ut recto cursu ad suum conditorem, cuius dulcedo tam mel superat, ut ei comparatum velut absynthium sit amarissimum, peruenire dignè mereatur: præstante, cui militant, & militare queant, per infinita sæculorum sæcula, Amen.

INCIPIT REGVLA PAV.
PERVM COMMILITONVM
Sanctæ ciuitatis.

QUALITER DIVINVM OFFI-
cium audiant.

VOs quidem, proprijs voluntatibus abrenunciantes; atque alij, pro animalium salute vobiscum ad terminū cum equis & armis summo Regi militates, Matutinas, & omne seruitum integrum secundū canonicam institutionē, ac regulariū doctorum sanctæ ciuitatis consuetudinem pio ac puro affectu audirevnuersaliter studeatis. Idcirco vobis, venerabiles, Fratres maximè debetur, quia præsentis vitæ luce despesta, contemptoq; vestrorū corporum cruciatu, saeuientem mundum

pro

pro Dei amore vilescere perenniter promisisti, diuino cibo refecti ac satiati, & dominicis preceptis eruditi & firmati, post mysterij diuini consummationem nullus pauescat ad pugnam, sed paratus sit ad coronam.

2. **QVOT ORATIONES DOMINI-**
cas, si audire nequierint, dicant.

CAETERVM si aliquis frater negotio Orientalis christianitatis forte remotus, quod saepius euenisse non dubitamus, & pro tali absentia Dei seruitium non audierit, pro Matutinis **xiii.** orationes Dominicas, ac pro singulis Horis, septem; sed pro Vesperis **ix.** dicere collaudamus, ac libera voce vnanimiter affirmamus: isti etenim in salutifero labore ita directi, non possunt accurrere hora competenti ad diuinum Officium; sed si fieri potest, horæ constitutæ non prætereant ante institutum debitum.

3. **QVID AGENDVM PRO FRATRI-**
bus defunctis.

VANDO verò quilibet fratrum remanentium morti, quæ nulli parcit, impendet, quod est impossibile auferri, Capellanis ac Clericis vobiscū ad terminum caritatiè summo Sacerdoti seruientibus,

tibus, creditum officium & Missam solen-
niter pro eius anima, Christo animi puri-
tate iubemus offerre: fratres autē ibi astan-
tes, & in orationibus pro fratribus defuncti
salute pernoctantes, centum orationes Do-
minicas usque ad diem septimum pro fra-
tre defuncto persoluant; ab illo die, quo eis
obitus fratribus denunciatus fuerit, usque ad
prædictum diem, ceterarius numerus per-
fectionis integritatem cum fraterna obser-
uatione habeat. Adhuc nempē diuina ac
misericordia charitate deprecamur, atque
pastorali autoritate iubemus, ut quotidie,
sicuti fratri in vicibus dabatur & debetur,
ita quod est necessarium sustentationi hu-
iūs vitae in cibo & potu tantum, cuidā pau-
peri, donec ad quadragesimum diem im-
pendatur. Omnes enim alias oblationes,
quas in morte fratrum & in Paschali solen-
nitate, ceterisque solemnitatibus, Domino
pauperum commilitonum Christi sponta-
nea paupertas indiscretè reddere consue-
uerat, omnino prohibemus.

CAPELLANI VICTVM ET VE-
STITUM TANTUM HABEANT.

40

ALIAS vero oblationes & omnia
eleemosynarū genera, quoquo mo-
do siāt, Capellani, vel alijs ad tempus ma-
nentibus, vnitati communis Capituli red-

DERE

dere per uigili cura præcipimus. Seruitores itaque Ecclesiæ victum & amictum secundum autoritatem tantum habeant, & nihil amplius habere præsumant, nisi Magistri sponte charitatiuè dederint.

6. DE MILITIBVS DEFUNCTIS
qui sunt ad terminum.

Sunt namque milites in domo Dei, Temploque Salomonis ad terminum misericorditer nobiscum degentes; vnde ineffabili miseratione vos rogamus, deprecamur, & ad ultimum obnoxie iubemus, vt interim tremenda potestas ad ultimum diem aliquem perduxerit, diuino amore ac fraterna pietate, septem dies sustentationis, pro anima eius, quidam pauper habeat.

7. VT NVLLVS FRATER REMANENS OBBLATIONEM FACIAT.

Decreuimus, vt superius dictum est, quod nullus fratrum remanentium aliam oblationem agere præsumat: sed die noctuque mundo corde, in sua professione maneat, vt sapientissimo Prophetarum in hoc se æquipollere valeat: Calicem salvatoris accipiam, & in morte mea, mortem Domini imitabor: quia sicut Christus pro me animam suam posuit, ita & ego pro fratribus animam ponere sum paratus. Ecce

com-

competentem oblationem : ecce hostiam
viventem Deoque placentem.

DE IMMODERATA STA- 7,
tione.

Quod autem auribus nostris verissimus
testis insonuit, videlicet immoderata sta-
tione & sine mensura stando diuinum of-
ficium vos audire : ita fieri non præcipi-
mus, imò vituperamus; sed finito Psalmo,
& venite exultemus Domino, cum Invita-
torio & Hymno, omnes sedere tam fortes
quam debiles, propter scandalum euitan-
dum, nos iubemus. Vobis verò residen-
tibus, unoquoque Psalmo finito, in recita-
tione Gloria Patri, de sedibus vestris ad
altaria supplicando, ob reuerentiam sancte
Trinitatis ibi nominatè surgere, & debili-
bus inclinare demonstramus. Sic etiam in
recitatione Euangeli, & ad Te Deum lau-
damus, & per totas laudes, donec finito Be-
nedicamus Domino, stare adscribimus, &
eandem Regulam in matutinis sanctæ Ma-
riæ teneri iubemus.

DE REFLECTIONE CON- 8.
uentus.

In uno quidem Palatio, sed melius di-
citur Refectorio, communiter vos cibum
accipere credimus, ubi, quando aliquid
necessarium fuerit, pro signorum ignoran-

D 2 tia,

tia, leniter ac priuatum quærere oportet. Si omni tempore, quæ vobis necessaria sunt, quærēda sunt, cum omni humilitate & subiectione reuerentiae potius ad mēsam, cum Apostolis dicat : Panem tuum cum silentio manduca; & Psalmista vos animare debet, dicens : Posui ori meo custodiam, id est, apud me deliberaui, vt non delinquerem, id est, lingua; id est, custodiam os meum, ne malè loquerer.

9.

DE LECTIO N E.

IN prandio & cœna semper sit sancta lectio recitata. Si Dominum diligimus, salutifera eius verba atque præcepta inten-tissima aure desiderare debemus. Lector autem Lectionum vobis indicat silentium.

10.

DE CARNIS REFECTIONE.

In hebdomada namque, nisi Natalis dies Domini, vel Pascha vel festum Sanctæ Mariæ, aut omnium Sanctorum euenerit, vobis ter refectio carnis sufficiat; quia assueta carnis comedio, intelligitur honorosa corruptio corporum. Si vero in die Martis tale ieiuniū euenerit, ut eis carnium retrahatur, in craftino abundanter vobis impendatur. Die autem Dominico omnibus militibus remanētibus, nec nō Capellanis duo fercula in honorem S. Resurrectionis bonum & idoneum indubitanter videtur. Alij autem,

autem, videlicet armigeri & clientes, uno contenti, cum gratiarum actione permaneant.

QUALITER MANDUCARE MI- it.
lites debeant.

Duos & duos manducare generaliter oportet, ut sollerter unus de altero prouideat, ne asperitas vitæ, vel furtiuia abstinentia in omni prandio intermisceatur. Hoc autem iustè iudicamus, vt unusquisque milles aut frater æqualem & æquipollentem vini mensuram per se solus habeat.

VT ALIIS DIEBUS DVO AVT 12.
tria leguminum fercula sufficiant.

Aliis nam diebus, videlicet secunda & quarta feria, nec non & Sabbato duo aut tria leguminum vel aliorum ciborum fercula, aut vt ita dicam, cocta pulmentaria, omnibus sufficere credimus: & ita teneri iubemus, vt, forte qui ex uno non potuerit edere, ex alio reficiatur.

QVO CIBO SEXTA FERIA 13.
reficere oportet.

Sexta autem feria cibum quadragesimalem ob reuerétiam Passionis omni congregatiōni, remota infirmorum imbecillitate, semel sufficere à festo omnium Sanctorum usque in Pascha, nisi Natalis dies

D 3 Domi-

Domini , ve' festum S. Mariæ aut Apostolorum euenerit, collaudamus . Alio verò tempore, nisi generale iejunium euenerit, bis reficiantur.

14. POST REFECTIONEM SEMPER
per gratias referant.

Post prandium verò & cœnam semper in Ecclesia, si propè est, vel si ita non est, in eodem loco , summo procuratori nostro, qui est Christus, gratias, ut decet, cum humiliato cordere ferre inenodabiliter præcipimus: famulis aut pauperibus fragmента, panibus tamen integris reseruatis, distribuere fraterna charitate debent & iubentur.

15. UT DECIMVS PANIS SEMPER
Eleemosynario detur.

Licet paupertatis præmium , quod est regnum cœlorum , pauperibus procul dubio debeat ; vobis tamen quos Christiana fides de illis indubitanter fatetur , decimum totius panis quotidie eleemosynario vèstro dare iubemus.

16. UT COLLATIO SIT IN ARBITRIO Magistri.

Cùm verò sol orientalem regionem deferit , & ad Ibernam descendit , auditio signo , vt est eiusdem regionis consuetudo, omnes ad Cöpletas oportet incedere vos, ac prius

ac prius generalem collationem sumere per-
optamus. Hanc autem collationem in dis-
positione & arbitrio Magistri ponimus, ut
quando voluerit de aqua, & quando iube-
bit, misericorditer ex vino temperato com-
petenter recipiatur. Verum hoc non ad mi-
miam satietatem oportet & in luxu fieri,
sed parcus; quia apostatare etiam sapien-
tes videmus.

UT FINITIS COMPLETIS SILEN- 17.
tium teneatur.

Finitis itaque Completis, ad stratum ire
oportet. Fratribus igitur à Completorijs
exeuntibus nulla sit denuò licentia loqui in
in publico, nisi necessitate cogente; armi-
gero autem suo quę dicturus est, leniter di-
cat. Est verò, forsitan, vt in tali interuallo
vobis de Completorijs exeuntibus, maxi-
ma necessitate cogente, de militari nego-
cio, vt de statu domus nostræ, quia dies ad
hoc vobis sufficere non creditur, cum qua-
dam fratrum parte ipsum Magistrum, vel
illum, cui domus dominium post Magi-
strum est debitū, oporteat loqui. Hoc aut
ita fieri iubemus; & ideo, quia scriptum est:
In multiloquio non effugies peccatum. Et
alibi: Mores & vitæ in manibus linguae. In
illo colloquio scurrilitates & verba ocio-
sa ac risum mouētia omnino prohibemus,
& vobis ad lectulum euntibus, Dominicam

D 4 oratio-

orationem, si aliquis quid stultum est locutus, cum humilitate & puritatis deuotione dicere iub emus.

**18. VT FATIGATI A D M A T V I N A S
non surgant.**

Fatigatos nempè milites non ita, vt vobis est manifestum, surgere ad Matutinas conlaudamus; sed assensu Magistri, vel illius, cui creditū fuerit à Magistro, eos qui escere, & tredecim orationes constitutas sic cantare, vt mens ipsorum voci concordet, iuxta illud Prophetæ: Psallite Domino sapienter. Et illud: In conspectu Angelorum psallam tibi; vos vnanimes conlaudamus. Hoc autem in arbitrio Magistri semper consistere debet.

**19. VT C O M M V N I T A S V I C I V S
inter fratres seruetur.**

Legitur in diuina pagina: Diuidebatur singulis, prout cuique opus erat. Ideo non dicimus, vt sit personarum acceptio, sed infirmitatum debet esse consideratio. Vbi autem, qui minus indiget, agat Deo gratias, & non contristetur. Qui verò indiget, humiliter pro infirmitate, non extollatur pro misericordia, & ita omnia membra erunt in pace. Hoc autē prohibemus, vt nulli immoderatam abstinentiam amplecti liceat, sed communem vitam instanter teneant.

DE

DE QVALITATE ET MODO VE-
stimenti.

20.

Vestimenta autem vnius coloris semper esse iubemus, verbi gratia, Alba vel nigra, vel vt ita dicam, burella. Omnibus aut milibus professis in hyeme & in aestate, si fieri potest, alba vestimenta concedimus, vt qui tenebrosam vitam postposuerint, per liquidam & albam suo conditori se reconciliari agnoscant. Quid albedo? nisi integra castitas. Castitas, securitas mentis, sanitas corporis est. Nisi enim vnuquisque miles castus perseuerauerit, ad perpetuam requiem venire, & Deum videre non poterit; testante Apostolo Paulo: Pacem sectamini cum omnibus & castimoniam, sine qua nemo videbit Dominum. Sed quia huiusmodi indumentum arrogantię ac superfluitatis estimatione carere debet, talia habere omnibus iubemus, vt solus leniter per se vestire & exuere, & calciare ac discalciare valeat. Procurator huius ministerij per uigili cura hoc vitare præsumat, ne nimis longa aut nimis curta, sed mensurata ipsis utentibus, secundum vniuersiusq; quantitatem suis fratribus tribuat. Accipientes itaq; noua, vetera semper reddat in præsenti, reponenda in camera, vel ubi frater, cuius est ministerium, decreuerit, propter armigeros & clientes, & quandoque pro pauperibus.

D S

QVOD

xi. **QVOD FAMVL I VESTIMENTA
alba, hoc est, pallia non habeant.**

Hoc nempè, quod erat in domo Dei ac suorum militum templi, sine discretione ac consilio communis Capituli, obnixè cōtradicimus, & funditus, q. quoddā vitium peculiare amputare præcipimus. Habebant enim olim famuli & armigeri alba vestimenta, vnde veniebant damna importabilia: Surrexerunt namque in Ultramontanis partib⁹ quidam Pseudofratres, & Coniugati & alij, dicētes se esse de Templo, cūm sint de mundo. hi nempè tantas contumelias totque damna militari ordini acquiescierunt, & clientes remanētes plurima scandalorum oriri inde superbiendo fecerunt. Habeant igitur assidue nigra, sed si talia non possint inuenire, habeant, qualia inueniri possunt in illa prouincia, qua degunt, aut quod vilius vnius coloris comparari potest, videlicet burella.

xii. **QVOD MILITES REMANENTES
tantum alba habeant.**

Nulli ergo concessum est candidas chlamydes deferre, aut alba pallia habere, nisi nominatis militibus Christi.

xiii. **VT PELLIBVS AGNO-
rum vtantur.**

Decreuiimus communi consilio, vt nullus

Ius frater remanens pelles perenniter , aut
pelliciam , vel aliquid tale , quod ad usum
corporis pertineat , etiamque cooperto-
rium , nisi agnorum vel arietum habeat .

VT VETVSTA ARMIGERIS 24.
diuidantur.

Procurator vel dator pannorum omni
obseruatia veteres semper armigeris & cli-
entibus , & quandoque pauperibus fideliter
æqualiterque erogare intendat .

CVPIENS OPTIMA , D E T E - 25.
riora habeat.

Si aliquis frater remanens ex debito aut
ex motu superbiæ , pulcra vel optima habe-
re voluerit , ex tali præsumptione , procul
dubio viliissima merebitur .

VT QVANTITAS ET QVALITAS 26.
vestimentorum seruetur.

Quantitatem secundum corporum ma-
gnitudinem largitatemque vestimentorum
obseruare oportet : dator pannorum sit in
hoc curiosus .

VT DATOR PANNORVM IN 27.
primis æqualitatem seruet.

Longitudinem , ut superius dictum est ,
cum æquali mensura , ne vel susurrorum vel
comminatorum aliquid oculus notare præ-
sumat , Procurator fraterno intentu cõide-
ret ,

ret, & in omnibus supradictis Dei retrictionem humiliter cogitet.

28. DE SUPERFLVITATE CAPILLORVM.

Omnes fratres, remanentes principali-
ter, ita tonsos habere capillos oportet, vt
regulariter ante & retrò, & ordinatè, con-
siderare possint; & in barba, & in grennio-
nibus eadem regula indeclinabiliter obser-
uetur, ne superfluitas aut faciei vitium de-
notetur.

29. DE ROSTRIS ET LAQUEIS.

De rostris & laqueis manifestum est es-
se gentilicium. Et cùm abominabile hoc
omnibus agnoscatur, prohibemus & cōtra-
dicimus, vt aliquis ea nō habeat, imò pror-
sus careat. Alijs autem ad tempus famulan-
tibus, rostra & laquea, & capillorum super-
fluitatem, & vestium immoderatam longi-
tudinem habere non permittimus, sed om-
nino contradicimus. Seruientibus enim
summo Conditori, munditia interius ex-
teriorisque valde necessaria, eo ipso attestan-
te, qui ait: Estote mundi, quia ego mundus
sum.

**30. DE NVMERO EQVORVM ET
ARMIGERORVM.**

Vnicuique vestrorum militū tres equos
lacet habere: quia domus Dei, templique
Salor-

Salomonis eximia paupertas amplius non
permittit impreſentiarum augere, niſi cum
Magistri licentia.

NVLLVS ARMIGERVVM GRATIS 31.
ſeruientem feriat.

Solum a. armigerum ſingulis militibus
eadem cauſa cocedimus; ſed ſi gratis & cha-
ritatiuē ille armiger cuiquam militi fuerit,
non licet ei eum verberare, nec etiam qua-
libet culpa percutere.

QUALITER A D TEMPVS REMA- 32.
nentes recipiantur.

Omnibus militibus ſeruire IESV Chri-
ſto animi puritate in eadem domo ad ter-
minum cupientibus, equos in tali negocio
quotidiano idoneos, & arma, & quidquid
ei neceſſarium fuerit, emere fideliter iube-
mus. Deinde vero ex vtraque parte æquali-
tate ſeruata, bonū & vtile appretiari equos
iudicauimus. Habeatur itaque preium in
ſcripto, ne tradatur obliuioni, & quicquid
militi, vel eius equis, vel armigero erit ne-
ceſſarium, adiunctis & ferris equorum fe-
cundūm facultatem domus, ex eadem do-
mo fraterna charitate impendatur. Si vero
interim equos ſuos miles aliquo euentu in
hoc ſeruitio amiferit, Magister, prout fa-
cultas domus hoc exigit, alios administra-
bit. Adueniente autē termino repatriandi,
medie-

mediatatem precij ipse miles diuino amo-
re concedat, alteram ex communi fratum,
si ei placet, recipiat.

33.

Q Y O D N V L L V S I V X T A P R O-
priam voluntatem incedat.

Conuenit his nempè militibus, qui ni-
hil sibi Christo charius existimant, pro-
pter seruitium, secundùm quod professi
sunt, & propter gloriam summæ beatitu-
dinis, vel metum gehennæ, vt obedientiam
indefinenter Magistro teneant. Tenenda
est itaque, vt mox, vbi aliquid imperatum
à Magistro fuerit, vel ab illo, cui Magister
mandatum dederit, sine mora, ac si diuini-
tus imperetur, moram pati nesciant in fa-
ciendo. De talibus enim ipsa Veritas dicit.
ob auditu auris obediuit mihi.

34.

S I L I C E T I R E P E R V I L L A M
sine iussu Magistri.

Ergo hospitales milites propriam vo-
luntatem relinquentes, & alios ad termi-
num seruientes, deprecamur, & firmiter eis
iubemus, vt sine Magistri licentia, vel cui
creditum hoc fuerit, in villam ire nō præ-
sumant, præterquam noctu ad Sepulcrum,
& ad stationes quæ intra muros sanctæ ci-
uitatis continentur.

35.

S I L I C E T E V M A M B U L A R E
solum.

Hic verò ita ambulantes, nō sine custode,
id est,

Id est, milite aut fratre remanente, nec in die, nec in nocte iter inchoare audeant. In exercitu namq; postquam hospitati fuerint, nullus miles vel armiger aut famulus per atria aliorū militum, causa vidēdi, vel cum aliquo loquendi sine iussu, vt dictum est superiū, incedat. itaque consilio affirmamus, vt in tali domo, ordinata à Deo, quod nullus secundūm proprietatem militet aut quiescat, sed secundūm Magistri imperium totus se incubat, vt illam Domini sententiam imitari valeat, qua dicit, Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui me misit.

VT NVLLVS NOMINATIM, QVOD 36.

ei necessarium erit, querat.

Hanc propriè consuetudinem inter cetera adscribere iubemus, & cum omni consideratione, ob querēdi vitium, teneri præcipimus. Nullus igitur frater remanens assignanter & nominatim equum aut equitaturam, vel arma querere debet. Quomodo ergo? Si verò eius infirmitas, aut equorum suorum debilitas, vel armorum suorū grauitas, talis esse agnoscitur, vt sic incedere sit damnum commune, veniat Magistro, vel cui est debitum ministerium post Magistrum, & causam vera fide & pura ei demonstret: Inde namque in dispositione

Magi-

Magistri, vel post eum Procuratoris res se habeat.

37. DE FRENIS ET CALCARIBVS.

Nolumus, ut omnino aurum vel argentum, quæ sunt diuitiæ peculiares, in frenis & pectoralibus, nec calcaribus, vel in streuis vnquam appareant, nec alicui fratri remanenti emere liceat. Si verò charitatiæ talia vetera instrumenta data fuerint, aurum vel argentū taliter coloretur, ne splendidus color vel decor cæteris arrogantia videatur. Si noua data fuerint, Magister de talibus quod voluerit faciat.

38. TEGIMENT IN HASTIS ET CLYPEIS non habeatur.

Tegimen autem in clipeis & hastis, & surellis in lanceis non habeatur, quia hoc non proficuum, imò damnum nobis omnibus intelligitur.

39. DE LICENTIA MAGISTRI.

Licet Magistro cuiquam dare equos vel arma, vel quamlibet rem cuilibet dare.

40. DE MALA ET SACCO.

Sacculus & mala cum firmatura non conceduntur: sic exponentur, ne habeant absque Magistri licētia, vel cui creduntur dominus post eum negotia. in hoc præsenti capitulo Procuratores & per diuersas prouincias

ciās degentes non continentur , nec ipse Ma-
gister intelligitur.

DE LEGATIONE LITTERUM.

Nullatenus cuiquam fratrum liceat à pa-
rentibus suis , neque à quoquam hominum,
nec sibi inuicem accipere vel dare sine iussu
Magistri vel Procuratoris. Postquam licen-
tiām frater habuerit, in præsentia Magistri,
si ei placet, legantur. Si verò & à parentibus
ei quidquam directum fuerit, non præsumat
fuscipere illud , nisi prius indicatum fuerit
Magistro. In hoc autem capitulo Magister &
domus Procuratores non continentur.

DE FABULATIONE PROPRIA-

42.

Cūm omne verbum otiosum generare
agnoscatur peccatum , quid ipsi iactantes de
proprijs culpis ante districtum iudicem di-
cturi sunt ? Ostendit certè Propheta; Si à bo-
nis eloquijs propter taciturnitatem debet in-
terdum taceri ; quanto magis à malis verbis
propter pœnam peccati debet cessari . Vita-
mus igitur & audacter contradicimus, ne ali-
quis frater remanens, vt melius dicam, stul-
titias, quas in seculo, in militari negotio, tam
enormiter egit , & carnis delectationes mi-
serrimarum mulierū cum fratre suo, vel alio
aliquo, vel de alio commemorare audeat: &

E

si forte

Si forte referentem aliquem talia audierit,
obmutescere faciat, vel quantocius poterit,
cito pede obedientiae inde discedat, & ole
venditori aurem cordis non praebat.

43. DE QVAE STV ET ACCES-
ptione.

Verum enim uero, si aliqua res sine qua
stu cuilibet fratri data gratis fuerit, deferat
Magistro vel Dapifero: si vero aliter suus
amicus vel parens dare, nisi ad opus suum,
noluerit, hoc prorsus non recipiat, donec li-
centiam a Magistro suo habeat. At cui res
data fuerit, non pigeat illi, si alteri datur: im-
mo pro certo sciatur, quia si inde irascitur, con-
tra Deum agit. In hac autem praedicta regula
ministratores non continentur, quibus spe-
cialiter hoc ministerium debetur, & conce-
ditur de mala & sacco.

44. DE MANDVCARII EQVO-
rum.

Vtilis res est cunctis, hoc praceptum, a
nobis constitutum, ut indeclinabiliter amo-
dè teneatur. Nullus autem frater facere pra-
sumat manducaria linea vel lanea, idcirco
principaliter facta; nec habeat villa, excepto
profinello.

45. VT CAMBIARE VEL QVAE-
rere nullus audeat.

Nunc aliquid restat, ut nullus praesumat
cam-

cambiare sua, frater cum fratre, sine licentia Magistri; & aliquid querere, nisi frater fratri, & sit res parua, viliis, non magna.

V T N V L L V S A V E M C V M A V E 46.
*capiat, nec cum capiente in-
 cedat.*

Quod nullus auem cum aue accipere audiat, nos communiter iudicamus: non convenit enim religioni, sic cum mundanis delegationibus inhærere, sed Domini præcepta libenter audire, orationibus frequenter incumbere, mala sua cum lacrymis vel gemitu quotidie in oratione Deo confiteri. Cum homine quidem talia operante, cum accipitre, vel alia aue, nullus frater remanens hac principali causa ire præsumat.

V T N V L L V S F E R A M A R C V 47.
vel balista percutiat.

Cum omni religione ire deceat, simpliciter; & sine risu, humiliter; & non multa verba, sed rationabilia loqui, & non sic clamosa in voce: specialiter iniungimus & præcipimus omni fratri professo, ne in bosco cum arcu aut balista iaculari audeat, nec cum illo, qui hoc fecerit, ideo perget, nisi gratia eum custodiendi à perfido gentili: nec cum cane sit ausus clamare vel garrulare; nec equum suum cupiditate accipiendi feram pungat.

48. VT LEO SEMPER FE-
riatur.

Nam est certum, quod vobis specialiter creditum est & debitum, pro fratribus vestris animas ponere, atque incredulos, qui semper Virginis filio minitantur, de terra delere. De leone enim hoc legimus, quia ipse circuit, querens quem deuoret; & manus eius contra omnes, omniumque manus contra eum.

49. DE OMNI RE SVPER VOS QVAL-
sita, iudicium audite.

Nouimus quidem persecutores S. Ecclesiae innumerabiles esse, & hos, qui contentiōnem non amant, incessanter crudeliusque inquietare festinant. In hoc igitur Concilij sententia serena consideratione pendeat, ut si aliquis in partibus Orientalis religionis, in quocumque alio loco super vos rem aliquam quæsierit, vobis per fideles & veri amatores iudices audire iudicium præcipimus, & quod iustum fuerit, indeclinabiliter vobis facere præcipimus.

50. VT HAEC REGULA IN OMNIBVS
teneatur.

Hæc eadem regula in omnibus rebus, vobis immerito ablatis, perenniter iubemus ut teneatur.

QVOD

QUOD LICET OMNIBVS MILLI-
tibus professis terram & homines
habere.

Diuina, ut credimus, prouidentia à vobis
in sanctis locis sumpsit exordium hoc genus
nouum religionis, ut videlicet religionis
militiam admiseret, & sic religio per mi-
litiam armata procedat, hostem sine culpa,
feriat. Iure igitur iudicamus, cùm milites
Templi dicamini, vos ipsos, ob insigne me-
ritum & speciale probitatis, domum, terram
& homines habere, & agricultas possidere, &
iustè eos regere, & institutum debitum vo-
bis specialiter debetur impendi.

VT DE MALE HABENTIBVS
cura peruigil habeatur.

Malè habentibus fratribus supra omnia
adhibenda est cura peruigil, vt quasi Christo
eis seruiatur, vt illud Euangelicum, Infirmus
fui, & visitasti me; memorice teneatur: hi
etenim diligenter ac patienter portandi sunt,
quia de talibus superna retributio indubi-
tanter acquiritur.

VT INFIRMIS NECESSARIA
semper dentur.

Procuratoribus vero infirmitum omni
obseruantia atq; peruigili cura præcipimus,
vt quæcunque sustentationi diuersarum in-
firmitatum sunt necessaria, fideliter ac dili-

E 3 genter,

genter, iuxta domum facultatem eis admis-
trent, v.g. carnem & volatilia, & cætera;
donec sanitati restituantur.

**54. VT ALTER ALTERVM AD IRAM
non prouocet.**

Præcauendum nempè non modicum est,
ne aliquis aliquem commouere ad iram pre-
sumat; quia propinquitatis & diuinæ frater-
nitatis, tam pauperes quam potentes summa
clementia æqualiter adstrinxit.

**55. QVOMODO FRATRES CON-
iugati habeantur.**

Fratres autem coniugatos hoc modo ha-
bere vobis permittimus, vt si fraternitatis
vestræ beneficium & participationem pe-
tunt, vterque suæ substancialiæ portionem, &
quidquid amplius acquisierint, vnitati com-
munis Capituli post mortem concedant, &
interim honestam vitam exerceant, & bo-
num agere fratribus studeant, sed veste can-
dida, & chlamyde alba non incedant. Si ve-
rò maritus antè obierit, partem suam fratri-
bus relinquat, & cōiux de altera vitæ suspen-
tamentum habeat: hoc enim iniustum con-
sideramus, vt cum fratribus Deo castitatem
promittentibus, fratres huiusmodi in una
eademque domo maneant.

VT

VT AMPLIUS SORORES NON 56.
habeantur.

Sorores quidem amplius periculoso sum est coadunare; quia antiquus hostis femineo confortio complures expulit à recto tramine paradisi. Itaque fratres charissimi, ut integritatis flos inter vos semper appareat, hac consuetudine amodò vti non liceat.

VT FRATRES TEMPEI CVM 57.
excommunicatis non participent.

Hoc, fratres, valde cauendum atque timendum est, ne aliquis ex Christi militibus homini excommunicato nominatim ac publicè aliquo modo se iungere, aut suas accipere præsumat, ne anathema maranatha similiter fiat. Si verò interdictus tantum fuerit, cum eo participationem habere, rem suam charitatiuè accipere non immetit licet.

QUALITER MILITES SECVR- 58.
tares recipiantur.

Si quis miles ex massa perditionis, vel alter secularis seculo volens renunciare, vestram communionem & vitam velit eligere, nō ei statim assentiatur, sed iuxta illud Pauli, probate spiritus si ex Deo sunt, & sic ei ingressus cōcedatur. Legatur igitur Regula in eius præsentia, & si ipse præceptis expositæ

E 4 Regula

Regulæ diligenter obtemperauerit, tunc si Magistro & fratribus eius recipere placuerit, conuocatis fratribus, desiderium & petitionem suam cunctis animi puritate patefaciat: deinde verò terminus probationis in consideratione & prouidentia Magistri, secundum honestatem vitæ petentis, omnino pendeat.

**39. VT OMNES FRATRES AD SE-
cretum consilium non vocentur.**

Non semper omnes fratres ad consilium conuocare iubemus, sed quos idoneos & consilio prouidios Magister cognouerit. Cum autem de maioribus tractare voluerit, ut est, dare communem terram, vel de ipso ordine disceptare, aut fratrem recipere, tunc omnem congregationem, si Magistro placet, conuocare, est competens; auditoque communis Capituli consilio, quod melius & utilius Magister considerauerit, illud agatur.

**60. QVOD CVM SILENTIO ORA-
re debeant.**

Orare fratres prout animi & corporis affectus postulauerit, stando vel sedendo, tam summa cum reuerentia, simpliciter, & non clamose, ut unus alium non conturbet, communi consilio iubemus.

**61. VT FIDEM SERVIENTIVM
accipiant.**

Agnouimus nempè complures ex diuersis pre-

sis prouincijs, tam clientes, quam armigeros,
pro animarum salute, animo feruenti ad ter-
minum cupientes in domo nostra mancipa-
ri. vtile est autem, ut fidem eorum accipiatis,
ne forte veteranus hostis in Dei seruitio ali-
quid furtiuè vel indecenter eis intimet, vel à
bono proposito repente exterminet.

V T P V E R I , Q V A M D I V S V N T 62.
*parui, non accipientur inter fra-
tres Templi.*

Quamuis Regula sanctorum Patrum pue-
ros in congregatione permittat habere; nos
de talibus non conlaudamus vos vnquam one-
rare. Qui verò filium suū, vel propinquum,
in militari religione percenniter dare volue-
rit, vsque ad annos, quibus viriliter armata
manu possit inimicos Christi de terra sancta
delere, eum nutriat: dehinc secundùm Regu-
lam in medio fratum pater vel parētes cum
statuant, & suam petitionem cunctis patefa-
ciant. Melius est enim in pueritia non voue-
re, quam posteaquam vir factus fuerit, enor-
miter retrahere.

V T S E N E S S E M P E R V E 63.
nerentur.

Senes autem pia consideratione secundùm
virium imbecillitatem supportare ac dili-
genter honorare oportet: & nullatenus in his
quaꝝ corporis sunt necessaria, districte te-

E S nean-

neantur, saluâ tamen autoritate Regulæ.

64. DE FRATRIBVS QVI PER DIVER^sSAS PROUINCIAS PROFICISCUNTUR.

Fratres verò qui per diuersas prouincias diriguntur, Regulam, in quantū vires expetūt, seruare in cibo & potu & cæteris studeant, & irreprehensibiliter viuant, vt ab his, qui foris sunt, bonum testimoniū habeant. religionis propositum nec verbo nec aetu polluant, sed maximè omnibus, quibus se coniuxerint, sapientiæ & bonorum operum exemplum & condimentum præbeant. Apud quem hospitari decreuerint, fama optima sit decoratus, &, si fieri potest, domus hospitis in illa nocte non careat lumine, ne tenebrosus hostis occisionem, quod absit, inferat. Vbi autem milites non excommunicatos cōgregare audierint, illuc pergere, nō considerantes tam temporalem vtilitatem quam æternam animarum illorum salutem, dicimus. Illis autem fratribus in Ultramarinis partibus spe subuectionis ita directis, hac conuentione eos qui militari Ordini se iungere perenniter voluerint, recipere collaudamus, vt in præsentia Episcopi illius prouinciæ uterque conueniant, & voluntatem petentis Præfus audiat: audita itaque petitione, mittat eum frater ad Magistrum & ad fratres, qui sunt in templo, quod est in Ierusalem, & si vita eius est honesta, taliique consortio digna,

digna misericorditer suscipiatur, si Magistro & fratribus bonum videtur. Si vero interim obierit, pro labore & fatigatione, quasi vni ex fratribus, totum beneficium & fraternitas pauperum & commilitonum Christi ei impendatur.

UT VICTVS AEQUALITER
omnibus distribuatur.

65.

Illud quoque congrue & rationabiliter manutenendum censemus, ut omnibus fratribus remanentibus victus secundum loci facultatem æqualiter tribuatur. non enim est utilis personarum acceptio, sed infirmatum necessaria est consideratio.

UT MILITES TEMPLI DECI-
mas habeant.

66.

Credimus namque relictis affluentibus diutijs vos spontaneæ paupertati esse subiectos, unde decimas vobis communi vita viuentibus iustè habere hoc modo demonstrauimus: Si Episcopus Ecclesiæ, cui decima iure debetur, vobis charitatiè eā dare voluerit, assésu cōmunis Capituli de illis decimis, quas tunc Ecclesia possidere videtur, vobis tribuere debet. Si autem laicus quilibet adhuc illam vel ex patrimonio suo damnabiliter amplectitur, & se ipsum in hoc valde redarguens, vobis eandem reliquerit, ad nutum

autum eius, qui præest tantum, sine consen-
su Capituli id agere potest.

**67. DE LEVIBVS ET GRAVIBVS
culpis.**

Si aliquis frater loquendo vel militando aut aliter aliquid leue deliquerit, ipse vltro delictum suum satisfaciendo Magistro ostendat. De leuibus si consuetudinem non habeant, leuem pœnitentiam habeat. Si verò eō tacente per aliquem alium culpa cognita fuerit, maiori & evidentiori subiaceat disciplinæ & emendationi. Si autem graue erit delictum, retrahatur à familiaritate fratrū, nec cum illis simul in eadem mensa edat, sed solus refectionem sumat, dispensationi & iudicio Magistri totum incumbat, ut saluus in iudicij die permaneat.

**68. QVA CVLPA FRATER A M-
plius non recipiatur.**

Ante omnia prouidendum est, ne quis frater potens aut impotens, fortis aut debilis, volens se exaltare & paulatim superbire, ac culpam suam defendere, indisciplinatus maneat: sed si emendare noluerit, ei districter correptio accedat. quod si prijs admonitionibus, & fusis pro eo orationibus emendare noluerit, sed in superbia magis ac magis erexerit, tunc secundum Apostolum de pio eradicetur grege: *Auferte malum ex vobis:*
Necesse

Necesse est ut à societate fratrum fidelium
ouis moribunda remoueatur. Cæterum Ma-
gister, qui baculum & virgam manu tenere
debet; baculum videlicet, quo aliorum vi-
rium imbecillitates sustentet; virgam quoq;
qua' vitia delinquétium zelo rectitudinis fe-
riat: consilio Patriarchæ & spirituali conside-
ratione id agere studeat, ne, vt ait B. Maxi-
mus, aut solutior lenitas cohibentiam pec-
cantis, aut immoderata seueritas à lapsu non
reuocet delinquentem.

VI T A P A S C H A L I S O L E M N I T A T E 69.

*vsque ad festum Omnitum Sanctorum vnam ca-
misiam lineam tantum sumere
habeat.*

Interea, quo nimio ardore Orientalis
regionis misericorditer consideramus, vt à
Paschali festiuitate vsque ad Omnitum San-
ctorum solemnitatem vnicuique vna cami-
sia linea tantum, non ex debito, sed solâ gra-
tiâ detur; illi dico, qui ea vti voluerit: alio
autem tempore generaliter omnes camisias
laneas habeant.

QVOT ET QVALES PANNI IN 70.
lecto sint necessary.

Singulorum quidem, non aliter, per sin-
gula lecta dormientium dormire, nisi per
maxima causa vel necessitas euenerit, com-
muni consilio conlaudamus. Lectualia vel
lecti-

Iectisternia moderata dispensatione Magistrorum unusquisque habeat: credimus enim potius saccum, culcitram & coopertorium unicuique sufficere. Qui verò ex his uno carebit, carpitam habeat, & in omni tempore tegmine lineo, id est, veluso frui bene licebit. vestiti autem camisijs dormiant, & femoribus semper dormiant. Dormientibus itaque fratribus, iugiter usque mane nunquam desit lucerna.

DE VITANDA MVRMVRATIONE.

AEmulationes inuidas, liuorem, murmur, susurrationes, detractiones, diuina admonitione vitare, & quasi quandam pestem fugere vobis præcipimus. Studeat igitur unusquisq; vigilante animo, ne fratrem suum clam culpet aut reprehendat, sed illud Apostoli studiosè secum animaduertat: Ne sis criminator, ne susurro in populo. Cùm autem fratrem liquidò aliquid peccasse agnoverit, pacificè & fraterna pietate, iuxta Domini præceptum, inter se & illum solum corripiat: & si eum non audierit, alium fratrem adhibeat; sed si vtrumque contempserit, in conuentu publicè obiurgetur coram omnibus. Magnæ enim cæcitatibus sunt, qui alijs detrahunt: & nimirum infelicitatis sunt, qui se à liuore minime custodiunt; vnde in an-

in antiquam versuti hostis nequitiam de-
merguntur.

UT OMNIVM MVLIERVM 72.
fugiantur oscula.

Periculum esse credimus omni religio-
ne vultum mulierum nimis attendere: & ideo
nec viduam, nec virginem, nec matrem, nec
sororem, nec amitam, nec ullam aliam fœ-
minam a iquis frater osculari præsumat. Fu-
giat ergo fœminea oscula Christi militia,
per quæ solent homines sæpè periclitari, ut
pura conscientia & secura vita, in conspectu
Domini perenniter valeat conuersari. Et
sic desinit Regula Templariorum olim E-
quitum: de quibus Origines nostras Eque-
stres, Latinè & Gallicè editas.

Anno millesimo centesimo vigesimo ANNO
octavo, Reinoldus Comes Lucemburgi 1128.
monasterium Neoburgi condit in d. Argen- Nouum
tinensi, quod vocatur *Nouum Castrum*, vbi castrum
& sepultus est. Ita Guillmannus in histo- in d. ar-
ria Episcoporum Argentinensium. Idem gentines
postea monasterium locupletauit Frederi- si.
cus II. Dux Sueviæ.

Eodem anno fundatum est Monaste-
rium Valkenreda, in Thuringia ab Adel- Valkens
heida Comitissa Clettenbergica, iuxta Hart- reda;
houen.

Anno

ANNO Anno 1129. cœnobium *Vrsicampi* funda-
1129. tum est à nobilissimo præsule Nouiomensi,
Vrsicam- Domino *Simone*, qui Hugonis Magni filius
pus in d. erat, frater autem Radulphi Comitis, & Lu-
Nouio- douici Regis fratruelis; adducto conuentu
mensi. monachorum à Claraualle, & Domino *Va-*
leranno primo Abbatे ordinato, qui primus
ex nobilioribus personis Clarauallem sua
conuersatione illustravit. Ita Robertus Ab-
bas, Sigebertini Chronicī continuator. Idem
tradit Meyerus in Annalib⁹ Flandriæ.

Ecclesiam Vallis Lucentis anno eodem
consecratam, tradit Robertus in **Chronico**
Altifidorensi.

Anno 1130. S. Bernardus ab Innocentio
II. Papa mittitur ad Guilielmum Aquita-
niæ Ducem, eundemq; Comitem Piëtauien-
sem, vt relicto Anacleto Antipapa, redeat
ad Ecclesiæ Catholicæ communionem: qui-
bus de rebus fusè Baronius Tomo 12. Anna-
lium.

Eodem anno Sigefridus Comes Bom-
melborgius, in Saxonia fundauit insignem
Abbatiam Amelongesborne dictam, assump-
ptis è veteri Campo aliquot monachis, qui-
bus eam inhabitandam dedit.

Balduinus Balduinus, natione Gallus, Claraullen-
I. Cardi- sis monachus, Ord. Cisterciensis, S. Bernardi
nalis. discipulus (cuius idem meminit epist. 138. &
144.) primus ex illo ordine ab Innocéto II.
crea-

creatur Cardinalis, & postmodum Archiepiscopus Pisanus. Meminit eiusdem Alamanus ex monacho Clarauallesi Episcopus Altisiodorensis in vita S. Bernardi.

Guerricus Abbas Ignaciensis, itidem S. Guerricus Bernardi discipulus, antea Tornacensis in Belgio Canonicus, & scholæ Magister scripsit opus Sermonum, editum Parisijs, Louvain & Antuerpiæ. Floruit an. 1130.

Anno eodem Innocentius II. Papa Leo-^{Innocen-}
dio veniens, Claram-Vallem visitauit, vbi ^{tius II.} summu*m* tunc rigor monasticus ac disciplina vigebat; quod his verbis narrat Bernar-^{Papa visi-}
^{rat Cla-}
dus Abbas Bonæ Vallis, in vita S. Bernardi: ^{ram Val-}
^{lem.}

Rediens autem Leodio, Claramuallem Dominus Papa per seipsum voluit visitare. Vbi à pauperibus Christi, non purpura & byssō ornatis, nec cum deauratis Euangelijs occurrentibus, sed pannosis agminibus scopulosam bauulantibus crucem, non tumultuantium clasicorum tonitruo, non clamorfa iubilatione, sed suppressa modulatione affectuofissimè suscep*tus* est. Flebant Episcopi, flebat ipse summus Pontifex: mirabantur Congregatio*n*is illius grauitatem, quod in tam solemini gaudio oculi omnium humi defixi, nusquam vagabunda curiositate circumferrentur, sed complexis palpebris ipsi neminem viderent, & ab omnibus vide*re*ntur. Nihil in Ecclesia illa vidit Romanus quod cuperet, nulla ibi si pelle^x eorum sollicitauit affectum, nihil in oratorio nisi nudos viderunt pa*ri*tes.

CHRONICON

rietes. Solis moribus poterat inhibere ambitio, nec
damnoſa poterat esse fratribus huiusmodi præda,
cum minui non posset aſportata religio. Gaude-
bant omnes in Domino, & ſolemnitas non cibis,
ſed virtutibus agebatur: panis ibi autopyrus
pro ſimila, pro careno ſapa, pro rhombis olera, pro
quibuslibet delicij legumina ponebantur. Si
forte pifcis inuentus eſt, Domino Papæ appofitus
eſt, & aspectu, non rſu in commune preſecit.
Hæc ipſe de paupertate & obſeruantia Cla-
rauallenſium.

Cæterūm Innocentius II. in Quadrage-
ſima, Missam ſolenniter celebrauit Leodij in
templo primario S. Lamberti, ibidemq; Lo-
tharium Regē Alemanniæ, eiusq; coniugem
Reginam coronauit. Aderat tum Innocētio
S. Bernard. cum alijs Antiftitibꝫ plurimis. De
hiſ rebus fuiſūs AEgidius Amæ Vallis mo-
nachus in Historia Epifcoporū Leodiſium.

Anno 1131. Helinburgis Comitissa à Gli-
chen, in dioceſi Moguntina ædificare cœpit
Abbatiam Volkolderadensem partim à loci
colono, partim à labore deducto nomine.

Eodem anno Clara Vallis duo cœnobia,
Longus vno die producit ſcil. Longipontū & Rievallem,
Pons. & poſt paucos mēſes Vaucellas. ſic Interpolan-
Rieuallis tor ſeu Continuator Sigeberti Gemblacēſis,
in Anglia. Robertus Abbas Montis Naualis. Eſt autem
Longipontus ſeu potius Longus Pons, ſitus
in dioceſi Sueſſionensi, Rieuallis ſeu Rihe-
Vallis in Anglia, & Vaucellæ in d. Camera-
ccusis

eeensi: de quibus plura infrà anno sequenti.

Circa hunc annum Albero Virdunensis
Episcop° fundauit Abbatia de *Castillon*: teste
VVasseburgio lib. 5. Antiquit. Belgicarum.

His temporibus ordo Canonicus Præmonstratensis, & monasticus Cisterciensis quasi duæ oliuæ in conspectu Domini, pictatis lumine & deuotionis pinguedinem mudo ministrabat: & quasi vites fructiferæ religionis palmites circumquaç; propagabant, & per oës ferè Christiani orbis terminos bonę opinionis odore paulatim diffuso, nouas Abbatias, vbi antea Dei cultus nō fuerat, cōstruebant. Vnde etiā in Syriam & Palæstinam de Præmonstrato fratres missi: nonnullas Abbatias ædificauerunt. Eratq; circa hæc tempora pulcra ac decora facies Ecclesiæ, diuersorum ordinū ac professionū circumdata varietate: dum hinc Præmonstratēses, hinc Cistertien-
ses, inde Cluniacēses monachi, tum & diuersi habitus & professionis sanctimoniales, & mulieres Deo deuotæ, in continentia atque paupertate sub obedientiæ iugo regulariter viuentes, ferore religionis inuicem prouocarent, & noua diuersis certatim in locis monasteria fundarent. Cùm his etiam monachi Cartusienses & ipsi paulatim pullulabat, qui præ cæteris continentes, pesti auaritiæ, qua plurimos sub religionis habitu laborare videm°, terminos posuerūt, dum certū numerū

F 2 homi-

hominum, animalium, possessionum, quam
eis prætergredi nullo modo liceat, statue-
runt: & ipsi singulis singulas cellulas haben-
tes, ac raro, vel ob Dei cultum, vel ob mu-
tuum charitatis solatium conuenientes, per-
fectius mori mundo, & cæteris tantò diligē-
tius, quantò secretius, viuere Deo elegerunt.
Ad hæc etiam milites templi Hierosolymi-
tani: Fratres quoque de hospitali sub reli-
gioso habitu continenter viuentes, ubique
se multiplicando diffundebant: & quæ po-
terant, vel de fidelium eleemosynis ad opus
Deo militantium, in infirmorum quoque ac
pauperum Hierosolymam petebant. Sed
præfules Ecclesiarū ac Principes seculi prom-
ptissimè annuebant, vel etiam sponte offere-
bant terras, prata, nemora, & cætera, quæ
monasterijs ædificandis necessaria erant. Ita
Robertus Abbas Montis.

*Aurea
Vallis in
Ducatu
Luxem-
burgensi.*

Anno Christi 1070. Monachi quidam
professione Benedictini, ex Calabria prædi-
candi Euangeli gratia in Lotharingiam trā-
sierunt. Cumq; varia loca peragrassem, hunc
demum philosophiæ Christianæ exercendæ
aptissimum, vtpotè ab hominum congressu
remotum, & nemoribus fontibusque amœ-
num delegerunt, donante & adprobante *Arnulfo*, Comite Chiuensi, siue Chiniacensi.

Censum auxit postea *Machtildis* Godefri-
di Gibbos Lotharingiæ Ducis vidua.

Arnul-

Arnulfo Comite anno 1110. defuncto, & Metis sepulto, successit *Otho* filius, qui reuocatis in Calabriam monachis, imperfecta monasterij ædificia cum omni censu annuo duobus secularibus sacerdotibus attribuit, Treuerensi Archiepiscopo consentiente. Itaque multis annis in Aurea valle *Canonici*, sub vnius Præpositi regimine refederūt, & templum suum ab *Henrico* Virdunensem Antistite in honorem B. Virginis, & SS. Apostolorum Petri & Pauli consecrandum curarunt.

Otho Comes anno 1130. obiit, Chiniaci in templo S. Vnaburgis sepultus. Post cuius obitum, cum liberius, quam par erat, Canonici viuerent, *Albero* Virdunensem Episcopum, Chinensium Comitum familia natus, *B. Bernardo* Claraullensi Abbatii locum obtulit. Is itaque *Constantinum*, Abbatem ibi futurum, & alios monachos septem ad Auream Vallem destinavit, anno Christi 1131. 1131.
Innocentio II. Pontifice. Hæc ferè *Ioannes Bertelius* Abbas Epternacensis, in sua *Ducum Luceburgensium historia*: apud quem plura vide huc spectantia.

Cæterum quo anno Valcellensis Abbatia, secundo miliari à Cameraco, sumpserit sis vulgo exordium, non aliundè certius hauserimus, quam ex Appendice à Valcellensis addita ad Sigeberti manuscriptū Chronicon, quod

E 3 olim

olim Abrahami Ortelij fuit, nunc in biblioteca Collegij Societatis I E S V Antuerpiæ

ANNO adseruatur. Eius hæc sunt verba. Anno mil-

1131. lesimo centesimo tricesimoprimo, incœ-
ptum est monasterium S. Mariæ *Valcellensis*

1232. Ecclesiæ. Anno millesimo centesimo tri-
cesimo secundo, venit conuentus Mona-

chorum, cum Abbatे suo, nomine *Radul-
fo*, à Claravalle ad hunc locum, qui voca-
tur *Valcella*, die prima Kalen. Augustarum,
qua die celebrabatur festivitas Sancti Petri
ad Vincula. Hic Radulfus primus Ab-
bas huius cœnobij, de Anglia oriundus,
vita, moribus, & feroore religionis omnibus
exemplo fuit. Hos adduxit beatæ memoriae
S. Bernardus, primus Abbas Clarauallensis
cœnobij.

1149. Anno millesimo centesimo quadragesimo
nono consecrata est Ecclesia B. Mariæ Val-
cellensis cœnobij, à *Sampson* Remorum Ar-
chiepiscopo VII. kal. Iunij.

Anno millesimo centesimo quingen-
tesimo primo Radulfus migravit è mun-
do. Cui successit vir venerandus, *Riquardus*
nomine, & ipse de Claraualle sumptus,
moribus maturus, discretione præci-
puus, hilaris vultu, affabilis in collo-
quijs, statura decorus, temperatus in omni-
bus.

1179. Anno millesimo centesimo septuagesimo
nono

nono, III. Kalend. Junij, feria tertia leuata sunt ossa Abbatum huius loci de Capitulo, in quo à principio positi fuerant, videlicet Domini Radulfi primi Abbatis, & Domini Riquardi secundi, & Domini Nicolai, qui loco tertio successerat, sed præ nimia corporis infirmitate, ipsam Abbatiam dimiserat, & posita sunt à Domino Alelmo, qui regimen quinto loco susceperebat, condigno honore infrà maceriam nouæ Ecclesiæ, quæ est intra ostium ipsius Ecclesiæ & armarium, ad Septemtrionalem plagam, in locis honorifice præparatis, cunctis ministris albis indutis, adstante etiam copioso conuentu tam conuersorum, quam monachorum, & multitudine secularium plurimorum.

Ista autem Abbatum translatio facta est per Concilium, quod ipso anno sub Alexandro Papa Tertio Romæ celebratum est.
*Hactenus ex Valcellensi Appendice à nobis edita
cum Sigeberti Chronico.*

Est autem Valcellis (sic beatus Bernardus nuncupat) templum longè pulcherrimum, atque inter cætera huius ordinis apud Belgas amplissimum, quodque templo cathedrali Cameracense superat longitudine, à nobis aliquando cum admiratio ne spectatum.

De Hugone Decano Cameracensi, mona-

F 4

sticem

sticen Valcellis amplexo, & sanctitatis opinione claro, lege Thomam Cantipratananum, lib. i. Apum. cap. 20.

Lancken- *Lanckenheimium* siue in diœcesi *Lanegkheim-*
beim. *mium* Babenbergensi situm est: de quo sic
 Bruschius: *Est id situm non procul à Mœna flu-*
tribus à Culmbachio miliaribus versus Babenber-
gam, omnium, quæ vidi, cœnobiorum non solum
magnificentissimum, sed & munificentissimum.
Nam omnibus ibi viatoribus, tam equitibus quam
peditibus gratuitum patet hospitium. Subiacet vi-
sitationi Abbatis Ebracensis, estq; fundatum anno
1132. *ab Othono Episcopo Babenbergensi VIII. fun-*
dum sibi hereditarium extruendo cœnobium li-
beraliter conferente.

Vndecimus huius loci Abbas Ioannes Vuirsbergius, primus monasterio suo infulam, & alia ornamenta sibi à Pio IV. Pont. Max. concessa intulit, Obiitque anno 1379.

Sub Frederici Heuglini Abbatis XIV. gubernatione, an. 1445. florere cœpit celebre facelum XIV. Auxiliatorium, in monte Staphelsteino: Ita Bruschius.

Fons sa-
luis. *Fons Salutis, vulgo Heilsbrun, in diœcesi*
Bambergeni visitur; de quo sic Bruschius:
Magnificentissimum hoc cœnobium, medio ferè
itinere inter Notibergam & Honoldisbachium
ditionis, hodie Brandenburgensis oppidum, funda-
1132. *tur an. 1132. ab Othono Comite Andecensi, Epi-*
scopo Bambergensi octavo, & à Rabathone ac
Con-

Conrado Comitibus Abenbergeribus, horumque
vxoribus Mechtilde & Sophia. Spectantur in hoc
monasterio magnifica Marchionum Brandenburgensium, & Burggrauorum Noribergensium, item
que Nassauorum, & aliorum variorum Comitum
Mausolea: Ita Bruschius.

Cisterciensis Ordinis monachi in Angliam transeunt, adiuuante viro nobili Gualtero Exspec, Anglo, Stephani Hardini III. Abbatis Cisterciensis discipulo, qui ad Rievallem, seu Rieuallem, hoc ipso anno cœnobium ipsis construxit. Ita scriptores Anglici, sed Robertus Sigeberti Continuator dicit Rieuallem an. 1131. fundatam, monachis è Longo Ponte accitis: ut suprà diximus. In Rubra Valle apud Bruxellam exstat manuscripta vita B. Alredi siue Ealredi, Abbatis Rievallensis. Idem Ealredus scripsit vitam S. Eduardi Regis Angliae à Surio editam.

Domus Cæsarea, vulgo Kaysershaim, vel Domus abbreuiationem Kayshaim, magnificum atque opulentum hoc monasterium in Duatu Neuburgensi, & Graifspacensi, anno 1133. fundatum est ab Henrico Comite à Lechsmund, & Graifspach, & Loicarda eius coniuge (quæ ibidem cum marito est sepulta) & à filijs Henrico II. & VVolgerado. Visitur hoc monasterium apud Donnauverdam urbem imperialem, non procul à Lici & Da-

F 5 nubij

nubij confluente, in diœcesi Augustana, sub
visitatione Abbatis Lucellensis. Ita VVigilius Hundius in Metropoli Salisburgensi,
& Gaspar Bruschius in Chronologia mona-
steriorum Germaniæ.

S. Bernar-
dus propa-
gat ord.
Præmon-
fraten-
sem.

S. Bernardum quām plurima Ordinis sui
monasteria excitasse, patet ex dictis & dicen-
dis. At verò est quod magis miremur, nimi-
rum & Ordinis Præmonstratensis eximium
cultorem ac propagatorem fuisse Bernar-
dum. Testis locuples nobis erit nobilissima
Tungerloensis apud Brabantos Abbatia, insti-
tuti Præmonstratensis, quæ S. Bernardo ex-
ordia sua ac libertatem magna ex parte de-
bere libens fatetur. Burchardi itaque Came-
racensis Episcopi diploma audiamus.

In nomine sanctæ Trinitatis, & indiu-
duæ Vnitatis. Notum sit tam præsentibus
quām futuris in perpetuum. Desiderium,
quod ad religionis propositum & animarum
salutem pertinere monstratur, animo nos de-
cet libenti concedere, & potentium deside-
rijs congruū impartiri suffragium. Ego itaq;
Burchardus, Cameracensis Episcopus, peti-
tionem religiosorum virorum, VValtmanni
videlicet Antwerpensiū Abbatis, & Bernar-
di Claraullensis, approbandam æstimaui,
supplicantium, vt Ecclesiam de Tongerlo, li-
bertate donarem, quatenus in ea fratres Præ-
monstratensis ordinis, sub regula B. Augustini
degen-

degentes, liberè & quietè Deo famulari voleant. Quam petitionem bonam iudicans, ideoque benignè exaudiens, prædictam Ecclesiam B. Dei Genitricis, semperq; Virginis MARIAE, ab omni exactione, debitisque obsonijs ad sustentandos Canonicos in ea Deo, sanctæq; eius Genitrici seruientes, libera- ram facio. Deinde ut canonicum & iustum est, libens constituo, ut in statuendo Abbatे sanior pars Conuentus liberam potestatem obtineat, electus verò Cameracensi Episco- po præsentetur, ut ab eo sine villa contradic- tione, vel cuiuslibet personæ aliqua exa- ctione consecratus, in parochia sua ius syno- dale liberè obtineat. Fratribus autem eiusdem loci auctoritate Dei & mea prohibeo, ne post factam obedientiam aliquid pro- prium, secundùm communis vitæ profes- sionem, liceat habere, neque sine eiusdem Abbatis licentia & assensu Congregationis discedere. Si verò per inobedientiam ali- quis discesserit, & à qualibet Ecclesia vel persona ignoranter, vel scienter receptus fuerit, postquam Abbatis querimonia quo- cunque modo retentori innotuerit, nisi cum sine dilatione dimiserit, sit retentor cum retento in sententia excommunica- tionis. Si autem quolibet casu tota terra inbannita fuerit, clausis quoque ianuis hanc contet Ecclesia. Abbas quoque ad synodum

non

non cogatur, nisi sigillatis Episcopi litteris
fuerit euocatus. Quid autem hæc Ecclesia
possessionum habeat, huic chartæ inferere
necessarium iudicauimus. Duas partes deci-
mæ eiusdem Ecclesiæ & dominicaturam vi-
delicet quadraginta bonarios cum molen-
dino vno: Terram in eadem parochia sol-
uentem annuatim xix. sextaria brasij cum x.
vasculis hordei: Terram insuper ibidem sol-
uentem xii. solidos & denarium vnū, cum
cæteris terræ debitibus, & manso vno, soluen-
tem manipulum quartum. Et insuper man-
sum unum, VVimble mansum soluentem v.
solidos cum suis debitibus: vele terram soluen-
tem iii. solidos & dimidium cum reliquis
debitibus. Quicunque autem ista infringere aut
auferre, vel huic nostræ paginæ, sigillo no-
stro signata, contraire præsumpserit, in ex-
tremo examine cruciandus æternaliter dia-
bolo tradatur. Pax igitur & benedictio con-
seruatores protegat; dissipatores verò ultio
ignis æterni cum diabolo feriat. Ut autem
hoc ratum omni tempore habeatur atque à
nullo præsumptore maligno violetur, quoſ-
cunq; dissipatores huius mei beneficij à gre-
mio matris Ecclesiæ electos publicè excom-
municauī, nisi ad emendationem & satisfa-
ctionem venerint.

Sigillum mei ipsius Burchardi Episcopi.
S. Ioannis Archidiaconi. S. Theodorici Ar-
chidia-

chidiaconi, S. Rudolphi Archidiaconi, S. Pa-
ruini Abbatis S. Sepulcri, S. VValteri Abba-
tis S. Autberti, S. Hugonis Decani, S. Eusta-
chij Scholaftici, S VValtmanni Antverpi-
ensis, S. Bernardi Claraullenfis. Acta sunt
hæc Cameraci anno Dominicæ incarnationis m. c. xxxiiii. regnante Conrado sem- 1133.
per Augusto.

Hoc eodem anno Ebrardus ex Comite Montensi monachus & sacerdos Ordinis Cisterciensis, post multas peregrinationes, & humilem vitam quam in Morimundo igno-
tus egerat, agnitus, & in patriâ reductus, ædi-
ficauit insignē Abbatiam veteris Montis nō
longe ab Vbijs, ob φιλαδελφίαν veteri Campo
semper iunctissimam, quæ opinione Mona-
sticæ disciplinæ optimè conseruatæ, multis
alijs paulatim deficientibus, usque hodiè
præfulget.

Anno eodem Ludouicus Imp. expeditio-
nem in Italiam parat, & cùm Episcopis &
Archiepiscopis, ac nominatissimo Abbatे
Claraullis Bernardo, Papam Innocentium
Romam deducens contra Petrum Leonis,
qui monasterium S. Petri munierat, eum in
sede Pontificali potenter collocat: ipsum ve-
rò Ludouicum Innocentius Papa ibidem in
Imperatorem consecrat. Ita Robertus Mon-
tentis. Alij id referunt ad annum 1132.

S. Bernardum in Italiam veniētem sèpius
hospi-

*Clara-
Vallis a-
pud Me-
diolanū.*

hospitio excepit Anselmus V. Mediolanensis Archiepiscopus : cuius caussa monasterium Clarauallense, extra portam Romanā, ab Anselmo Archinto ædificandum curauit. Ita legitur in Catalogo Archiepiscoporū Mediol.

Anno eodem lego fundatam Abbatiam S. Crucis in Austria.

VValdsassense monasterium, situm est in diœcesi Ratisponensi : de quo sic Bruschius in Chronologia. Cœptum est strui medijs in sil-

1133. sis hoc monasterium an. 1133. Geruico, viro nobili, auctore. Fuit is primum monachus in Sigerbergensi Benedictinorum apud Coloniam cœnobio; indequæ à Chunone Ratisponensi Episcopo in Narisco abductus, Theobaldo Marchione Vohenburgensi locum donante, cœnobium istud struxit; quod numero centesimum, inter Cisterciensia per vniuersum orbem structa, existit.

*Contest-
sum in-
stituti Ci-
sterciensis
monaste-
rium.*

Spectantur hic Mausolea Comitum Leuchtenbergensium & aliorum: tumulus item magnificus Ioannis Episc. Ebronensis, olim in VValdassense monachi, qui an. 1404. obiit. Ita Brusch. lib. cit.

Conradus Suevæ Dux, cū Lothario Imp. ex Italia in Germaniam reuerso in gratiam reddit, S. Bernardo intercedente.

Anno 1134. Vallis Clara in d. Laudunensi, Locus Crescens in d. Vesontionensi, Bellum Praeum in d. Tullensi, & Locus S. Maria in Anglia fundantur.

S. Bernardus ter in Italiam venit ad Inno-

cen-

centium II. Papam, ad pacem Ecclesiæ procurandam; bis nimirum hoc anno, & tertio cum Lothario Imp. ut Baronius in Annalibus differit.

Claustrense siue Hemmenrodense, ut hodie nuncupatur, monasteriū in d. Treuirensi hoc eodem anno fundatum tradit Cæsarius lib. I. cap. I.

Anno 1135. monasteriū *de Prato* fundatur, sub I. Abbatte Petro: & hæc est prima plantatio, quā ex propria domo protulit Vvaleramus Abbas Vrsicampi: ut in Appendice ad Sigeberti Chronicon apud Robertum Abbatem legitur.

Item fundantur *Longum Villare* in Pontiuo, *Gratia Dei*, in Pictonibus, *Alta cumba* in Burgundia, *Clara Vallis* in Longobardia, & *Fosse Nova* in prouincia Romana.

S.Bernardus Sacrosanctum Christi corpus in manib^o ferens, Guilielmū Aquitaniæ Duœm compellat, & ad Ecclesiæ cōmunionem reducit: qua de re fusè Baron. in Annalibus.

Anno 1136. *Altus Fons* in d. Catalaunensi, *Domus Dei*, in d. Bituricensi, & *Caroli locus* in d. Siluanectensi fundantur.

Hugo Altisiodorensis Episcopus (quem de Ordine Cisterciensi optimè meritum suprà anno 1120. diximus) in Domino piissimè obdormit. Hui in Episcopatu successit Hugo de Monte acuto, Pótiniaci primus Abbas: Hugo Episcopus Altisio dorensis.

testē

teste Roberto Altisiodorensi. Obiit Hugo iste posterior anno 1151. Pontiniaci sepultus.

*S. Galiel
mus Dux
Aquia
niae mori-
tur.*

S. Guilielmum Aquitaniæ Ducem, quem S. Bernardus Petro Leonis Antipapæ adhærentem conuertit, hoc anno obiisse tradit Baronius tomo 12. Annalium. Recitat ibidem Testamentum eius ex commentarijs historicis Gallicè scriptis à Ioanne Hayano Pictauiensi, Lutetiæ an. 1581. editis.

*Dunensis
in Flandriæ.*

1107.

DVNENSIS Abbatia, miliari uno à furnis Flandriæ oppido ædificata, in Dunis, id est maritimi fabuleti collibus, ab ijsdem nomen accepit. Fuit initio Monachorum nigrorum Ord. S. Benedicti cœnobium, à *Ligerio* Eremita inchoatum: quod postea, *S. Bernardo* Claraualensi Abate agente, Cistertiensibus accessit. Quibus de rebus sic Iperius in Chro-nico manuscripto Bertinensi: Anno millesimo centesimo septimo fundari incep-tum est monasterium de Dunis, per hunc modū: Domin⁹ *Ligerius* vir sanctitate famosus, monachus de Ordine S. Benedicti nigrorū Monachorum, exemplo priscorum sanctorum Patrum, relinquens patriam, vt terrenis curis exutus, liberiū Deo inferuiret, peregrè profectus in Flandriam venit, & in Furnensi territorio, non longè à Furnensi villa, locum desertum petijt, vbi inter Montosa & Arenosa maris littora, quæ vulgariter ibi Dunes appell-

appellantur, refedit. Ibique de bonis sibi tam largitione Flandriæ Principis, quam aliorū Christi fidelium collatis, capellam in honorem B. Mariae Virginis ædificauit, & cōuenticulum sui ordinis, nigrorum monachorum, inibi congregauit. Quem locum & conuentum ipse ibi primus Abbas, viginti & uno annis, sic rexit & erexit, ut postea cresceret in monasterium solemnissimum, quod hodie dicitur B. Mariæ de Dunis.

Post Ligerium Dominus Fulco natione Obijt L. Biturix (teste Meyero) niger Monachus de gerius an. monasterio Sauiniacensi, secundus ibidem 1128. te- Abbas effectus, locum ipsum & numero mo- ro. nanchorum & possessionibus augens, decem annis gubernauit, semper in habitu & statu nigrorum monachorum. Sed florente tunc nouo Cistertiensium ordine, adueniente illo magno luminari Ecclesiæ, B. Bernardo, ad arctiorem vitæ frugem adspirans, in manus ipsius Bernardi, se, monasterium & conuētum sponte subijciens, habitu nigrorum monachorum derelicto, ordinem & habitum Cistertiensium adsumpsit. Quibus B. Bernar- dum Abbatem præfecit Dominum Robertum Ad hunc de Brugis oriundum, qui fuit illius loci à sua Robertū Abbatem fundatione tertius Abbas, sed primus de or- exstant litteræ S. dine Cistertiensi. Et infrā. Temporibus In- nocētij Papæ S. Bernardus venit in has Flan- drię partes, vbi Ecclesiam B. Marię de Dunis Bernardi.

G ad arctio-

ad arctioris vitæ normam instaurauit, de or-
dine nigrorum Monachorum ad Cistertien-
sem inuitans. Dominus enim Fulco tunc Ab-
bas illius loci, se, conuentum suū & monaste-
rium in manus B. Bernardi, & ei obedien-

1138. tiā fecit anno Domini m.c. xxxviii. Et
ordinauit B. Bernardus illius Ecclesiæ Ab-
batem Dominum *Robertum de Brugis* oriun-
dum, virum deuotissimum, qui fuit Dunen-
sium primus Abb. de Cistertiensi professione.
Hic Dominus Robertus postquā Ecclesiam
Dunensem rexerat annis quindecim, assensu
& electione B. Bernardi, subrogatus est Ab-
bas in Claraualle, B. Bernardo ad patres ap-
posito. *Hactenus Iperius.*

Eadem ferè narrat Meyerus in Annali-
bus Flandriæ, additq; *Guilelmum Normanum*, & *Theodoricum Alsatium*, Flandrię Co-
mites, primū agros ac possessiones huic
cœnobio adsignasse. Idem de cœnobij istius
amplitudine ac potentia hæc refert.

1252. Anno cīo. cc. lii. obijt *Nicolaus* præ-
stantissimus Dunensium Abbas, patria Bal-
liolanus, solitus dicere, *Dunense monasterium*
montem esse argenteum, modò à sapientibus re-
gatur. Hic sub se monachos ibi habuit cen-
tum viginti, conuersos ducentos quadragin-
ta: ex quibus intra monasterium, textores, fa-
bri lignarij, ferrarijq; fullones, cerdones, su-
tores, pelliones, cereuifarij, latomi, vieto-
res,

res, pistores, piscatores, aliiq; omnis generis opifices quotidianam exercebant operam.

Porrò ante ciuiles in Belgio turbas, illustres erant Dunæ templo admodum spatio-
so, quoque vix aliud tota Flandria erat ma-
gnificentius, quod anno Christi millesimo r² 52.
ducentesimo quinquagesimo secundo, per
Radulfum Morinensem, & Iohannem Tornia-
censem Episcopos, Virgini matri consecra-
tum scribit Meyerus. Illustres item erant
Dunæ insigni bibliotheca, vetutis rarisque
manu scriptis codicibus referta, & turri à
nautis Oceanum nauigantibus curiosè ob-
seruata.

Haud abs re fuerit hoc loco subiunxisse
quæ de cœnobij Dunensis initij leguntur
in manu scripta Appendice, à Valcellensi-
bus monachis, adiecta ad Sigeberti Gembla-
censis Chronicon manuscriptum, quod
olim Abrahāmi Orteli, Cosmographi Re-
gij, nunc est collegij Societatis IESV Antuer-
piæ: Anno millesimo centesimo vicefimo
octauo, cœnobium de Dunis construi cœ-
ptum est à Domino Fulcone, primo ipsius lo-
ci Abate. Anno millesimo centesimo tri-
cesimo septimo domum suam *de Dunis*, &
domum de *Claromaresch*, quām simul inco-
auerat, in Capitulo Claraullensi, sub mā-
nu Domini Bernardi, Ord. Cistertiensi, die
Petronellæ Virginis, tradidit. Anno 1138. i 138.

G 2

Abbas

Sic &
Meyerus
nuncupat,
hunc Ful-
conem i.

Abbatens
Dunen-
sem, non
Ligerium
Eremitā s

Abbas *Fulco* officium Abbatis in *Claravalle* dimisit, & Dominus *Robertus Dunis* Abbatis constituitur Non. Aprilis, lecto illo die Eu-

angelio de cœco nato & illuminato, pulchro quodam prognostico, quod eius vita & ver-

bo, tanquam de saliuâ Domini luto facto,

tam humili collirio scilicet humillimi viri

exemplô, multi ab innatâ mentis cœcitate il-

1153. luminandi præmonstrarentur. Anno millesimo centesimo quinquagesimotertio, Ber-

nardus ille *Claraullensis* toto orbe nominatis-

simus Abbas transiit ad æterni luminis clari-

tatem. Cuius successor factus est Dominus

Robertus Dunensis, ab ipso prælectus & præno-

minatus, & à *Claraullensis* violenter im-

pulsus; Episcopis etiam & Abbatibus pedi-

bus eius prouolutis. Tunc domus de Dunis

quatuor mensibus absque pastore vacabat,

donec Domin^o *Albero*, ab ipso Domino Ro-

berto trâsmissus, in regimine successit, quod

duobus annis tenuit.

1158. Anno millesimo centesimo quinquage-

Robertus simo octauo *Robertus secundus Dunensis* &

II. Abbas *Claraullensis* Abbas è mundo migrauit. Vi-

Dunens. ginti annis præfuit. Quindecim annis & pœ-

• post nè quinque mensibus Dunis, quatuor annis

Claraual. & octo mensibus *Claraullensis*. Cui Do-

lens.mo. minus *Fastradus Camberonensis* Abbas in

ritur. regimine successit.

1161. Anno millesimo centesimo sexagesimo-

primo,

primo, post generale Capitulum, *Lambertus Abbas Cistertij, officio cedens, dimisit Abbatiam, & Cistercienses Dominum Fastradum Clarauallensem fecerunt sibi patrem, & Clauallenenses acceperunt Dominum Gaufridum Ignensem Abbatem.*

Anno millesimo centesimo sexagesimo 1163.
tertio xiv. kalend. Iunij, Abbas Fastradus
Parisijs obijt, Cistertium translatus ante Af-
cisionem. Cui subrogatus est Dominus
Gislebertus Abbas Vificampi. Hactenus ex Val-
cellensi Appendix.

Claromarisci seu Claræ Paludis cœnobium, *Claroma-*
hanc procul ab Andomaropoli in Artesia *riscus a-*
situm, à Fulcone Abbe Dunensi inchoatum, *pud Arte-*
adeoque à monachis primūm Benedictinis
in sessum, post anno Christi millesimo cen- 1137.
tesimo tricesimo septimo ab eodem Fulcone
Cistertiensibus traditum constat, ex Valcel-
lensi Appendix ad Sigeberti Ch̄ronicon.
Sed initia fuisse exigua, ut solent, templum-
que & alia ædificia, à Theodorico Alsatio, Flá-
ndriæ Comite, eiusque coniuge *Sibylla paulò*
post exstructa, Iperius & Meyerus tradunt.
Istius in Ch̄ronico Bertinensi hæc sunt ver-
ba: Anno millesimo centesimo quadragesi- 1140.
mo, *Theodoricus Comes Flandriæ & Sibylla*
eius vxor, in hæreditate sua propria, iuxta
villam S. Audomari, inter paludes & nemo-
ra, monasterium ædificauerunt, in honorem

B. Virginis Mariæ, & B. Bernardo tradidērunt: qui locum in Marisco situm monachis Cistertiensibus instruxit atque instituit, & propter religionis puritatem **Clarum Mariscum** nominauit, Abbatem eis præficiens Dominum Goufridum monachum Claraullensem anno Domini millesimo cœtesimo quadragesimo. Postquam verò rexerat annis ferè octo, subrogatus Abbas **Guilielmus**, qui viginti annis præfuit. Iste Guilielmus Ecclesiā, claustrum & cæteras religionis officinas transtulit de loco illo, qui adhuc propter hoc vocatur **Vetus curia**, ad locum vbi nunc sunt.

Beatus autem Bernardus tunc Flandriam & Brabantiam peragrans, hanc & alias plures Abbatias construxit, quæ omnes, quia per ipsum, qui Abbas erat Claraullensis, fundatæ sunt, filiæ sunt Claraullensis: **Haec enī Iperius.**

Itaque cœnobium istud à paludibus, quibus vndique cingitur, nomen induit. Est autem in vicino lacus mirè prodigiosus; cui nimirum insulæ variæ, arbustis, consitæ, innatant, in quibus bouies, ouiumque greges pascuntur, quæque ventis hue illuc aguntur. Lacum similē Plinius Junior describit proficeri sui Fabati, nomine Vadimonis, in praedijs Amerinis: in quo se pro miraculo vidisse scribit, innatantes insulas Herbidas, pascuas.

*Insulæ
natantes.*

cuasque interdum iunctas, copulatasque, interdum discordantibus ventis digestas, nonnunquam destitutas tranquillitate, singulas fluitantes. Quod & apud Claromariscum est videre interdum.

Porrò cœnobium istud olim pietatis ac religionis zelo mirè floruit, adeò ut viri etiam summi sacræ ibi militiæ nomen darent. Fecit id anno Christi millesimo ducentesimo tricesimo quarto, *Iacobus XLVII.* Abbas Bertinensis, & anno millesimo ducentesimo sexagesimoquarto, *Gillebertus XLI.* eiusdem loci Antistes, teste Iperio in Chronicō suo Bertinensi.

Est autem Claromarisci Abbatia in limites ordinesque Artesiae pronior, etsi Meye-
rus alijq; nonnulli eam Flandriæ adsignent. *Caricam-*
pus alijs
Ceruicā-
pus, vuln.

Est in Artesia vetustum *Sancti Pauli* opidum, à quo illustris ac perantiqua Comitum S. Pauli familia titulum induit. Huius familiae magnum decus *Hugo Comes*, cognomento *Campdauena*, exstitit; qui anno salutis 1137. monasterium Caricampense suo in solo instituit, Abbate & monachis Auxerrâ euocatis. Id cœnobij huius monumenta disertè loquuntur, in quo & tumuli plurimi veterum S. Pauli Comitum hodieque visuntur. Quorum, ut & Artesiae Comitum historiam, dabit aliquando, ut spero, R. V. Ferreolus Locrius Paulopolitanus, apud

Atrebates Parochus. Vide Auctaria à nobis
edita ad Sigeberti Chronicon anno 1115. &
1117. Est autem Ceruicampense monaste-
rium haud procul ab Hesdino Artesiæ ope-
do situm, in diœcesi Ambianensi. Exstat
apud eundem Locrium vetus Chronicon
Caricampense, in quo dicitur monasterium

1141. istud anno 1141. demùm fundatum. Vxor
dicti Comitis Hugonis iacet ibidem sepulta,
hac in scriptione: *Hic iacet Beatrix vxor Do-
mini Hugonis Campus auenæ. Orate pro ea.*

1138. Anno 1138. *Mulbrannum*, Abbatia à fonte
Bulbrun- vicino sic dicta in Ducatu Virtenbergen-
nū in Ger- si à Gunthero Episcopo Spirensi fundatur.
mania. Huic Abbatia de *Paris* per Pium II. Papam
est incorporata, Abbatiali titulo in Priora-
tum commutato. Ex hoc loco monachi sèpè
adsumpti sunt ad alia cœnobia regenda: vt
ad *Brumbachense*, d. *Moguntinæ*, in Fran-
conia, ad *Speciosam Vallem*, in eodem tractu; ad
Schonauiam apud Heidelbergam, ad *Ottetur-
burgum* in Palatinatu, & ad *Nouam Ciuitatem*
in Austria. Ita Bruschius, in Chronologia
monasteriorum Germaniæ, qui & Stampen-
fis cœnobij eo loco meminit.

S. Anastasi- Romæ monasterium ad *Aquas Saluias* in
fij mona- honorem *S. Anastasiij* martyris Innocentius
steriū in II. Papa construit, & S. Bernardo tradit:
Vrbe. qui ex Clara Valle eò Bernardum Pisanum
cum socijs misit. Is postea fuit Eugenius
Papa

Papa III. Baronij Annalium Tomum 13.
consule.

Hoc tempore *Alexander* primus Abbas
Mortui Maris, se & domum suam tradidit
Abbati Vrsicampi. Ita Continuator Sige-
berti,

Godefridus ex Priore monasterij Clara-
Vallensis fit Episcopus Lingonenses. Vide
Baron. in Annalibus.

Annona Abb. in Germania fundata est cir-
ca annum 1138.

Parisiense monasterium, vulgo *Paris*, in *Paris*.
pede Vogesi montis, conditum lego circa
annum Christi 1138. olim Abbatiali, post nō 1138.
nisi Prioratus titulo decoratum. Cūm enim
summa Abbatum ac monachorum quorun-
dam nobilium negligentia, ad extremā pau-
pertatem esset redactum, Pius II. Pont. Max.
circa annum 1453. illud Mulbrunnensi cœ- 1453.
nobio adiunxit, siue ut loquuntur, incorpo-
ravit, & suppressa dignitate Abbatiali Prio-
ratum constituit. Sicq; per monachos Mul-
brunno missos disciplina est instaurata. Hæc
ex Bruschio & alijs hausimus.

Ad *Speciosam Vallem*, & *Brunbacum*, duo *Speciosam*
potentissima in Ostrofrancis cœnobia ex-
Vallis.
struenda, & plantanda, primos Abbates &
Brunba-
Monachos ex Mulbrunnensi Ducatus VVir-
tenbergensis monasterio accitos esse, testa-
tur Bruschius, libro saepius citato, in Mul-
cum.

G 5 brunni

brunni descriptione. Est autem Speciosa val-
lis apud Mechmulum sita, Brunbacum verò
apud VVertheimium opidum.

Salem s.
ne Sale-
mitana
abb.

*Salomonis villa, nonnullis Alemanni villa, om-
nium cœnobiorum in Germania facile pulcher-
rimum atque opulentissimum, millari uno ab
Uberlinga Imperiali opido distat. Nomen hoc
illi inditum volunt, quod ad templi Hierosoly-
mitani similitudinem sit conditum: alijs verò
à Salomone Pastore quodam deriuant, qui pri-
mam ibi cellam sibi struxerit. Fundator ex-
stis Guntheramus Baro ab Adelsreutte, qui an-*

1138. obiit.

*Cæterum maxima opes ac facultates huic
cœnobia accessere, per diligentem ac prudentem
œconomia administrationem.*

*Auxere & dotem Imperatores Conradus Sue-
uus anno 1142. & Fredericus Barbarossa anno
1155. itemq[ue] Eberhardus, vel, ut alijs vocant,
Burchardus Salisburgensis Episcopus, Rom. Sedis
Legatus, qui secundus huius loci fundator habe-
tur, & honorifico hic in tumulo quiescit.*

Fursten-
bergenses
Comites.

*In Salemitani cœnobij vicinia est castrum
Sancti-Montis, ad Comites eius nominis spectans,
quos alias Furstenbergenses vocant. Dicitur an-
tem Mons sanctus à SS. Felice, & Regula illic se-
pultis. Ita Bruschius in Chronologia mona-
steriorum Germaniæ.*

*Sunt in træctu Suæuiæ & plurima Virgi-
num cœnobia, ut Lusida Vallis, Regis Pons, Co-
rona*

vona Beatae Mariæ, Pons salutis, Lucida Stela,
Suecic
Vallis Rosarum, Fons Beatæ Mariæ, Vallis Dei, Vallis Sanctæ Elisabethæ Sion, Vetus cel-
monaster
la, Vallis Angeli, Vallis cœli, Hortus Dei, Cella
ria Vir-
Sanctæ Mariæ, Vallis Gratia, Vallis sancta,
ginosa;
Pura Vallis, Bona Cella, Cœli corona, & Fons vir-
ginum.

In tractu Franconiae sunt ista Virginum France-
cœnobia, Vallis S. Crucis, Felix aula, Vallis Bea-
nia.
ta Mariæ, & alia.

In Bauaria, Felix vallis.

In Austria, S. Nicolai monasterium in
urbe Viennensi.

In VWestfalia, Porta cœli, Speculum vir-
ginum, cum Seijna vnitum, Pax Dei, Porta
cœli, Fons salutis, Fons B. Mariæ, apud Cou-
veldiam, Hortus B. Mariæ, Mons amoris, Pra-
tum apud Coloniam.

In Saxonia, Isenacense monasterium, &
S. Crucis.

In Liuonia, Portus Sancti Nicolai, viro-
rum. Cœnobia
Danie,
virorum.

In Dania, Sora, in Zelandia, item vitæ
Schola, in Iutlandia, Tuta Vallis, Insula Dei,
Locus Dei, & Regalis curia, omnia virorum
monasteria.

In Morauia, Claustrum Reginæ, Virgi-
num.

In Suecia, Noua Vallis, & Abbatia Aluestren-
sis, virorum, fuerūt & in Noruegia, & Goth-
landia. Suecic

landia aliquot monachorum huius instituti
monasteria.

*Virorum
cœnobia
in Sue-
via.*

Sunt item in Germania quām plurimæ
virorum cœnobia, de quorum fundatoribus
nondum nobis constat: ut apud Sueuos, Au-
rora, Capella, Maris Stella, S. Urbani, & Porta
cæli.

Apud Francones *Vallis Sanctorum*, Priora-
tus.

*In Baua-
ria.*

Apud Bauaros, *Campus Principum, Cella Dei,*
Cella Principum.

*In Au-
stria.*

Apud Austriacos, Stirios & Carinthios,
*Cella Angelorum, Vallis Dei, S. Crucis, S. Trini-
tatis, in Noua Ciuitate Austriæ, Nouus Mons,*
Victoria, Altum Vadum, & Altus Mons.

In tractu Rhenano versus Moguntiam &
Treueros, *Mons S. Disibodi, Castrum Aquile,*
Locus S. Mariae.

*In Pome-
ravia.*

In Pomeraniæ & Prusia tractatu, *Rivus S.*
Mariae, Purus Mons, Nouus Campus, & Oliua, in
Prussia.

In Misnia, & Lusatia, *Vetus Cella, S. AEGIDIJ,*
& Noua Cella.

In utraque Marchia, *Locus cæli, Nerum S.*
Mariae, & Cæli Porta.

In tractu VWestfaliæ & dioceſi Colo-
niensi, *Campus S. Mariae, Mons S. Valpurgis,*
Prioratus.

Cœnobium *Ripatoriij*, durabus leucis ab
urbe Tribe Tricassina disertum, anno mil-
lesimo

lesimo centesimo tricesimonono, prima sui
fundamenta sortitum est, iam inde ab ipsis
D.Bernardi temporibus, qui selectum ex re-
ligiosissimo monachorum suorum grege A-
lanum, eidem præfecit, hominem pium iu-
xta & doctum, tot virtutum præsidio muni-
tum, tantoque comitatu septum, ut earum
velut quibusdam gradibus anno 1151. sublime
Antissiodorensis episcopatus cacumen ascé-
su superauerit. Verùm cùm vsu venire so-
leat, vt ei, qui iucundam vitæ monasticæ dul-
cedinem semel degustarit, nihil sapiant, mi-
nusque ad gustum sint summorum honorū
fasces & Pontificiæ insulæ, ecclesiastica mu-
nera oneris simul & honoris aspernatus, su-
premi vniuersæ ecclesiæ rectoris concessu &
permisu, ad pristinum & monasticum vi-
uendi morem, à quo se tamdiu obesse inge-
miscebat, postquam sibi licuit, mature se re-
tulit an. 1167. vt tradit Robertus cœnobij S.
Mariani monachus in suo chronico, & paulò
post annum 1182. in Claravallensi monaste-
rio mortem terrenam vitâ cœlesti commu-
tauit, ibidemq; honorificè conditus est. Di-
ctum autem Ripatorij cœnobium amplissi-
mis prouentibus, vberrimisque redditibus
copiosissimè locupletatum fuisse constat in-
signi liberalitate & munificentia dominorū
de villa Harduini & de Capis, quorum ali-
qui in codem postremam sepulchri sedem
dele-

delegerunt, quinetiam idem cœnobium genitilitia Villarduinæ familiæ gestat insignia.

Anno eodem fundatam lego Abbatiam S. Mariæ, apud Dublinum Hibernię metropolim.

Florebat hoc tempore Gallicana ecclesia per viros religione atque sapientia illustres; *Milonem* Morinensem episcopum, humilitatis virtute præcipuum *Alysium*, *Atrebatensem*, liberalitate atq; facundia & consilio clarum; *Godefridum*, *Lingonensem*; *Hugonem*, Antifiodorensem, *Ioslenum*, Sueßionensem; *Giffidum*, Carnotensem; *Albericum* Bituricensem Archiepiscopum, scientia literarum atq; consilij prudentia clarissimum.

Inter hos etiam alios multos tunc claros scientiâ viros, *Bernardus* Abbas Clara-Vallis, vir opinatissimæ religionis, eminentissimè clarebat; qui multorum miraculorum patrator, & verbi Dei feruentissimus prædicator, atq; plurimorum monasteriorum fundator. animarum lucra maxima Deo adhibebat, adeò, vt Magistri Scholarum cum magno clericorum comitatu, etiam de longinquis regionibus ad eius optabile magisterium confluentes centenario vel ampliori nouitiorum numero domum probationis implerent, & vno die Quadragesimæ monachi fierent. Ita Robertus Abbas Siebertini Chronici Continuator.

Anno

Anno 1139. S. Bernardus, petente Roge-
rio Siciliæ Rege monachos aliquot Cister-
tiensis in Siciliam misit: ut docet Baronius
in Annalibus.

Cæterūm in Sicilia & in Italia hodieque
plurima florent Ordin. Cistertiensis mo-
nasteria, quorum nonnulla hīc recensēbo,
quod annos fundationis ignorem.

S. Ambrosii monasterium, in vrbe Medio-
lanensi.

Abbatia de *Giesij*, in agro inter Anconam
& Senogalliam est sita.

Abbatia Claraullensis, alias de *Fierast*,
apud Tolentinum.

Abbatia monialium, in vrbe Parmensi, &
aliæ alibi sunt plurimæ.

Multa eaque illustria Ord. Cistertiensis *Hispania*
monasteria in Hispania visuntur, quorum monaste-
riæ pleraque temporibus Sancti Bernardi sunt *ria*.
excitata: teste Mariana. lib. decimo. Rerum
Hispaniæ capit. duodecimo. Alfonsus (*in-*
quit) Castellæ Rex *Bernardo*, Claraullensi,
(quem perspecta vitæ probitas cœlestium
numero inferuit, magnique pro religione
labores) gentili suo in primis deditus erat:
eoque auctore plurima Cistertiensis fami-
lia monasteria exstruenda curauit: ac fer-
mè quæ hoc tempore toto illo Hispaniæ
tractu magnificentissima locupletissima-
que exstant. Humanarum rerum contemptus
id ge-

id genus homines initio paruo cōtentī, multis eorum studia certatim iuuantibus, quod ad numen propitjandum referre multum, habebant persuasum, breui interuallo im-

J. Bernar. mensas diuitias construxerunt. Venisse in
dus ^{venit} Hispaniam D. Bernardum sub vītā finem,
in Hippa ex eius ad Petrum Cluniacēsem litteris per-
viās. spicitur. Sed & templa reliqua & monaste-
ria, quæ tota ditione constructa erant, ma-
gnis beneficijs Rex auxit: vt argumento sunt
veteres tabulæ, quæ tota Hispania cum fide
seruantur, in veteribus scrinijs, **Dominici Cal-**
zadij, **AEmiliani Cucullati**, **Michaelis Petroſi**,
Dominici Exiliensis. Quæ templa ea tempesta-
te, opinione sanctitatis & concursu homi-
num celeberrima erant. Sic Mariana.

Operæ pretium fuerit his subiectere
illustriora aliquot Ord. Cistertiensis apud
Hispanos cœnobia.

Primum sit Populetum, vulgò **Poblet**, in
diœcesi Turiasonensi apud Aragonios, Ab-
batia per Raimundum Berengarium Re-
gem an. 1153. fundata. In eodem tractu est
Abbatia de **Sanctis Crucibus**.

Palazuelos Abbatia in veteri **Castella**, a-
pud Vallisoletum: in qua residere solet Ge-
neralis Præfectus cœnobiorum Cistertien-
sium in Hispanijs, qui singulis triennijs eligi-
solet. Sunt enim in Hispania Abbates tan-
tummodo triennales, non autem perpetui.
Con-

Constitutum id temporibus Philippi II. Regis Catholici.

Mons Sion, siue *S. Bernardi Abbatia*, propè *Toletum*.

Vallis Bona, *Riuus siccus*, *Vallis Paradisi*. *Sancti Martini*, *Spina*, & *Saltus Noualis*, in *Castella*.

S. Prudentij Abbatia in *Castella* veteri, secundo lapide à *Logronno* opido, eo loco fundata tradita traditur, quo *S. Iacobus pro Christianis contra Mauros pugnauit*, tempore *Ramiri Regis*.

Vallis Dei, *Bellus Mons*, & *Villa Nova*, in *Asturia*.

Mons Sion Abbatia ad *Tagum* flu. haud procul *Toledo*, habet secundum suffragium in comitijs sui ordinis.

Vallis digna, vulgò *Valdigna*, Abb. per *Iacobum II. Regem* fundata, secundo miliari à *Valentia*.

S. Bernardi Abbatia, apud *Valentiam*.

Benifessa Abb. per *Iacobum I. Regem* donata, in tractu *Tortosæ*.

Sanctæ Fidei Abbatia, de *Santafé*, secundo lapide à *Cæsaraugusta* in *Aragonie*.

Petra, item in *Aragonie*.

Vallis bona Abbatia, *Valbuena*, apud *Vallisoletum*.

Saltus albus, in regno *Legionensi*.

S. Petri de Gumeil Abb. in diœcesi *Vxamenfi*,

H mensi,

mensi, vulgo Osmensi apud pagum *Gumeil del zan Regalis* Abbatia, in Maiorica Insula.

Sanctorum Martyrum Abb. in vrbe Corduba.

Fiterium ad Pisoricam, *Feytero*. Vide anno 1158.

Fiterium Abbatia, *Feytero*, in Nauarra & dicecesi Pompelonensi, non procul à Tute-la. Idem *Oliua*, & *S. Saluatoris*.

Alcobaza Abb. in Portugallia, per Alfonsum I. Regem fundata.

Ibidem *Stella S. Pauli*, *S. Christophori*, & *S. Petri de Aquilis*.

Bellus Mons, apud Astures.

In regno Galeciæ, *Penna maior*, *Castrum Regis*, *S. Iusti*, & *S. Claudij*.

S. Mariæ Olgense cœnobium, Virginum, apud Burgos.

S. Vincentij, monialium, in vrbe Segovia.

Cataloniæ cœnobia Virginum Sunt item Virginum cœobia in Catalonia, *Sancti Felicis*, *Vallis B. Mariae*, *Vallis Dominicarum*, *Vallis bona*, *Vallis sancta*, & *Sancti Hilarij*.

In regno Valentiae, *Mons sanctus*.

In regno Cordubæ, *Sancta Maria*, *Dominarum*.

In tractu Hispalensi, *S. Clementis*, & *S. Catharinae*.

In re-

In regno Castellæ, S. Annæ, S. Scholasti-^{Castellæ.}
ta, S. Spiritus apud Vlmedium, S. Mariae Rega-
lis, apud Vallisoletum, Fons Calidus, S. Ma-
riae de Villa maiore, S. Mariae Regalis, apud Bur-
gos, S. Benedicti, S. Bernardi in opido Guada-
laxara, S. Felicis, S. Andreæ, S. Columba, alias
S. Saluatoris, Turris Cremata, S. Vincentij in Se-
gouia, & S. Dominici veteris in Toledo.

In regno Legionensi, Vallis bona, & S. Mi-
chaelis.

In regno Portugalliae, S. Benedicti, S. Sal-
uatoris, & S. Bernardi.

In Germania in d. Constantiensi Virgi-^{Vallis S.}
num cœnobiū visitur, quod olim Aquarium ^{Crucis.}
Haustus, vulgo *VVafferschapfen*, fortè ab in-
numerabilibus pènè in vicinia fonticulis di-
ctum, postea à S. Crucis particula ex Augia
diuite huc, vt dicitur, allatâ, Vallis S. Crucis
est appellatum. Fundatum legitur circa an-
num 1140. Equite quodam Althano, vt tra-^{1140.}
dunt, locum fundumque donante. Post bel-
licis tumultibus euersum, ab Hegone Comi-
te Landauensi instaurari cœptum est anno
circiter 1230.

Illustre hoc monialium nobili stemmate
natarum cœnobium, apud Riedlingam, in
Suevia situm. Salemitani Abbatis visitationi
subest. Ita Bruschius.

Anno 1140. in d. Paderbornensi in VVeſt-
phalia fundata est Abb. dicta Harſvitenhu-

H 2 sen,

sen, vulgò Hardenhausen, sumptibus D. Bernardi ab Ozede Episcopi Paderbornens. & è Veteri Campo Monachi istuc traducti. Chronicon Campense.

Eodem quoque anno extrectum est in Hassia, monasterium Heghena à Poppone Berthaqué Comitibus. Floruit Conradus Monachus & archigrammateus, miraculis clarus.

Anno eodem cœnobium S. Mariæ de *Frigido Monte*, à Valeramo Abate Ursicampi fundatur, sub electo patre Manasse. Ita Continuator Sigeberti.

Stephanus patriâ Catalaunensis, Monachum Ord. Cistertiensis, ab Innocentio II. creature Card. & Episcopus Prenestinus. Meminit illius Alamannus in vita S. Bernardi. Exstant ad eundem variæ S. Bernardi epistolæ.

Anno eodem tradunt fundatam Abbatiam *S. Anastasij* in vrbe Roma, Casam Marij in agro Romano, & Abbatiam *Mellifontis* in Hibernia. De Casa Marij vide Baronium in Annalibus, anno 1030. §. II.

Sabaudiæ monasteriorum. Ut de Sabaudiæ monasterijs aliquid dicamus, Amadeus II. Sabaudiæ Comes anno 1140. instituit Abbatia super Montem Bieugæum, vulgò de *Bieugeois*. Humbertus Comes an. 1193. monasterium in *Alpina Rupe* ad lacum Lemanum, haud procul à Geneua, vulgò

Vulgò l' Abbaye des Alpes, & Altercombaum cœnobium, Gallicè l' Abbaye de Hautecombe fundauit. De quibus vide Paradinum in Sabaud. Chronicis: Sunt item apud Sabaudos Stedium, Bonus Mons, Alta Crista, Alta Ripa, S. Sulpitij, & alia cœnobia.

Item Virginum cœnobia, *Via cœli, Bonus locus, Vallis nigra, Bella Vallis, Alta Ripa, Rotundus Mons, & alia.*

Anno 1141. fundata traditur Abbatia Boni Loci in d. Burdegalensi, & Porta glorie in Saxonia.

Anno 1142. fundata est Abbatia Victoria in Carinthia, Alta Crista in Burgundia, & Bongardensis Ab. in Bergensi Ducatu, d. Coloniensis, item Vetus Mons siue Bergensis Abb. in d. Coloniensi.

Valeramus primus Abbas Vrficampi, fundator duarum Abbatiarum, nimirū Pratensis, & Frigidi Montis, moritur: exceptā tertiā, quam sibi adoptauit in filiam. Ita Continuator Sigeberti.

Anno eodem comitia Imperij celebrantur Francofurti ad Mœnum, quibus S. Bernardus interfuit.

Anno 1143. VVolfherus, alias VVolframus de Tegærnbanck, & vxor eius Hemma, in prædio suo Schuking fundare cœperunt *Raiten-*
hastache-
sis Abb. in
Banario.

H 3 bili

bili existente ; postea verò anno Domini
1146. præsidente in Sede Romana sanctissi-
mo Papa, Eugenio III. Pontificatus sui anno
2. in ipso verò Rom. Imp. feliciter regnan-
te Conrado Secundo, Imperij sui nouo feli-
cissimè, omni reuerentia honoris dignissime
memoriæ Dominus **Conradus** primus Salis-
burgensis Ecclesiæ Archiepiscopus, conside-
rans situm loci non esse aptū illi ordini ; ha-
bito consilio, ex consensu petitionis prædicti
VWolfheri ad habitationem fratru & situm
cœnobij, ad præfatum ordinem obseruan-
dum, antiquā suam Ecclesiam Raitenhaslach
in hoc loco sitam & constructam, quondam
sub patrocinio S.Pancratij Martyris (vt tra-
dit antiquitas) cum decimis, dote & familia,
omnibus necessarijs, remotâ Parochiâ, tra-
didit, vt in ipsius priuilegijs latius contine-
tur.

EUGENIVS Episcopus, seruus seruorum
Dei, dilectis filijs, Geroni Abbatii, eiusq; fra-
tribus de Raitenhaslach, tam præsentibus
quam futuris, regularem vitam professis
in perpetuum. Religiosis desiderijs dignum
est facilem præbere consensum, vt fidelis
deuotio celerem sortiatur effectum. Ea pro-
pter dilecti in Domino filij, vestris iustis
postulationibus, clementer annuimus, &
præfatum locum, in quo diuino mancipati
estis officio, sub beati Petri & nostra prote-
ctione

etione suscipimus, statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium Raitenhaslach iuste, canonice possidet, aut in futurum concessionē Pontificum, largitione Regum ac Principum, oblatione fideliū, seu alijs iustis modis, Dño propitio, poterit adipisci, firmavobis, vestrisq; successoribus & illibata permaneant. In quibus hęc proprijs duxim⁹ exprimēda vocabulis, locū ipsum, quemadmodū à venerabili fratre nostro Cunrado, Salisburgensi Archiepiscopo, vobis piā deuotiōe collatus est, VVindeberge cum omnibus appendicijs suis, Tierolfin- gen mansum vnum, cum pascuis, cultis & incultis, quæsitis legitimē & acquirēdis, in sylua, quæ vulgò dicitur Amphinger forst, pascua Porteūe, areamque Sceulingen, in Fraßhuzinga nominatur, in Ratisponensi Episcopatu, prædium in loco, qui Mosvogl vocatur; sic à nobili viro VVolphero, uxore quoque & filijs suis rationabiliter vobis concessum est, sanè laborum, fortè agrorum vestrorum, quos proprijs manibus ac sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus à vobis decimas exigere præsumat. Decernimus ergo, vt nulli omnino liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, manere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia-

integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione sunt vīsibus omnimodis profutura, salua Sedis Apostolice authoritate & dictatione sanctorum Episcoporum Canonica iustitia, &c. Datum apud vicum Pronianum an. 1146. Hactenus ex Hundio.

*Luca in
Polonia.*

Hoc ipso anno 1143. fundata est Abbatia *Lucensis in Polonia, Francarum Valliū* in Provincia, *Bella Perticæ* in Vasconia, & *Spinæ* in Hispania.

Lego item in Polonia minore fuisse Abbatiam *Clara Tombæ*, & in Polonia maiore Abbatiam *Paradisi*.

Sic & in Bohemia numerantur & laudantur, *Aula Regia, S. Corona, Altum Vadum, Sacer Campus, & Nouum Nemus.*

Anno 1144. tradunt fundatam Abbatiam *Belli Loci* in d. Rutenensi, & *Grandis Siluae* in Vasconia; item *Sconauiam*, apud Heidelbergam.

*Eugenius
3. fit Papa
ex Ord.
Cisterti-
ensi.*

Anno 1145. post obitum Lucij II. Papæ, ob tumultuantes Romanos Arnaldistas conuenerunt vñanimes Cardinales metuentes, in Ecclesiam monasterij sancti Cæsarij, illicque Dei nutu, haud de gremio, ex more aliquem eligendum putarunt ex Cardinalibus in Romanum Pontificem, sed conuertentes oculos in Abbatem monasterij S. Anastasij Trium fontium, Ordinis Cistertiensis, eidē haud pridem sub Innocentio Papa II. à Santo Ber-

& Bernardo præfectum, *Bernardum* itidem nominatum, patria Pisanum, virum probitate insignem, & prudentia in negotijs ob-eundis locupletem, tempore perditissimo, quo huiuscemodi bello ciuili Vrbs flagraret, putarunt fore aptissimum; quem cùm sagacissimum fuissent experti, pari consensu summa concordia elegerunt. Ita Baronius in Annalibus. Dictus est autem Eugenius III. Papa. Quod cùm certò intellexisset S. Ber- Epist. 237
nardus, aureas ad suum olim discipulum literas dedit, hoc initio: *Amantissimo Patri & Domino, Dei gratia summo Pontifici Eugenio Ber-nardus Clara-Vallis vocatus Abbas, modicum id quod est. Auditum est in terra nostra, &c.* Scripsit & aliam epistolam ad Cardinales, quæ est numero 236.

Otterburgensis Abb. apud Kayserlautern Palatinatus opidū fundata est circa an. 1145.

Anno 1146. Lapis S. Michaelis in Saxonia sic dictum Monasterium à Campēibus ope Beatrixis *Quedelimburgenis* Abbatissæ ædificatur.

Anno eodem Ecclesia Tornacensis, quæ 1146 ab annis ferè 600. proprio caruerat Episco-po, procurante S. Bernardo, rursus propriū accepit Episcopum, nomine Anselmum, ante Abbatem S. Vincentij Laudunensis: qui Romæ ab Eugenio III. est consecratus. Ita Robertus Montensis.

H 5

S. Ber-

S. Bernardo crucem per Gallias prædicante, Lûdouicus Rex cum Ludouico Flandiæ Comite, & Henrico Theobaldi Blesiensis Comitis filio, Vizeliaci crucem suscipit, & anno sequente in Syriam se contulit.

Idem & Baronius.

In Natali Domini apud Spiram S. Bernardus Conradum Romanorum Regem, cruce signat. *Baronius.*

Anno eodem fundata dicitur Abbatia de *Lisa* in Noruegia, *Sana Vallis* apud Venetos.

Henricus Murdacus ex Abbe Fon-
tanensi creatur Archiepiscopus Eboracen-
sis in Anglia ab Eugenio III. vt testatur
Griel. Neubrigensis lib. I. c. 17.

Anno 1147. S. Bernardus Germaniam per-
agravit. Christi virtute cæcis visum, claudis
gressum, surdis auditum, mutis vocem resti-
tuens, diuersos morbos curans, variaq; pro-
digia Coloniæ, Aquisgrani in Brouvviler &
paſſim edens. Et vita ipsius, descripta per
Gulielmum Abbatem.

Villarien- Brabantiam nostram Sanctus Bernardus
fis Abb. in Abbas Clarauallensis prædicando ſepiuſ per-
Brabantia agravit. Affligenium veniens duas ibi con-
fundatur. ciones habuit, & monachos ad Ciftertien-
sis ordinis institutum amplectéduum cohor-
tatus est; sed irrito conatu. Inde Gembla-
cum se contulit, atque ibi casulam suam, quâ
Missarum solemnia celebrarat, in beneuo-
lentiæ

Ientia testimonium reliquit: quæ Gemblaci
hodieque adseruatur. Itaque rogatus à pluri-
mis, ut sui instituti sodales aliquot in Bra-
bantiam mitteret, monachos duodecim cum
Laurentio Abbatे, tertiodecimo, & Con-
uersis quinque ex Claraualle, transmisit.
Hi in *Boueria*, ad fontem *Goddiarch* subsi-
stentes, cùm agri aliquot ipsis essent oblati,
ibidem monasterium atque oratorium ru-
di opera anno 1147. construxerunt: *Go-* 1147.
defrido Tertio, Duce apud Brabantos impe-
rante.

Superuenit postmodum ipse S. Bernar- *Louaniē-*
dus: quo suadēte ad vallem medias inter fil- *ses suauis-*
uas sitam ad flumen *Tiliam*, quia commo- *ori voce*
dior effet, se se transtulerunt, in qua hodie- *Diliams*
que sedem habent (quod monasterium ho- *nuncu-*
die *Villarium* seu *Villare* nuncupatur) estque *pane.*
illud ipsum à S. Bernardo anno 1151. visita-
tum. Quo etiam tempore diuina in illo cele-
brauit.

Inter Abbates præ cæteris enituerunt i-
sti. *CAROLVS Abbas viii.* frater Comi-
tis Seynensis, & antea generofus in seculo
miles siue eques. Fuerat is primus Mona-
chus in Hemmenroda, estque inde ad Abba-
tiale dignitatem inuitus à Capitulo gene-
rali abstractus. Floruit anno millesimo
centesimo nonagesimo septimo, & latere
volens, Hemmenrodam demùm redijt,
objit-

obijtque in monialium S. Agathæ eiusdem ordinis Abbatia.

Conradus CONRADVS IX. Abbas, filius Comitis
9. Abbas, Seynensis, ex Canonico S. Lamberti Leo-
pōst Con- diensis, monachus in Villario, deinde Prior,
dinalis. ac demum Abbas factus, nec diu virtus eius
ANNO intra Brabantiae terminos latere pottuit.
1209. Itaque Claraullenensis primus, postea Cister-
tiensis Abbas creatus, ac demum ab Hono-
rio III. Pontifice Maximo Cardinalis & E-
piscopus Portuensis est designatus: Sedis
Apostolicæ Legatus cum esset, Bononiæ Do-
minicanorum institutum tunc recens natum
approbavit; ut in vita S. Dominici legitur.
Post in Germaniam veniēs, Moguntiæ con-
cilium celebrait, & multa in eo utilia de-
creuit.

Defuncto postmodum Pontifice, cum de
successore nominando Cardinales acriter di-
sputarent, visum fuit inter tres Cardinales,
quos inter eum & Conradus fuit, compromissum
facere. Cumq; alij duo ipsum designare vel-
lent Pontificem, Absit, inquit, ut ego meipsum
dicar elegisse.

Morti vicinus cygneam hanc vocem vir
optimus emisit; utinam usque in hanc horam
in Villari sub disciplina vixisset regulari, & cum
culinæ hebdomadarijs ibidē scutellæ abluiisset.

Conradum hunc nostrum media inter
negotia secularia, pijs cœlestibusque medi-
tatio-

tationibus deditissimum fuisse commemo- Lib. 1.
rat Thomas Cantipratanus. Sanctitatem ^{Apū c. 9.}
quocq; illius Chronica Brabantiae commen-
dant. Vide infrā an. 1219.

Guilielmus Abbas x i. ab eximiam in pau-
peres liberalitatem, à Thoma Cantipratano
laudatus, ad cœnobia Grandipratense in a-
gro Namurcensi, & Bernardinum in Bra-
bantia ad Scaldim, colonias deduxit. Post
Abbas Claraullēsis creatus, ibidem est con-
ditus, non sine signis vitæ sanctissimè & ca-
stissimè peractæ. Qua de re vide versus pau-
lò infrā positos.

Amelritus primus monachus Funiacensis, ^{circa an-}
post in Trium fontium: deinde in S. Remi- ^{nū 1268.}
gij cœnocio, ac demùm Villariensis Abbas
x viii. fuit. Is plurimorum vtriusque sexus *De quib.*
beatorum ac sanctitate illustrium corpora ^{plura vi-}
post altare summum reposuit; hac inscri- ^{de paulo}
^{infrā.}
ptione addita:

Ecce latent fratri Arnulfi Cornibut ossa;
Hic iacet Abundus Huyēsis, crimine mūdus;
Clauderis hac cista Godefride beate Sa-
cristas;
Qui vitium nescit, Bonifacius hic requiescit;
Hic de Niuella Marquinna iacet domicella;
Calcans mundana de Cornelion Iuliana;
Su sancti Syri memor Helvygen sepeliri;
De Grauio iacet hic dulcis & honesta Ma-
ria,

Rachel

Rachel, non Lia, propriè fuit ista Mariā;

Hic iacet Henricus Monachus de Geest, ini-
mios

@ Fuit no-
bili gene-
re Dongel-
beriorum
variae.

Mundi, cui clerus quondam fuerat sat amicus;
De a Dongelberto iacet istic nomine certo
Guilielmus dictus, monach⁹ vit⁹ benedictus.
Hi mundo corde vixerunt & sine sorde,
Vit⁹ forma dati nobis sunt hic tumulati.

Horum Beatorum sacra ossa R. D. Ro-
bertus Henrion Abbas Villariensis **XLVIII.**
è veteri tumulo in facellum magnificè ad-
ornatum an. 1599. transferenda curauit.

Licet quædam attexere ex manu scripto
Chronico Villariensi.

Arnulfus Gestellensis primūm Abbas loci
S. Bernardi apud Antuerpiam, post Villariē-
sis Abbas **XIX.** an. 1271. creatus præfuit an-
nis 5. Cuius quidem temporibus traduntur
in Villario fuisse monachi centum, & Con-
uersi trecenti.

Dionysius Zeuerdonchus Bruxellensis ex
Decano & Canonico Lirano Abbas Villa-
riensis **XLIV.** primus mitrâ pontificali usus
est, ex Romani Pontificis indulto, *Ioan.*
Regnaultio, Maletensi, Abbatii **XLIII.** & post
Episcopo Megarense, iam pridem conces-
so. Item disciplinam prædecessorum incu-
ria collapsam reuocauit, atque edificia Villa-
riensia domi forisque magnificè instaurauit.
Quo alijsque nominibus, *Carolo V.* Imper.
eiusque

eiisque sorori Mariæ Hungaricæ, Belgarum Gubernatrici, gratissimus exstítit, obijtque an. millesimo quingentesimo quadragesimo quinto.

Hactenus de Abbatibus. Pauca liceat hoc loco subiungere *de Cæsario Heisterbacensi*. Fuit is Prior Villariensis, sub Gulielmo VII. Abbatte Villariensi, olim Priore Heisterbacensi; idemque venerabili Godefrido Sacristæ Villariensi perfamiliaris exstítit. De *De iisdem multa*
quo & alijs monachis Villariensibus sancti- *Tho. Can-*
tate conspicuis idem Cæsarius multa com- *tipratanus*
memorat in suis Dialogorum libris. *in libris apud*

Hæc ex Chronico manuscripto Villariensi hausimus, quod ibidem exstat manuscriptum. Exstant & in Rubræ Vallis monasterio apud Bruxellam, Chronica Abbatum Villariensium, hoc initio, *Cum aliquando*. Item Gesta virorum illustrium monasterij Villariensis, hoc initio, *Dominus Carolus*. Quæ omnia utinam aliquando in lucem proferantur, & describantur ex libro, cui titulus, *Nouale Sanctorum*.

Cæterū in veteri codice manuscripto, qui apud me exstat, post vitam B. Arnulfi Conuersi Villariensis, sic legitur de venerabili Gulielmo XI. Abbatte Villariensi: *Vetus de miraculo*, quod contigit Domino Gulielmo quondam Abati Villariensi, postea Clara-
gallensi post obitum eius, scilicet quod virilia, vel
stiam

etiam ipsorum cicatrices non sunt inuenta penitus in eo, nec sexus aliquis, sed locus ibidem totus planus & æquus inuentus:

*Pullulat insignis victoria virginitatis,
Guilielmo signis post fata micante beatis,
Inquinet ut nulla corpus pollutio, sexus
In dubio flexus, stabili stat in inguine bullæ;
Felix Eunuehi pia consolatio luci,
Subtractus fragili virtute resulget herilis,
Sed nec martyrij penitus priuatus honore,
Qui fuit exiliij socius, virtutis amore.*

Quod ad filias Abbatiae Villariensis attinet, sunt eæ duæ admodum nobiles, nimirum Grandipratensis anno 1231. & Altera S. Bernardi apud Antuerpiam anno 1238. nata: ut tradit auctor Chronicus Villariensis.

In Villario sepulti sunt Henricus II. Brabantiae Dux, cum vxore Sophia, quæ erat filia S. Elisabethæ, & Ioannes III. itidem Dux Brabantiae.

DE MONACHIS VILLARIENSIBUS, SANCTITATE ILLUSTRIBUS.

B. Abundus.

Venerabilis Abundus Villariensis Monachus, patriâ Huyensis, quod opidū est prouinciae Leodiensis, floruit circa annum 1220. propheticō spiritu & miraculis clarus. De quo vide Chronicon Villariense, & Ioannem d'Assignies cap. 26. Vita eius exstat manu scripta in Villario.

B. Ar.

B Arnulfus Cornibautius, Laicus seu Con- **B. Arnul-**
uersus, ut vocant, Villariensis, patria Bruxel- **fus Corni-**
lensis, vir sanctissimus, & prophetiae dono **bautius.**
clarus obiit, Anno 1228. pridie kalend. Iulij,
expletis in Ordine Cistertensi annis viginti
sex, & quod excurrit. Vitam eius libris duo-
bus conscripsit Gosuinus Bossutus, Mona-
chus & Cantor Villariensis, quia apud me
sunt manuscripti, hactenus typis non editi.
Nam quæ de eius vita Franciscus Moschus
ex Schedis edidit, longè ab his libris sunt di-
uersa.

Venerabilis Bonifacius primum Mona- **Ve. Boni-**
chus Clarauallensis, post Villariensis in Bra- **facius.**
bantia Prior, floruit circa annum 1170. & 1170.
quiescit in Villario. De quo vide Chronicon
Villariense.

Venerabilis Franco, nobili Equitum Ar- **Ve. Fran-**
kennensium genere in Brabantia natus, cru- **co.**
ce signatus, cum vtroque filio in Syria con-
tra Soldanum fortiter bella gessit. Vterque
filius in Syria occubuit; ipse in Belgicam re-
dux, monastichen in Villariensi Cistertien-
sium cœnobio amplexus est, ubi & vita eius
legitur rythmicè conscripta.

Venerabilis Gobertus, Comes Asperi **V. Gober-**
Montis, relicta sæculari militia, Cistertiente **tus.**
institutum in Villario Brabantæ cœnobio
amplexus est. Frater illi fuit natu grandior
Ioannes, primum Virdunensis, post Meten-

1263. sis Episcopus. Obiit Gobertus anno 1263. in festo S. Bernardi, in villario honorificè conditus. Exstatq; ibidem vita eius libris tribus conscripta, quam Gallicè reddidit Ioannes d'Assignies cap. 36.

Ve. Godefridus. Venerabilis *Godefridus* Coloniæ primum Benedictinus, post Cistertiensis in Villario 1170. monachus & Sacrista, floruit circa an. 1170. Quiescit in Villario, ubi & vita eius adseruntur manuscripta : quam idem d'Assignies Gallicè reddidit cap. 45.

B. Juliana Cornelienfis. Beata *Juliana Cornelienfis*, virginibus instituti Cistertiensis in Cornelio Monte ad muros urbis Leodicensis præfuit ; quo loco nunc est hospitale, ut vocant, Iestrosorum. Hæc virgo sanctissima diuinâ reuelatione monituq; compulsa, institutione festi venerabilis Sacramenti, ad Orthodoxę religionis augmentū in primis promouit ; re omni cum Iacobo Trecensi, Canonicō & Archidiacoно Leodiensi, (qui pōst Urbanus, eo nomine Quartus, Romanus Pōtissex fuit) itemq; cum Guidone Cameracensi Episcopo, & alijs viris integerrimis communicata. Huius etiam Juliana hortatu, *Ioannes* Ord. Cistertiensis monachus, in Cornelio Monte Deo seruiēs, de Venerab. Sacramento officiū Ecclesiasticum propriū, cuius hoc est exordiū ; *Animarū eibus*, concinnauit ; quod à supra nominatis, alijsq; magnis viris adprobatū Leodici, Tungris

gris & alibi in usu fuit, priusquam ab Vrbanō iv. officium à B. Thomā Aquinate compositum, esset publicatum.

Porrò Vrbanus iam Pontifex creatus, ANNO festum à se Leodici olim celebratum per 1264. vniuersum Orbem, quotannis cum solenni supplicatione, coli seruarique præcepit.

Historiam reuelationis beatæ Julianæ diuinitus factæ, & institutionis huius festi scripsit Ioannes Blerus Disthemius, Prior cœnobij Sancti Iacobi Leodicensis; quæ exstat in Speculo magno exemplorum nuper Duaci edito.

Eandem Guilielmus Ianius, Canonicus Sancti Martini Leodicensis, fusiùs conscripsit, breui, vt spero, typis ab ipso euulgariam. De eadem Molatium in Natalibus SS. Belgij consule, & Gretserum libro de institutione Festorum dierum.

Cæterū Julianæ pro Christo peregrina, Fossis, quod opidum est prouinciæ Leodicensis, anno millesimo ducentesimo quin- 1257. quagesimo septimo, in Domino obdormiuit; inde tertio post obitum die, ad Villariense Cistertiensium in Brabantia cœnobiu translata, & sacra inter corpora honorificè cōdita. Vita eius libris duobus comprehensa exstat in Rubræ Vallis cœnobio, apud Bruxellam, itemque Leodici & alibi.

Venerab. *Godefridus cognomēto Pacomius,*

I 2

patriâ

patriâ fuit Louaniensis, primum **Canonum** regularis Ord. S. Augustini, postea monachum in Villario: cuius vitam ex Chro-
nico Villariensi Gallicè redditum Ioannes d.
Assignies lib. I. cap. 48.

Alterbachense apud Bauaros monasterium circa annum 1050. à Bernardo viro nobili fundatum, expulsis popularibus mystis, instante S. Bernardo, circa an. 1147. Cistercien-
sibus traditur. Ita Hundius in Metropoli Sa-
lisburgensi.

Conradus Rex Romanorum Francofur-
ti existens, in festo Purificationis beatæ Ma-
riæ, per manus S. Bernardi crucem suscipit,
& mense Maio contra Turcos proficiscitur.
Ita Robertus Montensis.

Anno eodem fundantur **Vallis Dore**, &
Vallis Dei, in Anglia, **Bona Vallis** in d. Rute-
mensi.

S. Bernardus Henricianos & Apostoli-
cos eo tempore exortos in Gallia hæreticos
debellat, & nominatim Tolosæ conciona-
tur: ut fusè Baronius in Annalibus differit.

Anno 1148. xv. Kalend. Julij processit
Conuentus cum Abbatे suo **Richardo de Blo-**
sevilla à Mortuo Mari, missus à Domino Ste-
phano tunc Abbatе Mortui maris; & venit
in hunc locum, qui dicitur **Botum**, situm in
territorio Rotomagensi. Multis namque
precibus Matildis Imperatrix, filia Magni
Hen-

Botum.

Henrici regis Angliæ, & mater illustris Henrici regis Angliæ, à prædicto Stephano, Abate Mortui Maris, obtinuit, ut Conuentus inde mitteretur ad construendam Abbatiam Cistertiensis ordinis, ad laudem & honorem Dei & beatæ Mariæ, omniumq; Sanctorum. Ita Robertus Sigeberti Continuator.

Anno 1148. *S. Malachias Hibernorum Episcopus & Apostolicæ Sedis Legatus, voluntate Dei finem vitæ fortitus, apud Clara-*

*S. Malachias Epi-
scop. me-
ritur.*

*uallem, sicut ipse præelegerat & prædixerat,
locum sepulturæ accepit. Cui successit *Christia-
stianus Abbas Mellifontis, vir plurima san-
ctitate præditus, qui eiusdem sancti viri Ar-
chidiaconus extiterat, & primus Abbas de
ordine Cistertiensi in Hiberniam ab Abba-
te Clarauallis sacræ memorie Bernardo fue-
rat destinatus. Ita Robertus Montensis, &
Baron. in Annalibus.**

Fuit autem Malachias. Episcopus Conuerthensis, Romano Martyrologio ad diem 3. Nouembr. adscriptus: cuius vitam scripsit S. Bernardus.

Anno eodem ix. Kal. Augusti templum *Camberonense*, à nobilissimo viro *Anselmo, Do-
mini Tra signiacensis filio, Peronæ Domino & Canonico Sonegiensi fundatum, & po-
stridiè S. Lucæ, à Nicolao Cameracensi Epi-
scopo cōsecratum, tradit Iacobus Guisianus*

*nensis ab
in Han-
nonia.*

in manuscriptis Hannonicæ Chronicis.

Idem, sed fusiūs, narrant Regeſta eius loci, in hunc ferē modum: *Anſelmuſ à Perona*, nobilis clericus & Thesaurarius Ecclesiæ Sonęgiensis, cum Deo & beato Bernardo, Abbat̄i Claraualensi, quidquid agrorum possidebat in tractu Camberonensi, obtulisset, venerabilis *Fastrēdus*, ſiue *Fastradus* cum ſocijs aliquot eō missus eſt, ad monaſterium exſtruendum, anno millesimo centesimo quadragesimo octauo, ibiq; primus Abbās conſtitutus.

Paſſi ſunt autem aliquamdiu *Anſelmuſ* & *Fastrēdus*, cum ſocijs, moleſtias graues, quodam *AEGidio Sillio* eas concitante; donec tandem *Balduino Hannoniæ Comite*, & *Nicolaο Cameracensi Episcopo*, alijsque proceribus præſentibus, res omnes ſopitæ fuerunt.

Cūm autem dictus Episcopus Nicolaus magnâ rerum penuriâ fratres Camberonenses laborare animaduertisſet, multis precibus à Sonęgiensi Canonicorum collegio ipſis vitæ ſublidia impetrauit.

De Rober- Porrò *Fastrēdus* tanta cum laude ſuo hic
to & Fa- munere functus eſt, vt defuncto *Roberto*
ſtrida ab- *Brugensi*, Abbat̄e Claraualensi, tertius Ab-
batibus, *vide plu-* bas Claraualensis, ac demū Ciftertien-
ra ad an- sis, adeoq; totius ordinis Præfectus fit de-
1098. signatus.

Cūm autem negotiorum cauſa Parisios poſtea

postea ad Alexandrum Papam sese contulisset, febre corruptus, & sacra unctione ab ipso Pontifice munitus, ibidem in Domino obdormiuit, Ludouico Galliae Rege, cum magna Principum turba, adstante. Corpus paulo post inde Cistertium translatum est, atque honorifice conditum. Hanc etenim ex monumentis cœnobij Camberonensis.

Porrò in Camberonensi cœnobia hodie- *B. Virgo Camberonensis.*
que visitur imago DEIPARAE Virginis, cultu miraculisq; illustris; quam cum Iudeus quidam impius Guilielmus nomine an. 1322. hasta seu telo violaslet, ex ea sanguis confitem effluxit. De huius loci miraculis existat liber, a VV alrando Caoulio nuper Latinè editus. Similia legere qui volet, Ioannem Damascenum, aliosque veteres ac fidos scriptores consulat.

Ex Hannonia in ditionem Leodicensem transeamus: in qua celeberrima est Abbatia *Alna* *Leodicea*. *Alnensis*. De cuius cœnobij conditore veteres inter se dissentunt scriptores. Fulcuinus Abbas Laubiensis in Chronico suo tradit a *Sancto Vrsmaro* Episcopo & Abate Laubiensi monasterium in *Alna* constructum esse, & Laubijs subiectum. Philippus ab Eleemosyna, Abbas Bonæ spei, in historia vita S. Landelini, aliquique passim, hanc gloriam *B. Landelino*, ex prædone per S. Aubertum,

Cameracensem Episcopum ad Christum
conuerso, attribuunt. Idem constans tradi-
tio, apud Alnenses per manus veluti accepta,
& monumenta Alnensia loquuntur : ex qui-
bus nos ipsi, cum Alnæ essemus, ista hausi-
mus.

1144. Abbatia Alnensis inchoata est à *S. Lande-*
lino, & constituti sunt ibi ab eo clerici Com-
munis vitæ dicti, qui ibidem habitarunt us-
que ad annum Christi 1144. Quo quidem
anno, *Alberone I I.* Episcopo Leodicensi
auxiliante, & *Radulfo* Abate procurante,
prædicti clerici habitum Canonorum re-
gularium ordinis S. Augustini suscepereunt.
1148. In quo ordine annis tantum quatuor permā-
serunt, usque ad annum 1148. quando per
B. Bernardum, opera & auxilio Henrici II.
Leodicensis Episcopi, translati sunt ad ordi-
nem Cisterciensem. Et anno eodem, mense
Decembri, missus est huc conuentus mona-
chorum ex Clara-valle, inter quos religio-
nis feroce præcipui eminebant, *Philippus*
quondam Archidiaconus, & *Valterus* olim
Canonicus Ecclesiæ cathedralis Leodicen-
sis, & *Verricus* Prior, per beati Bernardi præ-
dicationem ad ordinem Cisterciensem vo-
cati.

Ius mitra vtendi primus ex Abbatibus à
Romano Pontifice obtinuit *AEGIDIUS Preslaus*,
Doctor Theologus, qui obiit anno 1484.

In

In ipsis porrò Alnensis cœnobij foribus
versiculos istos marmori incisos me legere
memini:

Has Landelinus sedes erexit, & Alna

*Imposuit nomen vicinis nomen ab * alnis.*

Itaque dicere liceat Alnense cœnobium, pri-
mitus quidem à beato Landelino incoatum, ^{genus est}
sed à beato Vrsmaro perfectum, & à S.Ber-
nardō regulæ Cistertiensi adscriptum. ^{Arborē}
^{ibi fr.}
^{quens.}

Cæterūm historici Leodicenses memo-
rant *B. Bernardū*, in palatio Henrici II. Leo-
dicensis Episcopi, dum sacram crucis mili-
tiam aduersus Turcas prædicaret, tria pa-
trasse miracula; ijsq; commotum Præfulem,
hortante etiam Bernardo, Alnensem Cano-
nicorum regularium basilicam, Cistertien-
sibus monachis tradidisse. Quibus de rebus,
lege, si placet, AEGidium Leodicensem, Ani-
cæ vallis monachum, aliosq; rerum Leodi-
censium scriptores, anno 1612. Leodici iun-
ctim editos.

Est autem *Alna* potens ac nobilis Abba-
tia, ad Sabim fluuium, medios inter montes
densasq; sylvas posita, miliari ferè uno à
Tudinio ditionis Leodicensis opido, cui vi-
cinum est Laudiente Benedictinorum cœ-
nobium. Mirati fuimus cùm Alnæ essemus,
eximum templi, cæterorumq; ædificio-
rum splendorem, regiamq; amplitudinem;
vt, si quis omnia conferat, palmam inter cæ-

teria Belgica (ex quibus pleraque tamen magnificientissimè structa) sui ordinis cœnobia mereri videatur.

In diœcesi Leodiensi varia sunt Virginiūm cœnobia, quæ Abbatis Alnensis, curas subsunt: inter alia est *Orientis* Abbatia, quæ olim Abbatis Villariensis regimen agnouit. Cuius quidem curam primus à se reiecit Dionysius Zeuerdonchus, Abbas Vilariensis *x l i v.* cum eius loci moniales, temporibus Caroli V. Imp. meliorem in ordinem redigere frustra tentasset.

Floret *Gaufredus* monachus Claraullen-sis, cuius exstat epistola historica de rebus gestis in Concilio Rhemensi ab Eugenio Tertio, Papa in causa Gilliberti Porretani, apud Baronium Tomo *ii.* Annalium, anno *1148.*

Anno *1149.* fundantur *Alba Petra* in diœcesi Bituricensi, & *Longum Vadum* in d. Lingtonensi.

Henricus frater Ludouici *vii.* Regis Galliæ, fit monachus Ord. Cistertiensis, opera S. Bernardi. Idem factus est postea Episc. Bellonacensis: *Baronius.*

Anno *1150.* Bartholomeus Laudunensis Episcopus, fit monachus Fusinaci. Ita Robertus Sigeberti Continuator.

Circa hunc annum *Zedlicium*, Abbatia octauo miliari à Praga Bohemiarum metropoli sita fun-

fundatur, monachis VValdsasso euocatis
teste Bruschio.

Hugo, monachus Cistertiensis, ex Abba-
te S. Anastasij ad tres Fontes, creatur Card.
& Episcopus Ostiensis ab Eugenio III. Pa-
pa. Hugonis frequens est mentio in episto-
lis S. Bernardi.

Sunt item creati Cardinales Henricus &
Rolandus, ordinis item Cistertiensis mona-
chi: teste Alfonso Ciaconio in vitis Pontifi-
cum & Cardinalium.

Anno 1151. Paganus Chourcius Eques,
& Dominus de Clinchamp, edificauit & do-
rtauuit monasteriu, *Tironellum*, in dicecesi Ce-
nomanensi : teste Choppino, Politiae Sacræ
libro tertio, titulo i. Gallicè dicitur Tyro-
neau.

Rainaldus IV. Abbas Cistertij moritur: te-
ste Roberto Sigeberti Continuatore.

Anno eodem obiit Hugo primum Abbas
Pontiniaci, postea Episcopus Altisiodoren-
sis : cui in episcopatu successit Alanus pa-
triâ Flander, primus Ripatorij Abbas. Hu-
ius Alani sepulcrale monumentum hodie-
que visitur in basilica Clara-Vallis : vbi
perperam in tabula tumulo appensa legitur
obiisse an. millesimo centesimo octogesimo
primo. Nam in Ripatorio cœnobio, duabus
Ieucis ab vrbe Trecensi distante etiamnū ad-
seruatur testamētum Alani, an. 1182. scriptū:

vt tra-

*Tironel-
lum.*

Rainaldus.
4. Abbas
Cistertij.

ut tradit Camuzæus in Notis ad Chronicon Roberti Altisiodorensis. Scripsit Alanus præfationem in vitam S. Bernardi.

Laudensis *Laudensem* Abbatiam, vulgò *Lo nuncupatam*, primo lapide ab Insulis Flandriæ emporio, Christi anno 1152. conditam scribit Meyerus in Annalibus Flandriæ: sed quo auctore, nō addit. Sunt qui eam gloriam *Theoderico Alsatio*, Flandriæ Comiti, alij verò cùdam *Guilielmo Lodensi* seu *Laudensi* tribuūt. In loci Archiuis cœnobium istud proprio nomine, *Laus B. Virginis*, nuncupatur.

Est huic cœnobo vicinum Deiparæ Virginis facellum, quod annis superioribꝫ multorum miraculorum gloria est illustratum, hodieque assiduo piorum hominum cursu frequentatur. Sacellum vulgò nuncupant, *Nostra Dominae gratiarum*.

*Nostra
Dame de
Grace.*

PRIVILEGIA CISTERCIENSIBVS à Romanis Pontificibus concessa.

SVmmo Ordinis Cistertiensis Præfuli submissè parendum, notat S. Bernardus epist. 6. ad Arnoldum Abbatem Morimundensem. Ac monasticus quidem hic Ordo, multorum præconijs celebratus est, id eoque priuilegiarijs muneribus Apostolici solij vberrimè cumulatus. Nam præter ea quæ huius honori familiæ tribuit Petrus Blesensis, epist. 4. ad quendam Cistertiensis

cod.

conuentus Præfectum, Cluniacenses etiam, sacra largitate, Cistertij initia progressusque illustres adiuuerunt. Dedi, inquit Petrus Cluniacensis, Cistertiensibus fratribus, quibusdam in locis decimas. Sed tanta iam est per Dei gratiam ipsorum, & aliorum religiosorum ubique terrarum in circuitu nostro numerositas, ut si omnes decimas indulserimus, iam decimam ferè numeri nostri partem perdamus. lib. 3. epist. 33. ad Innocentium II. Christianæ Ecclesiæ antesignatum. vnde & Cistertiensis pietatis merito dicatum est iam olim metricum elogium istud:

Vt fidus nitidum, vester præfulgidus Ordo

Iam penitus toto clarus in orbe micat.

Sanctus, & exempt⁹, primaq; ab origine liber⁹

Nullus in hunc quidquam iuris habere solet.

Nouum enim Cistertiense sodalitum amplexatus fuit vltrò Paschalis II. Pontifex de- Paschalis
cimoquarto Kalend. Maias, an. 1100. hoc co- II.

dicillari clausula : Paschalis II. venerabili filio Alberico noui monasterij Abbatii, quod in Cabilonensi parochia situm est, eiusq; successoribus. &c. Quod locus Cistertij ab omni mortalium molestia tutus & liber maneat, & controuersia pacificatio inter Cistertienses & Molismenses. Interie- Etis deinde aliquot annis, Calixtus II. Papa, Calixtus
sanxit primævas Cistertiensis Abbatis, cœ- II.
tusque sui monastici constitutiones, vulgo sum dictam, Chartam caritatis, consuetudines

& sta-

Eugen. 3. & statuta Ordinis, Bullato diplamate, 10. Ianuar. an. 1119. Postmodum Eugenius III. Papa,

qui Cistertiensis familiæ ad scriptus fuerat, cuncta eius instituta, legesque monasticas comprobauit. Kalend. Sextilibus, an. 1152.

Anasta-
fus 4. Quem Anastasius IV. successor, velut cumulo, adiecit v. Idus Decemb. an. 1153. ut propter communia interdicta terrarum, nulla Ecclesiærum Cistertiensium à diuinis compellatur obsequiis abstinere. Interdicimus item, ne aliqua omnino persona fratres ordinis vestri audeat ad secularia iudicia prouocare, sed sub Ecclesiastici iudicis examine experiudi habeat facultatē. Se-

Alexan. 3. cùdum, que Alexander III. Papa collato symbolo, addidit hoc Cistertiensium priuilegijs: Electus, ne vlli Archiepiscoporum, vel Episcoporum emancipatus, vel quasi absolutus, tradatur: sed nec post factam Archiepiscopo, vel Episcopo suo professionem, occasione eius, ordinis sui constitutiones transgrediatur. Item quod quilibet Abbas ordinis potest absoluere fratres sui monasterij, & eos, qui ad Ordinem accedunt, à vinculo excommunicati per appositionē ignis, pro violenta manuum injectione in clericum, vel aliā religiosam personam, & pro cōmunicatione cum excommunicatis, mediante pœnitentiâ salutari. Rursus ut peculiare Cistertij ius aliud calleamus, præmittendum, nemini fas esse, monasticā præfecturā, Abbatii, indicta causa, abrogare, vel auctore quidē superiori Antistite. Quemadmodū in Cor-

Corbienses Ambianorum monachos decre-
tū fuit, Rhemensi in synodo peracta, an. 892.
Quam refert Flodoardus in sacra Rhemorū
historia, lib. 4. ca. 7. vice etiam versa maiori-
bus dicecesum Præfectis interdictū est, mo-
naстicos Præfules, inconsulto eorū conuentu,
sacro munere abdicare: nisi & alijs simul in
confiliū adhibitis, Episcopalis territorij, cœ-
nobiarachis. ut Turonica 11. Synodo definitū
voluitur, ac denuò statutū ab Alexandro 3.
Papa in Lateranensi Ecclesiæ Concilio, parte
vlt. ad Patriarcham Hierosolymorum.

Idem certè Alexander Cistertiensi soda-
litio, hanc addidit prærogatiuā: *Quod Abbatib-
us deponendis, si commoniti, suæ prælationi sponte
cedere noluerint, non liceat ad Sedem Apostolicā
appellare, aut reatum defendere: solenni In-
strumento iv. Nonas Quintiles, an. 1169.*
Quo pariter instrumento, *Licet Abbatibus no-
uitios suos benedicere, & alia quæ ad illud officiū
pertinent, exercere: etiam si ab Episcopis benedi-
ctione petita, & negata, benedicti non sint. Quod si
Episcopi aliquid ab Abbatibus contra priuilegia
Ordinis petierint, licet eis auctoritate Aposto-
lica denegare.* Nil planè diuersum, de sacra
ipsius benedictione Abbatis, sanxit Alexan-
der ille, decretali epistola ad Cistercienses,
cap. i. de supplen. neglig. Prælat. cap. memi-
nimus de accusat.

*Lucius III. summus Christianorū Præsul, Lucius 3.
Cister-*

Cistertiensibus indulxit x i. Kalen. Decemb. an. 1183. quod Episcopi in benedictionibus Abbatum sint contenti professione, que noscitur instituta ab initio ordinis: scilicet quod Abbates tunc debent dicere (*salvo ordine suo, & priuilegiis Ordinis*) nec compellatur aliam tunc facere professionem contra Ordinis instituta.

Lucius 3. Pontificias sanè illas Lucij III. litteras non modò stabilijt eius successor Vrbanus III. sed infrà scriptis simul adauxit an. 1186. Quod sede Episcopali vacante, omnia illa Cistercienses à vicinis Episcopis suscipere possint, item ab Episcopis transeuntibus per monasteria, monachorum ordinationes, vasorum & vestium benedictionem recipere valeant. Quod nulli liceat, personas ordinis, etiam pro monasteriorum possessiōnibus, ad iudicia sacerdotalia trahere, nec ad concilia, synados, seu ad loca ordinis, causa ordines celebrandi, chrisma faciendi, causas tractandi, vel congregationem conuocandi, accedere. Quod nullus, infrà miliare ab Abbatijis vel grangijs ordinis adficia noua faciat. Quod in causis Cisterciensium, siue ciuilibus, siue criminalibus, liceat eis fratrum Minorum testimonij vti. &c.

Gregorius 3. Indè sensim Gregorius IX. Papa statuit, Cistercienses, Romano ex diplomate in ius minimè vocari, nisi illo ipso nominatim, ordinis eiusce cōmemoratio facta ostenderetur, authenticis tabulis 3. Idus Ianua. anno 1227. mirè consentaneis *Alexandri III. Epistola*

stolæ decretali, Cùm ordinem Cistertien-
sem de rescript. Gregoriana rursus charta
alia sancitum fuit, monasticorum suffragio-
rum libertatem in cooptando aliquo eius
ordinis cœnobiaracha, minimè præpediri, à
diœcesano Antistite, vel alio quoquam.

Prædictis autem Romanorum Pontifi- *Vrbani. 4.*
cum beneficijs, subiecit hoc *Vrbanus IV.* Papa,
ne delegati à sancta Sede Internuntij, man-
datiuè Apostolici exsecutores, valeant ana-
thematis spiculum distringere in Cistertien-
ses, aut exquisito procurationis titulo ab ijs
pecunias exigere, codicillis pridiè Nonas
Maias, anno 1260. datis. Is quoque Pontifex
Cistertiensibus fœminis, virorum priuilegia
communicauit, æquatâ omnium forte, Idib.
Maïs: eodem anno. Quibus Cistertij priui-
legijs iudices dati sunt peculiares, cœnobiar-
cha beati Stephani, Diuionensis, alijque
Ecclesiarum Præfecti nonnulli, à Bonifacio
VIII. Antistite Maximo: ita ut cœnobita-
rum eiusmodi sacris litibus, posthabita quâ-
uis prouocatione, iudicium interponerent,
bullatis litteris Sexto Id. Ianuar. anno 1238.
expeditis.

Nicolaus IV. decreuit liberum fore Ab- *Nicolaus*
bati Cistertiensi, & quatuor primis Abba- *4.*
tibus arbitrium potestatemque in res ac ne-
gotia inferiorum primatuū monasticorum,
ac singulis adeò, in eorum gestionem nego-

tiorum, procuratores statuendi, codicillis,
kalend. Mart. anno 1289.

Clemens 5. Insuper Clemens V. priuilegium Lucij III.
Pape comprobauit, ne quisquā Cistertiensis
fodalitij Magistros, fratres, domosve sacro
anathemate vel interdicto ferire auderet.

Ioan. 22. Vetuit dehinc Ioannes XXII. Papa rescri-
pto 8. kalend. Decemb. an. 1318. huiusmodi
cœnobijs præfectos à Romano Pôtifice ob-
sequium detrectare Cistertiensis Abbatis, &
cœcumenici conuentus ordinis.

Benedict. 12. Quibus consequenter, Benedictus XII. suc-
cessor edixit, è sacro mendicantium ordine
transitum non patere ad Cistertiensem fa-
miliam, absque venia & indulgentia Celsissi-
mæ Sedis, quæ huic constitutioni speciatim
derogaret, litteris solemnibus, 4. Non. Quin-
tiles, an. 1335.

Nicol. 5. Nec longa pôst temporum serie, Nico-
laus V. Papa renouauit Ioannes XXIII. Papæ
decretem apud Constantiam, 7. kalen. Febr.
anno 1414. ita Cistertiensibus fauorable,
Quod nullus qui de dicto ordine non existat, cu-
iuscunque alterius religionis, aut præminentia,
etiam Cardinalatus, Apostolica, vel alia auco-
ritate possit habere, nec impetrare quamcunque
præsidentiam, gubernationem, administrationem,
aut præminentiam per se vel alios, in ordine Ci-
stertiensi, aut membris eius, III. Non. Octobr.

1454.

Sen-

Sensim inde *Pius II.* Papa sanxit, Cistertij *Pius II.*
Archimandrite, & quatuor gradu proximis,
ius esse, inferiores cœnobiorum Præfules, &
Officiales ad publica ordinis comitia accire,
singulosq; ad debiti æris annui collationem,
ac iuuenum monachorū in Academias mis-
sionem vrgere ac compellere, tabulis, 7. Id.
Sextiles, anno 1459. datis. Quibus præterea,
reuocato in usum Calixti III. priuilegio, ir-
rita pronunciantur Pontifícia cuncta bene-
ficiariæ exspectationis munera, commenda-
tionis, reseruationis, aut nominationis cuius-
libet ad sacerdotia Cistertiensium, vñionis
&c. etiam si per resignationem, & iuris cessionem,
aut alias, etiam Cardinalibus, seu Officialibus cu-
rie concessa sint.

Iuxta hæc *Sixtus IV.* Papa, qui seculari- *sixtus 4*
bus talium cœnobiorum fiducijs minimè fa-
ubat, binam legem promulgauit, regularis
disciplinæ ordinis tutricem ac patronam, 4.
Idus Mart. an. 1475. Quod monasteria commen-
data & commendanda, post mortem cōmendatario-
rum, plenè, liberè, & integraliter redeant ad om-
nimodā ordinis dispositionē & prouisionē: & quod
nulli præficiātur in Abbates, nisi p patres Abbates,
seu per Comissarios & conuentus, iuxta antiquū
ordinis modū: & p promoti, sint de ordine. Item
pensiones extinguantur per mortē eorū, qui eas
leuarint, nec in alios transferantur. Commenda-
tarū nullā habent iurisdictionē seu executionē

in dictis monasterijs, quæ tota ad patrem Abbatem reducatur. Ita quod commendatarijs nec monachorum numeritaxatio competit, nec nouitiorum, receptio, nec benedictio in monasterijs: sed eius rei cura penes Abbates, aliosq;ue Ordinis superiores remaneat. Cassentur insuper gratia exspectatiæ, reseruationes, mandata, commenda, nominationes, collationes, vñiones, &c.

Hucusq;ue de sacra Cistertiensium politia: ciuilis autem & profana monasticæ rei prædiariæ curatio, æquè fautores naæta est, & adiutores Romanos Pontifices. Decimorum maximè immunitatem *Honorius III.* Papa irrogauit Cistertensi familiæ, ex prædijs ante Concilium Lateranense partis, quæ illa suo impendio annuue inararent, præclaro rescripto [v i. kalend. Decembr. anno

1224.

Innocent. Deinceps *Innocentius IV.* eidem indulxit, 4. vt noualia in fundis, pro qua portione veteres decimas, perciperent; Lugdunensi in concilio Ecclesiæ vniuersæ, 3. Nonas Maias anno

1248.

Urbanus Porrò *Urbanus IV.* Papa omnium omnino decimarum præstatione liberos vacuosque iussit esse Cistertientes, *Quinto Id. Maias anno 1260.* Posthæc *Gregorius x.* extraordinarijs & indictinis decimis illos exemit, numerariaque alia quâuis exactione.

In Lugdunensi Concilio Non. Aprilibus
an.

an. 1275. Ac signatim utique, *Eugenius III.* Papa monasticas stabilitatibus *B. Mariae de Perse-*
nia possessiones, anno 1150. subiecta hac literis clausula : *Sanè agrorum vestrorum, quos*
proprijs manibus aut sumptibus colitis, siue de nu-
trimentu vestrorum animalium, nullus à vobis de-
cimas exigere præsumat. Generatim vero Decumani munera vocationem, quæ ordini data sit antiquitus, produxere *Martinus V.* & *Martin. 5.*
Xistus IV. vicissim ad latifundia, etiam post *Xistus 4.*
Lateranam synodum comparata, bullato illius rescripto 9. kalend. Octob. an. 1423. Hu-
iis autem 6. kalend. Octob. an. 1482. Deni-
que postremi Romanæ Sedis Antistites no-
uo diplomate fulcierunt antiqua illa maio-
rum suorum in Cistercienses beneficia, *Gregor. 13*
gorius III. pridie Idus Iunias, an. 1574. ac
Xistus V. decimo sexto kalend. Iunij, & septi-
mo Idus Iunias, anno 1586. Inter quos Gre-
gorius quoque, secundum Pij IV. & V. co-
dicillas, sic interdixit *Commēdatarijs, eorumq;*
ministris, ceterisq; personis secularibus, quo quis ti-
tulo ipsius ordinis monasteriorum fructus prouen-
tus vñ percipientibus, ne templo & alia loca re-
gularia, & monachorum vsum destinata Abba-
tiarum huiusmodi & monasteriorum quomodo-
libet occuparent aut profanaret, enuè in illis mu-
lieres cuiuscunq; conditionis introducerent, nec
esse in bonis per monachos pro tempore deceden-
tes relictis, illorumve spolijs quomodolibet intro-

*mitteret, aut bona ipsa sibi appropriarent. Sic ferd
Renatus Choppin. Monasticorum lib. 2. tit. 1.*

Cæterum ordinis Cistertiensis Priuilegia exstant seorsim typis edita, in quibus ista licet fusiūs legere.

Grata, immò necessaria fuit Cistertiensis bus initio Ordinis, ob summam paupertatem à decimis soluendis concessa immunitas. Cùm verò postea auctis iam diuitijs isti priuilegio nihilominus infisterent, vnde querelæ aliorum Ecclesiasticorum oriebantur, à Petro Blesensi : Archidiaco-
Petrus no eam ob causam redarguti sunt. Nam
Blesensis is, scripta ad eos prolixa & graui epistola,
epist. ad monuit, vt huic & aliis quibusdam priuilegijs cederent, quæ cum scandalo & iniuria aliorum coniuncta essent, comminatus excommunicationem, non quidem à se inferendam, vtpotè qui non esset eius potestatis : sed tamen procurandam in omnes, qui ipsis aliquid emerent aut venderent. Quid effecerit, mihi ignotum est, cæterum Cistertienses, non obstantibus huiusmodi priuilegijs, non esse immunes ubique locorum, & nescio an ullibi, à soluendis decimis & exactiōibus nulli dubium est, & ipsi satis superque experiuntur. Et sanè æquum est grassante incendio, omnes concurrere ad ferendam aquam, & melius est, vt pereant aliqui quam omnes,

Quo

Quò usque verò se extendat Exemptio monachorum Ordin. Cistertienfis , idem Choppinus lib.2.de Politia sacra titul.7. declarant : Varij, *inquit*, sunt monachorum cœtus, in quos ut nihil decernunt pro imperio Episcopi , sic Magistri ordinis censorium munus obeunt, non solum priuatis ac domesticis sacrarum familiarum institutis, verū & principalibus & Rescriptis, Senatusque Consultis monasticam vitā cōprobantibus. Nam Cistertienfī cœnobitarū ordini indultum est à Pio II. Sixto I V. & Innocentio VIII. Romanis Pontif. vt eius patres præfecti que ordinis inuiserent inspicere singulos cœtus monasticos, tūm viriles, tūm muliebres. Nempe Cistertij Abbas, princeps ordinis, vel eo absente, alij cœnobiarhæ, quibus eam ille prouinciā delegavit. Præcipuæ autem visitantis partes sunt, antiqua regularis vitæ præcepta inter fuos instaurare, suum monachis vietum vestitumque prescribere, ac singulis conuentibus moderatum imponere æs annum, quod in maiorum ordinis comitiorum sumptus impendatur, in stipendia præceptorum monasticæ pubis, ac forenses controversias de prædiarijs profanisque rebus cœnobiorum.

Talia verò Pontificum priuilegia Galliæ Rex districte custodiri iussit, binis codicilis IV. Kalendas Sextileis , Anno 1542.

& postridie kalend. August. 1556. quos Lutetiana curia promulgauit, auditio, consentiente & requirente Procuratore generali Regis, 13. kalend. Nouemb. eodem anno. Hactenus Choppinus.

IMPERATORVM, REGVM, ALIORUMQUE Principum in Cistertienses beneficia.

*Frideric.
2. Imp.*

*Philippus
Pulcher
Rex Frā-
ciae.*

*Ludou. 9.
Carol. 8.*

Agrediamur nunc Cæsarea Regiaque cœnobitarum Cistertiensium priuilegia. *Fredericus II. Cæsar*, qui Romana sceptrum tenebat, anno 1240. professus fuit in celeberrima Cistertiensium Abbatum frequentia, ordinis patronum se, assertorem ac vindicem: eiusque sodalitio adscribi postulauit.

Gallis verò Regibus *Philippus Pulcher* insigni beneficētia prosecutus est Cistertiensem familiam, authentico instrumento *Quintili* mense anno 1304. dato. Eandem posthac familiam *Ioannes II.* exemit foreni ciuilium magistratum imperio, præterquam Barcensis ad Albam flumen Iuridici, velut monasticorum Iurium seruatoris, iudicisq; tutelaris, Rescripto ad libellum Claraallenfis Abbatis, Januar. mense, anno 1361. Neque officium hac in parte deseruerunt, *Ludouicus IX.* & *Carolus* filius, seriatim Regis: vtpotè qui Cistertienses monachos tributorum immuni-

munitate plenissima cohonestarint: ille se-
ptimo Idus Ianuarij anno 1461. Hic postri-
diè Nonas Martias, anno 1483. Quinimò in
ipsis etiam Cistertij cunabulis, Gallum Prin-
cipem ordini fauisse plurimum, arguit vetus
charta Bela Pannorum Regis, anno 1183. de *Bela Rex*
libertate illi donata ordini apud Hungaros *Hungariae.*
suos, quanta iam apud Gallos ipse, regio
concessu, vteretur. Nam & paulò anteà, *Hugo*
go Burgundiæ Dux, Cistertium cùm appu- *Dux Bur-*
lisset, in publico conuentu, irrogauit eis pri- *gundiae.*
uilegium, *Quod monachi securè pergant per ter-*
ram suam, ducantq; & vendant res proprias abs-
que pedagio, minagio, venta, & omni alia costu-
ma, anno 1170. Hos quoque mercium porto-
rio & vectigalibus leuarunt omnino *Philip-* *Philippus*
pus Flandriæ ac Veromanduorum, Gerardus, Flandriae
Matisconis, Comites, an. 1173. Comes Lu- *comes,*
gdunensis, Guigo, Foresiorum, an. 1225. Gode- *& alij.*
fridus Barralis Massiliæ Procomes & Rainal-
dus Transiuranæ Burgundiæ Regulus. Quo-
rum beneficæ, in Cistercienses, litteræ sin-
gulorum, inscribuntur ad verbum domesti-
co tabulario cœnobij maioris. Exstant mu-
nificentia paris exempla, Danorum Regis
& Illyrici seu Sclauorum in Cistercienses
hosce sacerdotes, codicillis postridiè kalen.
Mart. an. 1229. datis.

Quod si penitus sacra hæc sodalitia in- *caroli l.*
traspicere lubuerit, en tibi Caroli loci mona- *cus.*

K S Cisterium,

sterium, Siluanecten. diœceseos, à Regibus conditum: quod Princeps noster Carolus V. augustiore diadematis tutela præsidioq; te-
ctum voluit, priuilegijs seruatrice data, Sena-
toria classe, quæ Palatinis libellis supplicib;
Lutetiæ præest, diplomate Mart. mens. anno
1378. Cui & Reges nepotes sanctionē suā ad-
hibuere, Carolus Septimus, 3. Non. Octo. an.
1441. Ludouicus X I. Septem. mens. an. 1461.
Carolus 8. Quintili, 1484. Ludouicus 12. Se-
ptembri, 1498. & Franciscus 1. Aprili, 1515.

Rursus *Lilio* ad Melodunum cœnobio, Ci-
stertiensi, impertijt Philippus Longus, Fran-
corum Rex immunitatem Fiscalium indi-
ctionum vberrimam, selectosq; iudices de-
dit, qui sacra monialium iura apprimè tutu-
rentur, Epistola aperta Februario, mens. an.
1319. in hac phrasin: *Notum facimus, &c.* quod
cūm carissima mater inclytæ recordationis B. Lu-
douici prædecessoris nostri, Bläca, Dei gratia Frä-
corū quondam Regina illustris, Abbatiam B. Mariæ
regalis, Cistertiens. Ord. propè Melodunum, pro
remedio anima sua & animabus progenitorū no-
strorū, & suorū construxerit, volumus & presipi-
mus, qd delectæ nostræ sorores præd. Abbatia, & oes-
res, & seruientes ipsarū, sint quieti ab omni exacti-
one & consuetudine seculari, & liberū trāsitum
terrā & aquā habeant in omni loco ptestatis no-
stra: ita vt de reb⁹ proprijs ipsarū, quas emerint
vel vēdiderint, aut deportari fecerint ad vsus suos

pro

Liliū in
d. Melo-
dunensi,
vulgō,
Noſtre
Dame la
Royal,
dict du
Lis.

proprios, vel ad usus aedificiorum suorum, ponte-
giuum, pedagium, teloneum, passagium, roagium, &
modiationem vini, vel aliquas alias consuetudi-
nes, aut seculares ex actiones nulli omnino redde-
reteneantur. Item prohibemus ne quis eas, aut
homines earum in aliquo vexet vel disturbet: quie-
tam ipsas quam quae earum sunt, sicut res nostras
proprias in manu, protectione, & custodia no-
strar etinemus, &c. Prohibemus etiam d. religio-
sis ex certa scientia & de gratia speciali conce-
dimus, ne de aliquibus bonis suis quibuscumque po-
natur in placitum: nisi coram nobis, aut certis
Commissariis a nobis super hoc specialiter depu-
tandis. Concedentes insuper ex gratia speciali, ut
huiusmodi libertates, custodia, & franchisie, tam
ad caput quam ad membra, nec non res & perso-
nas ipsius Abbatiae uniuersaliter extendantur, &c.
Quale immunitatis rescriptum, mandataeque iuri-
sictionis senatoriae, cōprobauit Valesius
Rex, quum eo in cœnobio diuersaretur, po-
stridie kalen. Ianuar. anno 1348.

Claraullenses itē monachi, sua priuilegia
accepta férunt, post Campanos Comites, Iosephus. II.
annis 11. Galliarū Regi, exin Carolo V. pater- Carolus S.
nas litteras cōfirmante, Iun. mense an. 1366.

& Maio 1376. Sigillatim utique Ludouicus XI. Ludovicus.
perpetuo remisit cœnobitis salariæ mercis XI.
portorium: q̄ ijs gratuitam mercē annonariā
adsignarat è salinis suis Carolus Lotharingiæ
Dux, in Francicum Claraullis cœnobium
quo-

quotannis transuehendam , tertio Idus Sex-
tiles, anno 1424. Regula chartula Martio
mense, an.1481. summæ vectigalium curiæ
probata Nono kalend. Augusti, an.1482. Cui

Carol. 8. denuò *Carolus VIII.* auctoritatem suam ac-
commodauit postridie Nonas Mart. anno

Henric. 4 1484. & Henricus IV. Ianu. mens. an.1599.

Præterea *Carolus* ille *octauus* profanarum
monasterij litium notionem delegauit Sena-
toriæ Parisiorum decuriæ , quæ palatinis li-
bellis decidendis præficitur, codicillis Quin-
tili mense anno 1484. datis. *Ludouicus* autem

Ludouic. *duodecimus* omnia huius cœnobij iura singu-
laria sanxit Julio mense, anno 1498. Et *Fran-*

ciscus I. Decemb. mense 1518. solennibus ta-

Francis. 1. bulis in Senatu promulgatis 13. kalen. Mart.
anno 1535. Primitus verò *Campania*, *Briag*,
Comites splendidis ornarunt muneribus ca-
sam illam Clara uallēsem, verbi gratia, *Theo-*
baldus Comes regulari huic conuentui piè
erogata à matre firmauit, neque his conten-
tus, adiecit infrà scripta, Aprili mense, anno
1231. *Sciendum est etiam, quod ego concedo in*
perpetuum iam dictis fratribus Clari uallis, quid-
quid ipsi de feodo antecessorum meorum & de
feodis meis, & quidquid ab hominibus meis,
cuiuscunque conditionis sint, & quidquid in
toto Comitatū Campaniae & Briæ qualiter-
cumquæ acquisierint, &c. Et hæc omnia sub mea
& successorum custodia, protectione, & defensio-
ne sus-

ne suscipio : ita quod, nec ego, nec successores mei poterimus dictam custodiam, protectionem & defensionem aliquo modo alicui concedere, vendere, nec alienare : sed quicunque tenebit de cætro pro tempore dominium, & Comitatum ciuitatis Trecensis, volo firmiter & statuo, quod habeat & teneat immediate sine aliqua dimunitione custodiam, protectionem, & defensionem omnium prædictorum. Itaque ad maiorem securitatem D.D fratum, me & successores meos ipsis fratribus obligo in perpetuum, ut non possimus aliquomodo aliquando alienare Bæam super Albam, nec formitatem super Albam, nec etiam Villam de subtus formitatem, &c.

De hac ipsa Clara Campaniæ Valle monastica, referam ipsius Archimandritæ elogium, qui Christiano etiam orbe clarissimam reddidit. Nam D.Bernardus cœnobiarcha, ad Alexandrum Lincolensem Pontificem epistola 64. Clarauallis, ait, ipsa est Hierusalem, ei quæ in cœlis est, tota mentis deuotione, & conversationis imitatione, & cognitione quadam spiritus sociata.

In Narbonensi pariter Gallia, Cistercienses suo patrocinio fulcijt Raimundus Tolosatum Regulus, edita in nouatores religionis Albigenses constitutione 12. kalend. Mart. anno 1233. ex antiquis membranis sic decerpta: *Statuimus ut nullus sit tantæ temeritatis, quod domos religiosas & præcipue Cistertiensis Ordinis,*

ordinis, offendat in aliquo, in rebus vel personis,
palam vel occulte. Etsi quis contra hoc fecerit, bona
eius occupentur, de quibus passim danna plena-
riè satisfiat, & persona ipsius debita animadver-
sione puniatur. Item statuimus, ne Barones, mili-
tis, & alij homines nostri, Abbatias, grangias, &
alias domos religiosas nimia importunitate, al-
bergandi opprimere presumant. Et si quis contra
voluntatem custodum nostrorum, quos in singulis
domibus ad requisitionem ipsarum ponemus ibi
continue moraturos, qui iurati nobis suo ministe-
rio auctoritate nostra huiusmodi albergatores
reprimunt importunos, re ipsa domos predictas
albergauerit, si eques, in 5. solidis Tolosanis, si
pedes in 2. solid. puniatur. Sic ferè Choppini-
nus libro secundo Monasticorum, titulo
secundo.

Anno 1152. florebat Christianus Lismo-
riensis in Hibernia Episcopus, & Legatus A-
postolicus, in ijsdem claustris cum S. Bernar-
do & Eugenio III. Papa, apud Claram-val-
lem educatus.

Populetū Populetum, Abbatia dicēces. Turiasonen-
in Arago- sis in Aragonia, anno 1153. fundatur per Rai-
nua. mundum Berengarium Regem Aragonie, &
Comitem Barcinonensem. Sunt in ea Reges
aliquot Aragoniae sepulti.

S. Bernard- S. Bernardus primus Abbas Clara-vallis,
dus mori- eximium ordinis Cistertiensis decus, & cen-
bit. tum sexaginta amplius monasteriorū pater
ac fun-

ac fundator, in Domino obdormiuit, in Clara-
Valle sepultus, & in Diuos ab Alexandro
III. anno 1165, relatus.

Habetur autem velut alter auctor ac fun-
dator sui ordinis, adeò quidem ut Cister-
tienses à multis nationibus, vulgò *Bernardini*
nuncupentur. Librum primum de vita eius
scripsit *Guilielmus* Abbas Bonæ- Vallis, ve-
ritate Baronius, qui exstat apud Surium. Alij
dicunt ipsum primò fuisse Abbaté S. Theo-
dorici, nigrorum monachorum, ordinis san-
cti Benedicti, & postea monachum Clara-
vallensem.

Eiusdem S. Bernardi vitam fusè perse-
cutus est *Gaufridus* Abbas IV. Claraullen-
sis.

In Sacro Portu hanc procul à Melodu-
no, Galliæ vrbe, audio extare libros tres
manuscriptos de miraculis S. Bernardi in
Germania factis.

S. Bernardo defuncto in præfectura Ab- Robertus
batiæ Claraullenſis successit Robertus Ab- II. Abbas
bas Dunensis in Flandria, patriâ Brugensis:
de quo vide suprà an. 1137. Roberto in Du- Claraullenſis.
nenſi monasterio successit Albero, ab ipso
Roberto transmissus. vide Auctarium à no-
bis editum ad Sigeberti Chronicon.

Cæterū temporibus Sancti Bernardi
ducenta plus minus monasteria Cisterciensis
ordinis numerabantur. Arnoldus Vionus

in Li-

*Decem
millia mo
nasterio-
rum ord.
Cistertiēs.* in Ligno vitæ lib. i. cap. 97. tradit posterio-
ribus sæculis numerata virorum monasteria
quatuor milia, & monialium sex amplius
millia.

Hoc ipso anno 1153. fundata est Abbatia
Montis Tauri vel Ramorum, in Hispania, & de
Efron in Dacia siue Dania.

Bernardus monachus Claraullenſis, &
SS. Cosmæ & Daminiani diaconus Cardina-
lis floret, à Ioanne Sarisberiensi in Policra-
tico lib. 15. eximiè laudatus.

Robertus II. Abbas Clara-Vallis, patriâ
Brugensis, moritur. Succedit Fastradus Ab-
bas Camberonensis, in Hannonia. vide su-
prâ anno 1137.

ORDO EQVITVM CALATRAVÆ
*Ord. Cistertiensis, in regno Ca-
stellæ.*

CALATRAVA opidum loco munito
in Oretanis ad Anam fluuium situm,
quo tempore eruptū est Mauris, Tem-
plarijs militibus, quorum magna erat opi-
nio virtutis, muniendum custodiendumque
datum est: vt arcis instar esset ad barbaro-
rum incursus arcendos. Ii, quod Mauros vi-
ctorijs elatos magno numero obfessum ve-
nire nunciaretur, defensionis spe abiecta,
opidum reddiderunt. Neque erat inter pro-
ceres, qui aut vltro nomen profiteretur, aut
ea de

ea de re à *Sanctio III.* cognomine Desiderato, Castellæ Rege appellatus, suo periculo opidum defendendum susciperet. Duo *Cisterciensis* ordinis monachi, quos res aliæ incuriam euocarant, Toleti eo tempore moram trahebant, *Raimundus*, Fiterij ad Siforicā Abbas (errant qui hanc laudem ad Fiterij cœnobium allegant, quod in Nauarra non procul Tutela situm est, cum cōstet consequenti tempore fuisse exstructum) atq; *Raimundi* socius, *Didacus Velascus*. Is vetus antea Al-
fonsi Imperatoris & Castellæ Regis miles,
multisque bellicis operibus clarus; rerum
deinde humanarum contemptū monachum
induerat; & ut magno erat animo, mouen-
do, suadendo, hortandoque cunctantem, ef-
fecit, ut opidi defendendi curam in se Abbas
susciperet. Consilium specie temerarium
erat, renuminis inflatu conceptum, ut arbi-
tror:nam contra tantas difficultates ratione
satis prouideri non poterat. Ea res primum
Regi gratissima fuit, deinde *Ioanni Præfuli*
Toletani mœstis antea, atque consilij inopi-
bus in tanta Reipub. difficultate. Ioannes et-
iam quoniam in eius ditione *Calatrava sita*
est, pecuniam de suo suppeditauit: & pro
concione cum nobiles, tum populares per-
monit, ut se, Abbe ductore, discrimini of-
ferrent; ne in tanto periculo rem Christia-
nam deferere viderentur: quanto sibi & rei

L fami-

Rod. To-
letanus
lib. 7. cap.
14. § 27.

familiari minus parcerent , tanto tutiores fore: amissio eo opido , quod instar propugnaculi esset , incendij flammarum in singulo-

1158. rum fortunas inuasuram. Atque hæc anno ineunte millesimo centesimo quinquagesimo octavo gerebantur. Quo tempore Rex,

ut præmium labori esset , *Calatruæ* principatum cum subiecto agro dono dedit Beatae MARIAE, ordinis Cisteriensis patronæ, atque eius nomine *Raimundo* Abbatii & socijs iure perpetuo . Magna famæ in vtramque partem momenta fiunt , plerumq; vero maioris. Itaque cum eius apparatus rumor percrebuisse, Mauri spe deiecti, aut alijs rebus impediti , Calatruam non venerunt. Id felix faustumque & benè ominatus initium eius militiæ fuit. Nam pleriique milites Abbatem secuti vestem mutarunt : quam ille insignem adtribuit , eiusque formæ, quæ armorum usum non impediret. Moxque Tolletum repetens, Regem & ciues ex rebus gestis lætitia compleuit.

Ex cœnobio autem , cui Præfectus erat, magnam pecoris vim adduxit , atque ex vicinis opidis hominum viginti millia: quibus agri diuisi opidaque Calatruæ vicina, quoniam incolis vacua erant, domicilio designata. Eâ diligentia Calatruæ opidum contra omnem iniuriam egregiè est munitum. *Raimundo* Abbatii post aliquot annos defuncto,

ad

*B. Rai-
mundus
Abbas Fi-
serij; au-
tor ord.
Calatra-
ue.*

ad opidum *Ciruelos*, vbi sepultus etiam est, pro opera nauata honores à populo habiti, usque eò ut miraculis fulsisse creditus sit, & in cœlestium numero reponatur. *Didacus Velascus*, in multos annos vitâ propagatâ, *Gumielæ* in Diui Petri cœnobio obiit, ibique sepultus est. Ab his initijs sacram Calatravæ militiam, in hunc quem cernitis splendorem perductam, *Alexander III.* suo dipломate confirmauit, *Garsia* eius ordinis primo 1164. Magistro, anno millefimo centesimo sexagesimoquarto. *Garsiæ* successit *Martinus Peresius*, Martino *Nunnius Peresius Quignonius*: his alij. Domicilium, quod *Calatravæ*, primum collocatum, *Ciruelos* deinde, Buxedam mox, *Corcolem* deinceps & *Saluaterram* migravit, Cuios ad extremum, *Nunnio Fernando* duodecimo eius militiæ Magistro. Sunt quidem minora plurima eius ordinis domicilia alijs locis constituta, illud præcipuum. Copiæ auctoritas, multorumque opidorum imperium, eximia Regum liberalitate, accessit. Quæ opida emeritæ olim eius ordinis militiæ hominibus commendabantur, vt ijs redditibus vitam honestè sustentarent; neq; tamen posteris hæreditaria relinquebant. Nunc rebus ab antiquo mutatis, aulicorū delicijs, Regum ex libidine, non raro macipantur. Ita ferè res humanæ à præclaro initio degenerare cōsueuerunt. Sic ferè

Mariana Rerum Hispan. lib. II. cap. 6. Sed Onuphrius in Chronico suo ordinem hunc

crux cru- à Sanctio Rege an. 1121. vult institutū. Vtun-
bra, quat- tur autem Equites Calatrauæ in comitijs pu-
tuor lilijs blicis veste candida, quadrato *crucis rubra si-*
est insig- gno notata. Quod quidem illis c. 15. CCC
nis.

1396.

1540.

xcv. præscripsit Benedictus XIII. qui se pro Pontifice apud Hispanos tunc gescit: vt idem Mariana lib. 19. commemorat. Por-
rò superioris sæculi anno quadragesimo, Paulus III. Pont. Maxi. indulxit, vt vnicam quisque vxorem possit ducere, secundis nu-
ptijs exclusis.

Otho Frisingensis Episcopus, filius Leopoldi Marchionis Austriæ, cui exstat Chronicon, moritur Morimundi.

S. Robertus Abbas Ordin. Cistertiensis in Anglia an. 1159. in Domino obdormit: tabu-
lis Rom. Martyrologij ad diem 7. Iunij ad-
scriptus. Exstat vita eius apud Surium, au-
ctore anonymo.

Anno 1160. florebat Arnoldus Carnoten-
sis, Abbas Bonæ Vallis, qui scripsit tractatus de laudibus B. Mariæ; item in septem vltima Christi verba. Exstat vterque tomo 7. Bi-
bliothecæ Patrum, & tomo 1. vlt. editionis, & cum Commentarijs Fr. Titelmanni. Scri-
psit & vitam S. Bernardi. Henricus Ganda-
uensis vocat eum *Ernaldus*, lib. de Script. Ec-
cles. cap. 2.

Zedli-

Zedlicium, octauo lapide à Praga Bohemæ metropoli, versus Morauiam, situm est. Quod quidem *Zedlicense monasterium circa annum Christi 1150. aut 1160 exstructum*, monachosque *VValdsasseni*, diœcesis Ratisponensis cœnobio accitos, tradit Bruschius in Chronologia monasteriorum Germaniæ, vbi de *VValdsassi* initij agit.

Anno 1161. *Lambertus Abbas Cistertiensis* officium ac munus suum sponte dimitit: cui, fratum Cistertiensium suffragio suffetus est *Fastradius* primùm Camberonensis, tunc Claravallensis Abbas. Claravallensibus autem datus est *Antistes Gaufridus Igniacensis Abbas*. Vide supra anno 1137. fuit *Gaufridus* iste auctor trium posteriorum librorum de vita S. Bernardi.

Gaufrido postea sponte cedenti successit *Pontius*, qui demum Episcopus Claromontensis obiit. *Pontio* successit *Gerardus Abbas Nouæ Fossæ*, & martyr.

Anno 1161. *Samson Rhemorum Archiepiscopus* moritur, & sepelitur in *Igniacensi* monasterio. Cui succedit *Henricus*, frater *Ludouici Francæ Regis*, olim in *Clara-valle* monachus, & tunc Episcopus Bellonacensis. Vide Auctarium nostrum *Sigebertinum*.

Anno 1162. tradunt fundatam Abbatiam *Soranam*, in regno Neapolitano: quæ nunc

L 3 est

est vnta cum monasterio Casæ Marij. vide
Baronij Annales, anno 1120. §. II.

Stephanus ex Aluestrensi in Suecia mo-
nacho, primus Archiepiscopus Vpsalensis
creatur, obiitque anno millesimo centesimo
octuagesimoquinto, in monasterio suo se-
pultus: teste Ioanne Magno libr. 2. de vitis
Pontif. Vpsalensium.

Alexander III. Papa Cistertienses impe-
Cistertiæ-rio diccesani exemit, sequenti diplome,
fes exi quo Cistertiensium familiæ adscripti, colo-
muntur nni, administrique id genus nominatim con-
Ordina-tinentur: Dilectus filijs Abbatii Cistertij, eiusdem
riorum, conuentibus vniuersis Cistertiensis ordinis, &c.
per Ale-xandrum Ex parte vestra fuit propositum coram nobis, quod
III. nonnulli Ecclesiarum Prælati vestris libertatibus
inuidentes, cùm eis non liceat ex Apostolica Sedi
indulso, in vos excommunicationis vel inter-
dicti sententias promulgare, intenentes seu fir-
marios ad annum redditum terrarum vestra-
rum extraneos, & eas proprio nomine excor-
lentes, vel alias vobis communicantes, senten-
tias preferunt memoratas. Nos verò supplica-
tionibus vestris inclinati ne quis Prælatorum
huiusmodi sententias in fraudem priuilegiorum
Apostolicae Sedis de cetero promulgare præsu-
mat, auctoritate presentium decernimus eas
non tenere. Insuper vobis & ordini vestro con-
cedimus, quod firmarij, tenentes, seu seruientes
vestri in terris vestris situati, à iurisdictione cu-
inscun-

iuscunque iudicis ordinarij ecclesiastici sint quiesci: & liceat vobis de cetero & capitulo vestro de adulterijs, & alijs fornicationibus coram vobis, seu alijs Commissarijs vestris eos corrigerere, ac etiam diuina audire in Capellis vestris, & ecclesiastica Sacra menta recipere, ac iisdem firmarijs, tenentibus, seu seruientibus in Capellis vestris sacramenta ministrare, tam intra, quam extra monasteriorum vestrorum situationem. &cæt. Sanè si quis Archiepiscopus, Episcopus, Archidiaconus, Decanus, aut aliquis eorumdem officiorum, propter hoc in vos, vel in Monasteria, Ecclesijs, seu Capellas vestras, tenentes, firmarios, aut seruientes vestros situatos, vel in sacerdotes vestros nomine vestro in Ecclesijs vestris seu Capellis ministrantes, aut Ecclesiarum ministros aliquos aliquam sententiam protulerit, illam omnino non valere censemus, &c. Idibus Novembri. Pontificatus anno tertio.

Fastradus primùm Camberonensis in Hannoñia, postea Clarauallensis, ac demum Cistertiensis, anno millesimo centesimo sexagesimotertio, Parisijs moritur, & Cistercium transfertur. Succedit Gislebertus Abbas Vrsicampi, & post eum Alexander. Vide supra an. 1137.

Agebat id temporis Parisijs Aleander III. Papa, qui Fastrado ægrotanti extremam Unctionem administrait. Ludouicus

Galliae Rex eidem Fastrado morienti, adfuit. Tanta erat viri integerrimi apud omnes, etiam orbis terrarum Principes, gratia atque auctoritas.

Abbatia de *Recluso*, vulgo *du Recluz*, dicēsis Trecensis, iam inde à S. Bernardi temporibus est fundata quidem, sed redditus illius cùm essent exigui, ab Henrico Campania Comite liberaliter, anno Christi 1164. est dotata: vt ex eiusdem litteris constat, quas recitat Nicolaus Camuzatus seu Camuzzus, in Promptuario sacrarum Antiquitatum Tricassinae dicēsis, anno 1610. Trecis edito.

Omnicreator & omnisciens Dominus, cœcitatise nostræ ignorantiam doctrinæ suæ radijs diligenter dignatus est instruere. Agnosce, inquit, ô Christiane, dignitatem tuam, & diuinæ consors factus naturæ, cuius capitatis & cuius corporis sis membrum reminiscere, vt imitator diuinæ dilectionis, quæ in opere consistit, ereptus de potestate tenebrarum, translatus sis in Dei lumen & regnum. Spe promissionis huius allectus, Ego Henricus Trecensium Comes Palatinus, Notum volo fieri præsentibus & futuris: quod compassus nimiæ paupertati Ecclesiæ de Recluso, vt ab arido loco & parum fertili, quo insidebat Abbatia, ad uberiorem locum & magis commodum transferretur iam nomi-

nominata Ecclesia, pro timore & amore eius summi patris familias, qui dat salutem regibus, ad salutem animæ meæ & parentū meorum dedi in eleemosynam omne fagetum meum, dedi etiam & qui tum clamare feci, quidquid Eugelmerus de Sanceyo & sui participes ibidem tenuerant. Præterea concessi duos forestarios Robertum, scilicet & Vlricum de solerijs ad custodiendū nemus. Hæc omnia ad honorem & pacem Cistertientis ordinis, ita liberè & quietè dedi & concessi Abbatiae, quæ dicitur donum Comitis, quòd nemo infrà prædictum fagetum ullam penitus consuetudinem habeat. Illud etiam addidi & perpetuò possidendum concessi, quòd fratres iam dictæ Abbatiae omnimodū vſuarium suum, exaruatione exceptâ, in nemoribus meis de Vuesseio & pascua habeant; præterea eisdem fratribus cōcessi, quòd ipsi eant & redeant per totam terram meam ab omni iustitia & consuetudine liberi. Et quicunque homines mei sese vel suæ præfatæ Abbatiae reddere voluerint, ipsos sua liberè & quietè concessi, in statutis tamen Cistertientis ordinis interminatè obseruatis, & vt hæc omnia inconcussa & inuiolata in æternum permaneant. Hæc ita fore, sigilli mei testimonio confirmavi, testibus Radulpho Abate Vallis Claræ, Arnulpho Abate de Recluso, Tercelino Abate de Sancto Portu, Ioanne Ab-

L s bate

bate de Virtute, &c. Actum hoc est anno Incarnati Verbi 1164. Ludouico Rege Francorum regente, Guidone Catalunensi Episcopo existente, traditum apud Trecas per manum VVilhelmi Cancellarij.

S. Thomas Cantuariensis Archiepiscopus in exilium pulsus, Pontiniaci monachus inter monachos viuit, monastica ueste adsumpta. Vide Baron. in Annalibus.

B. Valredus siue Alredus Abbas Riheuallis in Anglia claret: de quo Molanus in addit. ad Vsuardum, S. Ianuarij. Scripsit vitam S. Eduardi Regis, Angliæ, apud Sur. tom. I. & vitam S. Margaritæ Scotorum Reginæ, & alia.

Anno 1164. Godescalcus Episcopus Atribatensis, ex ordine Præmonstratensi, ob morbum, Episcopatum dimittit. Succedit Andreas, Andræas Abbas Sarnacensis, vulgo *de Sarnay*, ord. Cistertiensis. vide Auctarium nostrum Sigebertinum.

Clariss
Campus
in Friesia. Anno 1165. apud Rismagestum, insigne monasterium *Clarocampense*, Bernardini instituti primum in Frisia ædificatum est. *Eiso*, natione Friso, primus eius loci Abbas fuit, vixitque piam ac sanctam cum fratribus suis vitam, sic ut ea de causa postmodum plura apud Frisios, eius ordinis monasteria sint instituta. Sic Andreas Cornelius in Fries Chronicis.

Guichardus secundus Abbas Pontiniaci fit

fit Archiepiscopus Lugdunensis: teste Roberto Altisiodorensi. Et verò temporibus istis beatæ censebantur Ecclesiæ, quibus Præsul ac pastor ex ordine Cistertensi obtingebat: ut egregiè docet Franciscus Belforestius, Annalium Franciæ libr. quarto, cap. quinto.

Cæterùm in Collectis faciendis Abbatii ^{Abbatiae}
Pontiniacensi committi solent monasteria in ^{d. Lugdu-}
 tractu Lugdunensi, Auxitano, Delphinatu, ^{nësis, Pro-}
 & Prouincia sita; ex quibus ista sunt mona- ^{uincia,}
 chorūm: *Mons petrosus, Vallis Benedicta, Bella*
Aqua cum Vlmeto vnitā, in d. Tricastinensi,
Campi boni, Bona Vallis, Aqua Bella cum Boche-
to vnitā, Vallis Crescens, Benedictio Dei, Bonus
Locus, in d. Lemonicensi, Palatium, ibidem,
Bona Aqua, Sinaqua, Vallis Sancta, Scala Dei, in
Prouincia.

Monialium verò ista, *Buxerium, Medius Monialum.*
Mons, Bella Comba, Silua, Bonus Locus in Fore-
sta, Locus nostræ Dominae, Bona Aqua, S. Parei,
S. Iusti, Nostræ Dominae, in vrbe Carpentora-
ctensi, Molegium cum S. Cruce vnitum, S. Ca-
tharinae in Auenione, Mons Sion in Marsilia
Nostræ Dominae d: Campis, Fons iuxta Nemau-
sium.

Abbati *Loci Dei*, in d. Ruthenensi solent ^{In tractu}
 ista virorum cœnobia in tractu Tolosano ^{Tolosa-}
 cōmitti: *Bona Vallis, & Bellus Locus, d. eiusdem* ^{nro.}
Garda Dei, Sancti Marcelli, Valleta, Bona Aqua,
Petrosa.

Petrosa, Bosci cani, Bonus locus d. Burdegalensis, fons Guilielmi, Gordonium, alias abbatia Nova

Virginum autem ista; *Eremus, Vicus, Costa Ioannis.*

*In Gasco-
nia.*

Abbatia de Candelio in tractu Gasconiae solent iste virorum Abbatiae esse commissæ: *Vallis magna, cum Ulmeto vnta, Fons frigidus, Bolbona, Grandis Silua, Bona Cumba, Bella Pertica, Bonus fons, Villa longa, Pons altus, Scala Dei in d. Tarbiensi, Silua lata, Benedictio Dei, Vallis bona, Francæ Valles.* Item monialium cœnobium de Oliuis.

Abbati de *Perseña* siue Persinia committi solent Abbatiae districtus Cenomanensis & Andegauensis; ut monachorum iste: *Pietas Dei; d. Cenomanensis, Tironellum, Campania, fons Danielis, Clarus Mons, Bella Brancha, Oratorium, Buxeria d. Andegauensis.*

*In d. Bi-
tunicensi
& Lemo-
nicensi.*

Abbati de Fontemoris ista cœnobia committi solent; *Columna, Albæ Petrae, Locus regius, Vallis honesta, de Varennis de Petris, Pratum benedictum, Domus Dei siue Niger lacus, & Oliuetum.* Item *Bellus visus*, monialium, in d. Bituricensi.

*In d. Pi-
taiueni-
& Turo-
nen-
si.*

Abbati Bonæ Vallis committi solent monasteria diœcesis Pictaiuenis & Turonensis: ut *Stella, Misericordia Dei, Pinus, Valentia, Gratia Dei, Nigrum monasterium, S. Leonardi, & de Grosso Bosco*: Item in Turonensi tractu,

Curia

*Caria Dei, Eleemosyna Cistertij, de Fontanis al-
bis, & Claritas Dei.*

Monialium verò ista, *Virginitas, Bonus Lo-*
cus, Aqua Carnotensis, & Locus nostræ Dominae.

Abbati de Begario committi solent mona- *In Du-*
steria Ducatus Britanniæ: *Villa noua, Bona Re-*
tu Brita
quies, Vetus Villa, Silua Melonis, S. Mauritiij &
S. Albini. Item Gaudium nostræ Dominae, mo-
nialium.

Abbati de Barbereyo in Ducatu Norman- *In Nor-*
niæ solent hæc committi: *Sauigniacum, Bonus mannia-*
portus, Mortuum Mare, Bellum Beccum, Alne-
tum, Vallis Richerij, Thorigniacum, Trappa, Vo-
tum, Strata, S. Andreæ, Brolium Benedicti, Ful-
cardi Mons, Locus Dei, in Pontino.

Monialium verò ista: *Thesaurus, fons Gue-*
rardi, Gomeri-Fons apud Ambianum.

Abbati Firmitatis in Campania, Picardia, *In Cam-*
& agro Parisiensi solent ista cœnobia com- *pania &*
mitti: *Rigniacum, Vallis Lucens, Septem Fontes,* *Picardia.*
Tres fontes, Fons Ioannis, Altus fons, Bonus fons,
Ripatorium, de Sigillarijs, Pruliacum, Regalis
Mons, Barbellum, Vallis nostræ Dominae, Frigidus
Mons, Bellum pratum, d. Bellouacensis, Vallis
Clara, Signiacum, Reclusum, Bellencuria, Pietas
nostræ Dominae, Sacra Cella, Monciacum, Prio-
ratus, Gaudium nostræ Dominae: qui duo po-
stremi, nisi fallor, Prioratus, vñiti sunt cum
Cistertio.

Monialium item ista: *Lilium nostræ Domi-*
nae, Pons

na, Pons nostræ Domine, S. Antonij apud Parisios, Malodunum, iuxta Pontoisam, Gaudium prope Nemosiam, Portus regius, Parcum Dominarum, de Villaribus apud Firmitatē, Monasteriolum, de Insulis propè Altisiodorum, Salvatorium, Libera Abbatia in Bosco, Vinarium, Paraclitus Ambianensis, Villencuria, Amor Dei, Pratum apud Trécas, Sancti Desiderij, Vitriacum.

*In Lotha-
ringia.*

Abbati Morimundensi solent ista Lotharingiae, Barri, & districtus vicini cœnobia committi, Alta Silua, Clarus Locus, Insula Barrensis, S. Benedicti, Crista, de Vallib⁹ in Ornesio, Villarium Metense, Vallis dulcis, Bellum pratum, Bellus locus d. Lingonensis, Directa Vallis, Prioratus.

Monialium pariter ista : Benedicta Vallis, Clara vallis Metensis, Bona via, & Clarus fons.

Abbati de Balerna solent ista, quò ad Taxam seu Collectam exigendam, committi cœnobia, in vtraque Burgundia, & Sabaudia.

*In Bur-
gundia.*

In Ducatu quidem Burgundiæ, Fonteneturum, de Marcerijs, Buceria in d. Augustodunensi, Marciliacum, Alta Ripa, Longum Vadum; monialium verò cœnobia, Tardum, Molesia, & Locus Dei.

In Comitatu Burgundiæ, Bella Vallis, Caritas, Balernia, Mons S. Marie, Carus locus, Theolocus, Aceium, Miratorium, de Roserij, Lo-

648

cus crescens, Bethania, de Bullione, Gratia Dei,
d. Vesontionensis, & Clarnifons.

Monialium item cœnobia, *Bellus Mons,*
de Courcellis, & alia.

In Ducatu Sabaudiæ, *Alta Cumba, Stame-* In Sab-
dium, de Alpibus, & S. Sulpitij, Bonus Mons, Alta andia,
Crista, Alta Ripa.

Monialium verò cœnobia, *Valleta, Via*
cœli, S. Petri, Bonus locus d. Geneuensis, S. Ca-
tharina, Vallis nigra, Bellavallis, Bellaripa, Locus,
Rotundus Mons, & alia.

Atque hæc quidem ex manuscripto quo-
dam codice visum fuit recensere, ad mai-
orem ordinis illustrationem ac gloriam.

Anno 1168. Machtildis Imperattix mo-
ritur Rothomagi, quæ monasterium *de Voto*
pago Caletensi, iuxta Iuliam Bonam, exstru-
xit, in usum monachorum Cistertiensiu. Ita
Rob. Montensis, qui & dicti monasterij Ec-
clesiam anno 1181. ab Henrico Episcopo Ba-
iocensi dedicatam scribit.

Donatus Rex Vrgaliæ, fundator mona- *Mellifons*
sterij Mellifontis in Hibernia moritur. Fue- *in Hiber-*
runt & alia plurima ord. Cistertiensis cœno- *nia.*
bia olim in Hibernia.

Eo ipso anno 1168. fundata est Abbatia S.
Leonardi, in d. Pictauensi.

Libet his subnectere Abbatias aliquot re-
gni Galliæ, de quarū certo fundationis anno
nondum mihi constat. Prima sit,

Abba-

Perfinia, aliás de *Piscinia* vul-
sive *Per-*
jenia. Abbatia de *Perfinia*, aliás de *Piscinia* vul-
gò de *Persegne*, apud Cenomanos fundata &
dotata per Guilielmum, Ioannem & Ro-
bertos Comites Cenomanenses ac Barones
de Sonnois: teste Choppino Mónasticorum
lib.2.tit.1.§.9.

Gratia Dei, in diœcesi Sanctonensi.

Abbatia de *la Bussiere*, in d. Augustodu-
nenſi.

Nostræ Dominæ *de Rigny* Abb. in d. Alt-
fiodorensi.

Bellum pratum, d. Bellouacensis.

Nostræ Dominæ *de la Trappe*, d. Seno-
nensis.

Vallis Clara, *Vaucler*, d. Laudunensis, fun-
data per Comites de Roucy.

Nostræ Dominæ de Lyncel, d. Valentine,
in Delphinatu.

Grandis filua, in tractu Tolosano.

Abbatia de *la Cite-Dieu*, in Britannia mi-
nore.

Abbatia *du Paraclit*, virginum, apud Am-
bianum.

Abbatia *des Nonains de virginité*.

Vallis Regia, Abbatia monachorum, in
d. Rhemensi.

Monistroliensis ad S. Veronicam, Abbatia
Monstreul, monialium.

Abbatia de *Fony*, virorum, secundo lapi-
de Veruino, vbi pax conclusa inter Philip-
pum

pum II. Regem Catholicum, & Henricum Christianissimum.

Vallis Regis, Abbatia virorum. *Val Roy.* In Rhemensi vrbe est Prioratus *Clara vallis* vulgo dictus.

Anno 1169. fundatam lego Abbatiam *Fuliensem* in diœcesi *Rivensi*, prouinciae Tolosanæ. In hoc monasterio nostrâ ætate cœpta est Reformatio *Fulienſiū*, quos Gallicè *Fueilbans* vocant. Vide infra annum 1587.

Anno 1170. fundatam lego Abbatiam de Dobberano in Sclauonia. Designatur fortasse *Dobberanum*, celeberrima Abbatia, secûdo Dobberanum.
lapide à Rostochio ad mare Balticum olim sita, in Ducatu Mechelburgensi seu Megapolensi, & in diœcesi, nisi fallor, Suerinensi: cuius hodieque vestigia exstant, ut ex ocreato teste didici.

Hugo Dux Burgundiæ interfuit Capitulo generali hoc anno Cistertij celebrato, & ab Alexandre Abbe Cistertiensi, totoque Capitulo suscepitus est ad participationem orationum dicti Ordinis.

S. Petrum, ex primo Stamediensi Abbe Ord. Cistertiensis, Archiepiscopum Tarentasiensem, an. 1171. defunctum Baronius tradit vitam eius, iubente Lucio Papa, scripsit Gaufridus Abbas Altæ Cumbe, exstatq; apud Surium tom. 3. Nomen eiusdem adscriptum est tabulis Martyrologij Romani, ad diem

M 8. Maij.

8. Maij. Alij dicunt eum obiisse anno 1175,
de quo vide infrà.

Anno eodem fundata est Abbatia S. Seba-
stiani in Catacumbis.

Anno 1174. Guarinus tertius Abbas Ponti-
niaci, tam religione clarus, quam genere, ad
Bituricensem Archiepiscopatum prouehi-
tur. Ita Robertus in Chronico Altifido-
rensi. Alij id referunt ad an. 1176.

Anno 1175. Archiepiscopus Tarentasiæ,
qui fuerat monachus Ordinis Cistertiensis,
per quem in nostris temporibus in exhibi-
tione miraculorū Deus benedicit, cum ab-
bate Cistertiensi Alexandro missus à Domi-
no Papa, venit ad regem Francorum pro re-
formanda pace inter Regem Angliæ & fi-
lium eius Regem iuniorem: sed impedien-
tibus hominum peccatis parum profecit. Ita
Robertus Continuator Sigeberti, qui hoc
tempore viuebat.

Si de S. Petro Tarantasiensi Archiepiscopo
hic est mentio, ut est, ergo fallitur Baronius
in Notis ad Roman. Martyrologium, qui
tradit ipsum obiisse anno 1171. Cæterum de
S. Petro Tarantasiæ Archiepiscopo, olim or-
din. Cistertiensis Abate, plurima habet Ba-
ron. tom. 12. Annalium.

Anno 1177. Ruandus Episc. Venetensis, vir
religiosus, monachus Cistertiensis, moritur:
ut scribit Robertus Montensis.

B.D-

B. Dauid, natione Florentinus, primùm 1179.
 Clarauallenfis, postea Hemmerodenfis mo-
 nachus an. 1179. die 11. Decemb. in Domino
 obdormit; è terra in capsam plumbeam an.
 1226. eleuatus. Scripsit vitam eius & miracu-
 la, monachus quidam Hemmerodenfis: quæ
 Gallicè redditæ, exstant in libro R. P. Ioan-
 d'Assignies de vitis Illustrium virorum ord.
 Cistertiensis, Montibus Hannoniæ 1603.
 edito.

*B. Dauid
Hemme-
rodenfis.*

Hoc tempore floruit S. Hildegardis Ab-
 batissa in monasterio S. Ruperti iuxta Bin-
 gam opidum, multis reuelationibus à Deo
 illustrato, S. Bernardo familiaris.

Claruit item Hildegundis memorabi-
 lis androgyne, quæ exemplo Eugeniæ,
 Marinæ, Euphrasiæ & Theodoræ, inter vi-
 ros virum mentita & Ioseph vocata, noui-
 tiorum habitu inter Cistertensis Ordinis
 Monachos honestè ad mortem conuersata
 est. De qua vide Cæsarium in Dialogis, lib.
 I. cap. 40.

Anno 1180. floret *Henricus* ex Abba-
 te Claræ - Vallis Episcopus & Cardinalis,
 Albanensis, vir linguae disertæ: qui ad re-
 tundendam vesaniam Catharorum siue Al-
 bigensium hæreticorum ab Alexandro Pa-
 pa in Vasconiam missus, prædicationis
 verbo militum peditumque copias vnde-
 cumque contraxit, & præfatos hæreticos

expugnauit: ut loquitur Robertus Altisiodorensis in Chronico. Creatus est autem Cardinalis anno 1179. ab Alexandro III. Papa. Eiusdem deploratio de dictis Hæreticis exstat apud Baronium an. 1178.

Anno eodem fundata est *Vallis Dei* in d. Leodicensi.

Vuoffecense monasterium, virorum, in Bohemia visitur, vulgo *VVosseck* nuncupatum. Est id situm apud *Litomeritzium* opidum, excitatumq; circa annum 1180. monachis *VValdaffo aduocatis*, ut citato loco tradit idem Bruschius.

Ludouicus VII. Galliæ Rex moritur, sepultus in *Barbello*, vulgo *Barbeau*, Ord. Cistertiensis Abbatia à se fundata.

Anno 1181. Balduinus Abbas Fordensis, ordinis Cistertiens. monachus, fit Episcopus Vigorniensis in Anglia.

Guarinus Archiepiscopus Bituricensis, olim Abbas Pontiniacensis tertius moritur: ut in tabulis Episcoporum Bituricensium legitur. Robertus Altisiodorensis dicit eum obiisse anno 1180.

Ludouicus Francorum Rex moritur, & in *Barbelensi* monasterio ad *Sequanam* à se ædificato, quod est Ordinis Cistertiensis, sepelitur. Dicitur hoc monasterium alio nomine *Sacer* siue *Sanus portus*, vulgo Abbatia de *Barbeaux*, non procul à Meloduno alijs dicunt

dicunt eum obiisse anno millesimo centesimo octuagesimo.

Herkenroda, Virginum cœnobium, primo lapide ab Hasseleto Leodicensis prouinciae opido, à *Gerardo* piissimo Comite Losenssi anno 1182. in siluis exstructū, & annuis censibus ditatum est. Obiitque dictus Comes eo ipso anno, 4. Non. Nouembris.

Hoc in monasterio vixit *B. Elisabetha Spalbecana*, monialis: cuius vita exstat in *Rubra Valle*.

Guarmundus quartus Abbas Pontinianensis a Canonicis Altisiodorensibus in Episcopum elititur; sed ante consecrationem obiit: teste Roberto Altisiodorensi.

Anno 1183. Bela Rex Hungariæ concessit monachis Cistertiensibus eandem libertatem, quam habent in regno Franciæ.

Anno 1184. fundata est Abbatia *S. Godehardi*, in Hungaria, & *Abb. Benedictiois Dei*, in Vasconia.

Petrus Abbas Cistertiensis ordinatur Episcopus Atrebaten sis, Veronæ per Guilielmum Archiepiscopum Rhemensem. Vide Auctarium nostrum Sigebertinum. De eo fusè Meyerus in Annalibus Flandriæ, anno 1193. quo anno idem obiit.

Anno 1185. fundatus est *Campus S. Marie*, in VVestphalia, vulgo *Marievelde*.

Petrus Claravallensis Abbas, vir sancti-

M 3 tatis

tatis opinione celebris, obdormiuit in Christo: ut loquitur Robertus Altisiodorensis in Chronico.

Bladerense monasterium virginum apud Audomaropolim in Artesia à Desiderio Teruanensi Episcopo excitatur.

*Heister-
bach.*

Anno 1188. xvi. Kalend. Aprilis Conuentus Heisterbacensis exiuit de Claustro siue de Hemmenrodeni monasterio, d. Treuerensis, cum Abbatे suo Hermanno, & xi. Kalend. eiusdem mensis venit super montem Stromberg. Quarto anno postea descendit in vallem, quæ nunc dicitur Vallis S. Petri. Ita Cæsarius lib. 1. cap. 1. Est autem Heisterbacensis Abb. sita in d. Coloniensi, ex opposito Bonnensis opidi, haud procul à Rheino: cuius loci monachus fuit Cæsarius, scriptor Dialogorum de Miraculis.

Anno eodem Henricus Card. & Episcopus Albanensis, ex ordine Cistertiensi, à Clemente III. in Germaniam mittitur, ad prædicandam Crucem contra Saracenos: quem se puerum in tēplo S. Petri Coloniae concionantem audiisse, testatur Cæsarius l. 4. c. 79.

Anno 1189. fundata est Abbatia de *Sala*, in Tuscia.

Balduinus ex Abbatе Fordensi in Anglia, creaturа archiepiscopus Cantuariensis, obiitque Tyri in Syria: teste Guil. Neubrigensi lib. 3. c. 8. & lib. 4. 33.

Anno

Anno 1190. Guidonem Abbatem Cisterciensem (cuius meminit Cæsarius lib. 6. capit. 2. & libr. 9. cap. 51.) à Clemente III. esse Cardinalem, scribit Arnold. Vonus Ligni vitæ libro 1. capit. 44. Apud Onuphrium & Ciaconium nulla monachatus illius fit mentio.

Adelphus ex Abbatе ordin. Cisteriensis creature Episcopus Osnaburgensis; teste Crantio in Metropoli.

Anno eodem Abbatiam de Scelerijs seu *Scelerijs*
Sigillerijs, vulgari idiomate Gallico, *de Sce- Abb. in de-
lieres*, Trecensis dicecensis, à Sancti Bernardi
Claraullenfis æuo inchoatum, vestigali-
bus annuis egregiè auxit Henricus II. Cam-
paniæ Comes, ut litteræ ab illo datæ an. 1190.
testantur.

Ego Henricus Trecensis Comes Palati-
nus considerans & attendens, quod Ecclesia
beatæ Mariæ Sceleriarum, tum ex defec-
temporalium, tum ex immoderato debi-
torum suorum grauamine, & filiorum suo-
rum dispersione cogeretur, intuitu pietatis
& misericordiæ ductus, de reuocanda fratrū
dispersiōe & de loci restitutioне diligēter a-
pud me tractauī, & eā in manu mea cepi, & de
paruitatis meæ beneficio ad sustētationē fra-
trū p̄ salute animæ meę, & p̄ remedio bonæ
memoriae Patris mei Comitis Hérici & Ma-
tris meę Marię illustris Comitissę, memoratę

M 4

Eccle-

Ecclesiæ dedi decem modios frumenti assi-
gnatos apud Nogentum super Secanam , &
apud Fontemmacon reddendos annuatim
ad festum S.Remigij. Addidi etiam & con-
tuli eidem Ecclesiæ pro vestimentis fratrum,
decem libras anni redditus in intragio vi-
norum apud Pruuiuum reddendas fratribus
annuatim in nundinis S.Aygulphi de primis
nummis qui inde prouenient . Dedi etiam
memoratae Ecclesiæ sexdecim sextarios vini
apud Barbonam in vinagio assignatos ad o-
pus sacramenti missarum . Quod ut notum
permaneat & ratum teneatur , litteris anno-
tatum sigillo meo confirmavi . Actum Tre-
cis, anno Verbi Incarnati 1190.

*Runa in
Stiria.*

Fredericus I. Imp. cognomento Barba-
rossa in Terra sancta moritur 16. Iunij anno
1190. Tyri sepultus. Is Runam, Abbatiā, apud
Græcum Stiriae metropolim fundauit.

Anno eodem fundata est Abbatia Riefel-
densis, iuxta Lubecam in Germania , & Collis
Victoriae in Hibernia.

Floridus Campus, siue *Monasterium Vetus*,
apud Bolsuardiam Frisiæ opidum , ædifica-
tum est studio ac liberalitate trium fratrum
VVommeliorum, colonis ex Clarecampo de-
ductis; teste Andrea Cornelio Frisiæ Histo-
riographo.

Anno millesimo centesimo nonagesimo
primo , dimidio miliari à Bolsuardia ad
Orien-

Orientem, eximum Bernardini instituti cœnobium, quod primū Floridus Campus, nunc Monasterium vetus nuncupatur, est ædificatum. Quos verò fundatores habuerit, audies ex versiculis sequentibus:

Floridus est Campus, hoc claustrum rite vocatum,

Anno millesimo centeno namq; colatum,

Et nonageno primo, in festo Bonifaci,

Cythardus, simul Herdradus, cum fratre Siboldo,

Hi fundatores, ut patres nos docuerunt,

Primus presbyteri, laicus fuit alter eorum.

Hi tres fratres erant VVommelij, & anno millesimo centesimo nonagesimo secundo à Clarocampensi Abbatे in cœnobia iam inchoato sunt constituti, Cythardus ut Abbas, Herdradus ut Prior, & Sisebodus, ut Conuersus: *Hactenus illa.*

Adolphus Primus Comes de Altenae *Vetus* fratrem habuit Gerardum, cui in diuisione patrimonij cessit castrum Aldenbergense ad *Mons in d. Coloniensis.* Dunum fluuium. Gerardus postea factus monachus in Morimundo: quo petente castrum Aldenbergense in Cistertiensis ordinis cœnobium commutauit, quod Vetus Mons nuncupatur, apud Rhenobercam, sepulcris Ducum Montensium olim nobile. Factum id tradit Cratepolius, & alij, temporibus Brunonis III. Archiepiscopi Coloniensis,

nensis, qui relicto Archiepiscopatu, in dicto monasterio piè viuens, defunctus ac sepultus est. Visitur ibidem tumulus Adolfi fundatoris.

Anno 1194. fundata est Abbatia S. Galgani in Tuscia.

Reliquiae S. Malachiæ Episcopi Conferensis, ex Claravalle in Hiberniam translatae, in Mellifonte alijsq; monasterijs Ord. Cisterciensis, maximo honore recipiuntur.

Anno 1195. fundata est abbatia Casæ Nova in Prouincia.

*Bodeloen-
jus Abb.
in Flan-
dria.*

Bodeloenensis, seu Baudeloensis, vt vulgo nuncupamus, cœnobij, in agro Vuasiano olim siti, quod primum Benedictini, hodie Cisterciensis est instituti, primus auctor

Balduinus à Bocla existit, anno Christi mil-

1167. Iesimo centesimo nonagesimo septimo, teste Meyero in Annalibus Frandriæ. Is cum in Blandiniensi S. Petri apud Gandenses cœnobio, monachus esset Benedictinus, solitariæ atque eremiticæ vitæ desiderio captus, multis precibus ab abbatte suo *Hugone* impetravit, ut sibi ad siluestria id temporis Vyassiani agri loca secedere liceret. In his itaque commorans, cum magnâ iam sanctitatis opinione, fratribus multis collectis, inclaresceret, cœnobium ædificare cœpit, *Balduni* Flandriæ Comitis, qui post Constantiopolitanus Imperator fuit, beneficentia in primis

primis adiutus. In quo cœnobio & piè in Do-
mino obdormiuit anno Christi 1200.

1200

Cæterū *Gerardus* Abbas Bodeloënsis 3.
Benedictinum seu Casinensem nigrum ha-
bitum in Cistertiensem commutauit, quem
hodieque retinent fratres Bodeloenses; in
vrbe Gandauensi, ob tumultus bellicos, fixâ
iam sede.

Hæc nobiscum communicauit Reueren-
dus in Christo Pater *Gulielmus à Castillo* Ab-
bas Bodeloensis, disciplinæ monasticæ sui-
qui Ordinis studiosissimus: à quo & histo-
riam Balduini Boclani accepimus, quā Gal-
licè reddidit Ioannes d'Assignies lib. I. c. 58.

Anno eodem fundata est Abbatia Montis
S. Mariæ, in Hungaria.

Anno 1198. fundata dicitur *Vallis Dei*, in
Hispania.

Anno 1199. fundata est Abbatia *S. Angeli*,
iuxta Constantiam.

Cæfarius, auctor librorum 12. de mira-
culis, fit monachus in Heisterbacensi cœno-
bio, d. Coloniensis: vt ipse testatur libr. 2.
cap. 10.

Gela mulier clara ædificauit Vestalibus *Sparme-*
Cistertiensibus facellum in honorem S. Pe- *lia in Flä-*
tri Apostoli, in *Slipis*, loco dicto Hunke- *dria.*
vliet. Hoc initium erat monasterij *Nouæ ter-*
ræ. Innocent. III. Pontifex Romanus confir-
mat hanc ædificationē donationemq; Gelæ,
anno

anno Pontificatus sui tertio, pridie Nonas
1200. Augusti, hoc est, anno Dom. c^{irca} 1200. cc. quar-
 to die Augusti.

Gregorius IX. Pontifex Romanus, & Io-
 anna Flandriæ Comitissa idem approbarunt
 anno c^{irca} 1200. cc. xxx. Moniales autem istæ,
 reliquo monasterio Nouæ terræ, apud Hun-
1241. kevliet, quod ibi cœperant ædificare, an. c^{irca} 1200.
 cc. xli. migrarūt in parochiam Ziesele apud
 Brugas; ubi AEgidius de Brene Canonicus D.
 Donatiani Brugensis, idemque Præpositus
 S. Saluatoris Harlebecens. fundauit illis mo-
 nasterium in loco *Sparmalia* dicto, obtento
 consensu Præpositi & Capituli B. Mariæ Bru-
 gensis, quorum in patronatu locus ille situs
 est. AEgidius autem *de Brene* vir erat nobilis,
 & Flandriæ Cancellarius, versatusque apud
 Sparmaliam per annos xxix. aut xxx. de-
 dit hoc nouo monasterio in Sparmalia no-
 men, *monasterium Nouæ Hierusalem*; sed quod
 apud Hunkevliet erat inchoatum, nomi-
 nabatur *monasterium Nouæ terra*.

Porrò bona monasterij huius Nouæ Hierusalem, in Sparmalia iuxta Brugas in Zieselensi pago confirmarunt Innocentius IV. Pontifex Romanus anno c^{irca} 1200. cc. XLV. & Alexander IV. anno c^{irca} 1200. cc. LVI.

*AEgidius
Brenius
fundator
mortuus
an. 1270.*

AEgidius *de Brene* obiit anno c^{irca} 1200. cc. LXX. Nonis Decembr. sepultus in hoc monaste-
 rio à se fundato, magnifico monumēto ante
 maxi-

maximum altare, cum leone nigro sub pedibus suis. Anno 115. CC. inter nobiles Hannoniæ lego AEgidium de Brene, & Henricum fratrem eius, Castellatum Binchiensem. Hic AEgidius fortassis erat alterius horum fratrum filius. Ita Meyerus in Annalibus Flandriæ.

B. Ioannes Humilis de Monte Mirabili, Gallicè *Montmirail*, nobilissimo genere natus, apud Longum Pontem in d. Suessonensi monachus floret. Exstat ibidem vita eius à coetaneo fusè descripta.

Gilbertus Abbas Hoilandiaæ in Anglia vir doctissimus, & S. Bernardi in stylo æmullus moritur. Scripsit in Cantica Canticorum sermones, exorsus vbi S. Bernardus morte præuentus defierat.

B. Ida Louaniensis, monialis in Valle Rosarum apud Mechliniam, in Domino obdormit. Vita eius libris tribus conscripta exstat in Rubra Valle apud Bruxellam.

Bona Via, apud urbem Luceburgensem, sita est, de qua breuiter sic Bertelius: *Mosterium istud non procul à Luxemburgo, ad partem eius Occidentalem situm, cum adiacente pago, Bona Via nuncupatur. Quod quidem à quadringentis plus minus annis fundatum multis sustinuit persecutionum procellas: adeò ut præter alia non pauca incommoda, tertio funditus exuri contigerit, & post singulos nihilominus infastos istos*

*istos casus, studio & opera Abbatissarum, ut nos
istro etiam tempore vidimus, est reparatum. Sic
Ioannes Bertelius Abbas Epternacensis, in
sua Historia Luceburgensi.*

1201. Hugo à Petraponte Episcopus Leodien-
Vallis S. sis anno Christi 1200. consecratus, Vallem
Lamber- S. Lamberti, Anno 2. sui pontificatus fun-
ti. davit. Primus Abbas fuit Gerardus mona-
chus antea Siniacensis. Ita me legere memi-
ni in Chronico manuscripto S. Iacobi Leo-
dienis, apud Florentinum Canonicum S. Pe-
tri. Placentius in historia Episcoporū Leo-
dienium, dicit Hugonem adiutum fuisse à
Comite Claromontano.

Guido Ab- Temporibus eiusdem Hugonis Episco-
as Cister- pi venit Leodium Guido Abbas Cistertien-
iensis ve- sis, & Pontificis Maxi. Legatus, & multa ibi-
nit Leo- dem vtilia Ecclesiæ statuit : teste eodem
dium. Placentio.

Guido, *inquit*, Abbas Cistertiensis, Pontifi-
cis Max. Legatus, Leodium adueniens, ab
Antistite humaniter acceptus est. Cuius
ibi sollicitudine Cathena vulgo solet voca-
ri: hodie est Seminarium dicefanum. Xe-
nodoxion Diuo Mattheo nuncupauit : &
quotannis in Conuersione Apostoli Pauli
inuisendum multis gratijs populo commen-
davit. In sacerdotum atque Canonicorum
luxuriam multa fortiter afferuit, & vocatis
collegiorum Præpositis, aliquot cautions
aucto-

auctoritate Pontif. Maximi promulgauit:
Ne Canonici horis diurnis pariter noctur-
nis à templo abessent, qui & communi refe-
ctorio atque dormitorio se continerent: Ne
mulierum strepitu impediti, minus suo in-
stituto satisfacerent; Canonici tantum aco-
lyti in tractatu collegiorum nullius aucto-
ritatis haberentur, donec sacris initiarentur.
Perinde Archidiaconi, nisi diaconi essent,
stipe & honore atque auctoritate carerent;
Ambiétes plura sacerdotia despicabiles col-
legijs fierent, & comatuli comamque cala-
mistro rotantes, non priùs ecclesiastica im-
munitate gauderent, quam coronam in ca-
pite deferrent. Quæ Fredericus Imperator
æmulatus, in Namurensi collegio Sancto-
rum Petri & Albani, quod ipse dotauerat,
obseruari præcepit. Et nonnulla alia ad-
iiciens, hoc modo vitijs Ecclesiasticorum
prospexit. Haec tenus Placentius de Gui-
done.

Tradit idem Placentius sub eodem Hu- *Hochs.*
gone Episcopo fundatū monasteriū Hoch-
tanum, virginum, apud Traiectum Mosæ,
monialib. ex monasterio S. Saluatoris, mon-
tis Aquensis euocatis.

Quarto ferè miliari à Bruxella sita est *Aquiriæ-*
Aquiriensis virginum Abbætia. fuit ea pri- *Abb.*
mùm fundata anno 1202. in vico *Aquiria* *Virginum*
sive *Auria* nuncupato, secundo miliari ab
vrbe *in Brab.*

vrbe Leodiensi. Cumque annis ibi quatuor stetisset, bellis inter Antistitem Leodiensem & Comitem Namurensem exortis, in Brabantiam tunc pacatam sese, moniales contulerunt, & in vico *Allodiensi* vulgo *Aloux* primo à Niuella lapide anno 1210. domicilium collocarunt. Sed cum aquarum ibi penuriâ laborarent, inde ad locum, quem hodieque obtinent, anno 1217. commigraverunt. Subsuntq; in spiritualibus Alniensi Abbati. Hæc ex monumentis eius loci.

DE S. LVTGARDE, MONIALI
Aquiriensi: de qua Martyrol. Roma.
10. Iunij.

SLVTGARDIS, Virgo, patriâ Tun-
grensis, primum Benedictini Ordinis
in Milensi S. Catharinæ monasterio,
apud Trudonopolim, posteà Cistertiensis
instituti, in Aquiria Brabantiae cœnobio,
monialis, obiit anno 1246. Sacra eius ossa
virgines Aquirienses piè adseruant. Vitam
eius Thomas Cantipratanus, Cameracensis
Episcopi Suffraganeus libris tribus conscri-
psit, quos mutato stylo Surius tom. 3. edidit.
Integri & sani extant apud me in veteri co-
dice manuscripto; itemque apud monachos
Trudonopolitanos. Fallitur autem Mola-
nus, alijque eum secuti, qui ipsam Aquiriæ
Abbatissam fuisse existimant, ut ex eius loci
monumentis mihi constat.

B.Lut-

B. Lutgardi familiaris admodum fuit venerabilis *Sibylla Gagesia*, cuius hodieq; tumulus eleuacione Aquiriae visitur. De ea non semel idem Cantipratanus in vita S. Lutgardis.

Floruit item in Aquiria Beata *Elisabetha VVansia*, monialis, cuius vita exstat quoque manuscripta, in Rubra Valle.

Anno 1204. fundata traditur Abbatia S. Christophori in Hispania.

Anno 1206. Adela Philippi Regis Franciae mater moritur, & in Pontiniaco sepelitur, sicut petierat.

Anno 1207. fundatum & constructum est monasterium Pratorum B. Virg. vulgo Benden extra Coloniam Agripp. iuxta opidum Bruilense, à nobili matrona Margaretha ab Hersfcls, cuius stemmatis nomenclatura usque hodie perseverat. Hoc cenobium multas vicissitudines passum aliquoties totum conflagravit. Primo quidem an. 1383. quando omnia edificia una cum templo perierunt, restaurata deinde à Canonicō ex Officiali quodam Coloniensi. Deinde vero an. 1503. sub Abbatissa Dorothea Ruttenbach, iacuitque tunc temporis ad viginti tres annos desertum, monialibus hinc inde dispersis, paucis vero in vili tugurio miserè delitescentibus, donec Christina Ruttenbach Abbatissa exiguo peculio instructa illud reædificare cœpit. Non potuit tamen nec ipsa nec se-

N

quen-

quentes aliquot Abbatissæ hoc opus perficere, donec demum Christina Gebels anno millesimo quingentesimo octuagesimo nono electa, singulari diligentia & labore ex omnibus difficultatibus emergens, extremam manum addidit. Ex hoc monasterio originem sumpserunt Conuentus ad S. Aprum Coloniæ, & duo alia monasteria in superiori Germania.

s. Guilielmus Bituricensis in Gallia Archiepiscopus anno 1209. piè in Domino obdormit, ab Honorio Papa anno 1217. in Diuos relatus. Fuerat is primùm Canonicus Parisiensis & Suezionensis: incremente etate monasticen professus est in Pontiniano, ordin. Cistertiensis cœnobio, postea verò factus est Abbas Fontis S. Ioannis, ac deinde Caroli-Loci. Vita eius exstat apud Surium. De eodem multa Guilielmus Nangius & Vincentius Bellouacensis in Speculo Historiali. Robertus Altisiodorensis in Chronico diserte testatur ipsum fuisse Abbatem Caroli loci, & anno 1209. obiisse: sed idem tradit ipsum collegio Diuorum ann. 1218. ab Honorio aggregatum.

Biloca in vrbe Gandensi. *Bilocanum* cœnobium, & celebre eiusdem nominis adiunctum Nosocomium, seu Hospitalē, ut vocant, in vrbe Gandensi, suo ære construenda curauit, vir pietate & sapientia clarus *Fulco Utrenhovius*, patria Gauduen-

uenis, & Canonicus Insulensis, qui anno 1210.
Christi millesimo ducentesimo decimo flo-
ruit. Quo tempore cum expeditio in im-
piam Albigensium sectam, Innocentij III.
Pontif. Max. decreto & S. Dominici consi-
lio, esset suscepta; *Jacobus Vitriacus* (post Aco-
nensis in Syria Episcopus, & S. R. E. Cardi-
nal) ab eodem Innocentio Legatus in Bel-
gium missus est, qui militiam sacram con-
tra haereticos Albigenses Apostolica aucto-
ritate promulgaret, in eamque adscriptos
signo Crucis signaret. Vrsit itaque Vitria-
cus Utrenhouium, ut eam expeditionem, suis
ad populum concionibus commendaret.

Quod cum pertinaciter ipse recusaret, atque
ad id sese idoneum negaret, subito, velut
irato ac vindice numine, grauissima corre-
ptus est hemorrhoides; quam vir patientissi-
mus, annos quatuor & viginti tam fortis in-
fractoque tulit animo, ut & obitus sui diem
præsciscere, & Christi Saluatoris adspectu
ante obitum recreari meruerit. Hæc ferè
Mayerus in Annalib. Flandriæ commemo-
rat. Eadem ferè de Fulcone Tho. Cantipra-
tanus narrat lib. I. Apum cap. 22.

Cæterum Bilocanæ Moniales in Nosoco-
mio cœnobij muris adiuncto, ægros miseros-
que summâ caritate excipiunt, & assiduâ ijs-
curandis operam impendunt, pio sanè ac
laudabili Christianæ pietatis exemplo.

N 2

Anno

Anno 1211. fundata est Abbatia S. Mariae
de Arcu, in Sicilia.

Anno 1212. fundatam lego' Abbatiam
Montis acuti, in Longobardia.

Fontinella insignis virginum est Abbatia
apud Valentianas Hannoniae urbem : cuius
primae fundatrices fuere *Ioanna & Agnes*, so-
rores germanae, filie nobilissimi Equitis *Heli-*
lini Alneti; que cum essent Begginæ, suis sum-
ptibus anno circiter millesimo ducentesimo

duodecimo oratoriū fundarūt, in honorē B.
Virginis, iuxta fontē nostrae Dominæ, haud
longè à Scaldi fluo. Cumq; multe Virgines

1216. eò confluenter, anno millesimo ducentesi-
mo decimosexto , ad locum commodio-
rem, quem hodieque incolunt, sese transtu-
lerunt, eodemque ipso anno Cistertiente in-
stitutum amplexæ sunt , cum nulli certè an-
tea regulæ monasticæ nomen dedissent. Sic
Iacobus Guisius in manuscriptis Hannoniae
Chronicis.

Cæterū postulat hic locus, ut de Beggi-
nis in Belgio virginibus , quarum & alibi
mentio fiet, paulò fusiūs agam.

Beguinæ siue Begginas virgines, quarum
apud Belgas plurimi hodieque piij conuen-
tus perdurant, à S. *Begga*, Pipini Laudensis,
(quem primum Ducem Brabantiae nuncu-
dant) filia & S. Gertrudis sorore nomen, &
institutum accepisse nonnulli existimant.

Habuit

Habuit autem Begga coniugem *Ansigisum*: quo defuncto Romanā religionis ergō se contulit, inde reuersa se & sua Deo mancipans, Andennæ ad Mosam flu. in agro Namurcensi, basilicas septem, in memoriam septem basilicarum Romanarum exstruxit, ibidemque anno 686. Virginum monasterium excitauit ac dotauit, quod nobilium hodie virginum Canonicarum est collegiū. quibus, ut & alijs passim apud Belgas ac Germanos virginib' Canonicis, illustri loco natīs, itemque Begginis Belgicis, ad nuptias transuolare licet. Obiit porrò S. Begga anno 689. teste Sigeberto in Chronico, Martyrologij Roman. tabulis ad diem 17. Decembris adscripta. Alij tamen Begginas, *Lamberto Begio* siue *Beguo* pio sacerdoti, qui anno 1170. apud Leodienses floruit, initia sua debere arbitrantur. AEgidius certè Leodicensis, Aurex Vallis Monachus atque historicus Leodicensis, ipsum velut auctorem prædicare videtur: Temporibus, inquit, Radulsi Episcopi Leodicensis, cum Simoniacis erroribus irretitae teneretur Legia, & ipsdem contaminata fuisse; suscitauit Deus spiritum cuiusdam sancti viri sacerdotis & religiosi, qui Lambertus le Begue de S. Christophoro dicebatur, cuius cognomine mulieres & puella, qua castè vivere proponūt, Begunes Gallicè cognominantur, quia ipse prius existit, qui eis propositum castitatis verbo

N 3 & ex-

& exemplo prædicauit . vt vt sit, id mihi constat , Canonicas & Virgines nobiles Niuelenses nuncupari *Beginas* in vetustis Pontificum Romanorū diplomatis, quæ etiam num Niuellis in Brabantia adseruantur.

Quod ad Lambertum Beguinum attinet, habe breuem eius vitam , vnā cum breui nostro tractatu de Beguinarum origine, an. 1602. typis Plantinianis editam, cùm soror mea germana *Catharina Mirea* Beguinis Bruxellensibus adscriberetur.

**O R I G O B E G V I N A R V M V I R G I
nūm, in Belgio hodieque frequentium,
Ad Catharinam Miraeam.**

VITAM solitariam, & ab interuentoriis liberam cogitanti, CATHARINA Soror, tibi quidem meritò gratulandum, mihi verò pre gaudio exsiliendum putavi; non inani quadam, aut carnis & sanguinis letitiâ: sed spiritali potius, & è SS. Patrum atque Historicorū scriptis haustâ. Ita namque dum euoluo, mirifica sum voluptate affectus, dum plerosque SS. Patrum, forores pietate illustres, adeoque sacras ac velatas Virgines, Dei benignitate, habuisse obseruo.

Fuit in his MACRINA DD. Basilij, & Nysseni Gregorij soror, cuius & vitam frater Episcopus posteritati transmisit. Fuit & Gor.

GORONIA Gregorij Nazian. soror, quam idem funebri laudatione prædicauit. MARCELLINA item soror Ambrosij, ad quam varias epistolas exarauit. SCHOLASTICA D. Benedictini soror, quæ, vt monachorum parens ille, sic & ipsa Virginum innumerablem mater exstitit. Sic & Antonius sororem Virginum Præfectam; sic Augustinus, sic Gregorius Magnus, Isidorus Hispalensis, Bernardus, Thomas Cantuariensis, & Thomas alter Aquinas, vnam pluresve sorores Virgines Deo dicatas nacti sunt, easdemque pījs adhortationibus informarunt. Quorum quidem exemplo cūm lētitiae signum aliquod, in ista vitā tuā in melius mutatione, mihi dandum esse existimare, cœpi initia ac progressus institui, quod amplecteris, paullò altius animo repetere, & veluti à capite arcessere. Quod quale id tandem est, tibi vni, Soror in Domino carissima, dicatum libens meritò offero.

Multos sanè illustres sanctosq; viros Leodicensis apud Eburones Ecclesia extulit; in quibus & LAMBERTVS BEGIVS, Sacerdos pius, anno serè à Christo nato C I O. CLXX. multis virtutibus enituit. Erat temporibus illis Radulphus Lotharingus Leodicensium Princeps & Antistes, homo fordidus & Simoniaca labe infamis, vt qui eam ipsam ob culpam Archiepiscopatu

Moguntino excedisset. Fauore tamen quorundam, ut fit, Leodicensis Præsul renunciatus, cum sacerdotia publicè in foro sub hasta divunderet, subditis suis, in his & Clero, peccandi ansam atque exemplum præbuit.

Grauiter, id nec iniuria, LAMBERTVS ferens, totum se ad suorum ciuium salutem procurandam contulit. Utque erat facultibus potens, eas omnes pios in usus liberaliter impendit; atque ut sexum vtrumq; Christo lucrifaceret, conuentui Virorum (quos Coquinos hodieque Leodici vocant) à se c¹⁵ CL. instituto, Virginum alterum adiecit, & suo in horto (quem amplum ad Vrbis muros habebat) ædem eximiam à fundamentis c¹⁵. CLXXIX. excitauit, & c¹⁵ CLXXXII. D. Christophoro dicauit. Domicilia item diuersa circumposuit, & nobiles virgines plurimas, atque honestas viduas eum in locum inuitauit; quæ mox ab auctore & principe BEGIO BEGINARVM nomen induerunt. Vtrique cum virorum, tum mulierum conuentui (sunt enim & hodie sibi mutuò vicini) et si virum optimū IOANNEM BAR-CHIVM Sacerdotem præfecisset; tamen & eos ipse, idque virgines potissimum, exercitationibus spiritualibus ad pietatem quotidie informabat, & ad preces pro Episcopi, & Cleri salute fundendas excitabat. Solitus etiam apud Clerum & populum Dominicis festi-

festisque diebus (nam annos ipsos decem
vehementem Ecclesiasten egisse reperio)
de rebus diuinis verba facere, cum aliquan-
do in Præfulem ac Clerum acriter inue-
ctus, multa de turpitudine Simoniacæ labis
differuisset ; multorum odium atque in-
uidiam incurrit. Itaque cum instituti huius
nouitate, tum hominum ad LAMBERTVM
audiendum concursu excitati multi , multa,
ut fit, pro sua quisque opinione , loqueban-
tur, variaque in utramq; partem spargeban-
tur in vulgus : Quidam ut virum sanctissi-
mum suspiciebant, alij prætereuntem irride-
bant, nonnulli sordibus & contumelijs appe-
tebant. Demum Magnates aliquot è Clero,
qui se se ab illo non monitos, sed laesos inter-
pretabantur, rem ad Episcopum deferunt.
Itaque dum consuetum concionandi munus
obiturus, ad D. Lamberti ædem primariam
pergit, ut seditiosus & innouator, Episcopo
consentiente, ad Prætorij Ecclesiastici carce-
rem rapitur. Sed veriti plebis tumultum ad-
uersarij, ex vrbe ad arcem vicinam Reuoig-
nensem, facilè sequentem abducunt. Ille in-
nocentia fretus, recti se conscientia sustenta-
bat , & sacras in vinclis litteras tractabat;
A C T A Q U E A P O S T O L O R V M Gallicè red-
didit, quæ post Urbano III. P. M. obtulit.
Auctor est Iacobus Vitriacus , vincet, ut
quondam commentanti Chrysostomo, B.

N . 5

Paulum

Paulum Apostolum solatium in aduersis attulisse. Euenit eo ipso tempore, Deo vindice, ædem D. Lamberti, atque Antistitis palatium cum adiunctis incendio conflagrassæ. Prædixerat autem antea hæc euentura, Dei monitu, LAMBERTVS; quo factum, ut magiæ eum aduersarij insimularent. Commissum itaque est Doctoribus quatuor, viris eruditis & grauibus, ut rem omnem expenderent, atque in eius vitam inquirerent. Cumque habita disquisitione omnia ex ordine, cùm illius verba, tum facta rectæ rationi, pietatiq; consentanea repperissent; necdum pacati aduersarij, ut à se virum innocentissimum, suisq; moribus contrarium amouerent, Romam strictiùs examinandum alegarunt. Igitur custode abhilito ad Urbem vt venit, de iniuria questus apud Urbam III. Pontif. Maxi. vitæ, suique instituti rationem eidem candidè aperuit, & facile comprobauit. Sicque honorificè dimissus, & pro more suo agere, citraque impedimentum ullum in proximorum salutem incumberet iussus. cùm BEGINARVM institutum, quarum PATRIARCHA vocabatur, auctoritate, litterisque suis (Io. Placentio teste in Catalogo Antistitum Leodiens.) idem Pontifex confirmasset, ad suos in patriam, victis aduersarijs, reuertit. Mox, vt antea, conueni tui suo Beginarum augendo dotandoque, com-

commonendis Sacerdotibus, & ad tuendum sacerdotale munus cohortandis , in concionibus denique , & cæteris Christianæ pietatis officijs , omne studium operamque posuit . Demùm sexto quām ex Vrbe redierat mense , sanctissimè migravit ad Dominum mense Octobri C I O. C L X X X V I I . conditusque est in æde sacra à se exædificata , ante aram summam , honesto tumulo , qui hodieque religiosè visitur .

Captâ eo ipso mense , quo LAMBERTVS obiit , à Saladino Hierosolymâ , anno in sequente , Henricus Card. & Episcopus Alba nensis , Leodium ad corrigendum Clerum (quod obnixè coràm Lambertus ab Vrbano postularat ,) atque excitandos in Turcas Belgarum animos , à Clemente III . qui Vrbano III . & Gregorio VIII . nuper vita functis successerat , cùm imperio missus est . Is aduersus Simoniacos acerrimè pro concione differens , cœptum à Lamberto negotium adeò feliciter perfecit , vt non modò Canonicorum plurimos ad saniorem mentem reduxerit , sed & Antistitem ipsum permotum ad sacrū bellum in Syriam pertraxerit : quo & implicitus viuere desijt C I O. C X C I .

Non credas , quantum per id tempus , magno Ecclesiæ bono , per Brabantiam , Flandriam , Hannoniā , Artesiam , Geldriam , Battuiam , Frisiā , vicinasque prouincias , eiusmodi

modi piarum Virginum Beginarum institutum creuerit : adeò ut ad nostra usque tempora non in oppidis modo (vbi & sèpè duplices reperias) sed in municipijs etiam plurimis, id genus religiosi conuentus, millenis interdum virginibus referti, perdurent.

Nec obscura tum Principum virorum, atque illustrium seminarum pietas aut liberalitas fuit. IOANNA CONSTANTINOPOLITANA, Flandriæ Princeps, matrona virili virtute eximiaque pietate, anno ferè C10. CCXXXIV. præter monasteria plurima, Beginagia duo, GANDAVI vnū, BRUGIIS alterum excitauit. Nec illi SOPHIA Machliniæ Domina pietate cessit, quæ Beginagio ad Vrbis muros amplificando latifundium, ædesque suas liberaliter contulit; quod mox in oppidi pænè magnitudinem excreuit.

Pontificis etiam Romani litteris Apostolicis, atq; Indulgentijs pios hosce cœtus auetos esse valuerunt, eorumq; protectionem ac defensionem libenter suscepereunt. INNOCENTIVS certè IV. Beginagijs MACHLINIENSI & DISTENTI C10. CCXLV. BRUXELLENSI C10. CCXLVII. atque vniuersis per Belgiū castis id genus Virginibus C10. CCXLVI. beneficia plurima impertijt. IOANNES etiā XXI. conuentum ANTVERPIENSEM C10. CCXCVIII. sibi tutandū sumpsit.

Quæ

Quæ quidem indulta ac beneficia nouis adiectis, Apostolici Internuntij per Gailiam Belgicam plurimi, suo quisque ordine, cumularunt. In his quidem PETRVS CAPVNCTIVS Cardinalis BRVXELLENSEM societatem CIO. CCLIV. sua auctoritate coram stabiliuit, & ANTVERPIENSEM Hugo BARCINONENSIS CIO. CCLII. amplis Indulgentijs ornauit.

Nec Pontificibus, eorumq; Legatis Principes hac in re fuere inferiores. Narrat Tho. Cantipratanus S. LUDOVICVM Galliæ Regem, ut erat virginitatis amantissimus, maximam Lutetię Parisiorum Beginarum multitudinem collegisse : PHILIPPVM insuper MONMIRALLIVM V. N. & monasteriorum VIII. Cistertiensis Ord. auctorem, Beginarum quinque amplius millia, diuersis in locis, Christi iugo mancipasse. IOANNES certè I. Lotharingiæ Brabantiaeque Dux LIRANAS Virgines CIO. CCLXXIV. BRVXELLENSES CIO. CCXCIII. opibus iuuit, & patrocinio suo complexus est. Idem IOANNES II. filius, alijque ex ordine Principes præstitere.

Firmatis hunc in modum apud Belgas Beginagijs, magnæ & turbulentæ procellæ ad eadem labefactanda sunt excitatae. Quamquam nemini id mirum videri debet, cum & sanctissimæ quæque Religiones grauissimas

mas tempestates iam inde ab exordio pertulerint. Id sacri DD. Dominici & Francisci Ordines abundè testantur; vt de Societate I E S V à beato Ignatio, patrum memoria, publico Ecclesiae bono excitata nihil dicam. Adeò verum illud Apostoli: *Omnes qui volunt piè viuere in Christo Iesu, persecutionem patiuntur.*

Itaque cùm temporibus illis varij sexus ventusq; Hæretici, Fratricelli, Beguardi, Beguinæ, alij, Ger. Segarello, Hermanno Ferrariense, Dulcino & Margareta eius concubina auctoribus sese extulissent, eosq; CLEMENS V. P. M. in Concilio Viennensi fulmine percussisset; factum est, vt piæ nostræ Beginæ, plerisque nominis affinitate deceptis, plurimum exagitarentur. Non id tulit Clementis successor IOANNES XXII. qui mox inito Pontificatu decreuit declaravitque, anathemate nequaquam esse percussas honestæ (vt appellat) *vita mulieres plurimas, quæ similiter Beginæ dicerentur, quæ per virtutum odoramenta currentes, honestè viueret, Ecclesias frequentarent, à disputationibus & erroribus Beguinorum Alemanniæ alienæ essent, in sancta & solidâ simplicitate, aut parentum, aut conductæ, aut proprias vel communes domos honestè inhabitarent.* Nam præter Cap. Rat. recta de Relig. dom. in Extrau. existant & alia in hanc sententiam IOANNIS eiusdem in Belgium missa

Decreta

Decreta plurima. In his Diploma ad BRU-
XELLENSEM conuétum CIC. CCCXVIII.
Auinione datū. Alterum ad PETRVM CA-
MERACENSEM Episcopum CIC. CCCXX.
Tertium ad ANTVERPIENSEM in D. Mi-
chaelis Abbatem CIC. CCCXXII. Quartum
ad GUILIELMV M Tornacensem Episco-
pum CIC. CCCXXVII. & alia plura. Ut li-
quidò constet, nunquam LAMBERTI BE-
GII, aut BEGINARVM BELGICARVM
institutum damnatum esse.

Hæc aduersus Gabr. Prateolum, virum
quidem eruditum, sed rerum nostratiū non
satis gnarum, ex Martini Nauarri, Alfonsi
vander-Borchtij, Franc. Pognæ, aliorum-
que scriptis satis superque dicta sint. De pijs
autem huius instituti Virginibus plura co-
gnoscere qui volet, legat is IAC. VITRIA-
CVM de Virginibus, quæ in Mosam, seruan-
dæ virginitatis caussâ, in direptione Vibis
CIC. CCXII. se se præcipitarunt; itemque de
Fulcone Episcopo Tolosano, qui sanctitatis
virginum fama excitatus Leodicum venit.
THOM. quoq; CANTIPRATANVM debis
mille Beginis Niugellensibus. PETRI HE-
RENTALII MS. Chron. CHRIST. MAS-
SAEVM de Ioanna & Agneta sororibus,
Beginis, Hellini Alueti V. N. filiabus, quæ
Fontinellam, cœnobium Cistertiensis in-
stituti, in agro Valentiano apud Hanno-

nes

nes CIO. CCXII. exædificarunt. IO. MOLANI Natales Belgios de beata Gertrude ab Oosten, quæ Delphis Batauorum CIO. CCCLVIII. magna sanctitatis opinione, vivere desijt. Demùm IOAN. FREDERICI LVMNII plenum hisce de rebus Commentarium, breui, vt speramus, luce donandum.

AD te redeo, mea Soror, tibi que hoc institutum salutare opto, precorque Deum venerans, vt B. CATHARINAE Virginis & Martyris Alexandrinæ, quam nominere refers, vestigijs quoque, Deo benè iuuante, insistas; quò animi perturbationes, corporisq; affectiones ita domitas habeas, vt, quod religionis est proprium, martyrio, & quidem perpetuo, defungaris FELICITER.

Eppine kouen & Zaren. Anno 1214. constructum est Monasterium in Kalesforst, pro Monialibus, poste à translatum in Eppinckhouen non longè à Nouësio, vbi Eruaten seu Erpiam fluuiolum habet contiguum.

Parcum Dominarum rū apud Louaniū. Item Zaren iuxta Duisburgum Parcum Dominarum, quod est cœnobium Virginum primo lapide à Louanio, initia sua debet loanni Hugoni & Beatrici coniugibus, in Parco comitoribus: quibus proles cum defessent, visum fuit hæreditatē in pios usus convertere. Exstructum ergo cœnobium Virginibus ex Augustinianæ regulæ præscripto victu-

victuris. Postea *Reinero* quodam Equite ad-laborate, & res monasterij augente, circa annum 1215. florens id temporis institutum Cisterciense est introductum. Itaque *Henricus* Lotharingiae, Brabantieque Dux, Abbatiam sanctimonialium in terra sua iuxta Louaniū suis temporibus constitutam an. 1216. confir-

1216.

mauit, Gregorio Pontif. Max. collaudante. Dotem postea quoque auxere vicini Vvesmaliæ, & Rotselariæ Barones. De *Rachele* Iudæa ad Christum conuersa, & monialibus in Parcocominarū adsociata, lege Thomam Cantipratanum lib. 2. Apum cap. 25.

Appellatur autem hic locus *Parcum Dominarum*, ad discriminem alterius Parci, celeberrimi Canonicorum instituti Præmonstratensis cœnobij, ad muros vrbis Louaniensis: de quo vide Chronicon nostrum Præmonstratense.

In Parco Dominarum floruit B. Catharina Louaniensis, monialis, cuius vita exstat MS. in Rubra Valle.

Rameia Virginum Abbatia stetit primi-tus in vico *Kerckum* siue *Kerckehem*, sesqui-miliari à Louanio, loco ab Abbe S. Cornelij Indensis (vt arbitror, quia illi & iam nunc censum pendit,) accepto, vbi veteris cœnobij & murorum vestigia conspiciuntur. Sed cum aucto virginum numero, & aquæ defectu, locus ineptus iudicaretur, alio loco

*Rameia
in Brab.*

O

per

Gerardi per Helluuidem Abbatissam Nieuellensem, &
mentio in *Gerardum Iachæ toparcham donato, clau-*
vita B. *strum cum Ecclesia exstruxerunt. Obiit illa*
Idæ Ni *anno 1215. hic verò an. 1216.*
mellensis.

Virgines porrò cum antea, more aliarum,
liberiùs & ferè seorsim viuerent, rigidior-
rem disciplinæ modū an. 1501. amplexę sunt.

Cœnobium hoc nulli tota Brabantia fa-
cile cedit, siue amplitudinem spectes, siue
situm, siue quid aliud commendabile. Lo-
cus in siluae secreto, sacris usibus conuenien-
ti; ædificia amplitudine & specie eximia
sunt adornata, porticibus, officinis, fonti-
bus eleganter instructa. Numerus virginum
excedit, hoc exulcerato tempore, sexagenar-
ium. Hæc ex eius loci archiuis Io. Bapti-
sta Grammaius in sua Brabantia commemo-
rat.

DE MONIALIBVS SANCTITATE *confusis in Rameia.*

Bida Nieuellensis, virgo & monialis in
Rameia, migrauit ad Dominum anno
millesimo ducētesimo tricesimo primo, et
atis tricesimo secundo; expletis in ordine Ci-
stertiensi annis amplius sexdecim. Vitam eius
scripsit vir quidam religiosus atq; eruditus,
instituti, ut arbitror, Cistertiensis, quæ apud
me est manuscripta, & in Rubræ Vallis cœ-
nobio apud Bruxellam.

B.Ida

B. Ida Leuuensis, itidem virgo & monialis, floruit circa annum millesimum ducentesimum tricesimum, ut opinor. Historia vitæ eius, auctore anonymo, sed erudito, exstat apud me in veteri codice, & Tomo II. Ha-
giologi Brabantinorum in Rubræ Vallis monasterio apud Bruxellam.

Apud Montes Hannoniæ visitur *Locus Locus Spinosus B. Marie*, quod *Spinlieu* vulgò nun-
cupatur. Fuit locus iste spinis ac sentibus olim plenus, & primùm ab Eremita quo-
dam inhabitatus. Quo in loco postea nobilissima Virgo Beatrix Lensiensis, castitatis seruandæ ergò, dotem suam matrimonialem, seseque Christo offerens, anno circiter 1216.
millesimo ducentesimo decimosexto, ceno-
bium inchoauit, & ordinis Cistertienfis ha-
bitum induit.

Ioanna porrò Constantinopolitana, Flandriæ & Hannoniæ Comitissa, prædijs & prouen-
tibus cœnobium istud liberaliter auxit; vt
constat ex diplomatibus aliquot, anno mil-
lesimo ducentesimo decimo septimo datis.
Ita Jacobus Guisianus in manuscriptis Han-
nonicæ Chronicis.

Effenum cœnobium, Virginum, apud Fri-
sios, vulgò *Effen*, non procul Groninga, eo
in agro, qui præfectura suburbana conti-
netur, ad annum Christi millesimum du-
centesimum decimum sextum institutum
1216.

O 2 fuit,

fuit, auctore *Theodorico* quodam sacerdote Groningano : quod ex nomine loci , in quo conditum est , *Essenū* primò , deinde *Iessæum* nuncupatum; nunc prius nomen retinet. Institutum hoc ab Othono Episcopo Ultraiectino, è Lippiësum Comitum familia, Bernardi filio, præsente inspectum, & confirmatum anno eodem . Sed tenuis in initio res, paucos intra annos plurimum incrementi cœpit. Familia virginum Cisterciensis illic collocata, præsesque collegio data Abbatissæ titulo . Ita ferè Vbbo Emmius in Frisiæ Chronicis.

1217. Anno 1217. Gualterus ex Abbatte Pontiniacensi creatur Episcopus Carnotensis in Gallia, obijtque an. 1233.

B. VVerricus Prior Alnensis monasterij 15. die Decembr. in Domino obdormit. Exstat vita eius versibus Latinis conscripta per monachum quandam Alnensem, quam Gallicè reddidit Ioannes d'Affignies cap. 46. exstat autem Latinè apud Camberonenses.

Vallis florida in Brabant. *Vallis Florida*, in Brabantia virginum Abbatia, ex eo nomē istud sortita est, quod cum templi fundamenta iacta essent loco, qui hodieque *Vetus Abbatia & Capellæ pratum* vocatur, diuino monitu , iussum sit locum floribus sparsum petere, & huic rei oportuniorem futurum. Id factum , & prout reperta in orbem picta floribus planities, templum est exstru-

exstructum. Cœnobij fundatores Dux Brabantie & Toparchę Ottiniaci, Nethenarum, Bossuti, & Græsij. Benedictinæ primò fuere numero viginti, suntque Cistertiene institutum an. 1218. amplexæ. Abbatissa prima 1218.

Gentina Romam profecta, & ordinis, & cœnobij confirmationem impetrauit, & crucem reliquijs Sanctorum exornatam retulit, quæ etiam nunc magno honore adseruatur. Honorius Papa, qui primus cœnobium sua auctoritate muniuit, Priorissam vocat eius loci Antistitam; secuti verò Pontifices omnes Abbatissam. Henricus I. Brabantiae eas & bona earum an. 1223. in suam recepit protectionem. Primæ Cistertienses, cum Beatrice illa celebri apud Liram Abbatissa, ex Lintrensi Valle Virginum venerunt. Ita Grammaius in sua Brabantia commemorat.

In historia vitæ Venerabilis Beaticis, fundator dicitur *Bartholomaeus* cognomine *Lanio*, ciuis Thenensis, vir diues & pius: qui præter Vallem Floridam, fundauit quoque anno 1220. *Vallem Virginum*, apud Lintras in *Vallis' Virginis*, agro Tenensi, & *Nazarethum* apud Liram Brabantiae opidum: vbi & sepultus quiescit. Exstat hæc vita MS. in Rubra Valle apud Bruxellas, libris tribus conscripta à Monacho quodam Ord. Cistertiensis. Obiit autem Beatrix anno millesimo ducentesimo sexagesimo octavo, fratrem ea habuit religiosum

Auerbodiensem , instituti Præmonstraten-
sis .

Lintrensi porrò monasterio Arnoldus
Vvesenaliæ toparcha anno 1244. amplissi-
mos prouentus adiecit .

Anno 1218. sumptibus & expensis religiosi
Comitis Gelriæ Gerardi constructū est mo-
nasterium B. Viginis, pro Monialibus apud
Ruremundam , quod S. Engelbertus Colo-
niensis Archiepiscopus perpetuæ Campen-
sium Visitationi subiecit; in quo etiā D. Ri-
chardis Vidua prædicti Comitis relicta se-
culi pompa religiosam vitam duxit .

V. Danorum & Sclauorum Rex, patribus
1229. Cistertiensibus anno 1229. concessit, vt ipso-
rum Visitatores vitæ necessaria habeant a-
pud exactores suos & villicos .

Anno eodem Conradus , filius Comitis
Seynensis, primùm Villariensis in Braban-
tia , postea Cistertiensis Abbas , ab Hono-
rio III. creatur Card. & Episcopus Portuen-
sis. Obiit anno 1234. iuxta Ciaconium, aut
an. 1225. iuxta Onuphrium , qui dicit ipsum
sepultum in vrbe Barenſi. Vide quæ diximus
suprà an. 1147.

*Vallis
Rosarū.*

Vallis Rosarum, Abbatia monialium in
Brabantia , ad Netham flu. haud procul, à
Duffelia , circa annum 1220. ædificatur ab
AEGIDIO Bertatio, ex Baronibus Grimber-
ganis oriundo : vt Gosuinus Bossutus refert
in vita

in vita B. Arnulfi Cornibantij. Huius loci monialis fuit B. Ida Louaniensis, cuius vita MS. exstat.

Portzetum, vulgò *Bortzet*, in agro Limburgensi, haud longè ab Aquis-Grani situm est. Cœnobium istud, salutēribus balneis, quæ in eo sunt, celeberrimum S. Gregorius, frater Theophani Imperatricis, quam Otho II. vxorem habuit, à fundamentis exstruxit. Fuitque olim monachorum, quibus dispersis moniales instituti Cistertiensis anno millesimo ducentesimo vicesimo successere. Latius ista narrantur in historia manuscripta Porzetana, temporibus primæ Abbatissæ conscripta, in hunc ferè modum.

Beatus Gregorius, primus Abbas, & fundator huius loci, filius fuit Nicephori Bizantini lanum in Imperatoris, & frater Theophani, quam uxorem habuit Otto Secundus. Hic autem Gregorius omnibus posthabit, sub Abate quodam Pachomio, monasticam vitam amplexus est, eiusque iussu sacros ordines suscepit, cui etiam moriēti in regimine successit. Fuit autem semel à Saracenis interceptus, & ad mortem usque, grauiter & turpiter vulneratus. Cum autem varijs clareret miraculis, diabolus, cui à calumnia hoc nomen est, aliquot ei hostes dedit, sed vir sanctus eorum insidias Romam fugiendo declinauit. Vbi prius loca sancta visitauit, quam Theophaniū sororē adiret.

O *

Verūm

Verum mox sororis suæ consilio, & sumptibus in urbe struxit cœnobium S. Saluatoris: in quo, dum præcesset, multos Romanos à lasciujs sæculi convertit, & nobilium pueros cœlesti dogmate instruxit. Nobilis quidam nomine Ioannes, decem summarios auro & argento oneratos famulo Dei transmisit, quam eleemosynam beatus Abbas mox pauperibus dimisit. Quod percipiens memoratus nobilis, Deo inspirante, cœnobium beati viri adiit, atque ab eo sacrum habitum & monasticam suscepit disciplinam.

Cum autem Romanis ob sanctitatem & miracula esset admirandus, Otho Lotharingos adiens (indixerat enim Aquis-Grani Principibus suis curiam) virum tanti nominis à latere suo abesse noluit. Sed cum dictus Imperator sentiret eū rædium habere sæcularium negotiorum, obtulit ei construendum cœnobium extra Aquis-Grani Porzeti, eundemq; locum tum propter Deum, tum propter virum sanctum, quibus poterat honoribus ampliauit. Ibidemq; in senectute bona, pater monasterij, vitam præsentem in æternam commutauit prid. Nonarum Nouemb. Sicut autem in vita, ita & postmodum mirabilia fecit; de quibus multa antiquitate, aut potius negligentia obsoluerunt. Ceterum Abbas VVolframus, quem aquæ Porzetae à calculo non liberabant, per sancti merita radicitus est liberatus. Vnde prosuī medici exaltatione & translatione sollicitus, vitæ bistoriam, casu non satis noto combustam, cum Arnolde

Arnoldo successore suo, iterum colligi fecit, potissimum & cortina, quam Theophanum obtulerat Coloniae in Ecclesia sanctimonialium B. Mariae, quæ vitam p̄ij fratris cum euidentibus capitulis continebat.

Arnoldus autem post preces & ieunia, sacra membra iuxta summum altare deposita. Non enim maiora ausus est, quia auctoritate Apostolica nondum canonizatus erat. Non multò post dispersi sunt monachi, quibus ex monte S. Saluatoris successerunt Abbatissa & sanctimoniales Ordinis Cistertiensis circiter quinquaginta, anno Domini millesimo ducentesimo vigesimo. Eae autem hactenus permanent, & natalem primi sui fundatoris celebrant. Hactenus ex Molano.

Meminit huius cœnobij, & tabulæ S. Nicolai Lib. 8.
colauim repræsentantis, ob miracula olim Miracul.
celebris, Cæsarius Heisterbacens. In Porceto,^{cap. 78.}
inquit, monasterio, quod iuxta Aquas Grani situm est, tabula cubitalis est, imaginem beati Pontificis Nicolai ab umbilico & sursum in se repræsentans, quam beatus Gregorius, Regis Græciae filius, & cœnobij eiusdem primus Abbas atque fundator, illuc aduexit. Dicitur eadem fuisse icona, quam barbarus, sicut in miraculis S. Nicolai legitur, tulit, & ad custodiā sui telonei posuit, cuius occasione ad fidem conuersus est, cùm sua perdidisset, & cæsa imagine eadem recepisset. Plurimæ per eum virtutes factæ sunt, maximè in prægnantibus. Tempore quodam cum ad domum cu-

O 5 iusdam

iusdam honesta matrona in partu laborantis fuisse
deportata, & contra eam ad parietem suspen-
sa, ea hora qua partum edidit, ne parientem qua-
si attenderet, cunctis qui aderant intuentibus,
tabula se vertit. Est autem eiusdem imaginis
* al. exefacies oblonga, & * obesa, multæ grauitatis &
reuerentia, & in fronte caluities capilli, tam ca-
pitis, quam barbae, candidæ canitiei. Nuper verò
monachis cedentibus, sanctimoniales Ordinis no-
stri cum tabula locum receperunt. Hactenus
Cæsarius.

1221.

Celle.

Colonien-
sis urbis
canobia.

Circa annum Christi 1221. aut 1222. Gu-
lielmus primùm Altisiodorensis, postea Pa-
risiensis Episcopus, ab Ecclesia S. Antonij Pa-
risiensis cōuentum sanctimonialium Cister-
tensium, Altisiodorum in locum qui dicitur
Celle adduxit: ut loquetur Robert. in Chro-
nico Altisiodorensi.

In vrbe Coloniensi tria sunt monasteria
Virginum Ordin. Cistertiensis. I. Speculum
B. Mariae, vulgo in Seyen, anno 1221. propè
Rhenum fundatum à Machtilde Comitissa
de Seyen. II. Hortus B. Mariae anno 1300. à
nobili quadam fœmina cognomento Seyer,
aut Geyer excitatus. III. Monasterium S.
Apro martyri sacrum, non procul à porta
Honoris. Sic ferè Erardus VVinheimius in
Sacrario Agrippinæ.

Tertio ferè lapide distat &c à Colonia, haud
procul à Bruela, Mons S. VValpurgis, olim mo-
nialium

nialium, postea monachorum Ord. Cisterciensis cœnobium: nunc verò destructum & occupatum à Patribus Societ. Iesu.

Cratepolium tradit à Guderade coniuge viri Hermanni Geyer, fundata duo monasteria Virginum Ord. Cistertiensis, in diœcesi Coloniensi, videlicet *Fontem B. Mariae in Villa, Nemore iuxta Burbach* (vbi anno 1312. sepulta est cum marito (& Hortum B. Mariae, circa annum 1300. sub VVicboldo Archiepiscopo Colonensi.

Anno 1222. Cæsarius Heisterbacensis suos Dialogorum libros de Miraculis & historijs memorabilibus scribit: ut ipse testatur libr. 10. cap. 48. Scripsit & vitam Sancti Engelberti Episcopi Coloniensis, ac martyris à Surio editam. Fuit diu Prior in Villario apud Brabantos.

Anno 1223. (alij volunt anno 1240.) fundatur cœnobium Virginum *in Bennickhouen*, diœcesis Coloniensis, non procul à Lippia: quod reformatum est anno 1477. item aliud Monialium, quod vocatur Honepa, iuxta Dauentriam.

Abbatiam *Suiuicanam*, fœminei sexus, apud Teneramondam Flandriæ opidum sitam fundauit Machtildis Teneremondæ Domina, mutato hospitali S. Aegidij, quod paulò antè struxerat, in cœnobium cum omnibus emolumētis & redditibus, q̄ antè fuerant hospit-

hospitalis, cum alijs de nouo fundis, cùm suâ tum aliorum liberalitate. quâ de re hoc exstat diploma.

In nomine Patris & Flij & Spiritus sancti,
Amen. Sciat vniuersitas vestra, tām post-
rūm quām præsentium, quōd ego *Machtildis*
Domina de Toneremonda, in spe diuinæ
clementiæ cultum domus Domini amplia-
ri desiderans, domum S. AEgidij in Tenere-
monde temporibus meis factam, cum suis
appendentijs, ad struendam Abbatiam san-
ctimonialium Ordinis Cistertiensis liberè
contuli, & approbaui. Eam verò cum suis
personis, & possessionibus, nec non & om-
nibus bonis à me, vel ab alijs collatis, vel in
posterum conferendis, sub nostra, ego, & di-
lectus filius meus Robertus, nec non & suc-
cessorum meorum protectione suscepimus,
vt autem ampliori dicta nostra domus gau-
deret beneficio, bonis à nostris feudalibus ad
opus Abbatiæ in manus nostras resignatis,
scil. terra Regnoti, & terra Heribrandi, nec
non & bonis à nobis intuitu diuinę remune-
rationis collatis, scil. Peerbroech, & Meer-
broech ad nos pertinente, Brulo, Molendi-
no iuxta Fossatum apud Teneremonde, de-
cima nostra in Hamme, decima de Herde-
bure, & piscatione cum vna naue in aqua, quę
vocatur Denre, à Molendinis, suprà eam do-
nauimus. Hæc autē suprà dictæ domui sicut
iustè

iustè modo possidet, vel in posterum possidebit, liberè confirmamus. & ne aliquis suprà dictæ domui violentiam inferre attentauerit, præsentes litteras sigillorum nostrorum munimine corroborauimus, quod si quis ausu temerario nostræ donationi contraire præsumperit, sciat se indignationem Dei omnipotentis, & nostram incursum. testes Ioannes Archidiaconus Brabantiae, VVilhelmus Archidiaconus in Antuerpia, Cameracensis Dioecesis, Ghiselbertus presbyter de Gandauo, Arnulphus presbyter de Opvyck, VVilhelmus de Betunia, Hugo de Gandauo, Sigerus frater eius, Giselbertus de Rassenghem, Ioannes de Betunia, AEgidius de Morseka, Margareta de Tenere monde, Margareta de Betunia, Machtildis Domina de Rassenghem, Aëtum anno millesimo ducentesimo vigesimotertio, v. Idus Octobris. Ita Dauid Lindanus in sua Teneramonda eruditissimè descripta.

Abbatia ista nunc subest visitationi Prioris S. Saluatoris Antuerpiensis, ex commissione Reuerendissimi Domini Cistertiensis.

Anno 1225. fundata est Abbatia *Gratia Dei*, in Anglia.

Henricus Vratislauiensium Dux, *Trebniense* monasterium virginibus Cistertiensibus circa hunc annum exstruxit: teste Cromero

mero Polonicorum Annal. libro septimo.

Anno 1226. fundata est Abbatia S. Eduardi,
in Scotia.

**Viridariū
B. Mariæ.** *Viridarium B. Mariæ*, vulgò *Vergier*, celebre est monialium cœnobiū, inter Duacū & Cameracū. Huius exordia Toparchæ *Oisiacensi*, circa annum Christi 1227. adtribuunt. Est autem Oisiacensis ditio, vulgò *Oisy*, pagorum seu vicorū aliquot dominio hodieq; nobilis, haud longè à Cameraco. Habuitq; ea potentes olim Toparchas, & cœnobiorū aliquot conditores. Lege ea quæ infrà à nobis de Valcellensi Abbatia dicentur.

Anno eodem fundata est Abbatia *Regalis Montis*, in d. Bellouacensi.

B. Iuetta, Inclusa, apud Huyum d. Leodiensis opidum, cùm annis aliquot ante obitū iuxta consuetudinem Ord. Cistertiensis vixisset, an. 1227. die 13. Ianuar. in Domino obdormit. Vitam eius scripsit Hugo Floreffensis religiosus, instituti Præmonstratensis, quā habeo manuscriptē: exstatq; eadem in monasterio S. Trudonis, d. Leodiensis. Pater eius factus est monachus Villariensis, vt cap. 14. dicitur. Filius eius senior fuit Abbas Aureæ Vallis, Ord. Cistertiensis, vt ex cap. 58. constat. Filius iunior fuit monachus cœnobij Trium Fontium, eiusdem instituti; vt cap. 35. narratur. De eadem Molanus in Natalibus Sanctorum Belgij.

Poun-

Poundense monasterium, situm est apud Rauensburgum, vulgo Poundum nuncupatum: de quo sic Bruschius. Huius exordia debetur pīs aliquot virginibus, quæ an. 1227. con- 1227.
uenientes, exstructoq; oratorio apud Sefeldam vicum Acconianum Lacus, sub cura Abbatis Salemitani primum habitarunt. Inde post annos sex migrates, apud Pusium montē, haud longè à Sulgo-nio Dapiferorū VV alburgensium opido, annis etiā aliquot substiterunt, iam numero auctiores. Demūm fautorē nacta Conradū Pincernā à VV intersteten & Dominū in Nyffen, an. 1241. in Poundingo vico stabilem sedem fixerunt, estq; monasterium ab Henrico Thanensi, Episcopo Constantiensis consecratum. Sepulti sunt in eo Conradus fundator cum uxore sua Guta, & filia Irmengarde, quæ obitum mariti sui Conradi Pincerne, Smal-neceani, hic facta est monialis, & post Abbatissa. Ita Bruschius in Chronologia Germaniae.

Tria sunt, in Flandriæ Comitatu, Virgignum Cistertiēsis instituti cœnobia, quæ Belli Prati gaudent nomine, suntq; singula fluuijs diuerfis adsita. De ijs pauca quædam ex ordine dicam.

Bellopratense monasterium, ad Teneram, haud longè à Gerardi-Monte opido, matrona diues ac nobilis Aleidis Boulaicensis, anno 1228. fundauit dotauitq;. Est autē Boularia, arx memorato opido vicina, Baronatus, ut loquuntur, hodie titulo insignis.

Bello-

Bellopratense cœnobium ad Scarpum flu. olim extra muros Duacenæ urbis sitam, tutione, nunc loco intra muros floret. Debet id initia sua Duacensi Begginarum conuenti, quas inter *Frehindis* animosior, cæteras ad monasticum Cistertiense institutum amplectendum excitauit.

Eoque fine tradunt ipsam ter Romam iter instituisse, votique compotem, anno ferè millesimo ducentesimo decimooctauo, inde cum gaudio reuersam.

Bellopratense tertium hoc nomine cœnobium, ad Lisam, inter Aëriam & Armentariam opida, conditum iacet, haud longè à Mergemo opido, quod Minariacum in Antonini Pij Itinerario nuncupari quidam existimant. Galli *Meruillam* vocant, quasi *Mauronti villam*, qui S. Amatum Senonum Episcopum, ab Ebroino in exilium pulsus, illic suo in prædio fouit, Broillensi monasterio excitato: quod nunc est illustre Canonorum S. Amati collegium, Mergemo Dacum, Normannis per Belgicam graffantibus, translatum.

Rostam siue Rostenium, vulgo *Rosten*, Aloftani agri cœnobium Iacobus Marchantius, in suis de Flandria commentarijs, tradit anno 1228. fundatum.

B. Arnulphus Villariensis religiosus, cognomento *Cornibout*, prid. Kal. Iulij pie moritur,

B. Arnulphus Villariensis.

ritur, expletis in Ordine Cistertiensi annis sex & viginti. Vitam eius scripsit Fr. Moschus Atrebatii 1600. editam: item Gosuinus Bos-sutensis, Cantor Villariensis, quem Moschus frustra quæsivit. Exstat autem apud me manuscriptus, cum alijs varijs Beatorum vitis, ex ordine Cistertiensi. Exstat item Gallicè apud Ioannem d'Assignies.

Argentonium virginum est cœnobium in Brabantia Gallicana. Hinc cœnobia in tractu Gemblacensi exstruendo instruēdo-que Guilielmus Haretonus & Ida, cùm pij tum opulentii coniuges, anno 1229. è Grandi Valle moniales euocarunt, & prædia censu-que adtribuerunt; Paruuetano Toparcha anno 1232. annuente. Huius loci moniales Abbatem Villariensem solent agnoscere Su-periorem, nunc autem Alnensem.

Vvalteri Brauia, virginum quoq; est Ab-
batia, sita in Gallo-Brabantia. Nomen hoc
illi datum à VValtero illustri Equite, qui ante
annos amplius quadringentos cœnobium in
vico hæreditario nūc cognomine, instituit,
iam olim celebre, & Thomæ Cantipratani
æuo, *sanc̄tarum altricem virginum integrâḡue*
pietatis hospitium. Disciplinam & ædificia per
hereticos vastata restituit Ioanna VVeslem,
Abbatissa ex Valle Ducis, per Sereniss. Al-
bertum Austriacum euocata. Subest mona-
sterium visitationi Villariensium.

P

Apud

Apud Ruremundam, orbem Mosæ filii adsitam, *Gerardum* eo nomine tertium Geldriæ Comitem, monalibus instituti Cisterciensis cœnobium ædificasse lego. Pre-
fus suis annos viginti & septem, obiitq; sa-
lutis anno millesimo ducentesimo vigesimo
nono, hic conditus.

Fuit illi vxor pientissima *Richarda*, quæ
marito defuncto monasticen amplexa est, &
loci huius Abbatissa, an. 1231. ipso D. Matthæi
festo, piè obdormiuit.

Est & alterum Virginum in Geldria cœ-
nobium, quod *Vallis Comitis* nuncupatur. I-
stud Otho III. cognomento Claudius Gel-
driæ Comes, & Philippa eius vxor, Comitis
fani Sancti Pauli filia, excitarunt. Obiit
Otho anno 1272. cum annos duos & quadra-
ginta præfuisse: Philippa verò anno millesi-
mo ducentesimo sexagesimoquinto.

*B. Simon
Alnenensis.*

Anno 1229. *Beatus Simon Alnenensis* mona-
sterij Conuersus, in diœcesi Leodiensi, VIII.
Idus Nouembris, multis miraculis clarus in
Domino obdormit. Vitam & miracula
eius descripsit Franciscus Moschus, Atrebati
anno millesimo sexcentesimo typis edita.
Meminit eiusdem Cæsarius libr. 3. cap. 33. &
Vitriacus Histor. Occid. cap. 14. sed suppres-
so nomine.

*Marquette
in Flä-
ndria.*

Marquette, sesquimilliari ab Insulis siue
Lilla, Flandriæ emporio, in vico cognomi-
nesita

ne sita, nominatissimum est Virginum cœnobium: quod à *Ioanna Constantinopolitana* Flandriæ & Hannoniæ Comitissa, anno millesimo ducetesimo tricesimo fundatum, tradidit Meyerus in Annalibus Flandriæ, virginibus eius instituti primis cum Abbatissa *Bertha Molenbaisia* ex Rameia Brabantiae monasterio accitis.

Est autem Princeps ista, cum coniuge suo *Ferdinando Lusitano*, ibidem honorifico tumulo condita.

Vetus ac proprio nomine cœnobiū istud *Reclinatorium B. Mariae* nuncupatur: cuius, itemque *Bertha* primæ Abbatissæ ex Aquiria euocatae, Thomas Cantipratanus meminit lib. 2. Apum cap. 54.

Vallis Duci, Virginum cœnobiū, apud siliam Merdaliam, secundo lapide à Louanio, fert nomen & exordiū suum acceptum *Henrico I I. Lotharingiæ Brabantiaeq; Duci*, qui, ut in Chronico MS. Villariensi legitur, monasterium se excitaturum voverat, si prole mascula ex coniuge suscepta bearetur. Itaque filio auctus & voti reus, hunc locum Cisterciensi familie cum annuis vectigalibus obtulit: idque *Gregorio I X. Pontifice Maximo*, & Capitulo, ut vocant, eius ordinis generali mox placuit.

Dedit porrò inter cetera *Henricus magnā*, ut Dinter^r in *Brabantiae historia* MS. loquitur,

P 2 tur,

*Vallis
Duci in
Brabantie*

tur, decimam Isc & superioris: quod monasterio vicinum est municipium, I. Lipsi natalibus superbū. Idem Dinterus narrat Henrico filiam fuisse *Margaritam*, hīc primū monialem, postea Abbatissam. Obiit autem idem Dux anno 1247. apud Villarienses honorificè cōditus. Vide Barlandum in Chronicis Ducum Brabantiae cap. 40.

Chronographus Villariensis tradit huius cœnobij curam (Paternitatem vulgò vocant) Villariensibus an. 1233. commissam.

Thomas Cantipratanus libr. 2. Apum refert Henricum II. Brabantiae Ducem Margaretæ filiæ suæ hoc monasterium præparasse, eiusque primam Abbatissam *Aleydem* fuisse, naturali ingenio, virtute, & gratia caram. Dictæ Margaretæ tumulus ibidem visitur in medio choro monialium. Valli Ducis *Ioanna Mudæa* Abbatissa nunc præest, Gabrielis Mudæi Iureconsulti celeberrimi à nobis in Elogijs Belgicis laudati neptis ex filio: quæ monasterium vetustate collapsum quotidie instaurat.

Seligentalense monasterium, Virginum, vulgò *Seeligenthal*, sic ab Hundio describitur: *Ludomia*, siue *Ludmilla*, *Bohemiae Ducissa*, primū Alberto à Pogen potentissimo Comiti, secundū *Lodouico* Duci Bauariae nupta, cum marito suo posteriore an. 1231. esset viduata, *Landeshouta* in suburbanō cœnobium excitauit ac dotauit, ibidem

dem honorificè condita. Ita Hundius libro citato.

Est & Furtencellense monasterium, loco amœno situm in inferiori Bauaria; de quo sic Hundius: *Cellam hanc, inter Oenam & Virsum amnes, inchoatam per Hartvicum, Sacellatum Othonis & Henrici Ducum Bauariae Canonicum Pataviensem, dicitus Henricus inferioris Bauaria Dux perfecit.* Ita Hundius in Metropol. Salisburgensi.

B. *Ida Niuellensis*, monialis in Rameia Brabantie monasterio, anno Christi 1231. ad meliorem vitam transit, expletis in ordine Cisterciensi 26. annis & 9. mensibus. Scripsit vitam eius vir quidam religiosus, iussu Abbatis sui, ut in Prologo dicitur: sed nomen non exprimitur. Exstat illa apud me manuscripta, itemque in Rubræ Vallis monasterio, apud Bruxellam, tom. 2. Hagiologi Brabantinorum. Vbi & liber Miraculorum post vitam eius patratorum legitur capitibus decem. De eadem agit Molanus in Natalibus Sanctorum Belgij, & ad Vuardum 29. Novembris.

Exstat item apud me, & in Rubra Valle, vita B. *Idæ Leuensis*, quæ similiter fuit monialis in Ramaia.

Cùm *Vallem Ducis* Henricus II. Brabantæ Dux fundasset, non multò post tempore *foro eius Imperatrix*, cœnobium *Binderese* apud

Binderese
circa ann.
1231.

apud Helmondam Brabantiae opidum excitauit, quod Villariensi curæ pariter est commissum, temporibus Arnulfi **XIII.** Abbatis.

Huius loci moniales liberius viuentes **Dionysius Zeuerdonchus** Abbas Villariensis **XLI.** in ordinem redegit; adiuuante **Maria Hungarica**, Caroli V. Imperatoris sorore, Belgarum gubernatrice, & noua Abbatisa cum monialibus ex Valle Ducis ad Binderenis monasterij regimen euocata; ut in Chronico Villariensi fusiū narratur.

Grande

Pratum.

1231.

Ad **Grandipratense** monasterium, secundo miliari à Namurco, excitandum, monachi duodecim cum Abate **XII.** ex Villario à **Gulielmo** Abate **XI.** anno **1231.** missi sunt. Quibus Namurco appopinquantibus, clerus Namurcensis cum populo, instituta processione, occurrit, magnaque ipsos deuotione suscepit, & ad Grandis Prati locum deduxit. Sic in Chronico manuscripto Villariensi legitur.

Iacobus de Pecoraria, Papiensis, ex Abate S. Anastasij ad Aquas Saluias extra Vibem à Gregorio I X. creatur Cardinalis & Episcopus Prænestinus, fundauit in diœcesi sua cœnobium monialium S. Petri Paliani. Obiit Romæ **1244.**

Anno **1232.** à D. Godefrido Præposito Collegiatæ Ecclesiæ, quæ est Monasterij in Eyffia, constructum est monasterium mo-

niz

nialium in Bottenbroich , duorum milia-
rum spatio à Colonia , in Nēmore , quod
vulgò Villia vocatur , loco amēno & salu-
bri .

Anno eodem moniales *Vallis Virginum* ex *Vallis*
Flobeca Aldenardam, Flandrię opidum, mi- *Virginum*
grarunt, in quo hodieque resident.

Fulco ex monacho Grandis-Siluae Ar-
chiepiscopus Tolosanus, cum annis 28. acer-
rimè contra Albigensium hæresim concio-
natus fuisset, in Domino obdormit, suo in
monasterio conditus.

Anno 1233. *Aulam Dei*, alio nomine, *Mo-*
nasterium Nouum, apud Snelcam Frisiæ opi-
dum, *Viboldus*, vir diues, ēre suo proprio fun-
dauit, instinctu *Dodonis* Abbatis quarti Vete-
ris monasterij, qui ad hunc locum ex mona-
sterio Syon moniales & conuersas deduxit,
vt ex S.Bernardi instituto vitam ibi regula-
rem inchoarent. *Viboldus* autem postmo-
dum factus est Conuersus, vt vocant, in Ve-
teri monasterio, ibique vitam in summa au-
ctoritate finiuit. Sic Andreas Cornelius in
Frisiæ Chronicis.

Corduba vrbe per Ferdinandum Re-
gem Mauris erectā, Lopus Fiterij ad Pisoric-
am Abbas, fit illius ciuitatis Episcopus: te-
ste Mariana lib. 12. cap. 18.

Anno eodem fundatæ sunt duæ Abba-
tiæ in Hungaria , nimirum *Honestæ Valli*, &

Trium Fontium. Quo anno fundatæ fuerint
Abbatia S. Gothardi Sami, Peliseum, de Bel-
lis fontibus, Mons S. Mariæ, & aliæ eiusdem
regni nondum comperi.

Cœnobium Sartense, vel Salcetense Vir-
ginum, vulgò *de Sart*, in d. Tornacensi fun-
datum lego.

Bina Virginum huius instituti cœnobia,
alterum in vrbe, alterum ad muros vrbis
Ultraiectinæ, olim floruisse lego.

A N N O
1233. *S. Seruatij* monasterium ex Villa Abste-
densi in vrbem transtulit, dotauitque *Villi-
brandus Oldenborchius* Antistes Ultraiectinus;
ibidem magnifico postea tumulo conditus.
Alij dicunt translationem factam per Otho-
nem Episcopum, ex familia Comitum Lip-
piensium.

Alterius cœnobij, quod *Vallem B. Mariae
Virginis* nuncupant, exordia anno 1245. co-
episse cōperio, sub Henrico X. Veteris Cam-
pi Abate, quod anno 1481. grauissimis da-
mnis affectū est Maximiliano, postea Imp.
Ultraiectum obsidente & oppugnante.

Heppachium, olim dictum *Heckenbachiū*,
in diœcesi Constantiensi situm: de quo sic
Bruschius: *Subest hoc monasterium visitationi
Abbatis Salernitani, medio ferè itinere inter Och-
senhusam cœnobium & Biberacum oppidum im-
periale situm. Est autem inchoatum anno circ
ter 1233. à p̄s ac religiosis duabus Begginis, qua-*

rum

ram una ex nobili familia Rosenburgensi, altera ex Laudenburgensi fuit nata. Ad has mox aliae plurimæ accesserunt atque inter eas quinque nobiles, quarum parentes ipsis domicilia exstruxerunt. Privilegia dederunt Gregorius IX. Pontif. Max. & Fredericus II. Imp. & vixere olim hos in cœnobio centum & viginti Virgines.

Cum autem Guilielmo Imp. defuncto tota ferd Germania bellis ciuilibus astuaret, & hoc cœnobium vastatum est, virginesque ob paupertatem ad parentes suos redire coactæ. Sed viginti post annos, pacato imperij statu, Rodulfi Habsburgij, Rudolfus Imp. beneficio, pristinum in locum restituta, col-
lapsum cœnobium, auxiliantibus regulis à Bon-
stetten, à Freyburg, VVyler & Ellerbach, itemq;
Dapiferorum VValpurgensium aliorumq;
(quorum hic sepulcra visuntur) præclarè instaurarūt.
Ita Bruschius in Chronologia monast. Ger-
man.

Anno 1234. studio & impensis VVences-
lai Rugiæ Principis constructus est Nouus ^{Nouus}
Campus in Suerinensi Episcopatu, qui sicut
multis annis insigniter claruit, sic anno 1534.
miserè Abbe & fratribus nudatus est, inua-
dentibus, scilicet Lutheranis Principibus res
Ecclesiasticas, idque iuxta Euangeliū, si
placet credere.

Eodem anno Via cœli in Duysseren à
ciue quodam Duisburgensi pro Monialibus
strata est & constructa. Author Ioannes

P. S. Ditmar

Ditmarus in Catalogo Abbatum Campen-
sium.

Vallis S. Bernardi, & Rotthemium, Vir-
ginum cœnobia, in agro Distemensi apud
Brabantos sita sunt. Prius quidem anno 1235,
ab Arnoldo Disthemij Toparcha; Gregorio
Pontif. Maxi. & Henrico Duce nostro ad-
probantibus.

Alterum à tenuibus, vt fit, initijs pau-
latim creuit, & vix conditorem suum no-
uit.

Anno 1335. fundata est Abbatia S. Saluato-
ris, in d. Senonenfi.

Anno 1237. fundata est Abbatia *Belli loci*,
in Cypro.

Anno 1238. exstructum est monasterium
Velue- in VV elueren, Germanicum miliare à Susa-
ren. to VWestphaliæ vrbe distans, quod opera
D. Hermanni Archiepis. Coloniensis. an. 1493.
reformatum est.

Sterck- Item Riuulus S. Mariæ in Sterckraadt, sum-
rait. ptibus Machtildis Dominæ in Holt.

S. Bernar- In Brabantia celebris est Abbatia *S. Ber-*
di abba- *nardi* nomine illustris, ad Scaldim fluuium
gia apud secundo lapide ab Antwerpia loco aménis-
Antwer- simo sita: quæ in antiquis monumētis *Locus S.*
pian. *Bernardi* propriè nuncupatur. Fuit istud mo-
nasterium anno 1238. primò excitatum in
 pago *Vremde* apud Liram Brabantiae opidū:
quod inde ad ripam Scaldis fluuij & ad pa-
gum

gum *Hemixen* circa annum 1245. est translatum. Fundatores habentur *Barones Grimbergani*, cognomento *Bertautij*, qui non modo *Grimbergæ*, sed & *Machliniæ*, aliorumque plurium in *Brabantia* locorū olim Domini fuere. In Catalogo & historia manuscripta Abbatum *Villariensium*, disertè narratur, dictam Abbatiam anno 1238. esse fundatam : primis monachis ex *Villario* aduenientibus ; quibus Dux *Brabantiae* obuiam processit. Sunt qui dicunt fundatorem fuisse *Aegidium Bertautum*, qui fuit fundator Abbatiae virginum in *Rosendalia* : de qua suprà anno 1220.

Groningen cœnobium , apud Curtracum Flandriæ opidum , fuit primò in *Marka* (qui locus Curtraco distat miliari ferrè uno) à *Ioanna & Agnete* , Gualteri Rodenburgij , (viri nobilissimi , quique Balduino Flandriæ Comiti & Imperatori Constantinopolitano à Secretis , vt arbitror , fuit) filiabus ædificatum ; indeque post in locum suburbanum commodiorem transmotum , per *Beatricem Henrici II.* Brabantiae Ducis Filiam , & *Guilielmi Dametri* , ad Flandriæ principatum à matre *Margaretha Constantinopolitana* destinati , viduam.

De his rebus ita Meyerus in Annalibus ;
anno 1239. *Ioanna & Agnes filia Gualteri*
Roden-

Rodenburgensis, protonotarij Balduini Constantiopolitani, parthenonem inchoarunt Vestalium Cisterciensium in fundo suo apud Markas, translatum postea Curtracum, vocatumq; Groeninghe.

Anno CIO. CCL XXXV. Cartaci extra murum fundatum monasterium Groningense, ab Beatrice vidua Gulielmi Principis occisi Traziani.

Beatrix porrò moriens in Groningensi hoc cœnobio est sepulta.

Cæterū Massæus in Chronicis suis, ait cœnوبium istud à Margareta Constantiopolitana, Flandriæ Comitissa, constructum; quod ipsa fortassè Beaticem filij sui viduam opibus iuuerit.

Oliua,
Virginū
in Hanno-
nia.

Monasterium S. Mariæ de Oliua, quod est monialium, inter Binchium Hannoniæ & Niuellam Brabantiaæ opidum, auctorem habuit quandam eremitam, natione Brabantu: ut Guiius in MS. Hannoniæ Chronicis testatur. Fuit is Eremita sanctæ admodum conuersationis, & postmodum sacerdos à Ioanne Bethunio, Cameracensi Episcopo, ordinatus: qui motu sanctitate monialium Fontinelléum, ijs ipsis basilicam piorum eleemosynis à se exstructam, locumque sibi à Berta, illius tractus Domina, donatum, tradidit incolendum. Solentque moniales Oliuetanæ Abbatii Claravallenfi immediate subesse.

Obijt

Obiit autem Eremita iste anno millesimo ducentesimo quadragesimo, ut in tumulo eius legitur. Hactenus ex Hannonicis Iacobi Guisiani chronicis.

In huius cœnobij templo olim visi solet tumulus, duarum matronarum figuræ in marmore repræsentans. Aiunt autem fuisse monumentum nobilissimi Equitis *AEGIDIY* Baronis *Trasigniaci*, & *Maria*, filiæ Comitis Ostrouandiæ; legitimæ eius coniugis, itemque *Gratiana*, quam Sultani Babylonij filiam fuisse aiunt, quamque Sultano in Asia *AEGIDIUS* militans sibi iunxerat, cum *Mariam* cōiugem defunctam esse (sed falsò, ut postea compertum) intellexisset. Itaque cum *AEGIDIUS* ex Asia in patriam, *Gratiana* comitante, rediisset, & *Mariam* adhuc superstitem reperisset, tradunt utramque matronam, communī consensu, Deo sese in hoc Oliuetano cœnobio obtulisse, ibidemq; obiisse; *AEGIDIUM* verò in Camberonensi cœnobio, monachum seu Conuersum, ut loquuntur, factum; postea tamen iterum à Sultano Babylonio ad militiam in Asiam euocatum, ibidemque defunctum; cor autem ipsius ad hoc cœnobium ex Asia, vti petierat, esse transmissum. Exstat de his rebus siue historia siue fabula, quam ex Italico idiomate quidam Gallicè reddidit, & *Philippe Beno*, Burgundiæ ac Brabantiae Duci inscripsit. hanc idem siue
alius

alius Latinam fecit, quæ in Cartusia Bruxellensi exstat manuscripta.

Cæterum cùm ex huius loci monialibus de dicto tumulo corā inquireremus; responsum nobis est, illum à Francis, vnā cum templo, vastatum sèculo superiore fuisse.

Est autem Oliuæ monasterium situm apud Mariæ-Montem, sic dictum à Maria Hungariæ Regina, Caroli Quinti Imper. fôrre, qui eò loci arcem amoenissimam extruxit, ad venationes exercendas. Parcum seu viridarium ferarum Serenissimus ALBERTVS Austrius septo conclusit

Boneffia. Boneffense monasterium in Comitatu Namurcensi anno 1240. in usum monialium est excitatum, & anno 1245. ab *Innocentio III.* Pontifice confirmatum anno autem 1263. à *Guidone* Comite Namurcensi primum in noui ædificij fundamentis saxum est collatum. Anno 1461. mandato Capituli generalis Cistertiensis, & vxoris Philippi Boni Burgundiæ Belgijque Principis hortatu, virgines eius loci per Iardinetanum & Molensem Abbes in ordinem sunt redactæ. Itaque cedente Abbatissa, & monialibus ad varia cœnobia dimisis, monachi sunt introducti; primusque illis Abbas datus, *Petrus Multorius Alostanus*, qui nono præfecturæ anno è vita decepsit, anno 1470. Ex eius loci archiuis hæc habeto.

De

De *Gerkenis* in Frisia cœnobij auctore sic *Gerken ad
Frisia.*
Andreas Cornelius in *Frisiæ Chronicis*: anno
millesimo ducentesimo quadragesimo,
apud Frisos vir quidā diues ac nobilis, no-
mine *Gerko* florebat, qui nō haberet liberos,
ad honorem Dei monasterium ædificauit, in
quo Abbas Clarocampensis; ipso petente,
monachos, tām sacerdotes, quām laicos, ut
vocant, constituit, qui diuinum ibi officium
inchoarent. Primus eius loci Abbas fuit *VVi-
brandus*, monachus Clarocampensis, estque
à Gerkone fundatore cœnobium istud *Ger-
kense* nuncupatum. Hactenus ille.

B. Mariæ monasterium, vulgò *Nonnarum
monasterium*, in suburbano VVormaciensi à
Ludouico Pio Imp. Caroli Magni filio anno
840. fuit olim virginum Ord. S. Benedicti.
Quæ cùm licentiū viuerēt, Ludolfus Vvor-
maciensis Episc anno 1240. reformationem
Cistertiensem induxit, ibidem in choro se-
pultus. Ita Bruschius.

AEGIDIUS monachus Aureæ Vallis, in
diœcesi Treuerensi & Ducatu Luxembur-
gensii, floret: qui scripsit *Gesta Episcopo-
rum Leodiensium*, edita Leodij an. 1612. Ex
eodem nos desumpsimus vitam S. Alberti E-
piscopi Leodiensis & martyris, Antuerpiæ
in fol. editam.

S. EDMUNDUS Archiepiscopus Cantuariens.
an. 1246. alijs 1240. in Domino moritur, &
Ponti-

Pontiniaci sepelitur, Romano Martyrolo-
gio ad diem 16. Nouembris adscriptus, & ab
Innocentio IV. in Diuos relatus. Exstat vita
eius apud Surium ex diuersis collecta.

Anno 1241. in Ducatu Cliuensi iuxta Re-
sara aptissimo loco constructum est cœnobium
pro sacris Virginibus cuius nomen
gleidenhorst, quod studio & opera Illustrissi-
mæ D. Catherinæ, Adolphi Cliuiæ Ducis
germanæ anno 1459. reformatum est per in-
troducas Colonia, Speculo B. Virg. vulgo
Seyen moniales.

Schonenfeldia inferior, virgintum illustre
apud Bauaros monasteriū hoc anno in Scho-
nenfeld ædificatur, non longè ab ostijs Lici,
cùm antea in *Burchaim* fuisset inchoatum.
Fundatores fuere Bertholdus II. Comes à
Graifspach, & vxor eius Adelhaidis: teste
Hundio.

Anno 1244. Jacobus Vitriacus Aconensis
Episcopus in Syria, & S. R. E. Cardinalis
moritur: qui in sua Occidentali historia, ca-
pitibus 14. 15. 17. & 19. multa habet de Ci-
stertiensibus lectu dignissima: quæ ad Chroni-
ci nostri illustrationem visum h̄ic fuit
subnectere.

Cùm à priscis temporibus in partibus oc-
cidentis duæ tantum fuissent regularium di-
uersitates, monachi scilic. nigri s. Benedicti re-
gulam profitentes, & Canonici albi secundum
regu-

*gleiden-
horst.*

*Jacobi
Vitriaci
testimo-
niū de
Cisterci-
ebus.*

regulam B. Augustini viuentes, postquam peccatis exigentibus primò modica negligentes paululùm cadere cœperunt, tandem ad tantam dissolutionem plures regulariū conuentus deuenerunt, quòd viri timorati & prudentes, sub alio habitu & alijs institutis Domino militaturi ab ipsis recesserunt, sicut scriptum est: *fugite de medio Babylonis: saluet Ierem. 51.*
vnuſquisque animam suam: qui enim tetigerit Leuit. 11.
morticinum immundus erit, & qui tetigerit pi- Eccl. 13.
cem coinquinabitur ab ea. Corrumput enim I. Cor. 15.
bonos mores consortia & colloquia prava.

DE CISTERCIENSIBVS.

PRIMI igitur Cistertienses nigrum habitum in griseum commutantes, vetera reformare & noua superaddere studuerunt, non solùm à se superflua refecates, sed à multis licitis arctiùs abstinentia, carnem suam Gal. 5.
 cum vitijs & concupiscentijs crucifixerunt, cor- I. Cor. 9.
 pus suum castigantes, & in seruitutem redigen-
 tes. Pellibus siquidem & camisijs non vtun-
 tur, neque femoralibus, nisi forte cum ne-
 cesse fuerit ipsos equitare: Carnes autem nisi Cisterci-
 in graui infirmitate non manducant. Pisci- ſiuſ vetus
 bus, ouis, lacte & caseo non vescuntur com- abstinen-
 muniter, quandoque tamen, licet rarò, pie- tia.
 tatis & reuelationis intuitu, pro pitantijs &
 summis delitijs his vtuntur. Fratres eorum
 in grangijs & mansionibus extra Abbatiam

Q

vinum

vinum non bibunt : habent autem tam monachi quam alij fratres lectos ex stramine & sagis mediocriter duros , nec mollitie pingros,nec ornatu delicatos,in quibus cum tunica & cuculla vestiti iacent. Media autem nocte surgentes in psalmis , hymnis & canticis spiritualibus , iubilando, & Dominum laudando, vsque ad lucis auroram perseverant, & tunc Primam horam & Missam placriter in Dei laudem explentes , postquam in capitulo per verba & verbera a peccatis fuerint expiati, residuum diei in labore manuum suarum, & lectione & orationibus , non otiosi aut desides transcurrunt. Silentium autem per totum ferè diem obseruantes, mutuis collocutionibus & collationibus spiritualibus vnam sibi horam reseruant inuicem consolantes , & inuicem instruentes. A festo Sanctæ Crucis in Septembri (in quo omnibus congregatis Abbatibus capitulum generale Cistertij celebrant) vsque ad Pascha semel in die manducant. Singulis autem annis per vniuersas Abbacias mittunt Visitatores,tam in capite,quam in membris, absque personarum acceptione, quæ corrigenda sunt corrigentes, neminem palpantes, nulli adulantes, sed distinctione & seueritate ordinis exigente euellunt, & destruunt, disperdunt, & dissipant, ædificant & plantant, secundum quod vide-

*Capitulū
generale.*

tint expedire : & præcipue propter hoc in
virtute & veritate eorum religio perseuerat.
Modestiam autem in omnibus sectantes, cor-
poribus suis valde districti sunt & austeri.
Pauperibus autem & hospitalibus sua libe-
raliter exponunt, tanquam boues de armento *Ezai. 62.*
Domini paleam manducantes, grana superue- *Iob. 31.*
nientibus reseruabant. Foris non mansit pe-
regrinus : & ostium eorum viatoribus patuit.
Buccellam suā non comederunt soli, & benedixe-
runt eis pauperum latera de velleribus oviūm sua-
rum calefacta. Fama autem & opinione san-
ctitatis eorū quasi ex odore vnguenti adeo
repleta est tota domus Ecclesiæ IESV Chri-
sti, quod non est prouincia vel regio, ad quā
vinea illa benedicta palmites suos non ex-
tenderit. Dilatauit Dominus & beata eorum *Ezai. 54.*
patrona Virgo M A R I A (cui vnanimiter *Matt. 10.*
& uno humero ubiq; detinotissimè inferiūt)
locum tentorij eorum, & non solum vsq; ad
mare, sed etiā ultrā mare propagines ipsorum
protendit: ut iam per experientiam in se cō-
pletum agnouerint ; quod ait Dominus in
Euāgelio: *Centuplum accipient in hoc saeculo, & Matt. 19.*
Vitam eternā in futuro. Suscitauit autem Do- *Marc. 10.*
minus eis à principio nouellæ plantationis
eorum, Agricolam peritum, prudentem & *Num. 12.*
sanctū virū, quem inuenit dominus secundū
cor suum in omni domo sua fidelissimum, &
operarium in vinea sua diligentem, & stu- *Math. 13.*

Lxx. 12. diosum ; qui vniuersæ familiæ Domini de thesauro suo noua proferens & vetera, erogaret tritici mensuram, & daret illi cibum in tempore, sanctum videlicet *Bernardum Clärævallis Abbatem*, totius religionis probatissimam margaritam, lucernam ordinis, & stellam in firmamento Ecclesiæ Dei radiantem, qui non ab homine, neq; per hominem, sed sola Dei inspiratiōne, præminentem sanctorum Scripturarum accepit intelligentiam, & quasi de ipso Dominici pectoris fonte potauit cœlestes aquas, quas diffunderet in plateis multis. Et quoniam potens fuit in opere & sermone, exemplo sanctæ & præminentis conuersationis, & doctrinæ cœlestis prædicationis, sed & virtute miraculorum & mirabilium operum multis factus est odor vitæ in vitam, qui relictis fallacibus mundi blanditijs transferunt ad religionem, asperum & ponderosum mudi huius iugum suauissimo Cistertiensis ordinis iugo, pertutantes. Quod enim impossibile hominibus, possibile & facile est Deo. Multos enim vidimus nobiles & delicatos in sæculo cibos carnales quantumcunque curiosè & sumptuosè paratos fastidientes, ægrotatiuos, & debiles; qui postquam arctam & arduam predictæ religionis aggressi sunt viam, in ieuniis & vigilijs, in frigore & fame, & paupertate, Domino seruientes, aridis & insipidis ves-

**S. Bernar.
dil. lams.**

Gal. 1.

Prov. 5.

Luc. 24.

2. Cor. 2.

Math. 9.

vescentes cibarijs, recuperabant sanitatem. vnde cum quadam die frater quidam, qui Physicus probatus & nominatus fuerat, in saeculo communes cibos ordinis quasi complexioni suae contrarios respueret, & alijs fratribus materia scandali singularis effectus fuisset, sequenti nocte vidit in somnis beatam Cisterciensis ordinis aduocatam virginem MARIAM, singulis fratribus quasi in processione transeuntibus in cochleari argenteo & pyxide aurea electuarium tribuentem.

Cum autem ad predictum Physicum peruentum fuisset, & ipse os suum medicinæ porrigeret, beata Virgo manum retrahens, quasi indignando & increpando, dixit illi:

Medice cura te ipsum. Multi siquidem viri *Lxx 4.* sancti à primordijs & prima institutione Cisterciensis ordinis varijs charismatum donis, præter communem religionis obseruantiam, usque ad tempora nostra inter cæteros *Math. 5.* præminentibus, licet latere & abscondi sub modo habuissent in affectu, à Domino tamen manifesti super candelabrum positi sunt in affectu. Alij sermone prædicationis, & gratia ædificationis præpotentes, alijs virtute miraculorum & gratia curationum insignes, alijs spiritum prophetiæ diuinis illuminati reuelationibus habentes, alijs virtute abstinentiæ, & iejuniorum humanæ possibili-

Q 3

tatis

tatis mensuram excedentes, alij in orationibus & psalmodijs, & laudibus diuinis tanquam à Domino consecuti sunt gratiam & deuotionis suavitatem, muscas morientes, & importunas cogitationes à se penitus abigentes, quod in fine nocturni & matutini officij, sicut adipe & pinguedine usque ad summum repleti, vellent si esset possibile tēpore nocturno reuertente, rursus iteratum officium inchoare. Vidimus fratrem quendam mirabilem à Domino gratiam consecutū: dum enim aliquis peccata sua confiteri noluisset, Deus illi peccata, quæ non erant per confessionem detecta, reuelabat, ut ad confitendum induceret peccatores.

Per fratrem quendam mirabilem Vitriacum intelligit B. Simonem Alnensem, qui an. 1229. obiit. Exstat vita eius Atrebabi an. 1600. per Fratrem Moschum edita.

DE MONIALIBVS CISTERCIENSIBUS.

Vitriaci
testimonia
num de
monialib.
Cistert.

A Principio autem ordinis seminarum sexus fragilior ad tantæ distinctionis severitatem & perfectionis cacumen aspirare non audebat. Nam & viris fortioribus nisi eos Deus confortaret, tantum pondus valde graue & pœnè intolerabile videbatur. Postea verò deuotæ Deo virginis & sanctæ mulieres feruore spiritus & desiderio fœnum

neum animum exuentes , euidentes mundi naufragium , ad tranquillum Cistertiensis ordinis portum assumpto regulariter habitu transierunt. Alijs enim monialium congregationibus , propter nimiam vitæ dissolutionem , secure sese committere non audebant . Ad tantam enim corruptionem & defectum claustrales mulieres vbique ferè deuenerant , quod ad eas tutum refugium non habebant . Quantum enim periculosem sit & difficile inter impudicas castitatem conservare , nemo dubitat , qui talium mulierum mille artes & maleficia non ignorat . Sed & passim & publicè pro misérabili monasteriorum ingressu pecuniam exigebant , allegantes suam paupertatem & de simoniæ criminis pessimo non curantes , domum orationis in forum negotiationis conuertebant . Sed & proprium omnes ferè retinere non timebant , cum Anania & Saphyra à Domino reprobatæ .

Postquam autem *Pramonstratensis* ordinis viri timorati & religiosi , sapienter attentes , & familiari exemplo experti , quam graue sit & periculosem ipsos custodes custodire , in domibus ordinis fœminas iam de cætero non recipere decreuerunt : multiplicata est sicut stellæ cœli , & excreuit in immensum Cistertiensis ordinis religio

Gen. 1.

sanc*t*imonialium, benedicente Domino & dicente eis; *Crescite & multiplicamini, & implete domum*. Fundabantur cœnobia, ædificabantur monasteria, replebantur claustra, cōfluebant virgines, currebant viduæ & mulieres conjugatæ de consensu maritorū suorum carnale matrimonium in spirituale cōmutabant. Ex alijs monasterijs moniales, mutato habitu, ad fructum melioris vitæ, & arctioris viæ aduolabant. Matronæ nobiles & potentes in sæculo, relictis hæreditatibus terrenis, & immensis potestatibus præeligebant abiectæ esse in domo Domini, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Illustris prosapiæ virgines oblata i matrimonia contemnentes, relictis ingenuis parentibus, & blandientis sæculi delicijs, proiectis ornamentis & vestibus pretiosis, Christo sponso virginum iungabantur paupertate & humilitate; & vitæ durioris asperitate Domino deuotissimè seruientes, temporales diuitias & fallaces delicias pro spiritualibus sapienter permutantes. Ut enim de alijs huius ordinis monasterijs & congregationibus sanctimonialium, quæ in locis alijs passim ædificabantur, taceamus; in vna diœcesi Leonis sunt diësis regione, septem huius ordinis & professionis Abbatias monialium in tempore modico fundari & construi vidimus, & sanctis monialibus tanquam lilijs & violis exornari.

*In diœcesi
Leodicensi
7. Abba-
tiæ moni-
alium Ci-
ter.: sunt
edifica-
tæ, tem-
poribus
Vitriaci.*

ornari. Adeò autem sanctis & deuotis Virginibus abundat predicta Deo amabilis provincia, tanquam hortus litorum & paradisus deliciarum, quod pro certo credimus, & in veritate comperimus, si triplo plures essent in partibus illis, huiusmodi nō deessent lilia, sed prompto animo, & ardenti desiderio in holocaustum pinguedinis & odorem suavitatis se offerrent piè & deuotæ virginis Domino, regnum mundi & omnem ornatum eius contemnentes, propter amorem Domini nostri Iesu Christi, ut tranquilla deuotione Domino seruientes, sæculi per euntis euadentes incendia ad tabernaculum fœderis configurerent, vt esset eis, secundum Isaiæ verbum, in umbraculum diei ab æstu, & in securitatem & absconcionem à turbine & à pluvia. Non solum autem in partibus Occidentis, sed in Orientalibus prouincijs, in Constantinopoli & Cypro, & Antiochia & Tripoli & Acon, nouis eiusdem ordinis constructis fœminarum monasterijs, predicta Domini vinea propagines benedictionis extendit.

Ecclesiastes 24.

*Monialib
cœnobia
in Oriente.*

DE MONACHIS VALLIS COL- lium, alijs Caulium.

SVNT alij fratres in Episcopatu Lingo-
nensi, monachi Deo amabiles & valde religiosi, qui de *Valle Callium* nominantur. Hi *Cisterciensis* Ordinis instituta victu &

*Ex Vi-
triaco cap.
17. hist. or.
Orid.*

Q 5 vesti-

vestitu & diuinis officijs, & in omnibus alijs
strictè & diligēter obseruant, excepto quòd
cellulas modicas, causa maioris tranquillita-
tis & pacis, sibi construxerunt, vt in eis tem-
pore meditationis, lectionis, orationis, tantò
deuotiùs, quantò secretiùs, clauso sensualita-
tis ostio, intra cubiculum suū soli Deo vaca-
re queant. Adeò aut ab omni exterioris curæ
præputio corda sua circuncidere studuerūt,
quod nec greges, nec armenta, nec terras ara-
biles, nec alias habent possessiones, nec tem-
poralibus occupati sollicitudinibus & curis
huius sæculi ab intentione spiritualium re-
tardentur. Præfixerunt autem extra septa
monasterij sui terminos, quos non licet eis
euagando præterire. Solus autem *Prior* cum
aliquo de fratribus suis, vt subiecta sibi visi-
tet monasteria, vel alia necessaria causa po-
test exigere: reliquis simplicibus fratribus
in domo velut Iacob commorantibus. Ha-
bent autem infrà terminos suos hortos ole-
rum & arborum, ad quos excolendos cer-
tis & constitutis horis egrediuntur, vt man-
ducant labores manuum suarum. Sed &
certos possident redditus, quos absque ma-
gno labore ad usus necessarios annuatim re-
cipiunt. Ne autem aliqua egestatis molestia
spiritus à cursu suo retardetur, vel necessita-
te cogēte oporteat ipsos medicare, aut mani-
bus alienis inhiare, nō plures in cōgregatiōe
sue

Gen. 25.

lijs
òd
ta-
m-
itò
ta-
ca-
iræ
út,
ra-
m-
ris
re-
ota
eis
im
si-
o-
ous
la-
le-
er-
in-
&
na-
re-
tia-
ni-
iōe
sus

sua recipiunt, quām de redditibus suis medio-
criter valeāt procurare. Et quoniam scriptū
est, *nemo militans Deo implicat se secularibus* 2. Tim. 8.
negotīs, quām prudenter & prouidè prædi-
cti *Vallis Callium* monachi cōfulnerunt saluti
animæ suæ, vt liberè possent diuinorū con-
templationi vacare, norunt melius per ex-
perientiam illi, qui ad exteriorum venatio-
nem frequenter exeuntes amiserunt benedi- Gen. 27.
ctionē cum Esau: sic stulti vt cum spiritu ce- ad. Gal. 5.
perant, carne non solum cōsumment, sed in-
super cōsumantur: qui negotiationē & quæ-
stum pietatem æstimantes, dum monasteria 1. Tim. 6.
sua possessionibus ampliare modis omnibus
satagunt, non sapienter illud Euangelicum
attendant: *Quid prodest homini si vniuersum* Matt. 19.
mundum lucretur, anima autem sua detrimentū
paciatur? Exiuit Semei de Hierusalem per 3. Reg. 2.
cupiditatem, & à Salomone imperfectus est.
Exiuit Dina filia Iacob per curiositatem de Gen. 29.
domo patris sui, & à Sichen iuuene impudi-
co corrupta est. Exiuit fili⁹ prodigus per lu- Luke 15.
xuriā, & portionē substantiæ suæ luxurio-
sè cōsumens, filiis porcorum, quos pasce-
bat, saturari non valebat. Prædicti aut̄ fratres
circūspecti, & prudentes infrā terminos suos
cautè reclūduntur, ne vento strepitū secula-
ris lucerna eorū extinguitur, omnē à se mur-
muris occasionem & ambitionis materiā re-
scindentes, dū alter alteri nō inuidet, nec aliū
se con-

se contempto sibi in temporalium administratione præpositum dolet.

*Def familia monachorum Vallis Caulium agit
& Arnold. Vionus, Ligni vitæ lib. i. c. 50. & Barth.
Chassanæus, in Catal. Gl. Mundi, parte 4. con-
fid. 58.*

DE FRATRIBVS ET MONA-
chis Grandis-Montis.

*Ex vi.
triaco e.
19. histor.
Occid.*

FST altera fratrum religio seu regula-
ris institutio, quæ de Grandi-Monte no-
minatur, quorum caput & originale mona-
sterium in partibus est Aquitanæ. Hi siqui-
dem Grandis-Montis fratres à principio or-
dinis prudenter instituerunt, quod mona-
chi spiritualibus & diuinis officijs tantum-
modo intenderent, temporalium admini-
stratione & prouidentia laicis fratribus cre-
dita & relictæ. Regulam autem & instituta-
Cistertiensis ordinis in alijs omnibus pœnè
obseruant, excepto quod nunquam carnes,
postquam professionem fecerunt, de cætero
licet eis manducare, quantacunque ægritu-
dine prægrauentur. Silentium insuper in Ec-
clesia, quamdiu diuinis intersunt officijs, &
in refectorio & in dormitorio tantum ob-
seruantes, in alijs locis & cæteris horis quan-
docunque placuerit, loqui possunt, inuicem
instruentes, & mutuò consolantes, secundū
quod dominus eis inspirauerit. Adeò autem

mona-

monasteriorum suorum septa clausis semper
ostijs diligenter obseruare student, quod nō
nisi magnis & authenticis personis & fami-
iliaribus ordinis facilè patet ingressus: nec ita
claustrum suū & interiora habitationis suæ
exponunt hospitalibus, sicut *Cistertienses*, &
alijs regulares. Habent vnum summum *Prio-*
rem, qui licet nullam temporaliū habeat ad-
ministrationem, tantum cotam eo semel in
anno laici omnes in generali Capitulo, & qui
propè in eadem regione comorantur, se-
mel in mense, villicationis suæ tenentur red-
dere rationem. Habet insuper potestatem
mittere monachum vnum cum laico ad to-
tius ordinis monasteriorum visitationem.
Licet autem monachis & viris spiritualibus
videatur expedire temporalium administra-
tionem seu quæcunque dominium non ha-
bere, ut tanto tranquillus spiritualibus va-
care valeant, quanto de temporalibus non
cogitant; inimicus tamen humani generis &
totius religionis callidus impugnator, tamen
sanctis, quam & salutaribus inuidens institu-
tis, hac occasione murmur valde pernicio-
sum, seditionem & scandalum aliquando sus-
citauit inter clericos, & laicos, monachos &
conuersos prædicti monasterij Grandis-
Montis. Videbatur enim monachis, quod
in omnibus præesse debuissent, laicis non
subesse; quemadmodum sit in alijs religio-
num

*inter clé-
ricos &
laicos
Grandi-
moniense
quaestio.*

num congregationibus , qui capitella non bases in summo culminis consueuerant posse.

Addebat insuper, quod eos laici contemnebant, & eis dominari non solum in temporalibus, sed plerumque in spiritualibus presumebat. Cum enim sacerdotes eorum proprium diei officium vellent regulariter celebrare: Laici Missas de B. Maria vel de Spiritu sancto, vel pro defunctis volebant audire, & secundum varias eorum occupationes, quandoque citius, quandoque tardius postulabant sibi diuina celebrari. Si autem sacerdotes renuerent, indignabantur eis laici, & irascabantur contra monachos murmurantes. Et quoniam ea quibus indigebant, non nisi per laicorum manus recipiebant, monachis necessaria petebant, surdis auribus praetereuntes, & dissimulantes laici, frequenter ipsos monachos molestabant. E contra laici monachos de ingratitudine arguentes asserebant, monachis in sua pace & contemplationis quiete commorantibus, se portare pondus diet & aestus, & temporalis administrationis solicitudine prægrauari, ut monachis, quibus seruiebant, necessaria non decessent. Et quoniam contra Martham Maria non legatur murmurasse, eis sufficere deberet, quod possent alijs exeuntibus in claustro quiescere, & lectionibus & orationibus vacare. Tandem vero

LXXX 10.

verò partibus ad audientiam summi Pontificis venientibus, Dominus Papa post multas allegationes & varias altercationes, & pacem & concordiam inter partes reformatum : Fratribus laicis præcipiens quatenus monachos honorarent, & eis in spiritualibus subiecti essent : de diuinis autem officijs nihil præcipere, aut ordinare aliqua præsumptione attentarent.

Monachis autem iniunxit ut fratres laicos diligerent, verbo & exemplo ipsos in spiritu lenitatis instruentes, & misericorditer eorum defectus supportantes, nec eis temporalium procurationem & administrationem inuidenter, sed sine querela & murmure eis exteriorum curam relinquentes, ipsi spiritualibus intenderent, & diuinis vacarent officijs. *Hactenus ex Iacobi Vitriaci Historia Occidentali.*

Cæterum ordinis Grandimontensis institutor fuit *Sanctus Stephanus Aruernensis*, qui obijt anno millesimo centesimo vigesimo sexto : ut Baronius docet in Annalibus.

Anno 1244. Ioannem de Toledo monachum Cistertiensem Innocentius Quartus creat Cardinalem : ut loquitur Matthæus Westmonasteriensis, qui tradit eundem suisse Anglum. Fundavit is monasteria *Sancti Petri*, & *Sancti Iuliani*, Perusæ teste

teste Ciaconio, in vitis Pontificum. Obiit Archiepiscopus Vesontionensis, anno 1274. Lugduni, tempore Concilij II. generalis.

1246. Robertus Episcopus Leodiensis moritur, qui Ord. Cistertiensis adeò studiosus atque amans fuit, vt ab Abbe Cistertiensi & Leodiensis cæteris Patribus petierit, vt festum S. Lamberti Martyris & Episcopi Leodiensis totus ordo celebraret. Sepultus fuit primum Alnæ, postea in Clara-Valle: vt legi in manuscripto Chronico Leodiensi.

**Mons Ro-
berti.** Sub hoc Episcopo Lambertus Canonicus & Cantor S. Dionysij, monasterium **Montis Roberti**, quod est Virginum, reædificauit. Ita Placentius in Catalogo Episcoporum Leodiensium.

Ante annum Christi 1246. constat monachos Clara-vallenses collegium Parisijs habuisse, ad studia ea in Academia prosequenda: vt libro de Antiquitatib. Parisiensibus Iacobus Breulius docet. Matthæus Paris in historia Anglicana, scribit temporibus Henrici III. circa annum 1249. Monachos Ordin. Cistertiensis, cùm à Dominicanis, Frâciscanis, & alijs litteratis doctisqué hominibus velut idiotæ contemptui haberentur, ab Innocentio IV. Papa impetrasse, vt scholas & collegia in celebrioribus Academijs, vt in Parisiensi, possent excitare.

Anno itaque 1336. Benedictus XII. Papa,
ante

ante Pontificatum, cùm esset monachus ord.
Cistertiensis, ædificare cœpit templum &
collegium sui Ordinis, in Academia Pari-
siensi, quod vulgò *Bernardinorum* dicitur.
Post cuius obitum, ædificia inchoata perfe-
cit Guilielmus S. R. E. Cardinalis, ordinis
itidem Cistertiensis monachus: ex dupli-
ci inscriptione, quam in dicti Collegij templo
me legere memini:

*Bernardi-
norū col-
legium
Parisijs.*

*Hæc arma sunt sanctissimæ memorie, Domini
Benedicti Pape duodecimi, Cistertiensis Ordinis,
cuius est præsens studentium Collegium professo-
ris; qui hanc fundauit Ecclesiam, & multis dotar-
uit Indulgentijs.*

*Dominus Guilielmus, quondam Cardinalis,
Doctor Theologie, Tolosanus natione, Cistertien-
sis religione; Ecclesiam præsentem ad perfectio-
nem, qualem obtinet, produxit: Bibliothecam insi-
gniuit, sexdecim scholares in Theologia studen-
tes in perpetuo fundauit.*

Hic Guilielmus cognomento Albus, crea-
tus fuit Presbyter Cardinalis, Tituli sancti
Stephani in Monte Cœlio, à Benedicto Pa-
pa XII. anno Domini 1337. Et anno 1346.
Pontificatus autem Clementis V I. quinto
obijt Auenione, auctore Onuphrio.

Cæterum inter Parisiensis Academiæ col-
legia non insimum est *Bernardinum*, habetq;
aulam longè amplissimam, plurimis colum-
nis distinctam.

R

Papi-

Papirius Massonus in vita Benedicti XII. tradit ab ipso Auenione palatum ingens magna ex parte exædificatum esse, itemque Lutetiæ pulcherrimum templum Bernardinorum. Collegium verò, in quo Cistercienses, nunc quoque instituuntur, tradit opus esse Stephani Abbatis Clarauealis, anno 1245. ædificatum, idq; ex Annalibus Victoriani apud Lutetiam cœnobij.

S. Lutgardis.

1246.

S. Lutgardis, Virgo, patriâ Tungrensis, primum benedictini, postea Cisterciensis Ord. in Aquiria, piè moritur vi. Kalend. Iulij anno 1246. ætatis sexagesimo quarto. Vitam eius scripsit Thomas Cantipratanus, exstatque apud nos manuscripta, & apud Surium typis edita tomo quinto. Nomen eius adscriptum est Martyrologio Rom. 28. Jun. De eadem Molanus in Natal. SS. Belgij, & in Auctario ad Vſuardum.

Anno 1247. fundata est Abbatia S. Viti in Sicilia.

B. Julianæ Cornelienensis, virgo Ordinis Cisterciensis eodem anno in Domino obdormiuit, sepulta in Villario Brabantiae cœnobia. Hæc virgo sanctissima institutionem festi Venerabilis Sacramenti promouit; ut diximus suprà, an. 1147. & in Chronico Siegbertino. Vita eius fusè exstat libris duobus Latinè descripta in Rubra Valle, apud Bruxellam, eademque Gallicè est edita Leodici anno

anno 1598. De eadem vide Gretserum libro de Festis, in Dissertatione de festo Corporis Christi fol. 7.

B. Aleidis Scarenbeca, monialis in Camera Beatæ Mariæ apud Bruxellam in Domino anno 1250. obdormit. Vita eius exstat manuscripta in Rubræ Vallis monasterio, apud Bruxellam.

Iisdem temporibus florebat Engelbertus Abbas ord. Cistertiensis, qui scripsit vitam S. Hidvvigis Ducissæ, à Surio tomo 5. editam.

Annetense monasterium Virginum in Artesia vulgò *La Braillalez Annay*, conditum lego hoc ferè tempore à Michaeli Toparcha Antoniano. Alij vetustius esse volunt.

Anno item 1250. florebat Engelbertus Abbas ord. Cistertiensis, qui scripsit vitam Sancti Hidvvigis Ducissæ & monialis, editam tomo 5. à Surio.

Circa hæc tempora fundatum est monasterium *Vallis Benedictinis* apud Germanos, in diœcesi Mindensi, per Comites Oldenburgicos.

Mons Principis propé oppidum Sanctense fundatus quidem ante 1199. pro Benedictinis, hoc tempore Cistertiensibus datus est, Reformatus anno millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo.

R 2

Cùm

*Refugium
nostræ
Dominæ.*

Cum piæ aliquot Virgines, Cistertiensis instituti, Aldenardæ in Flandria cœnobium ædificare cœpissent, idque loco non satis cōmodo, *Margaretha* Constantinopolitana, Flandriæ & Hannoniæ Comitissa, eas ipsas Athum, quod est Hannoniæ opidum, deduxit, ibique cœnobium ipsis exstruxit, dotauitque. De quo exstat diploma anno millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto, mense Iunio, Binchij datum. Ita Iacobus Guisius in manuscriptis Hannoniæ Chronicis. Monasterium istud proprio nomine *Refugium nostræ Dominae* vocatur.

*Fursten-
veld.*

*Notent
Braban-
ticarum
rerū stu-
diafi.*

Furstenveldense monasterium, situm est ad Ambram fluuium. Fundauit id Ludouicus Bauariæ Dux, pater Ludouici Imp. ad expiandam cædem primæ suæ coniugi, Mariæ Brabatinæ, ob falsam adulterij suspicitionem, anno 1256. illatam. Nam præcoci ira percitus, Vverdæ ad Danubium eam capite plecti iusserat; vbi & sepulta est innocens matrona, in S. Crucis cœnobia.

Itaque Alexander Pontif. Max. illi mandauit, ut ad expiandum scelus monasterium Cartusianis sua in prouincia excitaret: quod quidem certis de cauissis post in usum monachorum Cistertiensium ædificauit, Clemente Pontifice indulgente, & monachis ex Alterspacensi cœnobio, cum primo Abbe Anselmo euocatis.

Obijt

Obiit fundator Dux Ludouicus anno 1294. qui hoc in monasterio est sepultus, vna cum filio suo Ludouico ex secunda coniuge Anna genito, qui Nurenbergæ in Hastiludio per Craftonem ab Hochelo occisus est an. 1271. Itemq; cum uxoribus suis, Anna iam dicta Conradi Poloniae Ducis filia, quæ obiit an. 1271. & Mechtilde, Rodulphi Rom. Regis filia an. 1304. defuncta. Sic Hundius in Metropoli Salisburgensi.

Anguli cœnobium, in Sancto Monte apud Sueuos situm est: De quo sic Bruschius, in sua Chronologia. Anno 1256. Henricus Finikius Eremita & monachus Salernitanus, auxilio Bertholdi Comitis, in Sancto Monte fundum liberally donantis monasteriorum in honorem SS. Ioannis Bapt. & Catharinae instituit.

Schontalense monasterium, in Palatinatu situm, per nobiles de Perlichingen fundatū tradit Munsterus in sua Germania: sed annum fundationis ignorat.

Anno 1260. Vallis Comitis, vulgo Nouum Monasterium, iuxta opidum Gochese sumptibus Othonis Geldriæ Comitis, & Margarethæ Theodori Cliuiæ Comitis filiæ conjugum, fundari cœpit, cui D. Isabella primi Gelriæ Ducis filia quondam præfedit Abbatisa.

Leuenhorstum, vulgo Ter Lee, siue Leevenhorst, Virginum in Hollandia cœnobiū nobile, sesquimiliari à Nordouico, extrui

R. 3 cœptum

1262. cœptum est ad annum Christi 1262. eiusque condendi auctor fuit *Arnoldus Sassenheimius*, Harlemensium Parochus, qui virginalis pudicitiae studio, cùm in hoc cœnobium, tum in Begginagium Harlemense, quod *Magnum* vulgo audit, opes suas largiter & utiliter effudit. Cæterum Leuenhorstense cœnobium nostræ ætatis Sectarij funditus euertunt; cum multis alijs non solum in Belgio, sed etiam alijs regionibus, quod semel his dictum, non est opus sepiùs repetere.

**Fursten-
feldensi
Abbat. in
Bauaria.** Anno 1266. *Furstenveldense* monasterium ad Ambram flu. in Bauaria, fundavit Ludo- uicus Bauariæ Dux, pater Ludouici Imperatoris, & hoc propter cædem primæ suæ coniugis *Marie Brabarinæ*, quam ob falsam adulterij suspicionem, VVerdæ ad Danubiū præcoci ira percitus, an. 1256. decollari fecerat, vbi etiā sepulta est, in monasterio S.Crucis. Impositum illi fuit per Alexandrum Pontificem, ut pro pœnitentia in sua prouincia, & de proprijs redditibus suis, monasteriū pro xii. Cartusianis institueret. Cùm aut nullū tale monasteriū in Bauaria esset, promisit simile pro fratribus Ord. S.Bernardi, seu Cisterciensibus, in loco, qui *Furstenveld* dicitur, edificare. Quod illi à Clemente Pōtifice permisū est; ita tamen si nō aliquo priori voto ad hoc obligatus esset. Ita testatur diploma Conradi Frisingensis Episc. an. 1266. datum.

Atque

Atque ita facta est hæc fundatio in honorem
Saluatoris Dñi nostri IESV Christi, & glo-
riosæ Virg. Mariæ. Hunc locum vocatū *Fur-
stenveld*, cum omnibus pertinentijs plenariè
tradidit. Multa præterea alia prædia & pos-
sessions eidē cœnobio donauit, quarum no-
mina in diplomate extant. Concessit item ei
ius eligendi sibi Aduocatū, quem vellent, qui
tutelam monasterij sine aliqua exactione &
grauamine susciperet. Concessit etiam iuris-
dictionem super bona & subditos monaste-
rij, exceptis capitalibus criminibus; itē quæ-
cunq; prædia fratres emerēt, siue eis propter
Devm darentur, quæ feudali titulo ad Prin-
cipes pertinerent, liberentur eo onere, vt
pleno iure proprietatis monasterio cedant.
Præterea donauit immunitate telonij om-
nium victualium, siue terra siue aqua ad mo-
nasterium perferantur.

Eius rei testes citantur, Conradus Episco-
pus Frisingensis, Hartmannus Augustensis
Pōtifex, Conradus secundus, Affinis noster,
vnser Oheim / Hierusalē & Siciliæ Rex, Dux
Sueviæ, Meinhardus Comes Goritiæ, Geb-
hardus Comes de Hirspurg, Albertus supre-
mus noster scriba, Præpositus Illmünstren-
sis, Eberhardus noster Vicedominus, Die-
tericus olim noster Vicedominus, Frideri-
cus de Truchedingen, &c. Actum Monachij
1266. Sunt autem monachi ex Allerspach

R 4 huc

huc vocati, sub primo Abate Anselmo. Sic Hundius.

Fursten-
cella in
Bauaria.

Est & in Bauaria inferiori Furstencellen-sis Abbatia eiusdem ordinis, vulgo *Fursten-Zel*, inter OEnum & Vilsum amnes, incœpta per Hartuicum, Othonis & Henrici Bauariæ ducum Capellatum, ac Canonicū Patauiensem; cui cùm sumptus non sufficerent, dictus Henricus inferioris Bauariæ Dux, eandem cellam perfecit: ut idem Hundius testatur.

Lofdunense Virginum in Hollandia cœnobium, secundo lapide ab Hage Comitis (quæ vetus est aula Comitum Hollandiæ) nomen

habet à collibus marinis, quos inter à *Machtilda*, Florentij eo nomine quarti, Hollandie 1267. Comitis vxore, anno salutis 1267. est constructum; quæ & in eo vitam, à morte mari-
ti, castè pieque transegit.

Hoc in cœnobia inter alia ostendi solet monumentum *Margaritæ* Principis fœmine, quæ Comiti Hennebergio nupta, vno partu trecentas sexaginta & quatuor proles dedit, quas *Guido* Episcopus Ultraiectinus Suffraganeus, sacro omnes fonte abluit. Rem dice-
res fabulæ, quām historiæ propiorem, nisi eam Batauiæ Annales constanti adsensu tra-
didissent. Epigraphen è templi pariete non
abs re fuerit hoc loco adscriptisse:

Illustris Domini Florentij Comitis Hollandie

Sic dia filia, cuius mater fuit Machtildis, filia Hen-
rici Ducis Brabantiae, fratrem habuit Guilhel- Partus
mum Alemanniæ Regem. Hac p̄afata Domina Prodigia-
Margareta, anno salutis millesimo ducentesimo Ius.
septuagesimo sexto, atatis sua anno quadragesimo 1276.
secundo, ipso die Parasceues, hora nona ante me-
ridiem, peperit infantes viuos promiscui sexus
numero trecentos sexaginta quatuor; qui, post-
quam per venerabilem Episcopum Dominū Gui-
donem Suffraganeum, p̄äsentibus nonnullis pro-
ceribus & magnatibus, in pelvi quadam Baptismi
Sacramentum percepissent, & masculis Ioannis,
femellis vero nomen Elisabethæ impositū fuisset;
ipsorum omnium simul cum matris animæ ad
Deum & eternaliter victuræ redierunt, corpora au-
tem sub hoc saxo requiescunt. Sic Adrianus Iu-
nius in sua Batauiæ historia.

Anno eodem obiit *Henricus* eo nomine *Honep.*
primus Episcopus Ultraiectinus, qui *Hone-*
pense Virginum cœnobium in vico Horsten-
si, haud procul à Dauentria, Germaniæ in-
ferioris vrbe Episcopali, instituit ac dota-
uit.

B. Beatrix Priorissa in Nazareth apud Li-
ram Brabantie opidum anno 1268. in Domi-
no obdormiuit VI. Kal. Augsti. Vita eius
libris conscripta exstat in Rubra Valle apud
Bruxellam.

Pirckenfeldia in Francia Orientali, apud *Pircken-*
Neapolim, ad Estum amnem sita est. Huius *feldia.*

R 5 cœno-

cœnobij in nobilium virginum gratiam excitati gloria debetur *Frederico* Comite Solernensi, primo Burggrauio Noribergensi, eiusq; coniugi *Helena*, circa annum 1276. Ita Bruschius.

Jacobus VIII. Aragoniæ Rex, cum vehementiori febre correptus testamentū condidisset, Cisterciensis Ord. vestem induit, & totum se Deo deuouens, Populetum proficiisci statuit. Sed Valentiam delatus, morbo ingravescente, votum perficere non potuit, obiitque ibidem an. 1278. Ita *Marineus Sicularius* lib. 10. Annal. Hispaniæ.

Margarita cognomento Constantinopolitana, (quia Balduini ex Flandorū Comite Imperoris Constantinopolitani filia fuit) Flandriæ & Hannoniæ Comitissa, optimè de religione orthodoxa merita, an. 1279. diem claudit extremū. Huius beneficio constructa sunt plurima per Fländriam atq; Hannoniam monasteria, in his Cisterciensis instituti non pauca, ut *Dorisella* & *Oistecloa*, in agro Gandefi, item *Refugium nostræ Dominae* in Atheni Hannonum opido, *Flinense* monasterium in agro Duacensi, *Silua Nonnarum* seu Monialiū, apud Gandanum, *Haga* apud Axellam Flandriæ opidū, & *Marquette* apud Insulas, Flandriæ, item urbem mercatu celeberrimam.

Flinenses moniales primum *Orchiaci*, quod vicinum est opidum, sedem habuere; postea
Flinis

Flinis ad Scarpum fluuium, loco amoenissimo, sesquimilliari à Duaco, collocatae. Visunturque ibidem marmorei tumuli *Margaritæ* fundatricis, & *Guidonis* Dampetri eius filij. In vetustis monumentis Abbatia Flinnen sis, *Honor B. Mariae*, peculiari nomine insignitur.

Siluenses & Hagenses religiosæ Virgines, in vrbe Gandensi, vitâdis iniurijs ac tumultibus bellicis, hodiè degunt.

Hagense porrò cœnobium lego olim *Doomum latitiæ* nuncupatam.

Sunt & Insulis, Flandriæ vrbe, gemina Xenodochia, quorum alterum *Sancti Saluatoris*, alterum *Comitissæ* nuncupant. Totidem quoque Cortraci visuntur, quorum prius *Sancti Nicolai* cognomento notum, cis Lisam, alterum vltrà Lisam fluuium est collocatum. His Xenodochijs, itemque Cominiensi, præsunt, vt audio, Cistertiensis instituti moniales.

Corona Cœli, Germanicè *Himmelkron*, in diœcesi Bambergensi, in Gefresum & Culmbachium, ditionis Brandenburgensis opida, Virginum est cœnobium : de quo sic Bruschius: *Est hic locus ex veteri castro Preczendorfo in monasterium anno 1280. conuersum ab 1280.* Othonem Comite Orlemundensi, sub cura & visitatione Lanbeymensis Abbatis. Ita Bruschius.

Dei Cella, vulgo *Bona Cella*, Germanicè

nicè *Gottes Zell*, vulgò *Gute Zell*, sita est quarto miliari ab Ulma Sueviæ metropoli, non procul ab Ochsenhusa. Monasterium istud, quod olim ducentarum fuit Virginum, sub cura & visitatione Abbatis Salernitani, fundatum est à duabus sororibus Comitissis Schloßburgensibus, quarum nomina per incendia aliasve casus interciderunt. Confirmauit Rudolfus I. Imp. an. 1283.

1283.

Dotem auxerunt Comites Aichamenses, qui nomen ab arce Aicham ad Ilerum amnem sita. Ita Bruschius in Chronologia monaster. Germaniæ.

Anno 1293. Bernardus Passauiensis apud Noricos Episcopus & Princeps Angelorum Cellam Cisterciensibus exstruxit.

Anno 1294. duo monachi ordinis Cisterciensis à Coelestino V. creati sunt Cardinales, *Simon de Bello loco* Archiepiscopus Bituricensis, & *Robertus*, qui Parmæ anno 1305. obiit. Alter decessit in legatione Gallica anno 1297.

Floruit quoque hoc tempore Alanus Insulensis, Theologus, Philosophus & Poëta celeberrimus, dictus Doctor Vniuersalis, qui non vulgarē Cistertio, vbi vixit & conditus iacet, gloriam peperit. De quo passim admiranda feruntur.

Fons Regius.

Fons Regius, apud Germanos in Constantiensi dieœcesi situs est. Elegans hoc cœnobium, sub visitatione Abbatis Salernitani, in Brentiana

valle,

valle, secundo miliari à Gienga imperiali opido,
 & tertio à Gamundia Sueorum, an. 1302. in ho- 1302.
 norem B. Virginis Mariae, & S. Bernardi, funda-
 tum est ab Alberto Austrio Imp. Rodulfi I. filio & Albertus
 successore, eiusque coniuge Elisabetha, Carinthiae ^{I. Austrii} fundator.
 Ducissa. In Valle inquam, eaque spaciofa ac cul-
 tiſſima est fundatum.

Semper enim valles silvestribus vndiq; cinctas,
 Arboribus D. Bernardus, amoenag; prata,
 Et fluuios; iuga sed Benedictus amabat, &
 arces

Cælo surgentes, è quarum vertice latè
 Prospectus petitur; secessus plebis vterq;. Ita Bruschius in Chronologia monasteriorum Germaniæ.

Aula Regia, apud Pragam Bohemiæ vir-
 bem regiam, ad Moltanum flu. illustre mo-
 nachorum est cœnobium; de quo sic Bru-
 schius: *Theodoricus XIII. VValdsassensis Ab-*
bas VVenceslao Bohemiæ Regi, cœnobij huīus con-
dendi auctor exstitit, & VValdasso huc primos
monachos anno 1305. Ita Bruschius in Chro- 1305.
 nologia sua. Alibi dicit id factum circa an-
 num 1290.

Sunt item in Bohemia Abbatiæ, *S. Corona,*
Altum Vadum, Sacer Campus, & Nouum Ne-
mus.

Anno 1310. Arnaldus Nouelli, Vasco mo-
 nachus Cisterciensis, ex Abate Fontis Frigi-
 di, à Clemente V. creatur Cardinalis.

ORDO

ORDO EQVITVM MONTESIAE
in regno Valentia.

IACOBUS II. Aragoniæ, Catalauniæ & Valentia Rege, per legationes agente, ex prædijs, quæ Templarij in Valentino tractu obtinuerant, noua vt militia constitue-
1317. retur, anno cccc. xvii. à Ioanne XXII. Pontif. Maxi. est impetratum: Calatrauæ quidem contributa, proprio tamen Magistro, veste candida, & *cruce rubra* insignis, simplici planaque. Cistertiensis instituti legibus viuere mandatum est. Præcipua sedes Montesia: vndè & militiæ nomen. Infestabant id temporis Mauri littora Valentina: quibus tuendis egregiam Equites isti operam præstitere. Primarius huius instituti auctor fuit *Guilielmus Erilius*, vir fortissimus. Solent autem Equites isti in vexillis militaribus cruces viridi nigroque colore distinctas, in scutis autem vestibusq; cruces, vt dixi, rubras præferre, & castitatem omnes profiteri. Quæ, vt audio, violata est, temporibus Cæsaris Borgiæ, Magistri ordinis XI. Summis Pontificibus certas ob causas indulgentibus.

Hier.
 Suita,
 lib. 2. re-
 rum Ara-
 gen.

Inter Magistros ordinis meritò laudatur, *Iacobus*, Iacobi Aragoniæ Regis filius: cui Eleonora Alfonsi Castellæ Regis filia cùm esset desponsata, ea intacta relictaque, mili-

tiz

tiæ huic nomen dedit, laudatissimeque profuit. Nostra ætate *Iacobus Falco*, *Valentinus*, huius Ordinis miles, insignem de quadratura círculi commentarium edidit, Antuerpiæ typis Bellerianis. Plura qui volet, *Ioannem Marianam*, *Consaluum Argetem Molinam*, libro de Nobilitate Hispaniæ, aliosque eius prouinciæ historicos consulat. Qui quidem vñanimi consensu, non ad Iacobi I. cognomento Fortunati, vt Volaterranus, Bugianus, & Morigia per errorem feceré, sed ad Iacobi II. Aragoniæ Regis tempora, huius equestris militiæ initia referunt. Ex quibus patet, & Onuphrium Panuinum, in Chronico suo Ecclesiastico, ista perperam anno Christi 1233. adscribere.

ORDO EQUITVM CHRISTI,
in Portugallia.

PORTUGALLIA, siue, vt alij scribunt, Portugalia, (quæ prouincia maiori ex parte veteribus Lusitania fuit) secundum Oceanum occiduum fusa, & Anâ ac Minio fluminibus ad meridiem Septemtrionesque comprehensa, longitudine quadrinagenta milia passuum colligit, multo minori latitudine, & vbi arctissimè se pandit, centum amplius sexaginta milium, vbi arctissimè coit, octoginta. Diuisa est in partes tres, *Cistaganam*, *Transtaganam*, & tractum euna
qui

qui Minio, Durioque continetur, prouentus
lætissimus, vbi *Bracara* sita est: citra Tagum
autem *Olisipo*, ultra Tagum spectatur *Ebora*,
metropolitanæ vrbes.

Cæterū ut in Castella, sic & in Lusitania varij ordines militares numerantur: quorum quidem militum credibili virtute freti Reges Lusitanæ, Mauros olim ea prouincia expulerūt, auorumq; ætate, Africam, Asiam, atque alio sub sole iacentes Indos, sibi tributarios fecerunt, veræque religionis lumen in remotissimas nationes intulerunt. Hos inter ordines apud Lusitanos is nobilissimus censetur, qui *CHRISTI* nomine insignitur. Cuius quidem sodales, ex *Cistertiensium* instituto viuentes, nigra ueste vtuntur, & *cruce* partim *rubra*, partim *candida*. Sunt enim quatuor eius brachia per medium discissa, & linea candida interfecante distincta: sic vt in singulis brachijs binæ cruces appareant, rubra & candida. Militarem hunc ordinem, aduersus Mauros, institutum, *Ioannes XII.*

1318. Pontif Max. anno ferè cīo. CCC. xviii. confirmauit. Huic sodalitio Templariorum nuper deletorum opida, prædia, ædesque à *Dionysio* Lusitanæ Rege sunt adtributæ. Primarium ordini domicilium ad *Castrum Marinum*, in diœcesi Gluensi, est constitutum: inde posteà *Tomarium* migratum. Sic ferè *Mariana* in historia Hispaniæ: at Paninus, in Chro-

in Chronico suo ecclesiastico, ad annū 1325.
ista reiicit. Exstant huius ordinis regulæ, seu
Constitutiones, itemque priuilegia Lusita-
nè edita Olisipone, anno 1607. à Reueren-
dissimo DAMIANO Priore contuentus To-
mariensis, & Generali eiusdem ordinis Præ-
fecto. Connubij porrò facultatem ab Ale-
xandro VI. Pontif. Max. militibus istis con-
cessam lego.

Medio ferè itinere urbem Treuerensem & ce-
lebre B. Matthia & cœnobium Benedictinum, nobis
lum istud Virginum monasteriū ad Oleachium,
vulgo Levichium fluiolum iacet: olim Pons
olei, ab oleo, quod ibi fluxisse tradunt temporibus
SS. Eucharij & Materni, primorum Episcoporum
Treuerensium, in hoc fluiolo baptizantum, po-
stea verò Pons Leonis nuncupatum. A Leone scilicet
Nono Pontif. Max. patriā Germano, & Co-
mite Dagburgensi, quem Treuerini ingressurum
ad hunc fluiolum, & in ipso duorum fornicum
saxeo ponte, Archiepiscopus cleris & populus Tre-
uerensis excepit, indeq; illustri pompa in urbem
deduxit.

De huius cœnobij, quod quinquaginta olim no-
biles puellas aluit, origine nihil certò à nobis dici
potest. Illud quasi constat, ipsum ante trecentos
amplius annos vastatum, paulò post ab Oitolfo
Schulero, Treuerensem Scabinorum Magistro
esse restitutum. Obiit is anno 1322. hoc in loco 1322.
ut secundarius fundator decenter sepultus. Hæc

S ferè

ferè Gaspar Bruschius in sua Chronologia
sue Centuria monasteriorum Germaniæ,
vbi de Treuerensis S.Matthiæ cœnobij ori-
gine differit.

Anno 1324. Cella S.Mariæ, vulgò *Mariæ Zel*, olim Cistertiensis Abbatia, ædificari coe-
pta est à duobus Eremitis, Godefrido & Al-
berto, monachis ab Altachio superiore acci-
tis: teste Hundio. Hodie nulli in ea sunt mo-
nachi, propter reddituum tenuitatem, sed re-
gitur ab uno aut altero tantum sacerdote se-
culari.

Hundium ipsum loquentem audiamus:
Cellæ B.Mariæ exordia debentur duobus
Eremitis Godefrido & Alberto , quibus,
hortante Rainmaro Prennenbergio nobili
viro, Nicolaus Episcopus Ratisbonensis con-
cessit in nemore apud castrum Prenbergen-
se, in pede montis Schoflochensis , cellam &
oratorium ædificare anno 1324. Sic Hundius
in Metropolit. Salisburgensi, ex publicis li-
teris dicti Nicolai Episcopi , quem præ A-
uentino, paullò aliter suis in Annalibus, ista
narrantem, audiendum existimo.

Anno millesimo trecentesimo vigesimo
septimo, Iacobus Fornerius, Gallus, Doctor
Theologus, ex Abbe Montis Frigidi, ord.
Cistertiensis, Auenione ab auunculo suo Io-
anne XXII. creator Cardinalis , qui postea
fuit Benedictus XII. Papa.

Anno

Anno 1330. Mons Regalis in diœcesi,
Bellouacensi, apud Pellimontem, fundatur à
S. Ludouico Galliæ Rege: teste Guilielmo
Nangiaco.

Benedictus X. dictus XII. olim mona-
chus Cistertienis, & Abbas Fontis Frigidi,
Ioannis XXII. ex sorore nepos ex Cardi-
nale Sanctæ Priscæ, creatus Pontifex Roma-
nus.

Præter Registrum Epistolarum & Con-
stitutionum ab ipso editarum, quod tomis
10. distinctum, exstat manu scriptū, in Bib-
liotheca Vaticana, scripsit Constitutionem
de Reformatione Benedictinorum nigrorum:
quæ cum commentarijs Petri Boerij,
Abbatis Sancti Aniani, exstat manuscripta
in Bibliotheca monasterij S. Benedicti in vr-
be Mantua. Erat autem Ordo Benedictinus
nigrorum monachorum sic reformatus, in
Provincias xxxvi, diuisus.

1. Rhemensis & Senonensis pro vna pro-
uincia.
2. Rotomagensis & Turonensis, cum mo-
nasterio S. Florentij, & membris ipsius,
quod nulli Episcopo subest.
3. Bituricensis & Burdegalensis, cum Epi-
scopatu Aniciensi.
4. Narbonensis, Tolosana, & Anxita-
na.

5. Cantuariensis & Eboracensis in Anglia.
6. Hispalensis Campi stellæ & Andalusia in Hispanijs.
7. Toletana, in Hispania.
8. Bracarensis, in Lusitania.
9. Tarragonensis, Cæsaraugustæ, cum Episcopatu Maioricæ in Aragonia.
10. Lugdunensis, Bisuntinensis & Tarantensis, in Burgundia.
11. Viennensis, Arelatensis, Aquensis, & Ebrodunensis, in Delphinatu.
12. Romana prouincia, cum septem Episcopis subiectis, & monasterijs Sublacensi & Farfensi, nullius dicecetis.
13. Rhegiensis, Cosentiae, Sancte Seuerine, Rossanus, Miletii, & Bisignani Episcopatus.
14. Compsanensis, Archerontinus, Tarentinus, Brundisinus, Otranti Episcopatus.
15. Barensis, Sipontinus, Beneuentanus, Troianus, Melphitanus, & Epoli, Episcopatus.
16. Neapolitanus, Capuanus, Malpitanus, Salernitanus, Surrentinus, Casinenis, Rauellinus, Auersanus, Episcopatus, simul cum monasterio S. Vincentij de Vulturno ab Episcopali potestate exempto.

17. Panormitanus, Messanensis, Montis-Rgalis, Melitanus, Episcopatus siue regnum Siciliæ, cum Insula Melitensi.
18. Regnum Cypri.
19. Regnum Sardiniae & Corsicæ.
20. Patriarchatus Aquileiæ, Gradensis, cum prouincijs Iadræ, & Ragusij.
21. Provincia Mediolanensis, Genuensis & Pisana.
22. Rauenna, Ferraria, & Placentia, ciuitates.
23. Strigoniensis, & Colocesis, siue Regnum Hungariæ.
24. Gnesnensis, siue Regnum Poloniæ.
25. Ardinacensis, Dublinensis, Casselensis, Duaciensis, in Hibernia.
26. Regnum Scotiæ.
27. Regnum Bohemiæ.
28. Regnum Daciæ, siue Daniæ.
29. Regnum Norvvegiæ.
30. Regnum Sueciæ.
31. Archiepiscopatus Moguntinus, cum Episcopatu Bambergensi.
32. Archiepiscopatus Colonensis, & Treuirenensis.
33. Archiepiscopatus Bremensis, Magdeburgensis, cum Episcopatu Cummenfi.
34. Archiepiscopatus Salzburgensis in Bauaria.

35. Archiepiscopatus Rigenis, in Liuonia.

36. Prouinciæ item Thebana, Atheniensis, Patrarum siue Corinthi, cum Patriarchatu Constantinopolitano.

His ferè temporibus floruit Theodoricus Cagelmindus, illustri genere natus, primum ord. Cistertiensis monachus, postea à Carolo I V. Imp. ad Episcopatum Mindensem, ac demum ad Archiepiscopatum Magdeburgensem promotus.

*S. Bernar-
di Magi-
ster in
Hispania.*

Diui Bernardi Magister, ignotum nostra ætate nomen honosque, prælio ad Anagarum opidum commisso interfuit, Henrici partes secutus cum multis, de capto lege perduellionis capitis supplicium sumptum, Behetrijs, Castellæ vterioris opidis, vbi latè dominabatur publicatis, fiscoque addictis. Quod Magistro nomen fuerit, quod Magisterio initium, quæ auctoritas, nemo scriptorum explicat: ea ætate notissima tempus caligine obduxit. Virum sacratū siue Ecclesiasticum fuisse, anathematis ignominia indicio est, eo nomine Petro Regi inusta. Et suspicari libet, Behetrias, cùm idem Petrus Rex sui iuris ea opida facere cōtenderet, nec posset, obiecta religionis specie, Romaniq; Pontificis auctoritate, se Diui Bernardi ordini vltrò subdidisse, Calatrauæ, & Alcantanæ militum exemplo, capite delecto, cōstituto-

sutoq; cui D. Bernardi Magistro nomen es-
set, curas cum cæteris belli sacri, eo tempe-
ramento, quantum libertati per multas æta-
tes illibatae consultum est, ab eorum opido-
rum incolis, tantum Regem in nouum Ma-
gistrum atque ordinem infensus animus esse
cepit; eoq; diuersas partes fuisse secutum ar-
bitror. Hæ sunt coniecturæ. Id constat Vrba-
num V. Pontificem Petro Regi posteà con-
cessisse, ut sublato nomine & munere Magi-
stri D. Bernardi, Behetrix & retenta appel-
latione, eidem Regi cederent, eas donandi,
vendendi, & alienandi potestas nulli esset. Id
religioni datum, quoniam sacræ militiæ erat
addictæ, ne pretio venales essent. Sic ferè
Mariana Rerum Hisp. lib. 17. cap. 11. de Be-
hetrijs consule eundem lib. 16. cap. 27.

Anno 1379. floret Theodoricus ex Ab-
bate Ord. Cistertiensis primùm Minden-
sis Episcopus, postea Magdeburgensis Ar-
chiepiscopus: teste Crantzio, Metropol. lib.

9. cap. 50.

Musinensis apud Machliniam cœnobij
exordia debentur pijs aliquot virginibus in
vico *Muyßen*, primo à Machlinia lapide, an-
no 1380. commorantibus, & griseas, vt
nuncupant, vestes gestantibus. Quibus cùm
Beggina vna Machliniensis, cognomento
Spaimanna, & aliæ aliquot virgines accessi-
sent, Cisterciense institutum anno 1387.

Muyßen
apud Ma-
chliniam

S 4

pridie

pridie Natalis Domini sunt amplexæ, & prima, ut vocat, Priorissa, ab Abbatore Bodeloen-
si, ipsis data est dicta Spaimanna. Hæc ex eius loci monumentis nobis V. R. Ioannes Bapt. Grammarius suppeditauit: cuius & Machli-
niam lege, postea typis editam.

Monasterium *Corone B. Virginis*, apud
1382. Heusdenum opidum, anno millesimo tre-
centesimo octogesimo secundo, excitatum
reperio. Fuit id olim Abbatiali titulo deco-
ratum, sed maris inundatione accisum in
Prioratum, ut loquuntur, postea desist. Eius
loci monachi, bellis istis ciuilibus saeuen-
tibus, Heusdeno Siluam-Ducis sese transtu-
lerunt.

Anno 1386. Portus Dominæ nostræ in
VVarmunda Hollandiæ pago constructus
 est.

Anno 1389. Carus ex Abbatore Alti-Fontis,
 siue Parcensi, creatur Archiepiscopus Montis Regalis in Siciliâ: teste Ioanne Ludouico Lello, in descriptione Ecclesiæ Montis Regalis.

Arnoldus Egmondæ & Iselstenij Topar-
cha, præter Iselsteinense in Hollandia Cano-
nicorum VIII. Collegium, insigne mona-
chis Cistertiensibus cœnobium, circa annum
1390. aut 1394. excitauit; quod primum extra
muros collocatum, post in opidum Iselstei-
nense est translatum.

In

In Transalpam Germaniae inferioris
prouinciam nunc transeamus. Zibekeloense
monasterium in Trentana ditione, alias Ga-
lileam maiorem nuncupatum, anno Christi
millesimo quadringentesimo tertio exstru- 1403.
ctum ferunt. Sed & Dickeningense monaste-
rium, ex vico Runensi istuc translatum, olim
apud Trentanos floruisse narrant.

Anno 1412. Campensi Monasterio subiectus est Mons Dominæ in Isselstein, primum quidem Abbatia, posteà verò Prioratus. Galilæa quoque maior in Zibekeloe, ante decennium constructa, ut iam dictum est, iuxta Dauentriam, multorum fratrum Laicorum, qui ad 80. ibi solent commorari, præter sacerdotes, receptaculum. Item VVarmunda in Hollandia, insignis olim Prioratus, nunc campus vbi Troia fuit.

*Portum B. Mariae, in VVarmunda, cœno- Portum B.
biuum Virginum, Iacobus, VVoudæ & VVar- Mariae in
mondæ Toparcha, in ipsis ruinis ruderibus- Holländia.
que castri Oudethelingani, ante constructum
anno salutis millesimo quadringentesimo, 1413.
tertiodecimo. Campensium Abbatum visi-
tationi concessit. Vel ut alij volunt præstitit
id Albertus Palatinus Rheni, Bauariæ Dux,
Comes Hollandiæ.*

Anno millesimo quadringentesimo decimoquinto, florebat Matthæus Aulæ Regiae in Bohemia monachus, qui sèpè cum Io-

anne Husso hæresiarcha disputando glorio-
sè conflixit. Obijt in monasterio Veteris
Cellæ apud Germanos.

*S. Salua-
toris Pri-
oratus,
Antuer-
piensis.*

Prioratus S. SALVATORIS, vulgò *Petri*
Potz, munificentia Petri Potz, patricij Ant-
vverpiensis, eiusque coniugis Mariæ Terre-
brots, in vrbe Antvverpiensi anno 1433. ex-
strui cœptus est, & annuo censu, qui octo re-
ligiosis, & quatuor Conuersis vel famulis
alendis satis esset, dotatus; Eugenio IV. Pa-
pa confirmante. Primi religiosi eò venere
ex Iselsteinensi Hollandiæ cœnobio. Ant-
vverpiēse porrò templum à Caluinianis va-
statum R.D. Henricus Vander Heyden, pa-
triâ Louaniensis, ex Priore Villariensi, nunc
Antvverpiæ ad S. Saluatorem Prior egregiè
instaurauit, & vnà disciplinam monasticam,
quod caput est, laudatissimè restituit.

Obijt autem fundator Petrus Potz, anno
millesimo quadringentesimo vigesimo, ipso
die S. Bernardi, in dicto suo monasterio cum
vxore sepultus.

Donca B. Virginis non procul ab Hues-
den sita anno 1443. erecta est, Campenium
inspectioni commissa.

In Flandria à VVarmundanis sumpsit ex-
ordium anno 1446. VVarschaten Campen-
sibus subditum.

Guilielmitæ Horti & Vineæ B. Virginis
in maiori & minori Burlœ Monasterien-

fis

sis Episcopatus, authoritate Nicolai Papæ anno 1448. Cistertiæ effecti sunt; & Campensibus subiecti. Quo etiam anno cœnobium Bottenbroeck monialibus suis destitutum, à Campensibus Monachis occupatum inhabitari cœpit, à quibus centum penè annorum continuo labore & patientia insigniter reformatum fuit, donec incumbente bello Truchsesiano in diœcœsi Coloniensi cōtinuis deprædationibus exhaustum ad extrema penè deductum est.

Anno millefimo quadringentesimo quinquagesimo octauo, *Porta Celi*, apud Harle-
mum, virginum cœnobium, olim in vico Hemstedano, haud procul Harlemensi vrbe situm, initia ac dotationem suam debet *Hugoni Assendelfio*, & *Ioanni Nicolao*, pijs & Cisterciensi in primis instituto deditis sacerdotibus.

*Porta cœli
li in Hol-
landia.*

Galilæa minor in Hollandia an. 1465. constructa est pro monachis Cisterciensibus. *Ioannes Ditmarus* in Catalog. Abbatum Cam-
pensium.

In Zirizæa, celebri Zelandriæ opido, Ci-
stertiensis instituti monasterium anno ferè 1470. ædificatum lego.

Anno 1480. plantari cœpta est Sylua B. *Nemorium*
Mariæ Virg. in Berschet, iuxta Heimbach, *B. Virg.
vulgò*
trāsmisis isthuc Monachis ex Bottēbroech, *Marien-
vvald.*
qui singulari pietate & diligentia conspicui
pulcher-

pulcherrimam Ecclesiam duodecim altari-
bus ornatam & præclarissimi artificij vitreis
fenestris, illustrem erexerunt.

Iardineti
in Comi-
gatu Na-
murcensi.

Ioannes Eustachius, primus Abbas *Iardineti* siue *Hortuli*, apud *VValcuriam* Comita-
tus *Namurcensis* opidum, anno 1481. piè in
Domino obdormit: cuius tumulum vidi-
mus ante aram ibi maiorem cum honorifica
inscriptione.

Cæterū *Iardineti* monasterium, pri-
mùm à monialibus fuit infessum, postea ve-
rò monachis, operâ dicti *Ioannis Eustachij*
est traditum: vt ex eiusdem vita, à *Iacobo*
VVimesio, *Iardineti* Abate, vt appareat,
conscripta datur intelligi. Ex qua hæc habe.

Ioannes Eustachius adolescens, monachus
factus est *Montibus Hannoniæ*, in cœnobio
Vallis scholarium, sub beati *Augustini* re-
gula militantium. Cùm autem intellexisset
in traectu *Namurcensi*, operâ pīssimi Princi-
pis, *Guilielmi* Comitis in ea prouincia Po-
stremi, Cistertiensis instituti regulam, ad
pristinum rigorem reuocatam, mirè efflo-
rescere, consensu superiorum ad *Molinense*
monasterium se contulit. Hic cùm annis ali-
quot laudatissimè vixisset, ab Abbe *Alnen-*
si mislus est ad *Iardinetum*, monialium Ci-
stertiensis ordinis cœnobium reformādum.
Quo cùm venisset, moniales tres, quas ibi
repperit, ob vitam liberiorem amouit, & ad
alii

alia cœnobia ablegauit. Socio itaque è Molinensi cœnobia euocato; & paulò pòst tribus clericis, monasticæ vitæ studio ad se venientibus, auctus, in magna paupertate vixit innocentissimè. Quo factum, ut principibus viris, in his *Philippe Bono*, Burgundiæ, Brabantiaeque Duci, eiusque coniugi *Elisabethæ*, longè esset gratissimus. Quæ pia matrona cum fortè *Iardinatum* venisset, mille ducentos aureos nouo oratorio exstruendo, liberaliter contulit.

Reformatis porrò varijs in tractu Namurensi monasterijs, restabant Hannoniæ & Flandriæ cœnobia visitanda. Itaque inter cætera *Oliuetanum* apud Binchium Hannoniæ, & *Bellopratense*, apud Gerardimontem Flandriæ opidum, sita monasteria, iussu Abbatis Clarauallensis, cui immediatè subsunt, non sine magno labore, vitæque periculo reformati. Postremò cum annis triginta novem Abbatis munere functus fuisset, missiōnem à superioribus instanter petiit. Qua impetrata, cùm annis quatuor super vixisset, piè in Domino obdormiuit anno millesimo 1481. quadringentesimo octogesimoprimo, ætatis annum octauum & septuagesimum ingressus.

Salesinense monasterium, Virginum, apud *Salsen* Namurcum, vulgò Salsen Abbatii Molinensi peculiariter paret. Meyerus in Annalibus Flan-

Flandriæ commemorat, diuisas multis Flandriæ locis reliquias undecim millium Virginum ab Himana, cœnobij huius Antista, eademq; Conradi Coloniensis sorore.

Ioannes Abbas Cistertiensis, anno millesimo quadringentesimo nonagesimoprimo, Priuilegia ord. Cistertiensis vnum in corpus collecta, Diuione per Petrum Metlinger Alemannum, typis publicanda curauit.

**S. Franca
Abbatissa** Silentio præteriri non debet S. Franca Abbatissa monasterij Sancti Viti, in vrbe Placentina apud Italos: cuius vita breuiter legitur in Breuiario ord. Cistertiensis anno 1501. edito, quam Gallicè reddidit Ioannes d'Assignies, libro secundo, capite tertio.

In Calabria celebre est monasterium SS. Stephani & Brunonis nuncupatum, quod ipse S. Bruno Cartusianorum fundator, Rogerij Calabriæ & Siciliæ Principis libertate adiutus, excitauit, & in quo is ipse anno 1101. obiit.

Cæterū post mortem beati Brunonis, ut in historia vitæ eius Surius commemorat, in Cartusianæ vitæ instituto perseuerauit illud monasterium, sub quinque Prioribus, qui ei successerunt, vsque ad tempora venerabilis Guigonis Prioris Cartusiæ. Inde in Gallia crescente ordine Cartusiensi, solum illud Calabriæ monasterium à B. patris Brunonis

monis feroore & sanctitate, tepeſcendo dege-
nerauit. Et petebant quidē eius habitatores
à Cartusia visitatores & reformatores ; ſed
nimia locorum intercapedo nō facile id ob-
tinebat. Itaque ad Ciftertiense institutum illi *S. Stephani monaſterii Cartusiæ Ciftertiense traditum*
ſe tranſtulere, quod tum recens ortum, & in-
comparabilis viri *B. Bernardi* Abbatis Cla-
rauallensis, inſigni ſanctitate, multoque la-
bore, mirificè propagatum, in magno feruo-
re durabat. Ad illud autem tempus in Car-
tusianæ religionis profefſione permanferat
illud monaſterium annos 60. Sed Ciftertiēſi
quoque religione, ſucceffu temporis ibi te-
peſcente, tandem monaſterium *S. Brunonis*
factum eſt commendatitium, uſque ad Pon-
tificis *Leonis X.* tempora.

Is Pontifex, cum multorum relatione de
eximia *B. Brunonis* ſanctitate crebrò audif-
ſet, indignum arbitratus eſt eum, quem
præpotens *Deus* in hac vita tot auxiſſet do-
nis, & chariſmatibus, & nunc cœleſti affi-
ceret beatitudine, in terris non eximia lau-
de & prædicatione efferri, nec debita piè de-
uotionis officia perſolui, apud thronum di-
uinæ gloriæ quiescenti, cui dediſſet Do-
minus cor ad præceptum, & legem vitæ &
disciplinæ. Itaque non modò auctoritatē
Apoſtolica clementer annuit, ſed etiam vo-
luit, ut in ſingulis monaſterijs totius ordi-
nis Ciftertiensis, & earum Eccleſijs, ſiu-
Sacel-

S. Bruno. Sacellis, festum sanctissimi *Brunonis Confessoris festū institutum.* foris annis singulis, die sexto Octobris, quo decessit è vita, solenniter colatur, & cōgruā debitaq; deuotione celebretur; ipsius etiam corpus atque memoria, dignam in Domino laudem habeat ac venerationem: conueniens etiam officium in honore ipsius agatur, & decantetur, nec non quotidiē in diuino officio de eo commemoratio fiat. Domum præterea *s. Stephani*, quam B. Bruno in Calabria considerat, & in qua sacrum eius corpus quiescit, idem Pontifex à Cisterciensibus ad 1514. Cartusianos reuocauit, anno salutis 1514. ut deinceps illic Cartusiano more & instituto viuatur, sicut & nunc viuitur. *Hactenus ex Surio.*

Nicolaus Salicetus Germanus, doctor & monasterij Bemardi Abbas, scripsit Antidotarium animę Venetijs, anno 1517. & Parisijs 1552. excusum.

Vineana stræ Dominae, in vrbe Louaniensi. *Vineæ nostræ Dominae* in vrbe Louaniensi, Virginum cœnobium exstrui cœptum est, anno 1518. fundum ædesque in eo stantes liberaliter dante viro nobilissimo, *Gualtero Timpelio*, vrbis Louaniensis Consule, & filiis eius Ioanne & Ludouico adfentiéibus. Moniales autem ex VValteri Brania sunt euocatæ, quibus *Margareta ab Ittre*, eiusdem alumna cœnobij, prima præfuit Abbatissa. Anno 1521. à Capitulo, vt vocant, generali Cister-

Cistertiensi, supremus visitator & Pater Abbas huic monasterio datus est V. P. *Marcus Cruyt*, Abbas monasterij S. Bernardi ad Scaldim flu. apud Antuerpiam ; qui ut alter quasi fundator annuos census non exiguos monialibus in perpetuum alendis adsignauit. Hæc ex ipsis loci monumentis sunt desumpta.

Est autem cœnobium istud in pede veteris castri Louaniensis situm, ideoque *subcastrense* vulgo nuncupatur. De quo sic I. Lipsius in suo Louahio : *subcastrenibus* (ut vocantur, monialibus conditor Gualterus Timplius, vir nobilis : & accessit in partem Catharina Oppendorpia, Vidua Ioannis Blosij, Equitis an. CIC. IC. XVIII.

Anno 1557. Tristandus Bizetus ex monacho ord. Cistertiensis, fit Episcopus Sanctonensis in Gallia.

**ORDO EQVITVM S. MAURITII,
& S. LAZARI, IN SABAUDIA.**

HVN c ordinem militarem à *S. Basilio* Cœsariensi Episcopo institutum, & à *Damaso* Papa I. auctum esse tradunt : testemque aduocant *Gregorium Nazianzenum*, qui eiusdem Basilij res gestas ad posteritatem transmisit. Illius sanè militiæ antiquitatem vetusta *S. Lazarus* Xenodochia siue Hospitalia contestantur.

Eandem Innocentius III. Honorius III.

T Gre-

Gregorius IX. & alij Pontifices Maximi
comprobarunt. Innocentius IV. præscri-
psit ipsis rationem eligendi Magistrum ge-
neralem, aliam ab ista, quam olim obserua-
rant. Alexander IV. professionem regulæ
Augustinianæ, ab ipsis emitte solitam, non so-
lum laudauit, sed & prædia eisdem in Si-
cilia, Calabria, Apulia, Campania, alijs-
que Italiæ locis à Frederico Barbarossa Imp.
concessa, suo diplomate stabiliuit. Sicuti
deinde Pótifices Nicolaus IV. Clemens IV.
Ioannes XXII. Gregorius X. Paulus II.
Urbanus II. Leo X. & alij varijs priuilegijs
equestrem hunc ordinem honorarunt. At
temporum, vt fit, iniuria, cùm præclarum
istud institutum pœnè concidisset, *Pius IV.*
Pontif. Maxim. anno 1565. reuocauit, *Ianno-*
tio Castillonio, viro nobili Mediolanensi, Ma-
gistro generali creato. Quo quidem Ver-

1572. cellis anno 1572. defuncto *Gregorius XIII.*
Pontif. Maxi. *Emmanueli Philiberto*, Subau-
diæ Duci, Magisterium, sumمامque illius
ordinis præfecturam detulit. Is Niceæ &
Taurini bina domicilia excipiendis Equiti-
bus, à fundamentis excitauit, multaque præ-
clarè constituit.

Cæterū *Gregorius XIII.* militiam
S. Maurity (quem vt Diuum tutelarem ac
præsidem *Allobroges* venerantur) cùm ista
Sancti Lazari coniunxit, & *Cistertiensem* re-
gulam

Gulam Equitibus seruandam proposuit: ad hæc loco *viridis crucis*, olim nudè gestari solitæ, alteram *crucem candidam*, clypei medio, pro tessera adiecit. Dictaque exinde militia *Equitum Sancti Mauriti & S. Lazari*. Hæc & alia plura Paulus Morigia Mediolanensis, ex ordine Iesuotorum S. Hieronymi, commemorat, libro 3. originum Monasticorum, cap. 7.

Hieronymus Socherius, Gallus, ord. Cisterciensis, Theologiae & virtutis laude clarissimus, eam doctrinæ & sanctitatis famam apud omnes obtinuit, ut summis Principibus carus semper fuerit. Cuius opera atque consilio Henricus II. Franciscus II. & Carolus IX. Gallorum Reges vsi, solers hominis ingenii sapientiamq; singularem admirabantur. Hic Abbas Claraullensis creatus, ad Concilium Tridentinum profectus, plenas religionis ardore, & eruditione sententias protulit; vnde maior illi nominis opinio parta, nouos honorum titulos cumulauit. Hinc sui ordinis Magister generalis, summusque moderator electus, hunc magistratum adeò prudenter gesse, eoque pietatis studio cuncta gubernauit, ut minimè expectata, nedum quæsita purpura, ei vltro à Pio Papa Quinto delata fuerit. Sed incredibilis modestiæ vir, nullaq; prorsus honorum cupiditate accensus, amplissimam purpuræ

*Hier. So-
cher? Car-
dinalis.*

T 2 digni-

dignitatem ut acciperet , Pontificis iussu,& amicorum precibus vix tandem adductus fuit.Ergo Presbyt. Cardinalis tit. S.Matthæi in Merulana anno 1568.insignitus , Romam veniens,in perpetuaque illa continentissimi animi tranquillitate conquiescens,quam singulari magnitudine contempsit gloriam,cumulo laudis amplissimo consecutus , obiit Romæ anno Christi 1571. ætatis 63. x. Kal. Nouemb. & in Ecclesia S. Crucis in Hierusalem,marmorea sepulchro à monachis Clauallensibus ornatus fuit; hac inscriptione addita:

Donno Hieronymo Socherio, Aruerno, Parisiensi Theologo præstantissimo: qui Henrico II. Francisco II. & Carolo IX. Gallorum Regibus, Cardinali Carolo Lotharingo, bonaq; omnibus eximiè caro, Claravallis Abbat, in Tridentina Synodo sententias doctrinæ, pietatis, ac prudentia plenissimas dixit: inde Cistertij electus Abbas, ipsiusq; Ordinis Generalis, à Pio V. Pontifice Max. delatam absenti Cardinalatus dignitatem ut acciperet vix adduci potuit, deinde in Urbem accusus, singulari opum atque gloriae contemptu, & virtutem moderatione, omnibus admirationi fuit, vivitq; annos 63. obiit X. Kalend. Nouemb. 1571. Monachi Claravallenses poni curarunt.

1572. Anno millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, occisus est ab hereticis Cornelius Poldermans, religiosus S. Saluatoris Ant-

Antverpiensis, rector monasterij in Zirixæ opido Zelandiæ.

CONGREGATIO FULIENSIVM
monachorum, instituti Cistertiensis reformati, vulgo Fueilhans.

SExcenta amplius eaque illustria in regno Galliæ sunt monasteria, Abbatiali dignitate illustria. Sed vnum hoc in primis omnes boni deplorant, pleraque non regulares, sed Commendatarios, ut vocant Abbates habere. Quo fit, ut non modò rigor disciplinæ monasticæ soluatur, sed & prædia ac vectigalia annua paulatim diminuuntur, ac pereunt. Existat ea de re insignis libellus monitorius Ioannis Filefaci, Theologi Parisiensis, nobis amicissimi, quem Ecclesiæ Gallicanæ veteris (adde, & nouæ) *Querelam* inscripsit.

Cæterum Abbates inter Commendatarios nostra ætate fuit & Ioannes Barrerius, Gallicè *de la Barriere*, vir nobili genere natus: cui quidem cùm Abbatia Fuliensis, instituti Cistertiensis in diœcesi Riuensi, provinciæ Tolosanæ, sita, in Commendam, ut vocant, effet collata, animum reuocans, cœpit de monastica vita amplectenda seriò cogitare. Itaq; ex Commendatario factus Abbas regularis, suos primūm sodales ac monachos ad veteris disciplinæ obseruantiam, ex-

T 3 emplo

emplo ac monitis reuocauit. Secuti mox alij; adeò, vt quidem vt *Henricus III.* Galliæ & Poloniæ Rex, increbrescēte fama cōmotus, ipsum *Barrerium* ad se euocarit. Venit itaque

1587. Lutetiam cū socijs sexaginta an. 1587. & à Rege ipso in saltu Vicenarum die xi. mensis Iulij (qui S. Benedicti translationi siue venerationi sacer est) humanissimè exceptus est. Inde cùm suis viii. Septembris (qui Deiparae natalis) migravit ad monasteriū ipsis ab eodem Rege extructum in Parisiensi S. Honorati suburbano, haud procul à cœnobio Capucinorum.

1600. Obiit autem *Barrerius* Romæ anno Christi M. DC. ætatis sexto & quinquagesimo, non sine opinione sanctitatis. Multa vir bonus à suis passus fuit, vt & olim Sanctus Benedictus, & Sanctus Robertus Abbas I. Cisterciensis, alijque piarum familiarum reformatores.

Gestant autem Fulientes habitum prorsus candidū, nudis incedunt pedibus, vt Capucini & Carmelitæ discalceati; abstinent ab esu carnium ac pisciū, non habent Abbates, sed Piores tantummodò: odeum siue chorum habent retrò post aram summam.

Cùm anno millesimo sexcentesimo decimo Lutetiæ versarer, præerat ibi Fulientibus R. P. N. GVLONIVS, Nicolai Gulonij, Græcarum litterarum Regij, olim Lutetiæ

tiæ Professoris filius, Græcè & ipse doctissimus, qui Dionysij Areopagitæ opera ex Græco Gallica reddidit, & alia varia publicauit.

CATALOGVS CŒNOBIO-
rum reformatorum, instituti Fu-
liensis.

Abbatia Fuliensis, Gallicè *des Fueilhans*, in diœcesi Riuensi, prouinciæ Tolosanæ, vulgò *Rieux, en Languedoc*.

Parisiense monasterium, in suburbano S.Honorati.

Fuliense monasterium in Normannia.

Fuliense monasterium in Britannia mi-
nore, in Ducatu de *Rayz*.

Fuliense monasterium, apud Taurinum,
Pedemontani Principatus metropolim.

Romanum Fuliense monasterium, haud
procul à S.Maria Maiore.

Fuliense monasterium, in districtu To-
losano.

Fuliense monasterium, in districtu Bur-
digalensi.

Fuliense monialium cœnobium, *des Fueilhantes*, ad muros vrbis Tolosanæ, &
alia.

Choppinus lib. I. Monast. tit. I. §. 14. scribit
à Clemente VIII. constitutum, vt Abbas,
seu Prior congregationis Fulensis tantum-

T 4 modò

modò sit triennalis; diplomate anno 1602.
Maij, die 4. dato: quod & obseruatur in con-
gregatione Casalis Benedicti. De Fuliensis
monasterij origine, vide plura anno 1169.

Arnold. Vionus, Ligni vitæ lib. I. cap. 50.
meminit cuiusdam *Ordinis Reformati S. Ber-*
nardi: cuius ordinis monachos dicit Romæ
agere in basilica *S. Potentianæ*, eodem accitos
à *S. Carolo Borromæo*, Card. & Archiepi-
scopo Mediolanensi. Sed hi an Fulientes sint,
ignoro.

Hubertus Rudolphus, ord. Cistertiensis,
vir disertus in Belgio floret, qui scripsit Pa-
negyricum de rebus gestis Alexandri Farne-
sij, Parmæ Placentiæq; Ducis, Duaci & Co-
loniæ excusum.

Anno 1198. Ioannes d'Assignies, Subprior
Abbatiae Camberonensis in Hannonia vi-
tas Sanctorum ordinis Cistertiensis Galli-
co idiomate redditas, typis Duacensibus
euulgat. Idem anno 1603. alterum volumen
publicauit de vitis plurimorum venerabi-
lium sanctitatisq; opinione illustrium Mo-
nachorum, Monialium, ac Conuersorum di-
cti ordinis; daturus & plura suo tempore, ut
speramus.

Anno 1599. Robertus Henrion, patriâ
Gemblocensis, Abbas Villariensis, ossa B. Ar-
nulfi Cornibout, B. Julianæ Cornelienensis,
aliorumque in facellum egregiè à se adorna-
tum

tum transfert. Idem templum alioqui augustinum statuis XII. Apostolorum, itemque Euangelistarum & Ecclesiæ Doctorum egregiè adornauit: fontem quoque ex marmore in ipso eodem templo excitauit, & Bibliothecæ instituendæ atrium à fundamentis exstruxit.

Anno 1611. Balduinus Morean, religiosus Camberonensis typis Duaci publicat Regulam S. Benedicti cum xxx. exemplaribus manuscriptis collatam. A quo & plura ad Ordinis Benedictini atque instituti Cisterciensis illustrationem faciētia exspectamus.

*MONACHORVM
INSTITVTI CISTERCIEN-
SIS cœnobia, apud Belgas & Ger-
manos inferiores.*

IN BRABANTIA.

Villarium, secundo lapide ab opido Géblaco, Abbatia diœcesis Namurcensis, anno 1147. fundata. *Billers.*

Locus S. Bernardi, ad Scaldim flu. secundo ferè lapide ab Antuerpia, Abbatia diœcesis eiusdem, anno 1230.

Nisella, sesquimilliari ab opido Niuella, Abbatia diœcesis Namurcensis. Niselle.

S. Saluatoris coenobium, vulgo Petri Pots.

T s à fun-

à fundatore nuncupatum, in vrbe Antwerpensi; Prioratus, vt vocant, diœcesis eiusdem, anno 1333.

MONIALIVM ORDINIS
Cistertiensis cœnobia.

Cameræ B. Mariae, Abbatia diœcesis Machliniensis, apud Bruxellam. **Cameren.**

Aquiria, quarto ferè miliari à Bruxella, Abbatia diœcesis Namurcensis. **Antwers.**

Rameia, secundo ferè lapide ab opido Geldonia, Abbatia diœcesis Namurcensis.

Parcum Dominarum, anno 1215. primo lapide à Louanio, Abbatia diœcesis Machliniensis. **Brouwen Perce.**

Vallis Florida, secundo lapide à Louanio, versus VVauriam, Abb. diœces. Mechliniens. **Bau'xflori.**

Vallis Virginum, apud Lintras vicum celebrem, miliari uno à Thenis opido, Abbatia diœcesis Mechliniensis. **Maegdendael.**

Nazarethum, ad muros opidi Lirani, Abbatia diœcesis Antwerpensis. **Nazareth.**

Argentonium, primo lapide à Gemblaco, Abbatia d. Namurcensis. **Argenton.**

Vallis Ducis, secundo miliari à Louanio, Abbatia diœcesis Mechliniensis. **Hertoghen-dael.**

Bin-

Binderensis Abbatia, nobilium Virginum,
alias *Locus Imperatricis*, diœcesis Siluiducen-
sis, apud Helmondam Campaniæ Brabantiaæ
opidum. *Binderen.*

Vallis Rosarum, primo lapide à Mechlinia
ad Netham fluuium, haud procul à Duffelia
 pago, Abbatia diœcesis Mechliniensis. *Ro-
sendael.*

Vallis S. Bernardi, in opido Distemio, Ab-
batia d. Mechliniensis, anno 1235.

Rothemensis Abbatia, diœcesis eiusdem,
miliari uno à Distemio. *Rothem.* Vide an-
no 1235.

VValteri Brania, Abbatia diœcesis Namur-
censis, primo lapide ab Hallis Hannoniæ o-
pidio. Vide anno 1229.

Vineæ nostræ Domine, in vrbe Louaniensi,
Abbatia diœcesis Mechliniensis, vulgo *sub-
Castræ* monasterium dicitur, anno 1518.

IN DVCATV LIMBURGENSI.

Portzetum, apud Aquaf-Grani, Abbatia
Virginum, d. Leodicensis. *Borzet.*

IN DVCATV LVCEBVR- GENSI.

Aurea Vallis, tertio ferè lapide ab Iuodio
opido, Abbatia diœcesis Treuerens. *Orual.*
anno 1131.

S. Remigij, Abbatia, dimidio miliari à Ru-
pe-Forti, vulgo *Rochefort*, opido.

VIR-

300 CHRONICON
VIRGINVM MONASTERIA.

Bona Via, non procul à Luceburgo, Abbatia d. Treuerensis. Gallis *Bonvoy*, Teutonis *Bonenwech*.

Differdingense monasterium, secundo mi-
liari à Luceburgo. *Diefferdinghe*.

Clarus Fons, apud Arlunum opidum.

IN DVCATV GELDRIAE.

MONIALIVM COENOBLIA.

Ruremundense monasterium, diœcesis eius-
dem, Virginum nobilium.

Vallis Comitis, monasterium diœcesis eius-
dem. *Grauen Dael*. Vide anno 1229.

IN FLANDRIAE COMI-
TATV.

Dunensis Abbatia, diœcesis Iprensis primo
lapide à Furnis opido. *Zen Dunen* / anno
1137.

Laudensis Abbatia, diœcesis Tornacensis,
primo lapide ab Insulis Flandriæ vrbe. *Lo*.

Bodeloensis Abbatia, diœcesis Gandensis,
in eadem nunc vrbe. *Baarlo*.

Thosana Abbatia, diœcesis Brugensis.
Doest.

VVarschotanum cœnobium, Prioratus an-
no 1449. fundatus. *Waerschooten*.

VIR-

VIRGINVM MONASTERIA.

Sparmalia, apud Brugas Flandriæ urbem,
Abbatia diœcesis eiusdem.

Bellum Pratum, ad Scarpum flu. in vrbe
Duacensi, Abbatia diœcesis Atrebatis.

Beau Pré. Vide anno 1228.

Bellum Pratum, ad Teneram flu. apud Ge-
rardi-Montem Flandriæ opidum, Abbatia
diœcesis Machliniensis.

Bellum Pratum, ad Lisam flu. inter Aëriam
& Armentarium opida, Abbatia diœcesis
Audomarenfis.

Rosta, Abbatia diœcesis Machliniensis, in
agro Aloftano. *Rosten*.

Marquetta, sesquimiliari ab Insulis Flan-
drorum vrbe, Abbatia diœcesis Tornacen-
sis. *Market*.

Groningensis Abbatia, diœcesis Tornacen-
sis, apud Curtracum opidum. *Groeninghen*.
anno 1239.

Flinensis Abbatia, sesquimiliari à Duaco,
in diœcesi Atrebatenfi. *Flyn*.

Sylua Nonnarum siue *Monialium*, apud
Gandauū, Abbatia diœcesis eiusdem. *Non-*
renbosch.

Biloka in vrbe Gandensi. *Biloke*.

Hagensis Abbatia, apud Axellam Flandriæ
opidum, in diœcesi Gandensi. *Zer Ha-*
ghen.

Doris-

Dorisella, Abbatia dicæcisis eiusdem, se-
quimiliari à Gandauo.

Oisterloa, Abbatia dicæcisis eiusdem, se-
cundo ferè miliari à Gandauo. *Oosterloo*.

Vallis Virginum, in opido Aldenardensi,
Abbatia d. Mechliniensis.

VVeuelgemium, Abbatia dicæcisis Torna-
censis, inter Curtracum & Menenas opida,
nunc in vrbe Cortracensi sita. *Weuel-
ghen*.

Ratessberga, apud VVatanum, Abbatia d.
Audomaropolitanæ.

Suiuecana Abbatia, ad muros Teneramun-
dæ opidi, in dicæcisi Gandensi. *Swynuec*.

VVerckenfis Abbatia anno 1178. fundata, vt
volunt, dicæcisis Brugensis, vel Audomaro-
politanæ. *Werken*.

VVostinienfis Abbatia, dicæcisis Audoma-
ropolitanæ, apud Claromarisum.

Sartensis, vel *Salcetensis* Abbatia, in d. Tor-
nacensi, anno 1233. De *Sart*.

Insulensis, *Cortracensis*, itemque Co-
miniense Xenodochia. *Lille*, *Cortryck*, *Comi-
nes*.

IN ARTESIA.

Clara Palus, vulgò *Claromarisus*, Abba-
tia dicæcisis Audomaropolitanæ. *Etermare*.
anno 1137.

Claricampus seu *Ceruicampus*, Abbatia dicæ-
cisis

*cesis Ambianensis, vel Bononiensis, in agro
Hesdinensi, anno 1137. Cercamp.*

VIRGINVM MONA- STERIA.

*Viridarium B. Mariae, medio ferè itinere
inter Duacum & Cameracum, Abbatia dice-
cessis Cameracensis. Bergier.*

*Annetensis Abbatia, dicecessis Atrebaten-
sis.*

L'Abbaye de la Braille lez Annay.

Victoria, dicecessis eiusdem Abbatia.

IN HANNONIA.

*Camberona, Abbatia dicecessis Cameracen-
sis, tertio lapide à Montibus Hannoniæ.*

Cambroy/ anno 1148.

MONIALIVM COENOBLA.

*Fontinella, apud Valentinianas Hannoniæ
urbem, Abbatia d. Cameracensis.*

*Locus Spinosus B. Marie, apud Montes Han-
noniæ, Abbatia dicecessis eiusdem. Spin-
lent.*

*Oliue Abbatia, dicecessis eiusdem, inter
Niuellam Brabantiæ & Binchium, Hanno-
niæ opidum. Oliue.*

*Refugium nostra Dominae, in opido Atensi,
Abbatia dicecessis eiusdem.*

Condatense monasterium, Condé.

IN

IN HOLLANDIA.

Corona B. Virginis, apud Heusdenum opidum, Prioratus dicēsis Siluiducensis.

Izelsteinense monasterium, intra muros Izelsteinensis opidi, Prioratus postea translatus in *Geyn*/locum vicinum.

Portus B. Mariae, in VVarmonda. Prioratus.

Porta Cæli, apud Harleum vrbem, Prioratus dicēsis Harlemensis.

Aqua Frigida, Prioratus. *Couwe Waer.*

Lego & Prioratum fundatum apud Hagam Comitis: fortasse est *VVateringia*, in qua qua fuerunt quinque aut sex Priores ex monasterio S. Salvatoris Antwerpensis euocati.

VIRGINVM COENOBLIA.

Levenhorstum, Abbatia nobilium Virginum. *Leerwenhorst.*

Losdunum, nobilium itidem Virginū Abbatia, secundo lapide ab Haga Comitis. *Losdunnen.*

Præter hæc à me commemorata, legi alibi, & ista monasteria in Hollandiæ tractu, *Aquam Frigidam.*

Donckam B. Mariae, apud Heusdenum opidum anno 1439. *Galilæam*, apud Monachodamum

CISTERCIENSE. 309

damum opidum, anno ferè 1465. institutam,
& quartum apud Hagam Comitis, olim ex-
stitisse.

IN ZELANDIA.

Zirizæanum monasterium, in opido Zi-
rizæa.

IN COMITATV NAMVR-
CENSI.

Grande Pratum, Abbatia dicecensis Namur-
censis. *Grand Pré*.

Iardinetum, apud VValcuriam opidum,
Abbatia dicecensis eiusdem.

Boneffia, Abbatia dicecensis eiusdem, anno
1240.

Molinensis Abbatia, eadem in diceensi, in-
ter Namurcum & Dionantum opida, ad
Mosam flu.

VIRGINVM COENOBIUM.

Salesinense, haud longè à Namurco, Ab-
batia dicecensis eiusdem, *Salsine*. Vide anno
1481.

Soriamontana Abbatia. *Soriamont.*

IN FRISIA OCCIDE-
NTALI.

Clarus Campus, Abbatia.

Floridus Campus, sive *Monasterium Vetus*,
dimidio miliari à Bolsuardia opido.

V

Ger-

Gerckenſis, Abbatia. *Gercken*.

VIRGINVM COENOBIVM.

Aula Dei, ſiue *Monasterium Nouum*, apud
Snecam oppidum.

IN MECHLINIENSI PRO-
VINCIA.

Musinense Virginum itidem monasterium
olim extra, nunc intra muros vrbis Mechliniensi; Prioratus dicecesis eiusdem. *Musin-*
ſen.

IN VLTRAIECTINA PRO-
VINCIA.

S.Seruatij Abbatia, in vrbe Vltraiectina,
dicecesis eiusdem. Vide anno 1233.

Vallis B.Mariae Virginis, in suburbano Ul-
traiectino, & dicecesi eadem. Vide anno
1233.

IN TRANSISALANA PRO-
VINCIA.

Honepensis Abbatia, apud Dauentriam
dicecesis eiusdem. *Honep.*

Zibekeloense monasterium, in Trentana
ditione. *Zibekelo.*

IN GRONINGANA DI-
TIONE.

Menterna, vulgo *Griforum monachorum*
cœnobium. *Grifse Monichen.*

Aduuerdense monasterium. *Aedvvert*, vel
Groot Ander.

VIR-

VIRGINVM MONASTERIA.

Effena, Abbatia, apud Groningam. *Effen-*

Grisiarum monialium cœnobium. *Grise-*

Frauen.

S. Annae cœnobium.

Trimontanum cœnobium. *Trimone.*

Præter hæc lego in ditione Groningensi,
& hæc bina monasteria, *Scholam Dei*, & *Mar-*
husam, olim floruisse : de quibus, an viro-
rum, aut virginum fuerint, aut nunc eadem
sint fortassè cum memoratis, non habeo di-
cere.

IN CAMERACENSI DITIO-

NE AC DIOECESI.

Valcellensis Abbatia, secundo miliari à Ca-
meraco, anno 1131. *Vaucelles.*

IN LEODICENSI DITIONE

AC DIOECESI.

Alna, ad Sabim flu. primo lapide à Tudi-
ño opido. *Agne*, vulgo *Ane*.

Vallis S. Lamberti apud Leodium, *Val S.*
Lambert.

Vallis Dei, inter Leodium & Aquas-Gra-
ni. *Val Dieu.*

VIRGINVM COENOBLIA.

Herckenroda, Abbatia, miliari uno ab Haf-
sleto opido. *Herckenroß.*

V 2

Vallis

*Vallis Benedicta, Abbatia, apud Leodium,
Vaulx Benoit.*

*Roberti Mons, Abbatia, apud Leodium,
Robermont.*

*Hochensis Abbatia, Hocht / apud Traie-
cum Mosæ.*

*Orientis Abbatia, apud Trudonopolim.
Oriensen.*

Viuenissa. Viuenisse.

*Becana Abbatia, medio miliari à Trudo-
nopoly. Bete.*

*Vallis B. Mariae, apud Huyum. Val nostra
Dama.*

*Vetus Vinea, inter Leodium & Traie-
cum.*

Abbatia de Aquit, sub Abbatia Alnensi.

IN DIOECESI COLO- NIENSI.

Heisterbaciensis Abbatia. Hensterbach.

*Veteris Campi Abbatia, apud Rhenober-
ckam, auctore Frederico Primo, Archiepi-
scopo.*

*Veteris Montis Abbatia, in Ducatu Mon-
tensi, sub Brunone III. Archiepiscopo.*

*Mons Sancti VValpurgis, Prioratus, Bot-
tenbroich.*

Silua B. Mariae, propè Heimbach.

MONIALIVM COENOBLIA.

S. Apri, in vrbe Coloniensi.

S. Marie

S. Maria in Horto, ibidem.

Speculum Beatae Mariae, vulgò *Sejen*. ibidem.

Houen & Buruenich, prope *Tulpetum*.
Bennicshouen.

Fons Beatae Mariae in *Nemore*, prope *Burbach*.

Prata Beatae Mariae iuxta *Bruilam*, vulgò
Benden.

Blachem / *Sweinem* / *Syssendorff* / *Eppichouen* / *Gnadendall*.

A V C T A R I V M.

S Bernardus Abbas Claræuallis in Ale-^{n 47}
mannia, de mandato Papæ crucem
prædicando virtutes multas, & magnas fecit;
inter quas & mortuum resuscitauit. Cùm au-
tē esset in via ad vrbē Spiram, tantus beato
viro venit obuiam confluxus, vt Conradus
Imperator, deposita chlamyde, cum popu-
lus eum opprimeret, in proprias vlnas susci-
piens de Basilica eum asportaret: qui Spira
per Coloniam venit Leodium: in qua via
multi nobiles per manum ipsius se Domino
mancipauerunt. Apud Leodium verò iuxta
Ecclesiam B. Lamberti, in prato quod dici-
tur Episcopi, publicè prædicauit, & in ipso
palatio, in præsentia Episcopi Henrici tria
miracula fecit. Qua occasione Episcopus

V 3 Henricus

Alnensis Abbatia. Henricus compunctus, Abbatiam de Alna fundauit. Ita legitur in magno Chronico Belgico.

Ceterum Bernardi mira virtute & sanctitate, ita est ordo Cistertiensis auctus, ut dimissis in totum terrarum orbem monachis & alumnis, centum sexaginta monasteria viuus ipse Bernardus exstruxerit. Ex hoc ordine duo Romani Pontifices prodierunt, *Eugenius III. Benedictus XII.* sicut ex ordine Cluniacensi quatuor Pontifices, Romani extitisse perhibentur, *Gregorius VII. Urbanus II. Callistus II. Clemens VI.* Et quia vterque ordo Cluniacensis & Cisterciensis S. Benedicti regulam seruat: ideo iij Romani Pontifices, qui ex vtroque ordine assumpti, & electi sunt, dicuntur etiam ex ordine S. Benedicti delecti. Et hinc factum est, vt Trithemius solum numeret duodeviginti Romanos Pontifices ex S. Benedicti ordine creatos, cum tamen alij referant viginti quatuor, alij viginti octo, alij triginta. Nam preter eos, quos recenset Trithemius, alij numerant *Benedictum I. Pelagium II. Leonem II. Gregorium II. Gregorium III. Paschalem I. Gregorium IV. Sergium IV. Ioannem XIX.* Ut mirum non sit, quod dicitur, Romanam Ecclesiam gubernatam fuisse per trecentos annos à Pontificibus ex S. Benedicti ordine assumptis; imò quidam aiunt per quingentos annos id.

nos id factum fuisse. Ita Azorius Institutio-
num Moralium lib. 12. cap. 21. qui tamen per
errorem Cisterciensibus Clementem VI.
Papam adscribit, cum primùm fuerit mona-
chus Casæ Dei, in diœcesi Claromontensi,
& postea Abbas Fiscanensis in Normannia,
congregationis Cluniacensis; ut testatur Ar-
nold. VVionus, Ligni vitæ lib. 2.

Circa annum Christi 1148. floruit B. A. B. Ame-
medeus, ex monacho ordinis Cisterciensis,
Episcopus Laufanensis; qui scripsit Homi-
lias octo piissimas ac doctissimas de Vir-
gine Deipara, recognitas per Richardum
Gibbonum, Soc. Iesu Theologum, & Audo-
maropoli an. 1613. typis editas. Idem Gibbo-
nus opera varia *Alredi Rhieuallensis Abba-* *Vide su-*
tis, hinc inde conquisita, penes se adseruat, *pra an.*
quæ vt breui lucem videant, p̄i omnes ve- ^{89.}
hementer optant.

Ceterū Amedeus, castro Costa, iuxta *Eius vltæ*
Viennam Allobrogum, magni Antonij of- *series*.
sibus venerabundam, nobilibus parentibus,
originem duxit. Hic morum integritate, lit-
terarum institutione, atque virtutum deco-
re stirpis generositatem longè superans, in
cœnobio Altæcumbe Cisterciensem pro-
fessus ordinem, Abbas præficitur. Succeden-
tibus inde temporibus, circiter annum Do-
mini Natalis quadragesimum quartum, su-
pramillesimum centesimum, Laufannensis

Ecclesiæ Episcopus ordinatus, multa eidem Ecclesiæ impedit beneficia. Amedeum Gebennarum Comitem, qui arcem munitissimam ad expugnandam ciuitatem Lausannensem in eminentiori, propè vrbis mænia, loco, per longam obsidionem erexerat, non tam armis quam prudentia deuictum, machinam ipsam funditus euertere compulit, Eugenium Tertium Pont. Max. Conradum Secundum, Fredericum Primum Imperatores Augustos, & ad indulta iam dudum confirmanda, & ad noua instauranda Ecclesiæ suæ priuilegia fauentissimos habuit. Huic Fredericus in hæc verba scribere solitus est : *Cariſſimo Cancellario noſtro Amedeo Laufannensi Episcopo, qui genere & nobilitate nec non fidelitate nobis aſtrictus cognoscitur, &c.* Frequens illi mora apud Ponidonem, cœnobio Altæcristæ vicinum, ut qui eiusdem religionis, & habitus monachus effet. Fama est illum in die sanctæ Agnetis natum, imbuendum litteris traditum, ordinem Professum, & Abbatem factum. Quare eidem virgini deuotior, sacra illius dupli festo instituit per totam Lausannensem diœcefim peragenda. Scripsit homilias in laudem Christiparæ Virginis octo, tam dicendi suavitate, quam mysteriorum profunditate delitiosas. Quas cum nulli adhuc mortalium manifestasset, sollicitatur tamen à ſorore ſanctimoniali virginere-

ne religiosa, quatenus cum ea iucundum illud munusculum communicaret. Annuit frater sororis desiderio, ea conditione, ut & illa iucundum quoq; munusculum, quod à gloriosa virgine accepisset, vicissim imperitret. Mittit continuò soror laneam chirothecam, quæ in præsentem diem Lausanne in Reliquario sacro sanctæ Virginis Mariæ visitur, quamplurimis laudata miraculis. Vnde coniectura facilis, quantum vtrique viuenti adhuc cum diuis commercium. Pre- fuit Lausannensi Ecclesiæ annis quatuordecim; mortuus illic, & ante altare sanctæ crucis in æde Diuæ Mariæ sepultus.

Ex hac vitæ serie facile coniiciat Lector, nostrum Amedeum alium esse ab Amedeo illo alias Amatore, vel Ioanne Menesio, de quo Henricus VVillot in suis Athenis orthodoxorum Sodalitij Franciscani, cui & Homilias illas octo de Deipara tribuit. Et enim Amedeus noster sub Eugenio Tertio Summo Pontifice, ac Friderico Primo Imperatore, vixit; Amedeus verò sub Paulo Secundo, ac Sixto Tertio Romanis Pontificibus; inter quos & Eugenium Tertium, non pauciores ferè quàm trecéti anni interuenierunt. Siquidem Eugenius vixit circa annum 1146. cum creatus Pontifex 1145. obierit anno 1153. Paulus verò ac Sixtus floruerunt anno 1147. quo ille mortuus, iste ad Summum

V § Ponti-

Pontificatum eius est. Auctorem habeo
 Panuinum in Chronico Romanorum Pon-
 tificum. Mitto, quod noster Amedeus fuit
 ex familia Cisterciensi, ac Amedeus vel A-
 mator ex Franciscana. Denique Amedeus
 fertur fuisse Episcopus Lausannensis; de A-
 medeo haud constat, Episcopus nec ne fue-
 rit. Quod si patria non nihil ad hanc rem
 facit, ut debet certe plurimum, Amedeus Al-
 lobrox, Amadeus Hispanus fuit: quod &
 Menesij nomen & Comitum Villæ Regiæ
 familia satis indicat. Quæ cum ita sint, ma-
 neant Amedeo nostro suæ homiliæ, donec
 aliquis meliora adferat, quibus contrariam
 stabilitat huic nostræ sententiam: quod vbi
 fecerit, libenter veritatis amatores cedemus
 veritati, quam vnam quærimus, contentio-
 nes non fouemus.

1153. Raimundus Berengarius, Rex Aragonie
 & Comes Barcinonensis, anno 1153. illustrè
 monasteriū Populetum, vulgo *Poplete* nun-
 cupatum, cœpit ædificare: quod filius eius
 atq; in regno successor Alfonsus Sextus po-
 stea perfecit; qui & Populeti voluit sepeliri.
 Atq; ex eo tempore Populetum fuit tumu-
 lus ordinarium Regum Aragoniæ. Eodem
 in loco monachus fuit Ferdinandus, Rai-
 mundi Regis filius, qui Abbas cœnobij
Montaragon diæti demum obiit. Hæc tradit
 Stephanus Gaubayus in Historia Hispaniæ
 lib. 32. cap. 2. & 3. Circa

Circa annum Christi 1194. Bertholdus 1194.
Abbas ord. Cisterciensis Christi doctrinam
in Liuoniam prædicauit, factus illius Pro-
uincia Episcopus post B. Mainardum. Ita
Chronicon magnum Belgicum.

Alfonso Regi Aragonie an. 1196. defuncto, 1196.
successit in regno filius Petrus, cognomen-
to Catholicos, qui inter alia monasteria fun-
dauit vnum ord. Cisterciensis *Escarpe* nun- *Escarpe*.
cupatum ad fl. Cincam, haud procul ab Iler-
da vrbe Episcopali; teste Gaubayo libr. 32.
Hist. Hispanie, cap. 4.

Anno 1200. Guido Abbas Cisterciensis 1200.
cum quibusdam Coabbatis Romam pro-
ficietur; & non multò post Innocent. Papa
creauit eum Cardinalem & Episcopum Pre-
nestinum, misitque ipsum Legatum in Ale-
manniam: de quo vide Cæsarium.

Anno 1201. Ioachim, Abbas quondam de 1201.
Miracio, ord. Cisterciens. in Italia moritur
scripsit is in Apocalypsin, & in Prophetas.

Vallis S. Lamberti fundatur ab Hugone
episcopo Leodiensi, adiuuante Comite Cla-
ramontano.

Guido, ex Abbatte Cisterciensi, Legatus
apostolicus clerum Leodij reformat.

Anno 1203. cœpit prædicatio feruens 1203.
contra Albigenses per Arnoldum abbatem
Cisterciensem, aliosque Abbates eiusdem
ordinis, idque de mandato Summi Pontifi-
cis. Ita

cis. Ita dictum Chronicon.

Vallis Dei, & Vallis S. Mariæ per Comitatem de Muha, in dieceſi Leodiensi fundantur.

Conradus Card. & Legatus apostolicus Leodium venit, ibiꝝ; Vallem Benedictam, recens fundatam, circa Pentecosten consecravit.

1218. Anno 1218. Iacobus Primus illius nominis Rex Aragoniæ ordinem Equitum B. **Zaidia in Hipp.** Mariæ de Mercede, & Redemptione captiuorum instituit. Huius vxor Teresia monasterium ordin. Cisterciensis, in loco **Zaidia** nuncupato, circa Valentiam, instituit: in quo monasticen professa sanctissimè obijt. Corpus illius ad hanc usque ætatem perdurat integrum: teste Gaubayo lib. 32. cap. 6.

1225. Gerardus Othoni patri suo defuncto anno 1225. in Comitatu Geldriæ succedit. Qui quidem Gerardus, cum matre sua Richarda fundauit monasterium Virginum ord. Cisterciensis, in vrbe Ruremundenſi ad Moſam fl.

1230. Grande Pratum fundatur in Comitatu Namurcensi, ex prædijs Philippi Comitis Namurcensis. Primus Abbas fuit Ioannes monachus Villariensis.

Moniales de soliers, prope Huyum diſtioniſ Leodiensi opidum, assumunt habi- tum Cisterciensem, reliquo Augustiniano.

Idem

Idem fecerunt moniales Vineæ nostræ Do-
minæ, à Rainero Priore Belli fageti fun-
datæ.

Robertus Episcopus Leodiensis, instin-
ctu Ioannis Decani S. Lamberti, obtinuit
Capitulo generali Cisterciensi, ut per totum
ordinem S. Lamberti festum celebraretur.
dictus Robertus sepultus est apud Claram
Vallem.

Anno 1440. temporibus Concilij Basile- 1440.
ensis florebat *Hermannus* monachus in Cam-
po, ord. Cisterciensis cœnobio, cuius scripta
recenset Trithemius, lib. de Scriptoribus
Ecclesiasticis.

Anno 1526. typis editū est Parisijs Missale 1526.
ordinis Cisterciensis: in quo sub finem ha-
betur iste Catalogus Sanctorum ac Beato-
rum eiusdem ordinis.

Robertus, primus Cistercij Abbas.

Albericus vicesimus sextus Cistercij Ab-
bas.

Stephanus tertius Cistercij Abbas.

Rainaldus Cistercij Abbas.

Gotzuinus Cistercij Abbas.

Fastronus Cistercij Abbas.

Gillebertus Cistercij Abbas.

Alexander Cistercij Abbas.

Conradus primùm Villarij, postea Clæ-
ræ-Vallis, demùm Cistercij Abbas; cuius vt
in libro Tho. Cantipratani de apibus habe-

tur, digitio nocte studendo pro candela lucebant.

Ioannes duo Cistercij abbates.

Bernardus monachus Cistercij, quam prælatus Stephanus Abbas ad religionem suscepit, & eum primum Clareuallis abbatem creauit, & misit.

Hugo Cistercij monachus, qui postea fuit primus Pontigniaci Abbas.

Ioannes Cistercij monachus: postmodum Bonœuallis Viennensis Abbas.

Gerardus, B. Bernardi frater Germanus, pridem miles strenuus, deinde Cistercij monachus; postmodum Clarœuallis cellararius.

Hubertus Cistercij monachus.

Guerricus Cistercij monachus, postea Ignaci Abbas.

Hugo Cistercij monachus.

Stephanus Cistercij monachus.

Balduinus Cistercij monachus.

Algothus Cistercij monachus.

Rogerius Cistercij monachus, postea Elancij Abbas.

Ioannes Cistercij Abbas, postea Valentenensis Episcopus.

Alanus, Doctor Famosus, Cistercij humilis Conuerfus; in cuius claustro feliciter, iuxta portam Ecclesiæ, requiescit.

Qui duo, qui septem, qui totum scibile sciuit.

Scriptit contra Albigenses, VValdenses, & Iudeos.

Alij

Alij quoque innumerabiles ex Cistercio,
ad aliorum fundationem monasteriorum
huius ordinis per orbis latitudinem missi
fuerunt viri sancti; de quibus secundo libro
vitæ beatæ Bernardi multa habentur.

Hugo Pontigniaci Abbas, postmodum
Antifiodorensis Episcopus.

Burchardus Pontignaci monachus, po-
stea fontis Ioannis & Caroliloci Abbas, de-
mum Bituricensis Archiepiscopus.

Bernardus Claræuallis Abbas, ex Cister-
cio ad Claramuallem missus.

Malachias Hiberniæ Primas, cum beato
Bernardo in Claraualle corde & animo mo-
nachus.

Robertus Claræuallis Abbas, ex Dunis,
Flandriæ monasterio.

Gaufridus Claræuallis Abbas, olim beati
Bernardi Notarius.

Pontius Claræuallis Abbas, ex Grandi-
filia.

Gerardus Claræuallis Abbas, & Martyr,
ex fossa noua.

Petrus monachus, Claræuallis Abbas.

Henricus Claræuallis Abbas, postea Car-
dinalis.

Hubertus Claræuallis Prior.

Gauderius Claræuallis monachus, postea
Singonensis Episcopus.

Bernardus Claræuallis monachus, postea
sancti

sancti Anafasij Abbas , demum Eugenius
Papa tertius.

Siluanus Claræuallis monachus , per Do-
minum Cælestinum Papam canonizatus .

Jacobus Furnecij monasterij Bolbonæ
monachus ; postea Papa Benedictus XII .

Petrus Stamereij Abbas , & postmodum
Tarentasiensis Archiepiscopus ; cuius sacrum
corpus in monasterio Bellæuallis quiescens ,
quotidianis fulget miraculis .

Christianus in Eleemosyna monachus ,
Toreneti Abbas , postea Tolosanus Episco-
pus ; vt in Tolosanorum gestis habetur .

Ioannes Bonæuallis Viennensis Abbas ;
postmodum Valentiniensis Episcopus .

Hugo Bonæuallis Viennensis Abbas .

Oglerus Locedij Abbas .

Guerricus Ignaci Abbas .

Garinus in Alpibus Abbas .

Reginaldus Fugniaci Abbas .

Froilanus in Mereola Abbas , postea Le-
gionensis Episcopus .

Martinus Vallis Paradisi in Castellæ
Abbas .

Stephanus Obasuræ Abbas .

Brekinus VValkeidæ monachus , post-
modum Sichem Abbas .

Bertrandus Grandisiluæ Abbas .

Hugo noui monasterij Abbas .

Thomas Cantuariensis Archiepiscopns ,
& Ed-

& Edmundus eius successor longo tempore
habitum religionis in Pontigniaco tulerunt;
vbi Edmundus ipse religiosè quiescens eui-
dentissimis continuè fulget miraculis.

Guillelmus quondam S. Theodorici abbas,
magnæ partis vitæ B. Bernardi compilator,
in habitu religionis vitam finiuit.

Arnulphus quondam S. Nicasij abbas,
monachus in Signiaco.

Gerardus quondam S. Floriaceni abbas,
monachus in Signiaco animam Dominō
reddidit.

Guiselbertus in Bebenhusen Prior.

Stephanus Obasinæ Prior.

Helinandus solennis historiographus in
frigido monte monachus.

Ioannes quondam Dominus de monte
mirabili, in Longoponte monachus cuius
miri actus leguntur.

Habridus in Reiualle monachus.

Rolandus in Chesiria co. monachus.

Dauid in Haime rode monachus.

Amede Bonquallis Viennensis monachus.

Petrus, & alius Petr⁹ in Cadun⁹ monachi,

In Anglia VVillelmus monachus.

Hugo, in porta cæli monachus.

Conradus in Egena monasterio Hassiæ
monachus; multa miraculorum gloria con-
tinuè fulgens.

Theobaldus in vallibus Sernaij.

Richardus, in sancto Bernardo Doctor,
Frisiae monachus.

Emanuel ibidem monachus, postea Cremonensis Episcopus.

Guillelmus quondam Montispeßulani
Dominus, in Grandisilua monachus. Ibidem
conuersus ille, quem **V**illēlmus de Balada
Angliæ Abbas, & historiæ dicunt, nihil lati-
nitatis, præter illa duo vocabula, *Aue Maria*,
sciuisse; ex cuius ore fertur, corpore iam tu-
mulato, lilyum prodijisse, & litteris aureis,
Aue Maria, ubiq; decoratum.

Vitalis in S. Sulpicio Conuersus.

Franca in ciuitate Placentina monialis &
Abbatissa.

Margareta in filia benedicta, Poenensis
diœcesis monialis sacrista.

Haldegondis in Sconaugia, quæ sub ha-
bitu virili se fratrem Ioseph nominans, in
nouitiatu impollutū Domino reddidit spi-
ritum; & multis claruit miraculis.

Margareta in monasterio **V**alburgis
monialis.

Ceterum tanta fuit huius ordinis sanctitas,
ut breui tempore circiter mille octo cen-
tum monasteria viororum, & mille quadrin-
genta monialium erecta dicantur.

Anno Domini 1098. fundatum est Cister-
cium Anno 15. à fundatione Cistercijs, hoc
est anno Domini 1113. B. Bernardus cum 30.
socijs

Socijs ingressus est Cistercium. Eodem anno fundata est prima Cistercij filia, Abbatia firmitatis: anno sequenti secunda filia, Abbatia Pontigniacensis. Anno tertio, id est anno Christi fundata est tertia filia Cistercij, Abbatia Claræuallis, itemque quarta filia, Abbatia Morimundi. Hactenus ex Missali Parisijs an. 1526. typis edito.

Ioannes del Vaulx, Prior Villariensis, 1590. scripsit librum de statu, votis, & disciplina monastica, quem ibidem suis dictauit, typis aliquando publicandu, ut spero. Obiit an. 1590.

Anno 1598. Madriti in Hispania, in monasterio S. Annæ, floret Hieronymus Leamas, Doctor Theologus, monasterij S. Bernardi obseruantie in Hispania, Carracetensis alumnus: qui edidit Summam Ecclesiasticam siue Instructionem Confessorum & Penitentium, Moguntiæ typis publicatam.

Sunt autem plurima, eaque florentissima ord. Cisterciensis monasteria in Hispania, quibus unus praest, quem vocant Reuerendissimum Generalem, Reformatorum ord. S. Bernardi in Hispaniarum regnis. Sunt autem abbates non nisi triennales: quod & in ordine Præmonstratensi obtinet.

Inter Cistercienses nostra ætate plurimi Doctores scriptis illustres in Hispania existiterunt. Ex his Salmanticæ floruerunt *Andreas Acerores*, qui scripsit de Theologia

symbolica; *Laurentius de Zamora*, qui Tomos septem Concionum, titulo Monarchia mysticæ publicauit; *Ludouicus Bernardus*, cuius exstat Monarchia monastica, & Commentarius in regulam S. Benedicti; *Valerianus Spinosus*, & alij.

Compluti floruerunt *Petrus à Lorca*, Generalis reformationis Hispaniæ, qui Tomos duos edidit in secundam secundæ D. Thom. *Cyprianus N.* cuius exstant Commentarij in Cantica Cantic. in Matth. Baruch, aliosque Prophetas; *Franciscus Suarez*, Abbas Vallis Paradisi prope Salmanticā, & Regi Madriti Concionator, qui scripsit in Magistrū Sententiarium, item Sermones de Tempore & Sanctis; *Ignatius Viuerus*, qui Tomos tres de Exordio Cistercij, & de miraculis S. Bernardi publicauit; *Ioannes de Valle*, cuius exstat liber de viris illustribus ord. Cisterciensis; & alij plurimi.

Floruerunt item nostro seculo, *Angelus de Manrique*, nobili genere natus in Aragonia, Abbas Vallis Paradisi, qui Conciones de Aduentu, Quadragesima & sanctis foras dedit; *N. Aluares*, & *N. Montalvus*, de vita & miraculis S. Bernardi scripserunt; *Ioannes Lopes* Abbas, qui scripsit de viris illustribus ord. Cisterciensis; *Ludouicus Picus Pistorius*, poeta egregius, cuius exstant Meditationes de vita Christi, *N. de la fuerte*, qui scripsit de miraculis Christi

Christi, & alia varia ascetica; *Ludovicus Aula*,
cuius exstat liber de bello Germanico.

Atq; ista quidem accepimus à Ioanne de
la Cerdá & Castaineda, Doctore Theologo
accepimus, cum Antuerpiæ versaretur. Do-
cuit is Theologiam annis 18. in Hispania, &
scripsit eruditū Volumen de Perfidia Iudeo-
rum, deq; bonis ipsorum fisco adscribendis.

Anno 1607. Ioannes Pistorius Præpositus 1607.

Vratislauiensis, chronicon constantiense
cum magno chrono Belgico publicauit.
Quo anno tradit in constantiensi diœcesi
apud Germanos ista Abbatialia monasteria
virorum ord. Cisterciensis, post hæreticorū
defectionem floruisse, *Salem* apud Vberlin-
gam, *Portam cæli*, alias *Tremenbach* / propè
Friburgum Brisgoicæ, *Capell* / item *Bainb* /
prope *Weingarten* / s. *Urbani*, *Bettinigen*, &
Hebenhausen / monialium verò ita. *Mack-*
tenau / *Hæilig Creuzsaal* / *Rottenmünster* / &
Guntersaal prope Friburgum Brisgoicæ.

Ioannes Crasbequius Arschotanus, S. 1610.
Theol. Baccalaureus Louaniensis, cùm esset
religiosus & Lector in Villario, scripsit in
Regulam S. Benedicti Commentarium: qui
à Capitulo Generali traditus est, examinan-
dus R. D. Ioanni Martino Abbatii Clari Lo-
ci. Obiit Crasbequius anno 1610.

Anno 1612. Paulus V. Pont. Max. Breuia- 1612.
rium monasticū publicauit, pro omnib^o sub

regula S. Benedicti militantibus; inter quos
sunt & monachi ord. Cisterciensis.

1614. Anno 1614. floret in Belgio R. V. *Bernardus Montgallard*, primūm Nisellensis, nunc
Aureæ Vallis abbas, in Ducatu Luxembur-
gens, Serenissimorum Archiducum *Alberti*
& *Isabellæ* Concionator longè disertissimus.

Philippus Montanus, ex religiosa Soc. Ie-
su, monachus cœnobij Molinensis in Comi-
tatu Namurcensi, scripsit speculum ortho-
doxæ fidei, & hæreticæ prauitatis, & Reue-
rendo admodum Domino, D. Roberto
Henrion Abbatij Villariensi inscripsit: quod
opus typis longè dignissimum omnes eru-
diti iudicant.

INDEX RERVM.

A.

Almensis Abbatia origo in
diœcesi Leodiensi pag. 139.
S. Anastasij monasterium Ro-
mæ pag. 104.

Anglia monasteria instituti
Cisterciensis 89.

Aureæ Vallis Abbatia in Du-
catu Luxemburgensi 84.

B.

Beguinarum virginum ori-
go in Belgio 190.

Belgij monasteria ordin. Ci-
sterciensis 97.

Benden 195.

Benninchouen 219.

S. Bernard. sit monachus 34.

S. Guilielum Ducem A-
quitaniæ conuerxit 95. Fu-

dat monasteria in Italia
95. In Hispania 111. In Bel-
gio 102. In Germania 117.
122. In Brabantia 122. Mo-
ritur 159.

S. Bernardi monasteriū ad
Scaldim iuxta Antuer-
piam 128. 234.

Berthold' Liuonia Aposto-

lus in Auctario ad an. 1194.
in Flandria 186.

Votenbroich 230. & seq. 283.

Boneffia 233.

C.

Camberonensis Abbatia in

Hannonia 133.

Campus vetus 39.

Cardi-

I N D E X.

*Cardinales ex ord. Ci-
sterciensi.*

Baldwinus I. Cardinalis 80. Conradus olim Abbas Villariensis 124. Guido 183. & 19. Henricus 179. 182. Hieronymus Cöcherius 291. Hugo 139. Ioannes de Toleto 255. Robertus 268. Simon de Bello loco 268.

Charta caritatis 33.

Cistercium fundatur 3. 8. 10.

Clarauallis in Bungundia 6. 38.

Clarauallis apud Medeianum 94.

Claramariscus in Arretia 161.

Constantiensis diocesis monasteria: in Auctario ad an. 1607.

D.

Dunensis Abbatia in Flâdia 96.

Duissern 233.

E.

Ebracum 39.

*Episcopi & Archiepiscopi ex
ord. Cisterciensi.*

Adolphus Osnaburgensis 183. Andreas Atrebatenensis 70. Bartholomaeus Laudunensis 138. Carus Montis Regalis in Sicilia 180. Balduinus Vigorniensis 80. Balduinus Cantuariensis 182. Christianus Lismorensis in Hibernia 158. Godefridus Lingonesis 159. Guarinus Bituricensis 70. 180. Guarmundus Altisiadorensis 181. Guichardus Lugdunensis 171. Henricus Bellouacensis frater Ludouici VII. Gallie Regis 139. Hugo Altisiadorensis 59. 139. Lupus Cordubensis 231. Petrus Atrebatenensis 181. Theodoricus Magdeburgensis 278. Tritandus Xantonensis 289.

Equites ord. Cisterciensi.

Calatrava 80. Christi 171. SS. Mauritiij & ozari 286. Monte six 27. F.

Firmitatis Abbatia fundatur 6.

Fontinella 196.

Francie Abbatia 35 & seqq. 80. 179.

Fulensis Congregatio 93.

Fürstenfeld 260. & 261.

G.

Germania Abbatie 36. 79. 88. 94.

166. H.

Heisterbacum siue Hemmen-

roda fundatur 182.

Hekenroda in dioceesi Leodiensi si 181.

Hibernia monasteria 133. 175.

Hildegundis androgyne 179.

Hispania monasteria 11. & seqq.
scriptores in Auctario 1598.

Hollandia monasteria 281. 283.

I.

Imperatorum, Regu, principuq;

Beneficia erga Cisterciens.

Insulae natantes apud Clare-
mariscum 162.

Italia monasteria 94.

B. Iuliana Cornelienensis. 130. 258.

L.

Laudensis Abbatia vulgo Ho 20
apud Insulas in Flandria 140.

Lenenhorst 261. Losdunen 264.

Lutgardis moritur 58.

M.

Molis mensis Abbatia 4.

Monialium cœnobia plurime
172.

Mons Principis 259.

Morimundensis Abbatia 6.

N.

Nouum monasterium 261.

P.

Parisiense collegium Bernardi-

num 257.

Pape

I N D E X.

**Papa seu Pontifices Romani
ord. Cisterciensis.**

Benedictus XII. 275. **Eugenius III.** 120.

Portiniacum fundatur 6.34.

Portzetum 25.

Præmonstratensem ordinē pro-
pagat ac promouet S. Bernar-
dus 90.

Privilégia Cisterciensium 140.

Sabaudia monasteria 116.

S. Saluatoris monasterium vulgo
Petri Pœtis Antuerpiæ 282.

Slendenhorst 240.

Sandi & beati ord. Ci-
sterciensis.

B. Alredus Abbas in Anglia 170.

B. Amedeus Episcopus Lausannensis in Auctario, ad an. 1148.

B. Arnulfus Cornibaut 124. 224.

B. Beatrix Lirana 215. **S. Bernardus** 150. **B. Catharina Louaniensis** 209. **L. David** 179. **B. Elisa-**
betha Spolbecana 181. **S. Franca**
Abbatissa in Italia 236. **S. Gal-**
lielius Archiepiscopus Bitu-
icensis 194. **B. Ida Leutiensis**
210. **B. Ida Louaniensis** 289. **B. I-**
da Niuelle nsis ibid. **B. Ioannes**
humilis de monte mirabili 285

B. Juliana Corheliensis 130. 258.
& in Auctario ad annū 1247. **S.**

Ludgardis virgo Aquinensis
in Brabantia 162. 258. **S. Mala-**
chias Episcop⁹ in Hibernia 133.
S. Petrus Tarentiensis Ar-
chiepiscopus 177. **S. Robertus**
Abbas Cisterciensis 9. **B. Simon**
Alnensis 226. **S. Stephanus Ab-**
bas Cisterciensis 28. 31. **B. VVer-**
nicus Almensis 21. vide aucta-

rium ad an. 1526. **B. Amedeus Episcopus Lausannensis**, in aucta-
rio ad an. 1148.

Scriptores ordinis Cister-
cienſis.

Adilredus Abbas 89. **Arnoldus Abbas Bonæuallis** ibid. **Alanus Doctor Famosus** 268. **Baldwin Mordau** 297. **S. Bernardus** 43. 259. **Cælarius Heisterbacensis** 219. **Guilielmus Abbas S. Theodori** 159. **Gofuinus Bellutus** 119. **Gulonius** 294. **Gelinand & Hermannus** in auctario ad an. 1526. **Hubertus Rudolfus** 296. **Ioannes Dassichries** 296. **Nicolaus Salicetus** 288. **Ioánes Crasbequius** in auctario ad an. 1610. & ibid. 1598. **De scriptoriis Hispaniæ**. **Ioachim Abbas** in auctario ad an. 1201. **Sylva B. Mariae** 283.

T.

Templariorum regula à **S. Bernardo** dictata 43. **Tungerloensis Abbatia** ord. Præmonstratenſis instituta **S. Bernardi** opera 90.

V.

Valcellensis Abbatia in agro Ca-
meracensi 85.

Vallis Caulium congregatio in-
stituti Cisterciensis 249. **Vallis Comitis** 226.

Vetus Campus 39. **Vetus Mons** 39.

Villariensis Abbatia in Braban-
tia 123.

Villariensis monasteri Beati 128.
Velueren 234.

Z.

Zaren 208. **Ziticzea** 283.

F I N I S.

M. KREUZ
Chronicon
Cisterciense.

Th
4917